

Lagrådsremiss

Patent- och marknadsdomstol

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 11 juni 2015

Morgan Johansson

Anna Avenberg
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Frågor om immaterialrätt, marknadsföringsrätt och konkurrensrätt är av stor betydelse för bl.a. en effektiv konkurrens och ett starkt konsumentskydd. Målen och ärendena på dessa rättsområden tillhör de mest komplicerade och omfattande som handläggs i domstol. De rättsliga och principiella sambanden mellan dem är tydliga samtidigt som domstolsprövningen är utspridd på flera olika domstolar. Den splittrade prövningen och det låga målantalet försämrar möjligheten att handlägga målen och ärendena effektivt och med hög kvalitet.

Regeringen föreslår därför att domstolsprövningen ska samlas i två särskilda domstolar: i första instans Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt och i andra instans Patent- och marknadsöverdomstolen vid Svea hovrätt. Som en konsekvens av förslaget upphör Patentbesvärshöjningen och Marknadsdomstolen som myndigheter.

Regeringen föreslår också en ny lag om patent- och marknadsdomstolar. Lagen innehåller bestämmelser om hur mål och ärenden ska handläggas i domstolarna och om domstolarnas sammansättning. Bland förslagen finns särskilda bestämmelser om möjligheterna att handlägga mål och ärenden gemensamt och att åberopa nya omständigheter eller ny bevisning. Därutöver föreslås bestämmelser om prejudikatbildningen för de mål och ärenden som ska handläggas i patent- och marknadsdomstolarna.

Den nya domstolsordningen föreslås träda i kraft den 1 september 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	9
2	Lagtext	11
2.1	Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar	11
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar	20
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk	21
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	25
2.5	Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)	26
2.6	Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)	32
2.7	Förslag till lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	38
2.8	Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)	39
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar	45
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter	46
2.11	Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)	47
2.12	Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	53
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	54
2.14	Förslag till lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten	56
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.	57
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader	58
2.17	Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)	60
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare	61
2.19	Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)	63
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	64
2.21	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden	65
2.22	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	66
2.23	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter	67

2.24	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	71
2.25	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden	72
2.26	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar	76
2.27	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker	77
2.28	Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)	78
2.29	Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)	79
2.30	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer	84
2.31	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag	85
2.32	Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)	87
2.33	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	88
2.34	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.	89
2.35	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet	90
2.36	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ	91
2.37	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	93
2.38	Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)	97
2.39	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter	105
2.40	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden	106
2.41	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare	107
2.42	Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)	108
2.43	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837)	115
2.44	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud	117
2.45	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar	119
3	Ärendet och dess beredning	120
4	Berörda rättsområden	121
4.1	Immaterialrätten	121

	4.1.1	Allmänt om immaterialrätten	121
	4.1.2	Närmare om de olika immaterialrätterna	121
4.2		Marknadsföringsrätten.....	126
4.3		Konkurrensrätten.....	128
4.4		Några närliggande rättsområden.....	131
	4.4.1	Namn och utgivningsbevis för periodisk skrift	131
	4.4.2	Företagshemligheter	132
5		En samlad prövning	133
	5.1	Reformbehovet	133
	5.2	En enhetlig och koncentrerad domstolsprövning	135
	5.3	Mål- och ärendetyper som ska samlas	137
	5.3.1	Utgångspunkter för avgränsningen.....	137
	5.3.2	Immaterialrättsliga mål och ärenden	138
	5.3.3	Mål om namn och utgivningsbevis.....	146
	5.3.4	Marknadsföringsrättsliga mål och ärenden....	147
	5.3.5	Konkurrensrättsliga mål och ärenden.....	149
6		Patent- och marknadsdomstol	154
	6.1	En prövning i allmän domstol	154
	6.2	Särskilda domstolar	156
	6.3	Domstolarnas namn.....	158
	6.4	Domstolarnas lokalisering.....	159
	6.5	En prioriterad målgrupp	161
	6.6	Prejudikatbildning	163
	6.7	Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen upphör	173
7		Närmare om Patent- och marknadsdomstolens behörighet.....	173
	7.1	Allmänna utgångspunkter för Patent- och marknadsdomstolens behörighet	173
	7.2	Patent- och marknadsdomstolen ges viss behörighet att pröva tvistemål i allmänhet	181
	7.3	Patent- och marknadsdomstolen ges viss behörighet att pröva blandade åtal m.m.	190
8		En ny domstolslag.....	197
9		Handläggningsregler i patent- och marknadsdomstolarna	198
	9.1	Mål och ärenden som inleds genom ansökan	198
	9.2	Ärenden som inleds genom överklagande.....	201
	9.3	Särskilda rättsmedel	202
	9.4	Närmare om rättegångsbalkens och ärendelagens tillämplighet	203
	9.4.1	Särregler i materiell lagstiftning	203
	9.4.2	Beslutsmyndighet som part	207
	9.4.3	Sekretess vid sammanträden i immaterialrättsliga ärenden	209
	9.4.4	Partsförhör under sanningsförsäkran	210
	9.4.5	Rättegångskostnader i invändningsärenden.....	211
	9.4.6	Skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader	213

10	Sammansättningsregler	214
10.1	Nuvarande ordning	214
10.1.1	Tingsrätt	214
10.1.2	Hovrätt	216
10.1.3	Patentbesvärsrätten	217
10.1.4	Marknadsdomstolen	217
10.1.5	Allmän förvaltningsdomstol	217
10.2	Behovet av särskilda sammansättningsregler	217
10.3	Rättens sammansättning i Patent- och marknadsdomstolen	225
10.3.1	Sammansättningsregler för mål	225
10.3.2	Sammansättningsregler för ärenden	231
10.4	Rättens sammansättning i Patent- och marknadsöverdomstolen	240
10.4.1	Sammansättningsregler för mål	240
10.4.2	Sammansättningsregler för ärenden	242
10.4.3	Sammansättningsregler för tillståndsprövningen	245
10.4.4	Sammansättningsregler vid prövning av frågor om särskilda rättsmedel	247
10.4.5	Plenum	248
10.5	Domförhet vid ledamöters förhinder	249
10.5.1	Domförhet enligt nuvarande ordning	249
10.5.2	Ledamöters förhinder i patent- och marknadsdomstolarna	250
10.6	Rättens ordförande	252
10.7	Omröstning	252
11	Teknisk och ekonomisk kompetens	253
11.1	Behov av kompetens	253
11.2	Ledamöter med teknisk kompetens	254
11.2.1	Tekniska ledamöter enligt nuvarande ordning	254
11.2.2	Tekniska ledamöter i patent- och marknadsdomstolarna	254
11.3	Ledamöter med ekonomisk kompetens	261
11.3.1	Ekonomiska experter enligt nuvarande ordning	261
11.3.2	Ekonomiska experter i patent- och marknadsdomstolarna	261
11.4	Kompetenskrav	262
11.5	Ersättning till experter	264
12	En effektiv handläggning	266
12.1	Betydelsen av en effektiv process	266
12.2	Ökade möjligheter till kumulation av mål och ärenden som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet	268
12.3	Utvidgad tillämpning av preklusionsreglerna	274
12.4	Möjligheten att ändra patentkraven	277
13	Mål om namn och utgivningsbevis för en periodisk skrift	279

13.1	Prövningen enligt nuvarande ordning	279
13.2	Överklagande till allmän förvaltningsdomstol	279
14	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	281
15	Konsekvenser	286
16	Författningskommentar	293
16.1	Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar	293
16.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar	319
16.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk	320
16.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	322
16.5	Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)	323
16.6	Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)	327
16.7	Förslag till lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	331
16.8	Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)	332
16.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar	335
16.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter	335
16.11	Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)	336
16.12	Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	340
16.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	341
16.14	Förslag till lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten	341
16.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.	342
16.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader	343
16.17	Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)	344
16.18	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare	345
16.19	Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)	346
16.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	347
16.21	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden	347
16.22	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	348

16.23	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter	348
16.24	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	350
16.25	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden	350
16.26	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar	353
16.27	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker	354
16.28	Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)	354
16.29	Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)	355
16.30	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer	358
16.31	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag	359
16.32	Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)	359
16.33	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	360
16.34	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.	361
16.35	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet	362
16.36	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ	362
16.37	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	363
16.38	Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)	366
16.39	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter	374
16.40	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden	375
16.41	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare	376
16.42	Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)	376
16.43	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837)	381
16.44	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud	382
16.45	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar	384

Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2)	385
Bilaga 2	Lagförslag i departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2)	386
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	495
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden	496
Bilaga 5	Lagförslag i promemorian Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden	497
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	518

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om patent- och marknadsdomstolar,
2. lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar,
3. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
4. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
5. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
6. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
7. lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
8. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
8. lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar,
10. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
11. lag om ändring i firmalagen (1974:156),
12. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),
13. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
14. lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsträtten,
15. lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.,
16. lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärke att ställa säkerhet för rättegångskostnader,
17. lag om ändring i namnlagen (1982:670),
18. lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
19. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
20. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
21. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
22. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
23. lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmonster för halvledarprodukter,
24. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
25. lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
26. lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar,
27. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
28. lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619),
29. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306),
30. lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer,
31. lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag,
32. lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104),
33. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
34. lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.,

35. lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
36. lag om ändring i lagen (2006:594) om europakooperativ,
37. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
38. lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579),
39. lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter,
40. lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden,
41. lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare,
42. lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877),
43. lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837),
44. lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud,
45. lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

2 § Patent- och marknadsdomstol är Stockholms tingsrätt.
Patent- och marknadsöverdomstol är Svea hovrätt.

3 § Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i brottmål får överklagas till Högsta domstolen, om inte något annat är föreskrivet.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i tvistemål och ärenden får inte överklagas. Patent- och marknadsöverdomstolen får dock, utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § konkurrenslagen (2008:579), tillåta att ett avgörande överklagas till Högsta domstolen om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

4 § Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877), och

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om

näringsförbud och lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar.

5 § I samband med ett tvistemål som avses i 4 § får Patent- och marknadsdomstolen pröva även ett annat tvistemål mellan samma eller olika parter, om domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter.

6 § Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar inte tvister som ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

7 § Bestämmelserna i 19 kap. 3–12 §§ rättegångsbalken ska tillämpas även i förhållande till Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen, varvid Patent- och marknadsdomstolen ska jämföras med en sådan annan allmän underrätt som avses i 19 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken. Vid åtal för brott enligt de lagar som avses i 4 § 1 ska dock inte 19 kap. 3, 6 och 7 §§ rättegångsbalken tillämpas.

8 § Patent- och marknadsöverdomstolen prövar ansökningar om resning, klagan över domvilla och återställande av försutten tid när det gäller en dom eller ett beslut av Patent- och marknadsdomstolen eller ett avgörande av en förvaltningsmyndighet, om avgörandet skulle ha överklagats till Patent- och marknadsdomstolen. Vid handläggningen tillämpas rättegångsbalken om ansökan avser ett avgörande i ett mål och annars lagen (1996:242) om domstolsärenden.

9 § För frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman.

Konsumentombudsmannen utses av regeringen för viss tid och ska vara jurist.

2 kap. Ledamöter

1 § I Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och patentråd.

I domstolarna dömer också tekniska och ekonomiska experter och nämndemän. Patentråd och tekniska experter benämns i denna lag tekniska ledamöter.

Rättens ordförande ska alltid vara en lagfaren domare.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser vilka av de lagfarna domarna i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i Patent- och marknadsdomstolen eller Patent- och marknadsöverdomstolen.

3 § I lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patentråd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarier för patentråd samt förordnar tekniska och ekonomiska experter i

Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen.

Tekniska och ekonomiska experter förordnas för viss tid. Om det medan en teknisk eller ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå anses gälla i det pågående målet eller ärendet. Den som ska tjänstgöra som teknisk eller ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig, i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

4 § En teknisk ledamot ska ha teknisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

En ekonomisk expert ska ha ekonomisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

5 § De nämndemän som ska medverka i Patent- och marknadsdomstolens avgöranden ska vara nämndemän i Stockholms tingsrätt.

De nämndemän som ska medverka i Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden ska vara nämndemän i Svea hovrätt.

3 kap. Förfarandet

Handläggning av mål

1 § Vid handläggning av mål tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål eller brottmål, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

Handläggning av ärenden

2 § Vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

Det är särskilt reglerat att lagen om domstolsärenden i vissa fall är tillämplig även vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom ansökan.

3 § Patent- och registreringsverket ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (1967:837) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485) eller varumärkeslagen (2010:1877). Statens jordbruksverk ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot en registrering enligt växtförädlarrättslagen (1997:306).

4 § I ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (1967:837) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485), växtförädlarrättslagen (1997:306) eller varumärkeslagen

(2010:1877) ska vardera parten svara för sina rättegångskostnader om det inte finns särskilda skäl.

Handläggning av mål om utdömande av vite

5 § Mål om utdömande av vite ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Förening av mål och ärenden

6 § Även i andra fall än de som regleras i rättegångsbalken får mål eller ärenden som avses i 1 kap. 4 § handläggas gemensamt med andra mål eller ärenden som avses i 1 kap. 4 § i en rättegång, om domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter. Mål eller ärenden där det finns behov av teknisk sakkunskap får dock inte handläggas i samma rättegång som mål eller ärenden där det finns behov av ekonomisk sakkunskap.

Mål och ärenden som handläggs gemensamt får särskiljas när det finns skäl för det.

7 § Ett tvistemål som avses i 1 kap. 4 § och ett tvistemål som avses i 5 § samma kapitel ska handläggas gemensamt i en rättegång.

Omröstning

8 § Om både lagfarna domare och tekniska ledamöter eller ekonomiska experter ingår i rätten, ska vid omröstning först de lagfarna domarna säga sin mening och därefter de tekniska ledamöterna eller ekonomiska experterna. Om målet eller ärendet har beretts av en viss ledamot säger han eller hon sin mening först.

Nya omständigheter och ny bevisning

9 § Bestämmelserna i 42 kap. 15 och 15 a §§ och 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken ska tillämpas även i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten och i ärenden.

Förhör med en part under sanningsförsäkran

10 § I ett ärende får det hållas förhör med en part under sanningsförsäkran enligt 37 kap. rättegångsbalken.

4 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen

Mål

1 § Vid huvudförhandling i mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om

antalet tekniska ledamöter. Om det inte finns behov av teknisk sakkunskap får rätten i stället bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

2 § I mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målet eller frågan, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 1 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

3 § I mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen, i de fall som avses i 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken, bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

4 § Vid huvudförhandling i mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om antalet ekonomiska experter. Om det inte finns behov av ekonomisk sakkunskap får rätten i stället bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

5 § I mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målet eller frågan, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 4 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

6 § I mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen, i de fall som avses i 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken, bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Ärenden

7 § Vid avgörande i sak av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av teknisk sakkunskap, en eller två ska vara tekniska ledamöter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara tekniska ledamöter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

8 § Vid avgörande i sak av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av ekonomisk sakkunskap, en eller två ska vara ekonomiska experter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ekonomiska experter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Beredningsåtgärder

9 § I fråga om beredningsåtgärder i sådana mål och ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

10 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande vilken eller vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå med hänsyn till vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet.

Förhinder för en ledamot

11 § Om Patent- och marknadsdomstolen i ett ärende som avses i 1 kap. 4 § eller i ett mål som avses i samma paragraf 1 eller 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

5 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen

Mål

1 § Vid avgörande av mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av minst tre lagfarna domare. Om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska dock minst fyra lagfarna domare delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Om en eller flera tekniska ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska minst samma

antal tekniska ledamöter delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Patent- och marknadsöverdomstolen är dock domför utan tekniska ledamöter om medverkan av sådana ledamöter inte behövs. Fler än fem lagfarna domare och tre tekniska ledamöter får inte delta i rättens avgörande.

Vid beslut om avskrivning av ett mål som avses i första stycket efter återkallelse eller efter det att ett överklagande förfallit vid ett sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § rättegångsbalken får rätten bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid beslut om undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats.

2 § Vid åtgärder som avser beredningen av mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana mål ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

3 § Vid avgörande av mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av minst tre lagfarna domare. Om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska dock minst fyra lagfarna domare delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Om en eller flera ekonomiska experter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska minst samma antal ekonomiska experter delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Patent- och marknadsöverdomstolen är dock domför utan ekonomiska experter om medverkan av sådana experter inte behövs. Fler än fem lagfarna domare och tre ekonomiska experter får inte delta i rättens avgörande.

Vid beslut om avskrivning av ett mål som avses i första stycket efter återkallelse eller efter det att ett överklagande förfallit vid ett sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § rättegångsbalken får rätten bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid beslut om undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats.

4 § Vid åtgärder som avser beredningen av mål som avses i 1 kap. 4 § 3 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana mål ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Ärenden

5 § Vid avgörande av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknads-

överdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet tekniska ledamöter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet tekniska ledamöter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av tekniska ledamöter, trots att en eller flera sådana ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för det som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

6 § Vid åtgärder som avser beredningen av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd sådana ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

7 § Vid avgörande av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet ekonomiska experter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet ekonomiska experter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av ekonomiska experter, trots att en eller flera sådana experter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för det som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

8 § Vid åtgärder som avser beredningen av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a §

första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Beredningsåtgärder

9 § I fråga om beredningsåtgärder i sådana mål och ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken.

Särskilda rättsmedel

10 § Vid prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid när det gäller ett mål eller ärende som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare.

Vid prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid när det gäller ett mål eller ärende som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

11 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande vilken eller vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå med hänsyn vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet.

Förhinder för en ledamot

12 § Om Patent- och marknadsöverdomstolen i ett ärende som avses i 1 kap. 4 § eller i ett mål som avses i samma paragraf 1 eller 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

I mål om tillämpningen av denna lag är Stockholms tingsrätt behörig domstol. Vid prövningen av sådant mål skall tingsrätten och, om talan fullföljs, hovrätten ha den sammansättning som anges i 66 och 67 §§ patentlagen (1967:837).

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Mål som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

¹ Senaste lydelse 1992:125.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 53 b, 53 e, 56 b och 58 §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

53 b §¹

På yrkande av upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare eller av den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 § att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskönningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

¹ Senaste lydelse 2009:109. Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:360.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

53 e §²

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget eller överträdelsen pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För* prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

² Senaste lydelse 2009:109. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

Talan om utdömmande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

En talan om utdömmande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

56 b §³

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

³ Senaste lydelse 2009:109. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

Rätt domstol i mål om ljudradio- eller televisionsutsändning i strid mot denna lag är Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller i mål om ersättning som avses i 16 b § andra stycket, 17 och 18 §§, 26 a § första stycket eller 47 § och i mål i vilket motsvarande ersättning begärs på grund av en hänvisning i 45, 46, 48, 49 eller 49 a § samt i mål om ersättning för utnyttjande med stöd av 42 e § eller ersättning för en sådan vidaresändning som avses i 42 f §.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller inträngsundersökning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 2014:884.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Häri genom föreskrivs att 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Vad som i denna lag sägs om böter ska även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. i Sverige har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket, *Stockholms tingsrätt* i mål enligt *marknadsföringslagen (2008:486)* eller *Marknadsdomstolen*,

3. i Finland har dömts ut av Marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av Högsta domstolen.

Vad som sägs i första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

Det som i denna lag sägs om böter ska även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts *en* part eller *någon* annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. i Sverige har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket *eller domstol* i ett mål *eller ärende* som avses i *1 kap. 4 § 3 lagen (2016:000) om patent- och marknadsdomstolar*,

Marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av Högsta domstolen.

Första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om verkställighet av vite som enligt 4 § första stycket 2 förelagts av Stockholms tingsrätt eller Marknadsdomstolen.

¹ Senaste lydelse 2008:489.

2.5 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967:837)¹ dels att 27, 67, 68, 69 och 75 §§ ska upphöra att gälla, dels att 26, 36, 57 b, 57 e, 59 b, 65 och 66 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §²

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent får överklagas av sökanden, om det har gått honom eller henne emot. Ett slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Om invändaren återkallar sin talan, får denna ändå prövas om det finns särskilda skäl.

Ett beslut, genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits, får överklagas av sökanden. Ett beslut, genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut, genom vilket ett yrkande om förordnande enligt 22 § sjätte stycket har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt 42, 72 eller 73 § finns i 75 §.

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent och ett slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits får överklagas av sökanden. Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut genom vilket ett yrkande som avses i 22 § sjätte stycket har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

Senaste lydelse av

27 § 2014:289

67 § 2005:692

68 § 2013:84

75 § 2010:1395.

² Senaste lydelse 2014:289. Ändringen innebär bl.a. att fjärde stycket tas bort.

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *skall* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *skall* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det myndigheten sände en underrättelse till honom om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *skall* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket, genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, får överklagas av sökanden. *Vad som sägs i 27 § första och andra styckena skall tillämpas.*

Om *rätten* finner patentmyndighetens beslut riktigt, räknas fristen för att betala sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om rättens lagakraftvunna beslut.

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *ska* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *ska* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det *att* myndigheten sände en underrättelse till honom *eller henne* om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *ska* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar får överklagas av sökanden.

Om *domstolen* finner att patentmyndighetens beslut *är* riktigt, räknas fristen för att betala *en* sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om *att domstolens* beslut *har fått laga kraft.*

³ Senaste lydelse 1993:1406.

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det.

Om kändan visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om kändan ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kändan förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Om kändan visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

⁴ Senaste lydelse 2009:111. Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:289.

57 e §⁵

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av domstol som avses i 65 §.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För* prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

59 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av domstol som avses i 65 §.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

⁵ Senaste lydelse 2009:111. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

⁶ Senaste lydelse 2009:111. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

65 §

Stockholms tingsrätt är rätt domstol i mål som gäller

1. *bättre rätt till patentsökt uppfinning,*
2. *patents ogiltighet eller överföring av patent,*
3. *meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,*
4. *patentintrång,*
5. *fastställelse enligt 63 § eller*
6. *bestämmande av ersättning enligt 78 §.*

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

66 §⁷

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid

Slutliga beslut av patentmyndigheten och beslut enligt 26 § andra och tredje styckena, 36, 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i 22 § sjätte stycket tillämpas på handlingar som kommer in till Patent- och

⁷ Senaste lydelse 1986:233.

huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. I sådana fall får inte fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot sitta i rätten. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

Utöver vad som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.
 3. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.6 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967:837)¹ dels att 27, 67, 68, 69 och 75 §§ ska upphöra att gälla, dels att 26, 36, 57 b, 57 e, 59 b, 65 och 66 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §²

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent får överklagas av sökanden, om det har gått honom eller henne emot. Ett slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Om invändaren återkallar sin talan, får denna ändå prövas om det finns särskilda skäl.

Ett beslut, genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits, får överklagas av sökanden. Ett beslut, genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut, genom vilket ett yrkande om förordnande enligt 22 § sjätte stycket har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt 42, 72 eller 73 §

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent och ett slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits får överklagas av sökanden. Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut genom vilket ett yrkande som avses i 22 § sjätte stycket har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

Senaste lydelse av

27 § 2014:289

67 § 2005:692

68 § 2013:84

75 § 2010:1395.

² Senaste lydelse 2014:289. Ändringen innebär bl.a. att fjärde styckettas bort.

36 §³

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *skall* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *skall* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det myndigheten sände en underrättelse till honom om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *skall* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket, genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, får överklagas av sökanden. *Vad som sägs i 27 § första och andra styckena skall tillämpas.*

Om *rätten* finner patentmyndighetens beslut riktigt, räknas fristen för att betala sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *ska* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *ska* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det *att* myndigheten sände en underrättelse till honom *eller henne* om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *ska* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar får överklagas av sökanden.

Om *domstolen* finner *att* patentmyndighetens beslut *är* riktigt, räknas fristen för att betala *en* sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om *att*

³ Senaste lydelse 1993:1406.

rättens lagakraftvunna beslut.

domstolens beslut har fått laga kraft.

57 b §⁴

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömmande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

En talan om utdömmande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

⁴ Senaste lydelse 2009:111.

57 e §⁵

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol som avses i 65 §, om inte något annat följer av 65 a §.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om ett nytt informationsföreläggande.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

59 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol som avses i 65 §, om inte något annat följer av 65 a §.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut

⁵ Ändringen innebär bl.a. att första styckettas bort.

⁶ Ändringen innebär att första stycket tas bort.

som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång.

65 §

Stockholms tingsrätt är, om inte något annat följer av 65 a §, rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till patentsökt uppfinning,
2. patents ogiltighet eller överföring av patent,
3. meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,
4. patentintrång,
5. fastställelse enligt 63 §,
6. bestämmande av ersättning enligt 78 §, eller
7. skadestånd enligt 93 b §.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om inte något annat följer av 65 a §. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

66 §⁷

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

Slutliga beslut av patentmyndigheten och beslut enligt 26 § andra och tredje styckena, 36, 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

⁷ Senaste lydelse 1986:233.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. I sådana fall får inte fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot sitta i rätten. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

Bestämmelserna i 22 § sjätte stycket tillämpas på handlingar som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver det som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. För mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
 3. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.7 Förslag till lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen och som har inletts genom ett överklagande av en dom eller ett beslut av tingsrätt ska lämnas över till Patent- och marknadsöverdomstolen. Övriga mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen ska lämnas över till Patent- och marknadsdomstolen.

3. De upphävda bestämmelserna om krav på prövningstillstånd vid överklagande av domar och beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller fortfarande.

2.8 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs i fråga om mönsterskyddslagen (1970:485)¹
dels att 47 och 52 §§ ska upphöra att gälla,
dels att 21, 22, 31, 31 b, 35 b, 35 e, 37 b och 43 §§ ska ha följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §²

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende *angående* ansökan om registrering av mönster får *föras* av sökanden, *om beslutet gått honom emot*. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, *om det har gått den som vill klaga emot*. Återkallar invändaren sin *tal*, får den ändå *prövas*, *om det finns särskilda skäl*.

Mot beslut, *varigenom* begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får *tal* *föras* av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får *föra talan mot* beslut *varigenom* yrkandet avslagits.

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende *om* ansökan om registrering av mönster får *överklagas* av sökanden. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren.

Ett beslut *genom vilket en* begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket *har* avslagits eller *ett* yrkande om överföring enligt 17 § *har* bifallits får *överklagas* av sökanden. Den som framställt *ett* yrkande om överföring får *överklaga ett* beslut *genom vilket* yrkandet *har* avslagits.

22 §³

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *patentbesvärsrätten* inom två månader från *beslutets dag*.

Ett slutligt beslut av *patentbesvärsrätten* får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen*

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från *dagen för beslutet*.

¹ Senaste lydelse av

47 § 2010:1397

52 § 2004:1154.

² Senaste lydelse 2002:570.

³ Senaste lydelse 2010:1397. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärslagens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

31 §⁴

Allmän domstol ska på talan därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis, om hinder mot mönsterrätt har förelagat enligt 1–4 a §§ och hindret fortfarande består eller om registrering har skett i strid med 13 § andra stycket.

En registrering får hävas delvis endast om mönsterhavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen endast varit berättigad till viss andel i mönsterrätten.

När domen vunnit laga kraft ska den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

Domstolen ska på yrkande häva en registrering av ett mönster helt eller delvis, om hinder mot mönsterrätt har funnits enligt 1–4 a §§ och hindret fortfarande består eller om registrering har gjorts i strid med 13 § andra stycket.

En registrering får hävas delvis endast om mönsterhavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som har fått registreringen endast varit berättigad till viss andel i mönsterrätten.

När domen har fått laga kraft ska den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

31 b §⁵

Allmän domstol kan förklara en mönsterrätt ogiltig även efter det att den har upphört eller uppgivits.

I fråga om sådan talan skall bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

Domstolen får förklara en mönsterrätt ogiltig även efter det att den har upphört eller uppgivits.

I fråga om en sådan talan ska bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

35 b §⁶

På yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till mönsterintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika Om käranden visar sannolika

⁴ Senaste lydelse 2012:447.

⁵ Senaste lydelse 2002:570.

⁶ Senaste lydelse 2009:112. Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:291.

skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

35 e §⁷

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där

⁷ Senaste lydelse 2009:112. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

37 b §⁸

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning

⁸ Senaste lydelse 2009:112. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång.

43 §⁹

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om ogiltigförklaring av en mönsterrätt enligt 31 b §, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag och i mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

⁹ Senaste lydelse 2002:570.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.

3. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1971:1078)¹ om försvarsuppfinningar

dels att 20 § ska upphöra att gälla,

dels att 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 24 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §²

Meddelas förordnande att uppfinning skall hållas hemlig, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom förordnandet.

Meddelas förordnande enligt 13 §, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den rätt till uppfinningen som förordnandet avser och för den ytterligare skada som förordnandet medför.

Talan om ersättning enligt denna paragraf väckes vid Stockholms tingsrätt. I mål om sådan ersättning gäller i fråga om tingsrättens och hovrättens sammansättning 66 och 67 §§ patentlagen (1967:837).

Om ett beslut meddelas om att en uppfinning ska hållas hemlig, lämnas skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom beslutet.

Om ett beslut meddelas enligt 13 §, lämnas skälig ersättning av allmänna medel för den rätt till uppfinningen som beslutet avser och för den ytterligare skada som beslutet medför.

24 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av 20 § 1980:211.

² Ändringen innebär bl.a. att tredje styckettas bort.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 67 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 §²

Lantmäterimyndighetens beslut får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol. *I fråga om beslut, där ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats enligt denna lag, gäller att beslutet får överklagas inom två månader från den dag då det meddelades.*

Länsstyrelsens beslut får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Lantmäterimyndighetens beslut får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. *Ett beslut av den statliga lantmäterimyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett beslut som gäller avskrivning av en ansökan eller anmälan om registrering eller vägrad registrering får överklagas inom två månader från dagen för beslutet.*

Länsstyrelsens beslut får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1987:128.

² Senaste lydelse 1998:379.

2.11 Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)

Härigenom föreskrivs i fråga om firmalagen (1974:156)¹
dels att 16 q och 29 §§ ska upphöra att gälla,
dels att 15, 16 b, 16 j, 16 k, 16 m, 16 p, 16 r, 18 d, 20 b, 24, 25 och
28 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

På yrkande av den som har lidit firmaintrång får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrånget att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskönningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömning av vite

En talan om utdömning av vite

¹ Senaste lydelse av

16 q § 2010:1889

29 § 2010:1889.

² Senaste lydelse 2010:1889.

förs av den som har ansökt om förbudet. *Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.*

förs av den som har ansökt om förbudet.

16 b §³

Den som vill inleda ett förfarande för att häva en registrering kan föra talan vid domstol, eller ansöka om hävning av registreringen hos berörd registreringsmyndighet enligt 16 c–16 q §§ (administrativ hävning).

Den som vill inleda ett förfarande för att häva en registrering kan föra talan vid domstol eller ansöka om hävning av registreringen hos berörd registreringsmyndighet enligt 16 c–16 r §§ (administrativ hävning).

Ett förfarande för att häva en registrering med stöd av 9 §, 10 § första stycket 1–4, 16 § andra stycket eller 16 a § får också inledas av en myndighet. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som får göra detta.

16 j §⁴

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan, ska registreringsmyndigheten underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet ska överlämnas till *tingsrätt*.

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan, ska registreringsmyndigheten underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet ska överlämnas till *domstol*.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Har sökanden begärt överlämnande i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig. Har sökanden inte begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet avskrivas.

Om sökanden har begärt överlämnande i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till domstolen. Om sökanden inte har begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet skrivas av.

16 k §⁵

En underrättelse om att innehavaren har bestritt ansökan enligt 16 j §

³ Senaste lydelse 2014:813.

⁴ Senaste lydelse 2010:1889.

⁵ Senaste lydelse 2010:1889.

första stycket ska innehålla en upplysning om

1. att sökanden kan begära överlämnande till *tingsrätt*,
2. inom vilken tid en sådan begäran ska ges in,
3. vad en sådan begäran ska innehålla, och
4. vad som i övrigt anges i 16 j §.

16 m §⁶

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 16 l § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från dagen för beslutet.

Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. I annat fall ska registreringsmyndigheten avvisa ansökan.

Om innehavaren *har* ansökt om återvinning i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *domstolen*. I annat fall ska registreringsmyndigheten avvisa ansökan.

16 p §⁷

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till registreringsmyndigheten. De handlingar som sökanden gett in ska anses som stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *rätten* beslutar om målets handläggning.

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till registreringsmyndigheten. De handlingar som sökanden *har* gett in ska anses som *en* stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *domstolen* beslutar om målets handläggning.

16 r §⁸

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt* ska kändanden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där registreringsmyndigheten har beslutat om hävning avvisas av *tingsrätten* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *tingsrätten* samtidigt undanröja registreringsmyndighetens beslut.

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen* ska kändanden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där registreringsmyndigheten har beslutat om hävning avvisas av *domstolen* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *domstolen* samtidigt undanröja registreringsmyndighetens beslut.

⁶ Senaste lydelse 2010:1889.

⁷ Senaste lydelse 2010:1889.

⁸ Senaste lydelse 2014:250.

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För* prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite föras av den som har ansökt om föreläggandet.

⁹ Senaste lydelse 2009:113. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

¹⁰ Senaste lydelse 2009:113. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

undersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

24 §¹¹

Om det inte finns någon domstol som enligt rättegångsbalken är behörig att ta upp ett mål om hävning av registreringen av en firma, om firmaintrång eller om fastställelse, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsunder-

¹¹ Senaste lydelse 2010:1889.

sökning.

25 §¹²

En domstol ska underrätta *Domstolen* ska underrätta registreringsmyndigheten om en registreringsmyndigheten om en dom som gäller dom som gäller

1. hävning av en registrering av en firma, eller
2. intrång i en registrerad firma.

Domstolen ska även underrätta registreringsmyndigheten om en dom i ett mål i vilket förts fastställsetalan avseende en registrerad firma.

28 §¹³

Ett beslut enligt 16 1 § om administrativ hävning av en registrering av en firma får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut *genom vilket ett ärende har överlämnats* till tingsrätt eller *avskrivits* enligt 16 j § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till *tingsrätt* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

Ett beslut enligt 16 1 § om administrativ hävning av en registrering av en firma får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut *om överlämnande* till *domstol* eller *avskrivning* enligt 16 j § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

¹² Senaste lydelse 2010:1889.

¹³ Senaste lydelse 2010:1889.

2.12 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Härigenom föreskrivs att 21 § handelsregisterlagen (1974:157) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §¹

Registreringsmyndighetens beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a eller 17 §.

Registreringsmyndighetens beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a eller 17 §. Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2008:92.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

Denna lag tillämpas *ej* på

1. mål som enligt lag får upptas endast av viss tingsrätt eller som *skall* handläggas av tingsrätt i annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,

2. mål som *skall* handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,

3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan *föres* i samband med åtal för brottet,

4. mål om ersättning för yrkeskada, när tvisten *ej* rör kollektivavtals rätta innebörd.

Lagen *skall* inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller

1. fråga som rör anställning av arbetstagare utan att enbart avse tvist om kollektivavtal,

2. tjänstgöringsskyldighet för ordinarie domare enligt lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

Lagen *skall* inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare

Denna lag tillämpas *inte* på

1. mål som enligt lag får upptas endast av *en* viss tingsrätt eller som *ska* handläggas av *en* tingsrätt i *en* annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,

2. mål som *ska* handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,

3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan *förs* i samband med åtal för brottet,

4. mål om ersättning för yrkeskada, när tvisten *inte* rör kollektivavtals rätta innebörd,

5. mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 lagen (2016:000) om patent- och marknadsdomstolar, och

6. mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken.

Lagen *ska* inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller

Lagen *ska* inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare

¹ Lagen omtryckt 1977:530.

² Senaste lydelse 1996:1055.

hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas hos regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet.

hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas till regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2.14 Förslag till lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
2. Mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten och som rör överklagande av beslut av Patent- och registreringsverket enligt namnlagen (1982:670) och lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ska överlämnas till allmän förvaltningsdomstol.
3. Övriga mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Beträffande mål *vari* talan *föres* mot sökande av europeiskt patent om bättre rätt till den patentsökta uppfinningen *såvitt avser* Sverige eller annan stat, som är bunden av det till den europeiska patentkonventionen den 5 oktober 1973 hörande erkännandeprotokollet, gäller *bestämmelserna i 2–6 §§*. Med fördragsslutande stat avses *därvid* stat, som är bunden av nämnda protokoll.

Beträffande mål *där* talan *förs* mot sökande av *ett* europeiskt patent om bättre rätt till den patentsökta uppfinningen *i fråga om* Sverige eller *en* annan stat som är bunden av det till den europeiska patentkonventionen den 5 oktober 1973 hörande erkännandeprotokollet gäller *2–6 och 8 §§*. Med fördragsslutande stat avses *i detta fall en* stat som är bunden av nämnda protokoll.

8 §

Rätt domstol för ett mål som enligt denna lag får tas upp av svensk domstol är Patent- och marknadsdomstolen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,

2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt

- jordabalken,
- 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,
- lagen (1933:269) om ägofred,
- lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.,
- fastighetsbildningslagen (1970:988),
- rennäringslagen (1971:437),
- väglagen (1971:948),
- lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,
- lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning,
- expropriationslagen (1972:719),
- lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,
- ledningsrättslagen (1973:1144),
- anläggningslagen (1973:1149),
- lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
- bostadsförvaltningslagen (1977:792),
- lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
- jordförvärvslagen (1979:230),
- skogsvårdslagen (1979:429),
- lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
- lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
- kulturmiljölagen (1988:950),
- minerallagen (1991:45),
- bostadsrättslagen (1991:614),
- lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
- ellagen (1997:857),
- lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
- naturgaslagen (2005:403), och

¹ Senaste lydelse 2013:550.

- plan- och bygglagen (2010:900),
 - 3. växelmål och checkmål,
 - 4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och
 - 5. mål vid förvaltningsdomstol 5. mål vid förvaltningsdomstol.
- eller marknadsdomstolen.*
- Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom genstämning.
-

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2.17 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs i fråga om namnlagen (1982:670)¹
dels att 43 § ska upphöra att gälla,
dels att 42 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

Ett slutligt beslut av *patent- och registreringsverket* får överklagas av sökanden, *om beslutet har gått emot honom eller henne*. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen. Återkallar *denne* sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *patentbesvärsrätten genom besvär*.

Ett slutligt beslut av *Patent- och registreringsverket* får överklagas av sökanden. Beslut som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts får överklagas av den som har gjort invändningen. Återkallar *han eller hon* sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om det inte finns någon sådan behörig domstol, överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1982:1134.
Senaste lydelse av 43 § 2010:1459.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

dels att 1 och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 3 a, 5 a och 5 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Om ett villkor, som en näringsidkare ställer upp när han ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare, är att anse som oskäligt mot denne, *kan Marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant förbud *kan* också riktas mot någon som är anställd hos näringsidkaren eller mot någon annan som handlar på *dennes* vägnar.

Första stycket gäller även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare enligt vilket *denne skall* tillhandahålla varor eller tjänster mot betalning.

Om ett villkor som en näringsidkare ställer upp när han *eller hon* ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare är att anse som oskäligt mot denne, *får Patent- och marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant förbud *får* också riktas mot någon som är anställd hos näringsidkaren eller mot någon annan som handlar på *näringsidkarens* vägnar.

Första stycket gäller även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare enligt vilket *han eller hon ska* tillhandahålla varor eller tjänster mot betalning.

3 a §

Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen, får domstolen efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl

¹ Senaste lydelse 2002:354.

som den grundas på.

Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

5 §²

Förbud *skall* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Talan om utdömning av vite förs vid *allmän domstol* av den som ansökt om förbudet.

Förbud *ska* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

En talan om utdömning av vite förs vid *Patent- och marknadsdomstolen* av den som *har* ansökt om förbudet.

5 a §

Delgivning av domar och beslut som innefattar ett vitesföreläggande får ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932) endast om det med beaktande av vad som har framkommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

5 b §

I mål enligt 1 § får rätten bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål som har inletts i tingsrätt eller hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Om huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska handläggningen i tingsrätten eller hovrätten dock slutföras enligt äldre bestämmelser.

² Senaste lydelse 1985:220.

2.19 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Häri genom föreskrivs att 11 kap. 6 § sparbankslagen (1987:619)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. **6 §²**

Ett beslut av registreringsmyndigheten *som innebär* att en anmälan *avskrivits eller en registrering har vägrats* enligt 3 § andra stycket får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 §.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan om registrering eller att *vägra* registrering enligt 3 § andra stycket får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1996:1005.

² Senaste lydelse 2004:304.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

15 kap.

6 §¹

Lydelse enligt lagrådsremiss *Föreslagen lydelse*
Modernisering av lagen om
ekonomiska föreningar

Ett beslut av Bolagsverket som innebär att anmälan har skrivits av eller registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet. Detsamma gäller ett beslut av Bolagsverket som avses i 4 a §, 7 kap. 15 §, 8 kap. 2, 6, 9 eller 17 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 19 § eller 16 kap. 2 § samt beslut i ett tillståndsärende enligt 6 kap. 3, 4 eller 11 §, 8 kap. 3–5 §§, 10 kap. 14 § 2 eller 12 kap. 11 § eller beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 12 kap. 36 §.

Ett beslut av Bolagsverket att skriva av en anmälan om registrering eller att vägra registrering enligt 4 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av Bolagsverket som avses i 4 a §, 7 kap. 15 §, 8 kap. 2, 6, 9 eller 17 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 19 § eller 16 kap. 2 § samt beslut i ett tillståndsärende enligt 6 kap. 3, 4 eller 11 §, 8 kap. 3–5 §§, 10 kap. 14 § 2 eller 12 kap. 11 § eller beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 12 kap. 36 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Skatteverkets beslut enligt 12 kap. 13 § om hinder mot verkställande av fusionsplan får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2014:541.

2.21 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §²

Slutliga beslut av Patent- och registreringsverket i *ärenden* om utgivningsbevis får överklagas hos Patentbesvärsrätten inom två månader från dagen för beslutet.

Patentbesvärsrättens slutliga beslut får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket i *ett ärende* om utgivningsbevis får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 2002:911.

² Senaste lydelse 2010:1404.

2.22 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol.

27 §¹
En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. *En förvaltningsmyndighets beslut att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2011:722.

2.23 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

dels att 9 b, 9 e och 12 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 14 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 b §¹

På yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskönningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångs-

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

¹ Senaste lydelse 2009:114.

balken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

9 e §²

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om föreläggandet.

² Senaste lydelse 2009:114. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

12 b §³

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

14 §⁴

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken

³ Senaste lydelse 2009:114. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

⁴ Tidigare 14 § upphävd genom 2005:304.

om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

2.24 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 13 § stiftelselagen (1994:1220) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap. 13 §¹

Registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag *och beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län enligt 12 §* får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.*

Om registreringsmyndighetens beslut överklagas skall registreringsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av registreringsmyndigheten, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

Vad som sägs i första och andra styckena om registreringsmyndigheten och dess beslut gäller länsstyrelsen i Stockholms län och dess beslut när det är fråga om beslut enligt 12 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

¹ Senaste lydelse 1995:1360. Ändringen innebär bl.a. att andra och tredje styckena tas bort.

2.25 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

dels att 1 a, 3, 4, 7, 8 c och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 a, 4 b, 9 a och 9 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §¹

Bestämmelserna i 3–9 §§ denna lag tillämpas också när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Bestämmelserna i 3–9 b §§ denna lag tillämpas också när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

3 §

Är ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter oskäligt mot konsumenten, får *Marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är *påkallat* från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter *är* oskäligt mot konsumenten, får *Patent- och marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är *motiverat* från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Ett förbud *kan* meddelas även anställda hos näringsidkaren och andra som handlar på *dennes* vägnar.

Ett förbud *får* meddelas även anställda hos näringsidkaren och andra som handlar på *näringsidkarens* vägnar.

En sammanslutning av näringsidkare som använder eller rekommenderar användning av ett oskäligt avtalsvillkor får förbjudas att i framtiden använda eller rekommendera villkoret.

Ett förbud *skall* förenas med vite, om inte detta av särskilda skäl är obehövligt

Ett förbud *ska* förenas med vite, om inte detta av särskilda skäl är obehövligt.

¹ Senaste lydelse 2007:2.

4 §

En fråga om förbud tas upp av Marknadsdomstolen efter ansökan av Konsumentombudsmannen. Beslutar Konsumentombudsmannen för ett visst fall att inte göra någon ansökan, får ansökan göras av en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

En ansökan om förbud får göras av Konsumentombudsmannen. Om Konsumentombudsmannen för ett visst fall beslutar att inte göra någon ansökan, får ansökan göras av en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

4 a §

Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen får domstolen efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl som den grundas på.

Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

4 b §

Konsumentombudsmannen ska kallas till förhandling i mål enligt denna lag, även om han eller hon inte är sökande.

7 §

En fråga om förbud får i fall som inte är av större vikt prövas av Konsumentombudsmannen genom att den som antas ha använt ett oskäligt avtalsvillkor föreläggs förbud till godkännande omedelbart eller inom viss tid (förbudsföreläggande).

Har ett förbudsföreläggande godkänts, gäller det som förbud av Marknadsdomstolen. Godkännande efter den i föreläggandet utsatta tiden gäller dock inte.

Om ett förbudsföreläggande har godkänts, gäller det som en dom som har fått laga kraft. Ett godkännande efter den i föreläggandet utsatta tiden gäller dock inte.

Närmare bestämmelser om förbudsföreläggande meddelas av regeringen.

8 c §²

Konsumentombudsmannens beslut enligt 8 § och 8 a § samt om vitesföreläggande *efter en sådan uppmaning* överklagas till *Stockholms tingsrätt*.

Tingsrättens beslut överklagas hos Marknadsdomstolen.

Konsumentombudsmannens beslut enligt 8 och 8 a §§ samt om vitesföreläggande *enligt 8 b §* får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen*.

9 §

Talan om utdömande av vite förs vid *allmän domstol* av Konsumentombudsmannen. *I fråga om vite som Marknadsdomstolen har förelagt* på talan av någon annan får talan om utdömande föras även *av denne*.

En talan om utdömande av vite förs vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen. *Om vite har förelagts* på talan av någon annan får talan om utdömande föras även *av honom eller henne*.

9 a §

Delgivning av domar och beslut av domstol som innefattar ett vitesföreläggande får ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932) endast om det med beaktande av vad som har framkommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

9 b §

Bestämmelsen i 18 kap. 16 § rättegångsbalken ska inte tillämpas i mål enligt 3 §. I sådana mål får rätten bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i tingsrätt eller hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

² Senaste lydelse 2007:2. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

3. Om huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska handläggningen i tingsrätten eller hovrätten dock slutföras enligt äldre bestämmelser.

2.26 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Registreringsmyndighetens beslut att *avskriva* en anmälan eller att vägra registrering får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från beslutets dag*. Detsamma gäller beslut enligt 13 § tredje stycket och 15 §.

Registreringsmyndighetens beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 13 § tredje stycket och 15 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

2.27 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 6 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap. 6 §¹

Ett beslut av registreringsmyndigheten *som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats* enligt 3 § andra stycket får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett *sådant* beslut av registreringsmyndigheten *som avses i 10 kap. 5 § tredje stycket*.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan *om registrering* eller att vägra registrering enligt 3 § andra stycket får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av registreringsmyndigheten *enligt 10 kap. 5 § tredje stycket*. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

¹ Senaste lydelse 2004:318.

2.28 Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)

Härigenom föreskrivs att 16 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

När rättshjälp har beviljats, betalar staten kostnaderna för bevisning vid allmän domstol, Arbetsdomstolen *och Marknadsdomstolen*. Om annat *inte* följer av lag eller föreskrifter som lämnats med stöd av denna lag lämnas ersättning för bevisning med skäligt belopp.

När rättshjälp har beviljats, betalar staten kostnaderna för bevisning vid allmän domstol *och* Arbetsdomstolen. Om *inte något* annat följer av lag eller föreskrifter som lämnats med stöd av denna lag lämnas ersättning för bevisning med skäligt belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2.29 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 §, 7 kap. 5 §, 8 kap. 3 §, 9 kap. 2, 5, 5 c och 7 b §§ och 10 kap. 3, 5 och 6 §§ växtförädlarrättslagen (1997:306) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §¹

Om någon inför Statens jordbruksverk påstår sig ha bättre rätt till växtsorten än sökanden och är *saken* oviss, kan verket förelägga honom eller henne att väcka talan vid *allmän* domstol inom viss tid vid påföljd att påståendet annars lämnas utan avseende vid ansökans fortsatta prövning.

Om en tvist om bättre rätt är inledd vid domstol, kan registreringsansökan förklaras vilande i väntan på att målet slutligt avgörs.

Om någon inför Statens jordbruksverk påstår sig ha bättre rätt till växtsorten än sökanden och *saken* är oviss, kan verket förelägga honom eller henne att väcka talan vid domstol inom viss tid vid påföljd att påståendet annars lämnas utan avseende vid ansökans fortsatta prövning.

7 kap.

5 §

En tvångslicens meddelas av *allmän domstol*, som även bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer ersättningen och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden motiverar det, kan domstolen på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för den.

En tvångslicens meddelas av *domstolen*, som även bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer ersättningen och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden motiverar det, kan domstolen på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för den.

8 kap.

3 §

Allmän domstol skall på talan om det häva registreringen av en växtsort, om

1. växtsorten på ansökningsdagen eller, om innehavaren av växtförädlarrätten åtnjutit prioritet, på den dag från vilken prioritet har getts inte uppfyllde kravet på nyhet i 3 kap. 2 § eller kravet på särskiljbarhet i 3 kap. 3 §,

2. växtsorten vid den tidpunkt som anges under 1 inte uppfyllde kravet

Domstolen ska på yrkande häva registreringen av en växtsort, om

¹ Senaste lydelse 2005:1216.

på enhetlighet i 3 kap. 4 § eller kravet på stabilitet i 3 kap. 5 §, såvida sorten har registrerats huvudsakligen på grundval av upplysningar som sökanden tillhandahållit,

3. växtsorten har registrerats i strid med 3 kap. 7 §, eller

4. växtsorten har registrerats för någon som inte var berättigad till det och talan inte har väckts om överföring av registreringen.

En registrering får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen har haft rätt till bara en viss andel i växtförädlarrätten.

9 kap.

2 §²

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får *allmän domstol* vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i växtförädlarrätten att fortsätta med det.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får *domstolen* vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i växtförädlarrätten att fortsätta med det.

5 §

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

5 c §³

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av en domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om *yrkandet* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för

² Senaste lydelse 2009:115.

³ Senaste lydelse 2009:115. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

målet tillämpas. *Beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.*

det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

7 b §⁴

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut

⁴ Senaste lydelse 2009:115. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

10 kap.

3 §

Om det enligt rättegångsbalken inte finns någon behörig domstol för en talan om bättre rätt till en växtsort, om hävning av registreringen av en växtsort, om överföring av sådan registrering, om tvångslicens eller om fastställelse enligt 1 §, skall talan väckas vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till växtsort enligt 5 kap. 7 §.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

5 §⁵

Statens jordbruksverks slutliga beslut får överklagas av den som beslutet *angår*, om det har gått *honom eller henne emot*.

Ett beslut genom vilket ansökan om registrering bifalls får dock överklagas endast av den som i behörig ordning har framställt en invändning mot ansökan. *Återkallar invändaren sitt överklagande, får detta ändå prövas, om det finns särskilda skäl.*

Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 5 kap. 8 § har bifallits får överklagas av sökanden. Den som

Statens jordbruksverks slutliga beslut får överklagas av den som *berörs* av beslutet.

Ett beslut genom vilket *en* ansökan om registrering bifalls får dock överklagas endast av den som i behörig ordning har framställt en invändning mot ansökan.

Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 5 kap. 8 § har bifallits får överklagas av sökanden. Den som

⁵ Senaste lydelse 2005:1216.

har framställt yrkande om överföring får överklaga ett beslut genom vilket yrkandet avslagits.

har framställt *ett* yrkande om överföring får överklaga ett beslut genom vilket yrkandet *har* avslagits.

6 §⁶

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från *beslutets dag*.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från *dagen för beslutet*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.

3. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

⁶ Senaste lydelse 2010:1405. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

2.30 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

- Talan ska väckas vid
1. *Marknadsdomstolen* i fråga om förbud och ålägganden som avses i marknadsföringslagen (2008:486) och i fråga om förbud enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
 2. Förvaltningsrätten i Stockholm i fråga om sådan särskild avgift som avses i radio- och tv-lagen (2010:696),
 3. *tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken eller Stockholms tingsrätt i fråga om utdömande av vite.*

Föreslagen lydelse

5 §¹

- Talan ska väckas vid
1. *Patent- och marknadsdomstolen* i fråga om förbud och ålägganden som avses i marknadsföringslagen (2008:486), i fråga om förbud enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden *och i fråga om utdömande av vite,*
 2. Förvaltningsrätten i Stockholm i fråga om sådan särskild avgift som avses i radio- och tv-lagen (2010:696).

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:726.

2.31 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:575) om europabolag dels att 32 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 33 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

Bolagsverkets beslut att *avskryva* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 11 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 6 eller 15 § samt verkets beslut enligt 28 eller 31 §. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Finansinspektionens beslut enligt 9 b § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 11 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 29 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 29 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då bolaget fick del av beslutet. Ett beslut enligt 29 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande enligt tredje stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Bolagsverkets beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 11 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 6 eller 15 § samt verkets beslut enligt 28 eller 31 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Finansinspektionens beslut enligt 9 b § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 11 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Senaste lydelse 2013:734.

33 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 29 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 29 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då bolaget fick del av beslutet. Ett beslut enligt 29 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

2.32 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § och 10 kap. 12 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

Talan om åläggande enligt 2 § väcks vid Marknadsdomstolen. *En talan om åläggande enligt 2 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.*

En sådan talan får väckas

1. i fråga om information som avses i 2 kap. 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 2 kap. 4–7 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 2 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

10 kap.

12 §²

Talan om åläggande enligt 11 § väcks vid Marknadsdomstolen. *En talan om åläggande enligt 11 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.*

En sådan talan får väckas

1. i fråga om information som avses i 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 4–8 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 11 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2008:509.

² Senaste lydelse 2008:509.

2.33 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 31 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

2 §¹

Följande beslut av Bolagsverket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut i ärenden enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 9 a, 25, 26 eller 27 § eller 10 kap. 22 §,

2. beslut i tillståndsärenden enligt 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket, 9 kap. 15 §, 20 kap. 23 §, 23 kap. 20 eller 33 § eller 24 kap. 22 §,

3. beslut enligt 23 kap. 27 eller 35 § eller 24 kap. 29 § att förklara att frågan om fusion eller delning har fallit,

4. beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 23 kap. 46 §,

5. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,

5. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering i andra fall än det som anges i andra stycket,

6. beslut att avregistrera företrädare enligt 27 kap. 6 §,

7. beslut i ärenden enligt 28 kap. 5 § andra stycket,

8. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 30 kap. 3 §.

Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma enligt 27 kap. 2 § överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

Ett överklagande ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2014:539.

2.34 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

Härigenom föreskrivs att 15 och 16 §§ lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. *Talan* om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs vid tingsrätt av Konkurrensverket. *Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en sådan talan.*

Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. *En talan* om utdömande av vite som *har* förelagts med stöd av denna lag väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

16 §

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas *hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.* I fråga om rättegångskostnader skall dock gälla vad som föreskrivs i 31 kap. rättegångsbalken.

Ett beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen.* I fråga om rättegångskostnader i ett sådant ärende ska 31 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2.35 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet

Härigenom föreskrivs att 5 och 6 §§ lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Talan om åläggande enligt 4 § väcks vid Marknadsdomstolen.

En talan om åläggande enligt 4 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas av

1. en franchisetagare i ett sådant avtal som avses i 4 §,
2. en sammanslutning av näringsidkare, eller
3. en annan sammanslutning som har ett befogat intresse av att företräda näringsidkare.

Den som har talerätt enligt andra stycket har rätt att delta i rättegången som intervenient enligt 14 kap. rättegångsbalken.

I mål om åläggande enligt 4 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet och fördelningen av rättegångskostnader i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen. Bestämmelserna i 28, 42–46 och 61 §§ om Konsumentombudsmannen ska dock inte tillämpas.

6 §

Ett åläggande enligt 4 § skall förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Ett åläggande enligt 4 § ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Talan om utdömande av vite väcks vid den tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. En sådan talan får alltid väckas vid Stockholms tingsrätt.

En talan om utdömande av vite väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

Talan får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2008:511.

2.36 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:595) om europakooperativ

dels att 40 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 41 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §²

Bolagsverkets beslut att *avskriv* a en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra utfärda ett intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 36 eller 39 §. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande enligt tredje stycket gäller lagen (1996:242) om

Bolagsverkets beslut att *skri*va av en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra utfärda ett intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 36 eller 39 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

² Senaste lydelse 2013:733.

domstolsärenden.

41 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har inletts i allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

2.37 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs i fråga om marknadsföringslagen (2008:486)¹
dels att 50, 54–58, 60 och 62 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 50, 54 och 62 §§ ska utgå,
dels att 36, 47–49, 51, 52, 59, 61 och 66 §§ och rubrikerna närmast före 51 och 59 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det närmast efter rubriken Var och av vem talan får väckas ska införas en ny paragraf, 46 a §, och närmast före 46 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

För att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift får *rätten* besluta om kvarstad. I sådant fall gäller *föreskrifterna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.

36 §

För att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift får *domstolen* besluta om kvarstad. I ett sådant fall gäller *bestämmelserna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.

Behörig domstol

46 a §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. förbud som avses i 23 §,
 2. åläggande som avses i 24 eller 25 §,
 3. marknadsstörningsavgift enligt 29 §,
 4. kvarstad enligt 36 §,
 5. skadestånd enligt 37 §,
 6. utdömande av vite enligt 49 §,
- och
7. oriktig eller vilseledande ursprungsbeteckning enligt 66 §.

47 §²

Talan om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § väcks vid Marknadsdomstolen. Om samma kärke, eller annan kärke i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om

¹ Senaste lydelse av 58 § 2013:122.

² Ändringen innebär bl.a. att första och tredje styckena tas bort.

marknadsstörningsavgift enligt 29 § eller skadestånd enligt 37 § med anledning av marknadsföringen, ska dock en talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt.

Talan om förbud eller åläggande får väckas av

En talan om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, eller
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Ett interimistiskt beslut enligt 27 § meddelas av den domstol där en rättegång enligt första stycket pågår.

48 §³

Talan om marknadsstörningsavgift enligt 29 § väcks vid Stockholms tingsrätt av Konsumentombudsmannen.

En talan om marknadsstörningsavgift enligt 29 § väcks av Konsumentombudsmannen.

Om Konsumentombudsmannen i ett visst fall beslutar att inte föra talan om marknadsstörningsavgift, får en enskild näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av näringsidkare väcka en sådan talan.

Beslut om kvarstad enligt 36 § meddelas av den domstol där en rättegång om marknadsstörningsavgift pågår. Om talan ännu inte har väckts gäller i fråga om behörig domstol vad som föreskrivs i första stycket.

49 §⁴

Talan om utdömande av vite som har förelagts med stöd av denna lag väcks vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. En sådan talan får alltid väckas vid Stockholms tingsrätt.

Talan får väckas av den som begärt vitesföreläggandet och av Konsumentombudsmannen.

En talan om utdömande av vite får väckas av den som begärt vitesföreläggandet och av Konsumentombudsmannen.

³ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

⁴ Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

51 §

Konsumentombudsmannens beslut enligt 42–44 §§ samt om vitesföreläggande efter en sådan uppmaning överklagas *hos Stockholms tingsrätt*. Detsamma gäller beslut om ersättning enligt 46 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av nämnda paragraf.

Konsumentombudsmannens beslut enligt 42–44 §§ samt om vitesföreläggande efter en sådan uppmaning överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*. Detsamma gäller beslut om ersättning enligt 46 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av nämnda paragraf.

52 §⁵

Tingsrätts domar och beslut och beslut i mål och ärenden enligt denna lag överklagas hos Marknadsdomstolen. Domar och beslut i mål om utdömande av vite som har förelagts med stöd av denna lag överklagas dock hos hovrätt enligt vad som föreskrivs i lagen (1985:206) om viten.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 27 § och 40 § första stycket får överklagas särskilt. Besluten ska vid handläggningen i *Marknadsdomstolen* anses röra åtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 27 § och 40 § första stycket får överklagas särskilt. Besluten ska vid handläggningen i *Patent- och marknadsöverdomstolen* anses röra *en* åtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Handläggningen vid Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen**Handläggningen i domstolen**59 §⁶

Om inte annat följer av denna lag ska föreskrifterna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas på mål om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § och mål om marknadsstörningsavgift enligt 29 §.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas på mål om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § och mål om marknadsstörningsavgift enligt 29 §.

I mål om skadestånd enligt 37 § gäller vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där

I mål om skadestånd enligt 37 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där

⁵ Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

⁶ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

förlikning om saken är tillåten.
*I ärenden som avses i 51 §
gäller lagen (1996:242) om dom-
stolsärenden, om något annat inte
följer av denna lag.*

förlikning om saken är tillåten.

61 §⁷

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen ska rätten underrätta ombudsmannen om rättegången.

*När ett mål om marknadsstö-
rningsavgift eller skadestånd väcks
ska tingsrätten underrätta
Marknadsdomstolen om rätte-
gången.*

66 §

Regeringen *kan* med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

Regeringen *får* med avseende på *en* främmande stat bestämma att följande ska gälla.

I fråga om en vara som är försedd med en oriktig eller vilseledande ursprungsbezeichnung, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragd eller tillverkad i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten, får åtgärd enligt 39 § beslutas även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock inte om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar till att märka ut varans art eller om den åtföljs av en uppgift som tydligt anger att varan inte har frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

*Talan om åtgärd enligt andra stycket väcks vid Stockholms tingsrätt av Konsumentombuds-
mannen eller, om denne har
beslutat att inte väcka talan, av
någon som driver rörelse med
varor av samma slag som den vara
som talan avser.*

*En talan om en åtgärd enligt
andra stycket väcks av Kon-
sumentombudsmannen eller, om
denne har beslutat att inte väcka
talan, av någon som driver rörelse
med varor av samma slag som den
vara som talan avser.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
2. Mål och ärenden som har inletts i tingsrätt eller hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
3. Om huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska handläggningen i tingsrätten eller hovrätten dock slutföras enligt äldre bestämmelser.

⁷ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

2.38 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579)¹
dels att 3 kap. 26 § och 8 kap. 4–11 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 8 kap. 6 och 8 §§ ska utgå,
dels att 3 kap. 2, 3, 5, 15, 19, 21 och 32 §§, 4 kap. 13–16 och 21 §§,
5 kap. 3, 11, 18 och 20 §§, 6 kap. 2 §, 7 kap. 1 och 2 §§ och 8 kap. 1–
3 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 8 kap. 1 § ska sättas närmast före 8 kap.
2 §,
dels att det närmast före 8 kap. 1 § ska införas en ny rubrik av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt 1 §, får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelsen. En sådan talerätt gäller dock inte i de fall verket har tillämpat artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt 1 §, får ett företag som berörs av överträdelsen *väcka talan om ett sådant åläggande*. En sådan talerätt gäller dock inte i de fall verket har tillämpat artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

3 §

Om det finns särskilda skäl, får ett åläggande enligt 1 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Marknadsdomstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Om det finns särskilda skäl, får ett åläggande enligt 1 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Domstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

5 §²

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (*konkurrensskadeavgift*), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Domstolen får på talan av Konkurrensverket besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (*konkurrensskadeavgift*), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 11 § 2013:133.

² Senaste lydelse 2010:642.

Avgiften tillfaller staten.

Innan Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift mot ett företag, ska företaget ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämmningsansökan.

15 §³

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket samt för *Stockholms tingsrätt* och *Marknadsdomstolen*.

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket *och domstol i mål enligt 5 §*.

19 §

Ett avgiftsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas under de förutsättningar som anges i 59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken. *Vad* som där sägs om strafföreläggande och den misstänkte gäller *därvid* i stället avgiftsföreläggande respektive företag.

Ett avgiftsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas under de förutsättningar som anges i 59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken. *Det* som där sägs om strafföreläggande och den misstänkte gäller *då* i stället avgiftsföreläggande respektive företag.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen *hos Stockholms tingsrätt* inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett avgiftsföreläggande är Konkurrensverket motpart.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen *till Patent- och marknadsdomstolen* inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett avgiftsföreläggande är Konkurrensverket motpart.

Har ett avgiftsföreläggande undanröjts, får företaget inte därefter åläggas en skyldighet att betala en högre konkurrensskadeavgift för samma överträdelse.

Om ett avgiftsföreläggande *har* undanröjts, får företaget inte därefter åläggas en skyldighet att betala en högre konkurrensskadeavgift för samma överträdelse.

21 §

För att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift får *rätten* besluta om kvarstad. *Därvid* gäller *föreskrifterna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran. *Om talan om konkurrensskade-*

För att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift får *domstolen* besluta om kvarstad. *I ett sådant fall* gäller *bestämmelserna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.

³ Senaste lydelse 2010:642.

avgift ännu inte har väckts, ska en ansökan om kvarstad dock prövas av Stockholms tingsrätt.

32 §⁴

Frågor om förbud enligt 27 § eller omprövning enligt 31 § andra stycket prövas av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket. Talan om omprövning av ett meddelat förbud får också väckas av den som förbudet riktar sig mot.

Konkurrensverket får väcka talan om förbud enligt 27 § eller omprövning enligt 31 § andra stycket. En talan om omprövning av ett meddelat förbud får också väckas av den som förbudet riktar sig mot.

Om Konkurrensverket för ett visst fall beslutar att inte väcka en talan om förbud enligt 27 §, får talan väckas av ett företag som berörs av förfarandet eller av verksamheten.

4 kap.

13 §

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan vid Stockholms tingsrätt om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

Har Konkurrensverket beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av part eller annan medverkande i koncentrationen.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

14 §

På begäran av Konkurrensverket får Stockholms tingsrätt förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke.

På begäran av Konkurrensverket får Patent- och marknadsdomstolen förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även

⁴ Senaste lydelse 2009:1280.

Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt

får fristen förlängas utan sådant

15 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts vid *Stockholms tingsrätt*.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

16 §

Om *Stockholms tingsrätts* dom överklagas, ska *Marknadsdomstolen* avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för *Marknadsdomstolens* prövning.

Om *Patent- och marknadsdomstolens* dom överklagas, ska *Patent- och marknadsöverdomstolen* avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för *Patent- och marknadsöverdomstolens* prövning.

21 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Talan om omprövning ska väckas vid *Stockholms tingsrätt* av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

5 kap.

3 §⁵

Stockholms tingsrätt får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om det har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-

Patent- och marknadsdomstolen får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om det har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i

⁵ Senaste lydelse 2010:642.

fördraget, om

EUF-fördraget, om

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. företaget inte rättar sig efter ett åläggande enligt 1 § första stycket 1 eller det annars finns risk för att bevis undanhålls eller förvanskas, och
3. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

Lydelse enligt prop. 2014/15:96

Föreslagen lydelse

11 §

Åtgärder enligt 1 eller 6 § första stycket får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och
2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till *Stockholms tingsrätt* av Konkurrensverket.

Tingsrätten ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

Domstolen ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 prövas av *Stockholms tingsrätt* på ansökan av Konkurrensverket.

Om beslut om förhandsgodkännande meddelats enligt första stycket, gäller bestämmelserna i 17 § om handräckning.

Frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 prövas av *Patent- och marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket.

20 §⁶

Efter begäran av en myndighet i en stat med vilken Sverige har ingått en överenskommelse om

Efter *en* begäran av en myndighet i en stat med vilken Sverige har ingått en överenskommelse om

⁶ Senaste lydelse 2010:642.

rättslig hjälp i konkurrensärenden får *Stockholms tingsrätt* på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

rättslig hjälp i konkurrensärenden får *Patent- och marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

1. det som föreskrivs i 5 § 1–3 är uppfyllt, och

2. det förfarande som utreds är av ett slag som vid tillämpningen av denna lag eller Europeiska unionens konkurrensregler skulle ha innefattat en överträdelse av förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om något av dessa regelverk hade tillämpats på förfarandet.

I fall som avses i första stycket gäller bestämmelserna i 6–13 §§.

6 kap.

2 §⁷

Talan om att döma ut vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket *vid tingsrätt*. I fråga om vite som *Marknadsdomstolen* har förelagt på talan av ett företag får talan om att döma ut vitet föras även av det företaget.

En talan om att döma ut vite som *har* förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket. I fråga om vite som *har förelagts* på talan av ett företag får talan om att döma ut vitet föras även av det företaget.

Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en talan enligt första stycket.

7 kap.

1 §

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas *hos Marknadsdomstolen*:

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

⁷ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

2 §⁸

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i mål och ärenden enligt denna lag överklagas hos Marknadsdomstolen. För domar och beslut i mål om skadestånd gäller detta dock endast när ett sådant mål handlagts gemensamt med ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 8 kap. 7 §.

Första stycket gäller inte i mål där talan förs om att döma ut vite enligt 6 kap. 2 §.

Beslut av tingsrätten i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

Beslut av Patent- och marknadsdomstolen i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

8 kap.

Behörig domstol

1 §⁹

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas i domstol de bestämmelser som anges i 2–4 §§.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. skadestånd enligt 3 kap. 25 §,
5. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket,
6. förbud eller åläggande som avses i 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§, och
7. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

I andra fall än som avses i första stycket tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

En talan enligt första stycket 4 får även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken.

2 §¹⁰

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

⁸ Senaste lydelse 2009:1280. Ändringen innebär bl.a. att första och andra styckena tas bort.

⁹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

¹⁰ Senaste lydelse 2009:1280.

- 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ samt 32 § andra stycket,
- 3 kap. 21 § och 4 kap. 17 §, även om någon talan inte väckts, och
- 4 kap. 13 och 20 §§ samt 21 § andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

3 §

I mål om undanröjande av godkänt avgiftsföreläggande enligt 3 kap. 19 § tillämpas följande bestämmelser.

Vid handläggningen i *Stockholms tingsrätt* tillämpas 52 kap. 2, 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken. Bestämmelserna som avser hovrätt gäller *därvid* i stället för *tingsrätten*.

I fråga om överklagande av *tingsrättens* beslut med anledning av klagan på avgiftsföreläggande gäller 49 och 52 kap. rättegångsbalken. Det som där sägs om hovrätten gäller i stället *Marknadsdomstolen*.

Tingsrätten och Marknadsdomstolen får besluta att ett avgiftsföreläggande tills vidare inte får verkställas.

Vid handläggningen i *Patent- och marknadsdomstolen* tillämpas 52 kap. 2, 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken. Bestämmelserna som avser hovrätt gäller *då* i stället för *Patent- och marknadsdomstolen*.

I fråga om överklagande av *Patent- och marknadsdomstolens* beslut med anledning av klagan på avgiftsföreläggande gäller 49 och 52 kap. rättegångsbalken. Det som där sägs om hovrätten gäller i stället *Patent- och marknadsöverdomstolen*.

Domstolen får besluta att ett avgiftsföreläggande tills vidare inte får verkställas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Mål och ärenden som har inletts i tingsrätt eller hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

3. Om huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska handläggningen i tingsrätten eller hovrätten dock slutföras enligt äldre bestämmelser.

2.39 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter

Härigenom föreskrivs att 15 och 16 §§ lagen (2010:510) om lufttransporter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Ett åläggande att lämna föreskriven information får meddelas

1. ett lufttrafikföretag som inte lämnar information enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 261/2004,

2. ett lufttrafikföretag, en researrangör eller en biljettförsäljare som inte lämnar information till passagerare enligt artikel 11 i förordning (EG) nr 2111/2005, och

3. ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som inte lämnar information enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 1107/2006.

Talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Marknadsdomstolen*. En sådan talan får väckas av

En talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen*. En sådan talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,

2. en näringsidkare som har ingått ett avtal som rör transport med lufttrafikföretaget, dess agent, researrangören eller biljettförsäljaren, och

3. en sammanslutning av konsumenter eller näringsidkare.

I ett sådant mål gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som är tillämpliga i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

16 §

Ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som vägrar personer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet transport i strid med artiklarna 3 och 4 i förordningen (EG) nr 1107/2006 får åläggas att vid vite erbjuda transporter i fråga.

Talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

En talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:1349.

2.40 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Ett åläggande enligt 1 § får förenas med vite. Detta gäller dock inte om åläggandet riktar sig mot någon i dennes egenskap av upphandlande myndighet enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, upphandlande enhet enligt lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller upphandlande myndighet eller enhet enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket vid tingsrätt. Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en sådan talan.

En talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket vid Patent- och marknadsdomstolen.

5 §

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 1 § får överklagas hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. I fråga om rättegångskostnader tillämpas dock 31 kap. rättegångsbalken.

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 1 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. I fråga om rättegångskostnader tillämpas 31 kap. rättegångsbalken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som har inletts i tingsrätt eller hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 3. Om huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska handläggningen i tingsrätten eller hovrätten dock slutföras enligt äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2012:475.

2.41 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2010:1390) om utnämning av domare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,

2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,

3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,

4. tekniska råd,

5. ordförande i Marknadsdomstolen,

5. patentråd,

6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,

7. patenträttsråd tillika ordförande, patenträttsråd tillika avdelningsordförande, patenträttsråd tillika vice ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvär-rätten,

7. ordförande i Försvarsunder-rättelsedomstolen.

8. ordförande i Försvarsunder-rättelsedomstolen.

8. ordförande i Försvarsunder-rättelsedomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:1887.

2.42 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (2010:1877) dels att 3 kap. 20 § och 10 kap. 12 § ska upphöra att gälla, dels att 3 kap. 13, 14, 16, 19 och 21 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 3 och 6 §§, 10 kap. 6, 10 och 11 §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 13 och 19 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Överlämnande till *tingsrätt*

Överlämnande till *domstol*

13 §

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan helt eller delvis, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet eller, om bestridandet avser endast en del av yrkandet, ärendet i den bestridda delen ska överlämnas till *tingsrätt*.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Har sökanden begärt överlämnande i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. Har sökanden inte begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet avskrivs i den del det är bestritt.

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan helt eller delvis, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet eller, om bestridandet avser endast en del av yrkandet, ärendet i den bestridda delen ska överlämnas till *domstol*.

Om sökanden *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *domstolen*. *Om* sökanden inte *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet skrivas av i den del det är bestritt.

14 §

En underrättelse om att innehavaren har bestritt ansökan enligt 13 § första stycket ska innehålla en upplysning om

1. att sökanden kan begära överlämnande till *tingsrätt*,
2. inom vilken tid en sådan begäran ska ges in,
3. vad en sådan begäran ska innehålla, och
4. vad som i övrigt anges i 13 §.

1. att sökanden kan begära överlämnande till *domstol*,

16 §

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 15 § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från dagen för beslutet.

Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. I annat fall ska verket avvisa ansökan.

Om innehavaren har ansökt om återvinning i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till domstolen. I annat fall ska verket avvisa ansökan.

Den fortsatta handläggningen vid tingsrätten

Den fortsatta handläggningen i domstolen

19 §

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till Patent- och registreringsverket. De handlingar som sökanden gett in ska anses som stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *rätten* beslutar om målets handläggning.

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till Patent- och registreringsverket. De handlingar som sökanden gett in ska anses som stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *domstolen* beslutar om målets handläggning.

21 §¹

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt* ska käranden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där Patent- och registreringsverket har beslutat om hävning avvisas av *tingsrätten* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *tingsrätten* samtidigt undanröja Patent- och registreringsverkets beslut.

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen* ska käranden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där Patent- och registreringsverket har beslutat om hävning avvisas av *domstolen* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *domstolen* samtidigt undanröja Patent- och registreringsverkets beslut.

8 kap.

3 §

På yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1 kap. 6–8 §§, eller av den som på grund av licens har rätt att utnyttja ett varukännetecken, får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller

¹ Senaste lydelse 2014:253.

medverkar till varumärkesintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att varumärkesintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Om käranden visar sannolika skäl för att varumärkesintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

9 kap.

3 §²

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegången om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som

² Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

föreskrivs i 10 kap. 6 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol, ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet. Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

6 §³

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas av den domstol där rättegången om intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 10 kap. 6 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång.

³ Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol, ska dock inte tillämpas.

Innan ett beslut om *undersökning* meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

Innan ett beslut om *intrångsundersökning* meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under *en* rättegång.

10 kap.

6 §

Om det inte finns någon domstol som enligt rättegångsbalken är behörig att ta upp ett mål om hävning av registreringen av ett varumärke, om varumärkesintrång eller om fastställelse, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Talan som avses i 5 § och i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken väcks vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag och i mål som avses i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

10 §⁴

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket enligt denna

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket enligt denna

⁴ Ändringen innebär bl.a. att fjärde stycket tas bort.

lag får överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från dagen för beslutet.

Ett slutligt beslut i ett ärende om registrering av ett varumärke får överklagas endast av sökanden. Detsamma gäller för ett slutligt beslut i ett ärende om att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige.

Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot en registrering får överklagas endast av innehavaren av varumärket och av invändaren. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige får överklagas endast av innehavaren av den internationella varumärkesregistreringen och av invändaren. *Återkallar en invändare sin talan, får denna ändå prövas, om det finns särskilda skäl. Talan får dock inte prövas om det till grund för den endast har åberopats hinder som avses i 2 kap. 8-10 §§.*

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Vid ett överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen tillämpas 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Denna paragraf gäller inte beslut i ärenden om administrativ hävning av en registrering.

lag får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från dagen för beslutet.

Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot en registrering får överklagas endast av innehavaren av varumärket och av invändaren. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige får överklagas endast av innehavaren av den internationella varumärkesregistreringen och av invändaren.

11 §

Ett beslut enligt 3 kap. 15 § om administrativ hävning av en registrering av ett varumärke får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut genom vilket ett ärende har överlämnats till tingsrätt eller avskrivits enligt 3 kap. 13 § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om

Ett beslut enligt 3 kap. 15 § om administrativ hävning av en registrering av ett varumärke får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut om överlämnande till domstol eller avskrivning enligt 3 kap. 13 § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning

administrativ hävning får överklagas till *tingsrätt* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet.
 3. Mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.
 4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.43 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 57 e, 59 b och 65 §§ patentlagen (1967:837) i stället för lydelsen enligt lagen (2014:434) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2014:434

Föreslagen lydelse

57 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av domstol som avses i 65 §, om inte något annat följer av 65 a §.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömning av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om ett nytt informationsföreläggande.

59 b §

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av domstol som avses i 65 §§, om inte något annat följer av 65 a §.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömning av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång.

65 §

Stockholms tingsrätt är, om inte något annat följer av 65 a §, rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till patentsökt uppfinning,

2. patents ogiltighet eller överföring av patent,

3. meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,

4. patentintrång,

5. fastställelse enligt 63 §,

6. bestämmande av ersättning enligt 78 §, eller

7. skadestånd enligt 93 b §.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om inte något annat följer av 65 a §. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

2.44 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att 17, 18 och 31 §§ lagen (2014:836) om näringsförbud ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Yrkande om näringsförbud enligt 7 § får framställas av Konkurrensverket

Yrkandet får framställas i ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579). Om inte annat följer av denna lag, ska bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas. Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Om Konkurrensverket inte för talan om konkurrensskadeavgift, får verket i stället framställa ett yrkande om näringsförbud genom ansökan *hos Stockholms tingsrätt*. *Ett beslut av tingsrätten överklagas i sådant fall till Marknadsdomstolen.*

Ett yrkande om näringsförbud enligt 7 § får framställas av Konkurrensverket

Yrkandet får framställas i ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579). Om inte *något* annat följer av denna lag, ska bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas. Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Om Konkurrensverket inte för talan om konkurrensskadeavgift, får verket i stället framställa ett yrkande om näringsförbud genom ansökan *till Patent- och marknadsdomstolen.*

18 §

Om inte annat föreskrivs i denna lag, ska ett sådant ärende om näringsförbud som avses i 16 § och 17 § tredje stycket handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Tingsrätten ska hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövt.

Vid sammanträdet ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Ärendet ska avgöras i samma sammansättning. I fall som avses i 17 § tredje stycket ska *tingsrätten dock* vara sammansatt på det sätt som anges i 8 kap. 10 § första stycket konkur-

Om inte *något* annat föreskrivs i denna lag, ska ett sådant ärende om näringsförbud som avses i 16 § och 17 § tredje stycket handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Tingsrätten *eller Patent- och marknadsdomstolen* ska hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövt.

Vid sammanträdet ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Ärendet ska avgöras i samma sammansättning. I fall som avses i 17 § tredje stycket ska *Patent- och marknadsdomstolen* vara sammansatt på det sätt som anges i 4 kap. 8 § lagen

renslagen (2008:579).

(2016:000) om patent- och
marknadsdomstolar.

Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Utöver vad som följer av lagen om domstolsärenden får rätten besluta om nytt vitesföreläggande eller hämtning till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag, om den som ansökan riktas mot trots föreläggande om personlig inställelse inte inställer sig till sammanträdet eller inställer sig genom ombud.

31 §

I ärenden om upphävande av näringsförbud tillämpas 16 § första och andra styckena, 17 § tredje stycket och 18 § tredje och fjärde styckena om ansökan om förbud.

Ett ärende om upphävande av näringsförbud ska tas upp av den *tingsrätt* som tidigare har handlagt målet eller ärendet om näringsförbud. Rör ärendet inte upphävande av ett förbud enligt 7 §, får det även tas upp av rätten i den ort där sökanden har sin hemvist, om rätten med hänsyn till utredningen, kostnaderna och andra omständigheter finner det lämpligt.

Ett ärende om upphävande av näringsförbud ska tas upp av den *domstol* som tidigare har handlagt målet eller ärendet om näringsförbud. Rör ärendet inte upphävande av ett förbud enligt 7 §, får det även tas upp av rätten i den ort där sökanden har sin hemvist, om rätten med hänsyn till utredningen, kostnaderna och andra omständigheter finner det lämpligt.

I ärendet är den myndighet som har yrkat näringsförbud eller myndigheten i den ort där sökanden har sin hemvist motpart till sökanden.

Ett ärende om upphävande av förbud får avgöras utan sammanträde, om saken ändå kan utredas tillfredsställande.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden enligt 7 § som har inletts i Stockholms tingsrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för övriga mål och ärenden som har inletts i allmän domstol före ikraftträdandet.

2.45 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Andra skyldigheter än att lämna information föreskrivs för järnvägsföretag, biljettutfärdare, stationsförvaltare, researrangörer, transportörer, resebyråer och terminaloperatörer i

1. artiklarna 9.1–9.4, 18.3–18.5, 19, 22.1, 23, 24, 27 och 28 i tågpassagerarförordningen,

2. artiklarna 4, 7–8.4, 9.1, 10–13.2, 15.4 och 24 i fartygspassagerarförordningen, och

3. artiklarna 4, 8, 9, 10.1, 10.3, 10.4, 11.1, 13–15, 17.3, 26 och 27 i busspassagerarförordningen.

Den som inte fullgör en sådan skyldighet får åläggas att göra det. Åläggandet får förenas med vite. En talan om ett sådant åläggande väcks vid *Marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

Den som inte fullgör en sådan skyldighet får åläggas att göra det. Åläggandet får förenas med vite. En talan om ett sådant åläggande väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

I ett tillsynsärende om en skyldighet som avses i första stycket tillämpas 42–45 §§ marknadsföringslagen (2008:486) och det som i övrigt gäller enligt den lagen vid tillämpning av de bestämmelserna.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

3 Ärendet och dess beredning

Den 24 april 2008 fick en särskild utredare i uppdrag att analysera om det finns behov av särskilda åtgärder för vissa måltyper i organisatoriskt eller processuellt hänseende i syfte att åstadkomma särskild snabbhet eller särskild kompetens samt att i förekommande fall lämna förslag på sådana åtgärder (dir 2008:49).

Utredningen, som tog namnet Målutredningen, överlämnade i juni 2010 sitt betänkande Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44). Utredningen bedömer att behovet av särskild kompetens i domstolsförfarandet är tydligt för de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena. Utredningen uttalar vidare att det finns många och starka beröringspunkter mellan de immaterialrättsliga, konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena och förordar därför en koncentration av dem. Utredningen anser att det finns anledning att närmare överväga om det bör inrättas en ny särskild domstol och att samla de nu aktuella målen och ärendena där. Utredningen gör bedömningen att ett flertal frågeställningar behöver belysas närmare innan det i detalj kan anges hur en sådan ny ordning för domstolsprövningen av dessa mål bör utformas. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2010/5515/DOM).

Inom Justitiedepartementet utarbetades departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2). I departementspromemorian föreslås att domstolsprövningen av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden ska ske samlat i en särskild domstol i första instans (Patent- och marknadsdomstolen) och en särskild domstol i andra instans (Patent- och marknadsöverdomstolen). Som en konsekvens av förslaget ska Patentbesvärsträtten och Marknadsdomstolen upphöra. I departementspromemorian föreslås vidare en ny lag om patent- och marknadsdomstolar med regler om bl.a. tillämplig processlag, domstolarnas sammansättning och förfarandet i domstolarna. En sammanfattning av departementspromemorian finns i *bilaga 1*. Lagförslagen finns i *bilaga 2*. Departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2014/129/DOM). Svenskt Näringsliv och Bolagsverket har i ärendet kommit in med kompletterade yttranden.

Remissutfallet avseende departementspromemorians förslag var i huvudsak positivt. I vissa avseende lämnades dock synpunkter som för- anledde ytterligare överväganden i förhållande till departementspromemorians förslag. Dessa överväganden gjordes i promemorian Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden. En sammanfattning av den kompletterande promemorian finns i *bilaga 4*. Lagförslagen finns i *bilaga 5*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2015/841/DOM).

I denna lagrådsremiss behandlas de lagförslag som lämnas i departementspromemorian och den kompletterande promemorian.

4 Berörda rättsområden

4.1 Immaterialrätten

4.1.1 Allmänt om immaterialrätten

Immaterialrätten är en del av civilrätten och handlar om det rättsliga skyddet för intellektuella prestationer och kännetecken. Rättsområdet innefattar dels upphovsrätten och de närstående rättigheterna, som omfattar skyddet för bl.a. litterära och konstnärliga verk, dels det industriella rättsskyddet, som omfattar skyddet för bl.a. mönster, uppfinningar samt varu- och näringskännetecken.

Det immaterialrättsliga skyddet uppkommer på olika sätt beroende på rättigheternas slag. På t.ex. upphovsrättens område uppstår det formlöst, medan det på det industriella rättsskyddets område ofta krävs registrering. Ensamrätt till varu- och näringskännetecken kan förutom genom registrering också förvärfvas genom inarbetning. Näringsidkare har dessutom ett självständigt känneteckensrättsligt skydd för namn och firma (s.k. naturliga varukännetecken) utan krav på vare sig registrering eller inarbetning. På motsvarande sätt finns det ett visst firmarättsligt skydd för näringsidkares namn och varukännetecken.

Immaterialrätten syftar till att bl.a. främja skapande, innovation och teknikspridning. Det immaterialrättsliga skyddet innebär att innehavaren som utgångspunkt får en ensamrätt att exploatera det som han eller hon har skapat. Ensamrätten är på olika sätt inskränkt. För att säkerställa att de immateriella rättigheterna inte blir innehållslösa finns det i alla centrala immaterialrättslagar regler om skydds- och säkerhetsåtgärder (t.ex. intrångsundersökning) samt straff- och civilrättsliga sanktioner (t.ex. skadestånd). Vissa åtgärder kan riktas också mot andra än intrångsgöraren (t.ex. informationsföreläggande). De olika immaterialrättslagarna uppvisar här stora likheter.

Rättsområdet har en stark internationell prägel. Såväl Sverige som EU är parter till en rad globala konventioner på området. Det finns också omfattande EU-regleringar. Detta har i hög grad påverkat innehållet i svensk rätt. Det pågår även omfattande reformarbeten på både europeisk och global nivå.

4.1.2 Närmare om de olika immaterialrätterna

Upphovsrätten och närstående rättigheter

Upphovsrätten reglerar författares, kompositörers, konstnärers och andra upphovsmäns rättigheter att bestämma över hur deras litterära eller konstnärliga verk får användas (se lagen [1960:729] om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, URL). Till detta rättsområde hör också skyddet för vissa s.k. närstående rättigheter. Upphovsrätten uppstår formlöst när verket skapas och det finns därmed ingen registreringsordning. Materiellt sett krävs det bl.a. att verket uppnår en viss grad av originalitet (verkshöjd). Även de till upphovsrätten närstående rättigheterna uppstår formlöst, t.ex. skyddet för radio- och tv-företags utsändningar samt för fotografiska bilder.

Såvitt gäller kretsmönster för halvledarprodukter finns en reglering som har likheter med den upphovsrättsliga. Även i detta fall uppstår ensamrätten formlöst vid själva skapandet. Materiellt krävs det bl.a. att kretsmönstret är resultatet av en egen intellektuell insats av den som har skapat mönstret och att kretsmönstret inte är allmänt förekommande inom halvledarindustrin (se lagen [1992:1685] om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter).

Upphovsrättsliga tvistemål och brottmål, t.ex. mål om intrång, handläggs av allmän domstol enligt rättegångsbalkens, RB, allmänna forumregler, vilket innebär att talan kan väckas vid landets samtliga tingsrätter. För vissa upphovsrättsliga mål är dock Stockholms tingsrätt exklusivt forum (58 § URL). Det gäller mål om radio- och tv-utsändningar i strid mot upphovsrättslagen och mål om ersättningar för vissa särskilda former av upphovsrättsliga utnyttjanden. Totalt inleds ett femtiotal upphovsrättsliga mål varje år. I praktiken föreligger en påtaglig koncentration av många av de upphovsrättsliga målen till Stockholms tingsrätt och till Svea hovrätt som överinstans. Högsta domstolen är sista instans. År 2014 kom det till Stockholms tingsrätt in 14 upphovsrättsliga mål.

Patenträtten

Patent som prövas i svensk domstol

Patenträttsligt skydd av en uppfinning med verkan i Sverige kan uppstå som en följd av en svensk patentansökan hos Patent- och registreringsverket, en internationell patentansökan (enligt konventionen om patentsamarbete, PCT) som fullföljs här eller en europeisk patentansökan hos Europeiska patentverket som omfattar Sverige. I patentregistret framgår vilka patent som gäller i Sverige. Ett patent ger ensamrätt med verkan från ansökans ingivningsdag. Materiellt krävs det bl.a. att uppfinningen i fråga är ny, har uppfinningshöjd och kan tillgodogöras industriellt (se patentlagen [1967:837], PL).

Antalet nationella patentansökningar har sjunkit kraftigt på senare år. År 2014 gjordes 2 424 ansökningar, vilket kan jämföras med år 2000 då antalet var 4 920. Om Patent- och registreringsverket avslår en patentansökan kan beslutet överklagas till Patentbesvärsrätten. Om ansökan bifalls kan tredje man (ofta konkurrenter) framställa en invändning hos verket mot beslutet under nio månader. Godtas invändningen kan verket upphäva patentet eller begränsa dess skyddsomfång. Beslut efter en invändning kan överklagas till Patentbesvärsrätten. Patenthavaren har i ett senare led möjlighet att i administrativ ordning begära att ett patent upphävs eller begränsas. Patentbesvärsrättens avgöranden kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. Även måltillströmningen till Patentbesvärsrätten har minskat kraftigt de senaste årtiondena. Antalet inkomna patentmål har minskat från drygt 360 mål år 1985 till 41 mål år 2014.

Patenträttsliga tvistemål och brottmål kan röra både europeiska patent som gäller i Sverige och svenska nationella patent. Den ena huvudtypen av mål är mål om patentintrång, normalt med patenthavaren som kalande. Huvudsanktionerna mot patentintrång är förbud vid vite och skadestånd, men även straffansvar kan komma i fråga. Den andra huvudtypen är ogiltighetsmål, där en utomstående som lider förfång väcker talan om

patentets ogiltighet. Det förekommer ofta att den som väcker ogiltighets-talan gör det sedan han eller hon själv blivit föremål för en intrångstalan från patenthavarens sida.

Stockholms tingsrätt är exklusivt forum för det stora flertalet patentmål i allmän domstol (65 § PL), däribland mål om intrång och ogiltighet. Svea hovrätt är då överinstans. Vissa typer av mål rörande patent, t.ex. mål om licensavtal, handläggs enligt vanliga forumregler, vilket innebär att de kan komma under samtliga tingsrätters prövning. Hovrättsens avgöranden i patentmål kan överklagas till Högsta domstolen.

Antalet patentmål vid Stockholms tingsrätt har minskat avsevärt under 2000-talet. År 2003 inkom 44 mål och år 2014 inkom 17 mål. Antalet mål rörande patent vid andra tingsrätter är marginellt.

Stockholms tingsrätt är exklusivt forum även för mål enligt lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar (9 § lagen [1949:345] om rätten till arbetstagares uppfinningar) och mål om ersättning enligt lagen om försvarsuppfinningar (22 § lagen [1971:1078] om försvarsuppfinningar). Tvister som rör kollektivavtal på dessa områden handläggs av Arbetsdomstolen om inte något annat följer av kollektivavtalet.

Ett enhetligt patentskydd och en enhetlig patentdomstol

Som ett resultat av ett fördjupat samarbete mellan flertalet EU-medlemsstater kommer ett enhetligt patentskydd att införas. Det innebär att en sökande genom ett enda förfarande kan få ett europeiskt patent som täcker hela EU, utom några få länder som inte deltar i samarbetet. Samtidigt inrättas en enhetlig patentdomstol som i princip blir ensam behörig att handlägga mål om europeiska patent med eller utan enhetlig verkan. Under en övergångsperiod kommer dock de nationella domstolarna att fortsatt kunna avgöra tvister om de europeiska patent som inte har enhetlig verkan.

Den enhetliga patentdomstolen ska bestå av en första instans, en andra instans och ett kansli. Första instansen ska ha en central avdelning samt lokala och regionala avdelningar. Varje medlemsstat kan själv bestämma om den vill inrätta en lokal avdelning, delta i en regional avdelning eller låta den centrala avdelningen bli behörig att pröva mål som annars skulle ha prövats av en lokal eller regional avdelning. Sverige har tillsammans med de baltiska staterna beslutat att inrätta en nordisk-baltisk regional avdelning med säte i Stockholm.

Växtförädlarrätten

Den som har framställt en ny växtsort eller dennes rättsinnehavare kan få ensamrätt att utnyttja växtsorten (växtförädlarrätt). Växtförädlarrättsligt skydd med verkan i Sverige uppkommer genom registrering, antingen hos Statens jordbruksverk eller hos EU:s växtsortmyndighet (Community Plant Variety Office). Materiellt krävs det bl.a. att växtsorten är ny, särskiljbar, enhetlig och stabil. Jordbruksverkets beslut kan överklagas till Patentbesvärslagen, vars beslut kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

Tvistemål och brottmål rörande växtförädlarrätt, t.ex. mål om intrång i en växtförädlarrätt och mål om hävning av en registrering av en växtsort, handläggs i allmän domstol med tillämpning av allmänna forumregler.

För vissa mål är Stockholms tingsrätt reservforum om behörigt forum saknas enligt rättegångsbalken (10 kap. 3 § växtförädlarrättslagen [1997:306]). Tingsrättens avgöranden kan överklagas till hovrätt, vars avgöranden i sin tur kan överklagas till Högsta domstolen.

Under de senaste femton åren har inga mål om växtförädlarrätt kommit in till Patentbesvärsträtten eller tingsrätt.

Mönsterrätten

Mönsterrättsligt skydd av en produkts utseende med verkan i Sverige uppstår genom registrering hos Patent- och registreringsverket av ett mönster, registrering hos EU:s byrå för harmonisering av den inre marknaden (OHIM) av en gemenskapsformgivning eller offentliggörande inom EU av en gemenskapsformgivning. Materiellt sett krävs det bl.a. att mönstret – eller formgivningen – är nytt och särpräglat.

Patent- och registreringsverket registrerar mönsteransökningar efter en formell prövning. Tredje man kan dock framföra en invändning mot en registrering och det görs då en materiell prövning. Verkets slutliga beslut kan överklagas till Patentbesvärsträtten, vars beslut kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

År 2000 kom det in 2 340 mönsteransökningar till Patent- och registreringsverket medan endast 437 ansökningar kom in år 2014. När det gäller antalet mönstermål i Patentbesvärsträtten har antalet mål minskat drastiskt från 48 mål år 2002 till att under de senaste tio åren vara färre än tio mål per år (fyra mål år 2014).

Mål om intrång i mönsterrätt handläggs av allmän domstol. Huvudsakliga sanktioner är förbud vid vite, skadestånd och straff. Även en talan om hävning av mönsterregistrering förs vid allmän domstol (31 § mönsterskyddslagen [1970:485]). Allmänna forumregler gäller. Stockholms tingsrätt är dock reservforum om behörig domstol saknas enligt rättegångsbalken (43 § mönsterskyddslagen). Andra instans är hovrätt och sista instans är Högsta domstolen. År 2014 kom det till Stockholms tingsrätt in fem mönsterrättsliga mål. Vid övriga tingsrätter i landet är det ovanligt med mönsterrättsliga mål.

Vid intrång i en gemenskapsformgivning som rör Sverige tillämpas svenska mönsterrättsliga regler om förbud vid vite, skadestånd och straff m.m. Stockholms tingsrätt är exklusivt forum i sådana mål. Detsamma gäller för mål avseende fastställande av om ett sådant intrång föreligger (52 § mönsterskyddslagen). Överklagande sker till Svea hovrätt, vars avgöranden kan överklagas till Högsta domstolen. Hävning av en sådan rättighet sker dock efter ansökan hos OHIM. År 2014 kom det till Stockholms tingsrätt in tre mål om gemenskapsformgivning.

Varumärkesrätten

Varumärkesrätten ger innehavare av varukännetecken en ensamrätt att använda kännetecknet som symbol för varor eller tjänster som tillhandahålls i dennes näringsverksamhet. Bestämmelser om varukännetecken finns främst i varumärkeslagen (2010:1877), VML. Varumärkesrättsligt skydd med verkan i Sverige kan uppstå genom registrering av ett varumärke antingen hos Patent- och registreringsverket eller hos Världs-

organisationen för den intellektuella äganderätten (World Intellectual Property Organization, WIPO) eller genom registrering av ett gemenskapsvarumärke hos OHIM. Ensamrätt i Sverige till varukännetecken kan uppkomma också utan registrering genom inarbetning. Dessutom skyddas enligt svensk rätt firmor, andra näringskännetecken och namn som naturliga varukännetecken, utan krav på vare sig registrering eller inarbetning. Materiellt krävs det i stort sett alltid att varumärken och andra varukännetecken har särskiljningsförmåga för de varor eller tjänster som de avser.

Varumärkesregistrering vid Patent- och registreringsverket föregås av en materiell prövning. Tredje man har möjlighet att invända mot kungjorda registreringar inom tre månader. En invändning kan leda till att registreringen hävs. Patent- och registreringsverkets beslut kan överklagas till Patentbesvärsrätten, vars beslut kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

År 2000 kom det in 9 653 nationella varumärkesansökningar till Patent- och registreringsverket och år 2014 kom det in 8 483 ansökningar. Även när det gäller antalet varumärkesmål i Patentbesvärsrätten är trenden vikande. Från år 2002 till år 2014 skedde en minskning från 366 mål till 110 mål per år.

Genom 2010 års varumärkeslag har det införts ett nytt förfarande för hävning av registrerade varumärken (administrativ hävning), som innebär att Patent- och registreringsverket kan besluta om hävning i enklare fall, t.ex. då innehavaren av det registrerade varumärket inte längre har något intresse av registreringen. Ett ärende om administrativ hävning kan överlämnas till tingsrätten såväl före som efter det att verket har fattat sitt beslut. I förstnämnt fall sker det på begäran av sökanden efter invändning av rättighetshavaren. I sistnämnt fall sker det efter ansökan om återvinning av rättighetshavaren.

Mål om intrång i en varumärkesrätt handläggs i allmän domstol. Sanktionerna är i första hand förbud vid vite, skadestånd och straff. Även mål om hävning av varumärkesregistrering handläggs i allmän domstol, om inte ordningen för administrativ hävning används. Allmänna forumregler gäller för i Sverige registrerade varumärken. Stockholms tingsrätt är dock reservforum om behörig domstol saknas enligt rättegångsbalken (10 kap. 6 § VML). Överklagande sker till hovrätt och i sista hand till Högsta domstolen. Totalt inleddes ett femtiotal varumärkesrättsliga mål varje år. År 2014 kom det till Stockholms tingsrätt in 37 varumärkesmål.

Talan om intrång i ett gemenskapsvarumärke förs vid nationell domstol. I Sverige är Stockholms tingsrätt exklusivt forum för sådana mål (10 kap. 6 § VML), vilket innebär att målen efter överklagande prövas av Svea hovrätt. Sista instans är Högsta domstolen. Ansökan om hävning av ett gemenskapsvarumärke ska dock ges in till och prövas av OHIM.

Firmarätten

Firma är den benämning under vilken en näringsidkare driver sin verksamhet. Om en del av verksamheten bedrivs under en särskild benämning, utgör denna bifirma. Om näringsidkaren jämte firman använder ett annat kännetecken för sin verksamhet, benämns detta sekundärt kännetecken. Firma och sekundärt kännetecken kallas gemensamt närings-

kännetecken. Firmarätten ger en ensamrätt att använda ett näringskännetecken som benämning för den näringsverksamhet som innehavaren bedriver.

Bestämmelser om firmarättens uppkomst, innehåll och rättsskydd finns i firmalagen (1974:156), FL. Det som sägs i lagen om firma gäller även bifirma (1 § första stycket FL). Firmarättsligt skydd kan uppstå genom registrering eller inarbetning. En firma registreras i det register till vilket den juridiska personen hör. Bolagsverket ansvarar för bl.a. aktiebolagsregistret, handelsregistret avseende enskilda näringsidkare, handelsbolag och näringsdrivande ideella föreningar samt föreningsregistren avseende främst ekonomiska föreningar och bostadsrättsföreningar. Därutöver finns stiftelserregistren och samfällighetsföreningsregistret som länsstyrelserna respektive Lantmäteriet ansvarar för.

Registreringsmyndigheternas beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Endast ett fåtal beslut överklagas varje år. Firmarättsliga tvistemål och brottmål, t.ex. om intrång, hävning av en registrering och mål där det förs fastställelsealan (ca tio inkomna mål per år), handläggs av allmän domstol enligt allmänna forumregler. Stockholms tingsrätt är reservforum om behörig domstol saknas enligt rättegångsbalken (24 § FL). Överklagande sker till hovrätt och i sista hand till Högsta domstolen. Sedan år 2011 finns en möjlighet till administrativ hävning av firmaregistrering i enklare fall på samma sätt som gäller för varumärken.

Geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar

Vid sidan av de immaterialrättsliga skyddsformerna finns det skydd för geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar m.m. som används för att ange produkters geografiska ursprung eller som annars är starkt kopplade till vissa produkter, exempelvis "Champagne" för vin och "Feta" för ost. Skyddet grundas på EU-förordningar. Skyddet uppstår som regel genom införande i ett register som administreras av Europeiska kommissionen. Materiellt sett krävs det för att skyddet ska uppkomma bl.a. att det finns en koppling mellan beteckningen och en allmän uppfattning om produktens kvalitet och äkthet. Skyddet kan säkerställas genom bl.a. regler i varumärkeslagen om skydds- och säkerhetsåtgärder samt sanktioner av civilrättsligt slag.

4.2 Marknadsföringsrätten

Allmänt om marknadsföringsrätten

Marknadsföringsrätten syftar till att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Huvudlagen på detta område är marknadsföringslagen (2008:486), MfL. Till marknadsföringsrätten hänförs här av framställningstekniska skäl även bl.a. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Marknadsföringslagen

En näringsidkare vars marknadsföring är otillbörlig får förbjudas att fortsätta med denna eller med någon annan liknande åtgärd. En näringsidkare kan även åläggas att lämna väsentlig information i t.ex. annonser eller genom märkning av varan.

Ett förbud eller åläggande ska förenas med vite om det inte av särskilda skäl är obehövligt. I fall som inte är av större betydelse har Konsumentombudsmannen rätt att meddela förbud i form av ett förbudsföreläggande respektive åläggande i form av ett informationsföreläggande, som ska godkännas av näringsidkaren (28 § MfL). Sådant föreläggande ska förenas med vite. Om föreläggandet godkänns gäller det som en dom som fått laga kraft. Konsumentombudsmannen kan vidare bl.a. uppmana en näringsidkare att tillhandahålla handlingar eller varuprover som kan ha betydelse för utredningen av ett ärende där ett beslut om förbud eller åläggande kan komma i fråga (42 § MfL). Konsumentombudsmannens beslut om en sådan uppmaning får överklagas till Stockholms tingsrätt (51 § MfL).

En talan om förbud eller åläggande väcks i Marknadsdomstolen av Konsumentombudsmannen, en näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare (47 § MfL). Om det samtidigt väcks en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd med anledning av marknadsföringen ska dock talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt (48 och 50 §§ MfL).

En näringsidkare får föreläggas att betala en särskild avgift (marknadsstörningsavgift) om näringsidkaren bryter mot t.ex. förbuden mot aggressiv respektive vilseledande marknadsföring. Talan om marknadsstörningsavgift väcks vid Stockholms tingsrätt av Konsumentombudsmannen (48 § MfL). En enskild näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av näringsidkare har subsidiär talerätt.

En näringsidkare som bryter mot ett förbud eller åläggande eller mot t.ex. bestämmelserna om aggressiv eller vilseledande marknadsföring kan bli skadeståndsskyldig i förhållande till en konsument eller någon annan näringsidkare. Talan om skadestånd väcks vid Stockholms tingsrätt eller den tingsrätt som är behörig enligt rättegångsbalkens forumregler (50 § MfL). Talan om utdömande av vite väcks vid en tingsrätt som är behörig enligt rättegångsbalkens forumregler, men får även väckas vid Stockholms tingsrätt (49 § MfL). Talan om utdömande av vite får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet eller av Konsumentombudsmannen.

Stockholms tingsrätts avgöranden i mål och ärenden enligt marknadsföringslagen får överklagas till Marknadsdomstolen, som är sista instans (52 § MfL). Tingsrättens avgöranden i mål om viten som förelagts med stöd av marknadsföringslagen överklagas dock till hovrätt och därefter till Högsta domstolen enligt lagen (1985:206) om viten (jfr även NJA 2010 s. 48).

Antalet marknadsföringsrättsliga mål i tingsrätterna är mycket litet. Stockholms tingsrätt fick under år 2014 in elva tvistemål enligt marknadsföringslagen och övriga tingsrätter fick in ungefär lika många mål.

Under samma år fick Marknadsdomstolen in 34 mål enligt marknadsföringslagen.

Andra marknadsföringsrättsliga regleringar

Förutom mål enligt marknadsföringslagen handlägger Marknadsdomstolen enligt 1 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m., MDL, mål enligt bl.a. lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Enligt 13 § MDL ska en ansökan om förbud eller åläggande enligt dessa lagar göras till Marknadsdomstolen. Vissa särskilda bestämmelser gäller i fråga om rätten för sammanslutningar av näringsidkare att medverka i sådana mål (13 a § MDL).

Marknadsdomstolen handlägger även mål enligt ytterligare ett antal lagar (jfr 1 § MfL) som innehåller bestämmelser om marknadsföring vilka hänvisar till marknadsföringslagen i fråga om sanktioner och processuell ordning. Exempel på sådana lagar är lagen (1992:1672) om paketresor, tobakslagen (1993:581), lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, prisinformationslagen (2004:347), lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler samt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

4.3 Konkurrensrätten

Allmänt om konkurrensrätten

Konkurrensrätten syftar till att undanröja hinder för en effektiv konkurrens i näringslivet och därigenom skapa en sund marknad. Inom EU avser reglerna dessutom att bidra till skapandet av en gemensam inre marknad. De grundläggande bestämmelserna inom EU:s konkurrensrätt återfinns i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget. De centrala konkurrensrättsliga bestämmelserna i Sverige finns i konkurrenslagen (2008:579), KL. Till konkurrensrätten kan även hänföras frågor om olagligt statsstöd. Till konkurrensrätten närliggande rättsområden kan även hänföras vissa måltyper med konkurrensrättslig anknytning.

Konkurrenslagen

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet: 1) gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), 2) ensidiga förfaranden (förbud mot missbruk av dominerande ställning) och 3) strukturella åtgärder (förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller ett landsting säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning. Under 2014 kom det till Marknadsdomstolen

in sex mål enligt konkurrenslagen. Under samma period fick Stockholms tingsrätt in fyra tvistemål och tre ärenden enligt konkurrenslagen.

Förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning

Konkurrensverket kan besluta om åläggande vid vite att upphöra med en pågående överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning. Konkurrensverkets beslut överklagas till Marknadsdomstolen (7 kap. 1 § KL). Ett beslut av Konkurrensverket att inte meddela ett åläggande kan däremot inte överklagas. I ett sådant fall får i stället ett företag som berörs av överträdelsen väcka talan i Marknadsdomstolen om att ett åläggande ska meddelas (3 kap. 2 § KL). Marknadsdomstolens beslut får inte överklagas.

På talan av Konkurrensverket får Stockholms tingsrätt besluta att ett företag ska betala en konkurrensskadeavgift för en redan begången överträdelse av nyss nämnda förbud (3 kap. 5 § KL). Tingsrättens dom överklagas till Marknadsdomstolen (7 kap. 2 § KL). Konkurrensverket kan i stället för att väcka talan om konkurrensskadeavgift förelägga ett företag att betala en sådan avgift (avgiftsföreläggande, 3 kap. 16 § KL). Om företaget inte godkänner avgiftsföreläggandet kan talan om konkurrensskadeavgift väckas. Ett godkänt avgiftsföreläggande kan undanröjas genom ett extraordinärt förfarande på samma sätt som ett strafföreläggande.

När det gäller konkurrensbegränsande offentlig verksamhet kan talan mot en kommun eller ett landsting om förbud att bedriva viss verksamhet eller omprövning av ett tidigare meddelat beslut om förbud prövas av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket eller, såvitt avser omprövning, av det företag som beslutet riktas emot (3 kap. 32 § KL). Tingsrättens avgörande får överklagas till Marknadsdomstolen som är sista instans (7 kap. 2 § KL).

Enligt konkurrenslagen finns ingen möjlighet att vidta straffrättsliga sanktioner mot konkurrensbegränsande åtgärder. En företrädare för ett företag kan däremot få näringsförbud (se lagen [2014:836] om näringsförbud).

För konkurrensrättsliga mål av rent civilrättslig karaktär gäller en annan domstolsordning. Tvistemål på konkurrensrättslig grund, som mål om skadestånd eller om ogiltighet av avtal, handläggs av allmän domstol enligt rättegångsbalkens bestämmelser. Även rättegångsbalkens forumregler gäller men Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva frågor om skadestånd (3 kap. 26 § KL). Talan om utdömande av vite handläggs också i allmän domstol. Även för dessa mål finns dock en särskild forumbestämmelse, enligt vilken Stockholms tingsrätt alltid är behörig (6 kap. 2 § KL). Tingsrättens avgöranden får överklagas till hovrätt och i sista hand till Högsta domstolen. Detta gäller dock inte om ett skadeståndsmål har kumulerats med ett mål om konkurrensskadeavgift. I sådana fall överklagas avgörandet till Marknadsdomstolen (7 kap. 2 § KL).

Utredning av konkurrensärenden

Om det behövs för att Konkurrensverket ska kunna fullfölja sina uppgifter enligt konkurrenslagen får verket ålägga t.ex. ett företag att tillhandahålla uppgifter eller ålägga någon att inställa sig till förhör.

På ansökan av Konkurrensverket kan Stockholms tingsrätt besluta att verket får genomföra en platsundersökning bl.a. hos ett företag för att utreda om företaget har överträtt något av förbuden i konkurrenslagen eller EUF-fördraget (5 kap. 3 § KL). En sådan undersökning får även göras på begäran av Europeiska kommissionen eller en myndighet i en annan medlemsstat. Tingsrättens beslut får överklagas till Marknadsdomstolen som är sista instans (7 kap. 2 § KL).

Företagskoncentrationer

En företagskoncentration som är ägnad att påtagligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet eller en avsevärd del av det ska förbjudas. Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av en företagskoncentration får en part i koncentrationen i stället för ett förbud åläggas att avyttra ett företag eller en del av ett företag eller att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd. Ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör en del i koncentrationen eller som har till syfte att genomföra denna blir ogiltig. Stockholms tingsrätt beslutar på talan av Konkurrensverket om förbud eller åläggande vid vite med anledning av en företagskoncentration (4 kap. 13 § KL). Tingsrättens avgörande får överklagas till Marknadsdomstolen, som är sista instans (7 kap. 2 § KL). Det gäller vissa frister inom vilka Konkurrensverket får väcka talan (4 kap. 13 § andra stycket och 14 § KL) liksom inom vilka Stockholms tingsrätt respektive Marknadsdomstolen måste avgöra ett mål (4 kap. 15 och 16 §§ KL). Ett förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration får aldrig meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Lagen om elektronisk kommunikation

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, LEK, syftar till att enskilda och myndigheter ska få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Regleringen i LEK har i flera delar konkurrensrättslig karaktär. Det gäller i synnerhet de bestämmelser enligt vilka den behöriga förvaltningsmyndigheten, Post- och telestyrelsen, fattar beslut om fastställande av marknader, identifiering av företag med betydande marknadsinflytande och åläggande av konkurrensfrämjande skyldigheter för sådana företag. Beslut enligt lagen kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (8 kap. 19 § LEK). Förvaltningsrättens beslut kan i sin tur överklagas till kammarrätten, som numera är slutinstans.

Vid överklagande av beslut enligt LEK som gäller konkurrensfrämjande skyldigheter finns det särskilda bestämmelser om handläggningen i förvaltningsdomstolarna. Sådana mål ska handläggas skyndsamt

(8 kap. 23 § LEK). Det finns vidare regler om begränsningar i rätten att åberopa nya omständigheter eller nya bevis (8 kap. 24 § LEK).

Offentlig upphandling

Offentlig upphandling är ett område som står konkurrensrätten nära och där EU-direktiv är i hög grad styrande. I Sverige regleras området i huvudsak av lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU, och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. En ansökan om överprövning av upphandlande myndighets beslut görs hos allmän förvaltningsdomstol (se t.ex. 16 kap. 4 § LOU). Antalet upphandlingsmål i förvaltningsdomstolarna uppgår till drygt 3 000 mål per år. Konkurrensverket, som är tillsynsmyndighet på området, kan vid allmän förvaltningsdomstol ansöka om att en upphandlande enhet ska betala upphandlingsskadeavgift för det fall reglerna om upphandling allvarligt överträts i ett upphandlingsförfarande (se t.ex. 17 kap 1 § LOU). Mål om skadestånd på grund av felaktig tillämpning av upphandlingslagstiftningen handläggs emellertid av allmän domstol (se t.ex. 16 kap. 21 § LOU).

Statsstöd

Bland EUF-fördragets konkurrensregler finns vissa bestämmelser om statligt stöd som har till syfte att förhindra att konkurrensförhållanden inom unionen snedvrids genom att medlemsstaterna otillbörligt gynnar vissa företag eller viss produktion ekonomiskt (artiklarna 107–109).

Som utgångspunkt är statsstöd förbjudet. Under vissa förutsättningar får dock sådant stöd lämnas, men det måste då först ha godkänts av Europeiska kommissionen (det s.k. genomförandeförbudet). Av rättspraxis från EU-domstolen följer att svenska domstolar har en skyldighet att säkerställa förbudets effektiva genomslag. Högsta domstolen har också slagit fast att talan om vitesförbud eller skadestånd i anledning av olagligt statsstöd i avsaknad av annan reglering kan prövas av allmän domstol (NJA 2009 s. 625). Sedan den 1 juli 2013 gäller lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler som innehåller bestämmelser om dels en skyldighet för den som lämnat olagligt stöd att kräva tillbaka stödet, dels en skyldighet för den som tagit emot olagligt stöd att betala tillbaka detta. Talan om återbetalning av olagligt stöd handläggs av allmän domstol.

4.4 Några närliggande rättsområden

4.4.1 Namn och utgivningsbevis för periodisk skrift

Ärenden om byte av personnamn i vissa fall, bl.a. byte till ett nybildat efternamn, handläggs av Patent- och registreringsverket som bl.a. prövar att namnet inte är förväxlingsbart med andra efternamn eller kännetecken. Verkets beslut kan överklagas till Patentbesvärsrätten och i sista hand till Högsta förvaltningsdomstolen. År 2014 kom det in elva namnmål till Patentbesvärsrätten.

Flertalet namnrättsliga ärenden handläggs dock av Skatteverket. Dess beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Namnlagskommittén, som haft i uppdrag att se över namnlagen (1982:670), föreslår att Skatteverket ska vara prövningsmyndighet för samtliga namnärenden (se Namnlagskommitténs betänkande En ny lag om personnamn, SOU 2013:35). Betänkandet har remitterats och bereds vidare inom Justitiedepartementet.

Utgivningsbevis för periodiska skrifter registreras hos Patent- och registreringsverket enligt lagen (1991:1559) om föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Verkets slutliga beslut i ärenden om utgivningsbevis kan överklagas till Patentbesvärsrätten och därefter till Högsta förvaltningsdomstolen. Under år 2014 kom det inte in något mål om utgivningsbevis till Patentbesvärsrätten (under 2012 och 2013 inkom det ett mål per år).

4.4.2 Företagshemligheter

Företagshemligheter är information om affärs- eller driftsförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada i konkurrenshänseende. Det kan vara både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form, inbegripet ritningar, modeller och andra liknande tekniska förebilder och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande, även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt (1 § lagen [1990:409] om skydd för företagshemligheter, FHL).

Lagen om skydd för företagshemligheter är en speciallagstiftning i skärningspunkten mellan flera olika rättsområden, främst yttrandefriheten, konkurrensrätten, immaterialrätten och arbetsrätten. I centrala delar finns även en koppling till straffrätten. Reglernas överordnande syfte är att ha en konkurrensstimulerande effekt genom att de uppmuntrar till förnyelse, utveckling och investeringar inom näringslivet. Reglerna har till syfte att skydda endast sådana hemligheter hos en näringsidkare som har betydelse för en i samhällelig mening sund konkurrens (Fahlbeck, Lagen om skydd för företagshemligheter – En kommentar och rättsöversikter, 3 uppl., 2013, s. 38).

Den som har angripit en företagshemlighet kan vid vite förbjudas att fortsätta detta angrepp (11 § FHL). Utgångspunkten är att en talan enligt lagen om skydd för företagshemligheter ska väckas i allmän domstol. Av lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, LRA, följer dock att tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister) ska handläggas i en särskild ordning. Det gäller oavsett vilken fråga som tvisten rör i sak. Om en talan som rör företagshemligheter utgör en arbetsvist är således lagen om rättegången i arbetstvister tillämplig. Enligt den lagen prövas vissa typer av arbetstvister av Arbetsdomstolen som första och enda instans. I vissa fall ska talan väckas i tingsrätt. Arbetsdomstolen är överrätt vid överklagande av mål som har tagits upp av tingsrätt (jfr 1 kap. 1 § och 2 kap. 1–3 §§ LRA).

5 En samlad prövning

5.1 Reformbehovet

Regeringens bedömning: Förutsättningarna för domstolarna att handlägga och avgöra immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden behöver förbättras.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 163–165).

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalar sig särskilt i denna fråga, bl.a. *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Patent- och registreringsverket*, *Försvarets materielverk*, *Domstolsverket*, *Bolagsverket*, *Svenska föreningen för immaterialrätt (SFIR)*, *Sveriges Ingenjörer* och *Sveriges Patentbyråer förening (SEPAF)* instämmer i bedömningen och tillstyrker reformen. Stockholms tingsrätt framhåller vikten av att den föreslagna reformen drivs fram utan ytterligare tidsutdräkt. *Marknadsdomstolen* anför att det på det marknadsrättsliga området redan finns en enhetlig och väl fungerande rättskipning som uppfyller mycket högt ställda krav på kvalitet och skyndsamhet genom att flertalet mål på detta område prövas av Stockholms tingsrätt respektive Marknadsdomstolen. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* är positiva till att en reform genomförs men menar att justeringar av förslaget bör göras när det gäller dels instansordningen för marknads- och konkurrensrättsliga mål och för immaterialrättsliga invändningsärenden, dels rättens sammansättning i mål och ärenden om patent. *Svenskt Näringsliv* anser att det finns ett stort reformbehov i riktning mot en enklare, snabbare och billigare process i framför allt förbuds- och intrångsmål och att detta reformbehov i viss mån gör sig gällande även för varumärkesrätten. *Svenskt Näringsliv* anser dock att det krävs åtgärder som går utöver den föreslagna reformen för att i nödvändig utsträckning effektivisera patentprocessen. Även *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* är positivt till att samla de aktuella mål- och ärendetyperna, men menar att ett eninstansförfarande bör tillämpas i vart fall för de mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i en instans (Marknadsdomstolen). Uppfattningen att en ny ordning för domstolsprövningen bör utgå från dagens system i Marknadsdomstolen delas av *Läkemedelsindustriföreningen*.

Skälen för regeringens bedömning

Vikten av en ändamålsenlig domstolsprövning

Ett väl fungerande näringsliv är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och en växande välfärd i Sverige. Ett gott företagsklimat främjar företagande, innovation och investeringar. För att uppnå detta är det nödvändigt att immateriella rättigheter kan skyddas. Det är samtidigt nödvändigt att hinder för en effektiv konkurrens kan undanröjas och att väl fungerande marknader kan skapas och utvecklas. Genom en ökad konkurrens stiger effektiviteten, produktiviteten och konkurrenskraften hos företagen. Konkurrens stimulerar också innovation. En väl fungerande

konkurrens gynnar också konsumenterna genom ökade valmöjligheter, högre kvalitet på produkter och lägre priser. På så sätt stärks den svenska konkurrenskraften. Såväl stärkt konkurrenskraft som goda förutsättningar för innovation och innovationstätta företag spelar en viktig roll för ökad sysselsättning. Av stor betydelse i sammanhanget är att det finns moderna och tydliga regelverk inom de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga områdena.

Det är viktigt att det finns en ändamålsenlig domstolsprövning samt en väl fungerande och enhetlig prejudikatbildning för att upprätthålla regelverken på de aktuella rättsområdena. Domstolsavgörandena kan påverka konkurrensförhållandena mellan företag och därmed dynamiken på marknaden. För företag och konsumenter, liksom för samhällsekonomi i stort, är det därför väsentligt att domstolsprövningen lever upp till högt ställda krav på kvalitet och effektivitet. En domstolsprövning som motsvarar dessa krav och i förlängningen tydliggör rättsläget kan klargöra under vilka förutsättningar verksamheter får bedrivas och därmed bidra till förbättrad konkurrens.

En förändring är nödvändig

Domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena är splittrad. Den är utspridd på olika allmänna domstolar, allmänna förvaltningsdomstolar och specialdomstolar. Målen och ärendena tillhör de mest komplicerade och omfattande som handläggs i domstol. Behovet av särskild kompetens är tydligt i flera av dessa mål och ärenden. Samtidigt rör det sig om ett förhållandevis litet antal mål och ärenden.

Den nuvarande uppdelningen av prövningen på många olika domstolar försämrar möjligheterna att handlägga de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena effektivt och med hög kvalitet. Många av de berörda domstolarna har ett mycket begränsat antal mål och ärenden, vilket innebär svårigheter att bygga upp och upprätthålla nödvändig specialistkompetens. Erfarenhet av en av de aktuella mål- eller ärendetyperna kan i flera fall vara av värde vid handläggning av en annan mål- eller ärendetyp där sakfrågan är densamma eller närliggande. Nuvarande uppdelning på olika domstolsslag innebär att ett sådant erfarenhetsutnyttjande inte är möjligt. Att det inte går att handlägga mål och ärenden av nu aktuella slag gemensamt innebär också ett ineffektivt resursutnyttjande till nackdel inte minst för parterna, som kan behöva föra flera separata domstolsprocesser rörande vad som i grunden är samma fråga. Att instansordningen är splittrad ökar vidare risken för en oenhetlig praxis på området eftersom samma typ av frågor kan prövas av olika prejudikatinstanser.

Den problematiska situationen är särskilt tydlig i fråga om Patentbesvärshöjningen och Marknadsdomstolen. Båda domstolarna har ett litet mål- och ärendeunderlag, vilket innebär en sårbarhet och ett dåligt resursutnyttjande. För Patentbesvärshöjningens del innebär t.ex. osäkerheten kring bl.a. måltillströmning att rekryteringen av en ordinarie domare (teknisk ledamot) sköts upp en tid under år 2014, vilket fick till följd att domstolen under en del av året hade bristande bemanning av tekniska domare. I förlängningen finns också en risk för att den samlade

kompetensen vid domstolarna blir lidande på grund av otillräcklig praktisk erfarenhet av de olika där förekommande mål- och ärendetyperna. Det förhållandet att såväl Patentbesvärsträtten som Marknadsdomstolen har egna anslag innebär även svårigheter att tillföra extra resurser när tillfälliga behov uppstår. De senaste årens försämrade resursläge för Patentbesvärsträtten har även fått negativa återverkningar för hanteringen av patentmål i allmän domstol eftersom Patentbesvärsträtten under en följd av år inte har kunnat låna ut tekniska ledamöter i en omfattning som motsvarat de allmänna domstolarnas behov. För Marknadsdomstolens del har ett ansträngt resursläge under senare år inneburit att domstolen har behövt vidta stora besparingsåtgärder, vilket ytterst har påverkat handläggningstiderna i domstolen.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att den nuvarande splittringen gör domstolsprövningen svåröverskådlig och förenad med påtagliga brister. Åtgärder bör därför vidtas för att förbättra förutsättningarna för domstolarna att pröva immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden effektivt och med hög kvalitet. Det finns också starkt stöd bland remissinstanserna för att en reform ska genomföras. De synpunkter som bl.a. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* framför när det gäller instansordningen och rättens sammansättning behandlas i avsnitt 6.6 och 10.

5.2 En enhetlig och koncentrerad domstolsprövning

Regeringens bedömning: Domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena bör vara enhetlig och koncentrerad.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens bedömning (Ds 2014:2 s. 165–168).

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna, däribland *Patentbesvärsträtten*, *Patent- och registreringsverket*, *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Östersunds tingsrätt*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Konsumentverket*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Sveriges Ingenjörer*, *Företagarna*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt*, *SFIR*, *SEPAF*, *Trä- och Möbelföretagen* och *Svenska uppfinnareföreningen*, tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges domareförbund* och *Göteborgs tingsrätt*, framhåller att det är viktigt att övriga domstolar inte utarmas genom att ytterligare måltyper som är juridiskt intressanta överlämnas till vissa domstolar. *Marknadsdomstolen* tillstyrker förslaget men anser att det, innan en reform genomförs, bör göras en fördjupad analys av hur domstolsorganisationen bör vara utformad för att förena kravet på en väl fungerande praxisbildning med skyndsamhet och rimliga processkostnader.

Skälen för regeringens bedömning: Som anføres ovan bedöms det nödvändigt att förändra domstolsprövningen på immaterialrättens, marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden för att kunna säker-

ställa en hög kvalitet och effektivitet i dömandet. Det är i och för sig möjligt att genom skilda riktade åtgärder försöka åstadkomma förbättrade förutsättningar för den dömande verksamheten att handlägga mål och ärenden på de aktuella rättsområdena. Sådana åtgärder skulle t.ex. kunna vara att de aktuella domstolarna tillförs ökade resurser. Det skulle också kunna övervägas att i de olika domstolarna vidta åtgärder för att öka specialiseringsgraden hos domarna eller på annat sätt förbättra kompetensförsörjningen för dessa mål- och ärendetyper. Åtgärder av sådant slag skulle visserligen kunna bidra till enstaka förbättringar av förutsättningarna för den dömande verksamheten, men endast på kort sikt och i begränsad omfattning. Sådana åtgärder innebär inte någon övergripande eller långsiktigt hållbar lösning för domstolsprövningen av de aktuella målen och ärendena.

Som anges i avsnitt 5.1 är svårigheterna att få till stånd en ändamålsenlig domstolsprövning grundade framför allt i den splittrade domstolsordningen. Det låga mål- och ärendeantalet medför också att vissa av de domstolar eller domstolsenheter som prövar de olika mål- och ärendetyperna är relativt sett små, vilket kan innebära en risk för att verksamheten blir sårbar. De rättsliga och principiella samband som finns mellan de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena är tydliga (se avsnitt 5.3). Behovet av att kunna handlägga dessa mål och ärenden gemensamt och den kompetensförstärkning som följer av att mål och ärenden rörande samma eller liknande rättsliga frågeställningar prövas samlat kan inte uppnås utan att angripa problemet med den splittrade prövningsordningen. Det är inte en tillfredsställande ordning att mål och ärenden som har ett gemensamt upphov fördelas på flera olika domstolsslag och instansordningar med de negativa konsekvenser som detta medför. Inte minst för Patentbesvärshöjningen och Marknadsdomstolen framstår en oförändrad ordning som ett ohållbart alternativ. Även för övriga domstolar finns det tydliga vinster med en samordning av de aktuella mål- och ärendetyperna. Det råder också en bred samsyn om att en samlad prövning skulle lösa många av de problem som prövningen av dessa mål- och ärendetyper brottas med. Senast har Målutredningen med bifall av en övervägande majoritet av remissinstanserna gjort denna bedömning (se SOU 2010:44 s. 409 f.). Mot denna bakgrund anser regeringen att den enda rimliga lösningen är att skapa en mer enhetlig och koncentrerad domstolsordning.

Ett enhetligt prövningsförfarande skulle komma till rätta med de problem som den nuvarande prövningsordningen lider av. Det skapar en mer bärkraftig dömande verksamhet och innebär att både resurser och kompetens kan användas mer effektivt, vilket rimligtvis innebär en snabbare och bättre handläggning. De domare som arbetar med målen och ärendena får och kan upprätthålla en hög kompetens inom rättsområdena genom att de ges möjlighet att handlägga flera närliggande mål- och ärendetyper. Det får anses mindre resurskrävande för en domare som mer regelmässigt kommer i kontakt med målen och ärendena att sätta sig in i de specifika frågeställningar som ryms i dessa än vad det är för en domare som har att ta ställning till en sådan frågeställning i något enstaka fall. Problem med undersysselsättning och bristande praktisk erfarenhet kan i högre grad undvikas och den kompetens som finns i

domstolarna kan därmed utnyttjas bättre. En samlad domstolsprövning ökar också förutsättningarna för en enhetlig praxis i besläktade frågor.

En samlad domstolsprövning har vidare den fördelen att den blir mer lättöverskådlig för parterna. För den som vill väcka talan i ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål blir det enkelt att ta reda på vilken domstol som är behörig. Genom samlingen undviks också att en part behöver föra olika processer i olika domstolar, med de kostnader och olägenheter detta med nödvändighet för med sig. Härigenom erhålls vinster i form av tids- och kostnadsbesparingar för såväl parterna som domstolarna.

En samlad domstolsprövning som innebär att mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i olika domstolar kommer att handläggas i samma domstol kan förstås innebära en ökad risk för jäv. Frågan huruvida en domare som har deltagit i prövningen av ett mål eller ärende är jävig att handlägga ett annat mål eller ärende i samma domstol får bedömas med tillämpning av den s.k. generalklausulen i rättegångsbalken (se 4 kap. 13 § 10 RB och NJA 2008 s. 893). Regeringen bedömer dock att den omständigheten att en domare är jävig i det enskilda fallet inte har någon avgörande betydelse för den kvalitetshöjning som en koncentration av domstolsprövningen på området innebär.

Som bl.a. *Sveriges domareförbund* och *Göteborgs tingsrätt* anför innebär reformen att vissa allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar inte längre kommer att handlägga vissa mål- och ärendetyper. För det stora flertalet domstolar rör det sig dock om enstaka om ens några mål. Regeringen bedömer därför att en samlad prövning inte innebär några påtagliga effekter för dessa domstolar.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det bör ske en förändring som innebär att prövningen av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden sker inom ramen för en enhetlig och koncentrerad domstolsordning. På så sätt kan måltillströmningen bli kontinuerlig och av sådan omfattning att de som arbetar med målen har goda möjligheter att specialisera sig på området. Den fråga som *Marknadsdomstolen* lyfter om domstolsordningen närmare utformning behandlas i avsnitt 6.

5.3 Mål- och ärendetyper som ska samlas

5.3.1 Utgångspunkter för avgränsningen

Immaterialrätten, marknadsföringsrätten och konkurrensrätten i vid bemärkelse rymmer ett stort antal mål- och ärendetyper och vilka av dessa som bör omfattas av reformen är inte helt givet. Med hänsyn till detta finns det behov av att göra en närmare avgränsning av vilka mål- och ärendetyper som bör omfattas.

Vad som i första hand bör styra avgränsningen är det rättsliga eller principiella samband som kan finnas mellan olika mål och ärenden och de fördelar en samling därigenom skulle medföra. Samtidigt behöver även andra aspekter, som t.ex. antalet mål och ärenden samt kopplingar till andra rättsområden, beaktas vid bedömningen. Som följer av avsnitt 6.1 blir i någon utsträckning även val av domstolsslag och domstol

relevant när det gäller vilka mål och ärenden som kan och bör ingå i den samlade domstolsordningen.

Det framstår vidare som nödvändigt att iaktta en viss försiktighet med att i vart fall inledningsvis tillföra de domstolar som ska pröva målen och ärendena för många och sinsemellan disparata mål- och ärendetyper. Detta gäller särskilt i de fall där samordningsvinsterna inte är tydliga och det inte heller i övrigt bedöms angeläget att förändra den gällande ordningen. Det finns annars en risk för övergångs- och inkörningsproblem som kan motverka att målen och ärendena handläggs på ett ändamålsenligt sätt.

Det kan därutöver finnas mål- och ärendetyper där en förändring i och för sig framstår som rimlig men där det inte är givet att den ändring som bör ske är att föra målen eller ärendena till den nya domstolsorganisationen.

5.3.2 Immaterialrättsliga mål och ärenden

Regeringens förslag: Samtliga immaterialrättsliga mål och ärenden som för närvarande handläggs i allmän domstol och Patentbesvärsrätten samt mål om vägrad firmaregistrering som handläggs i allmän förvaltningsdomstol ska samlas.

Regeringens bedömning: Beslut om avskrivning i registreringsärenden som rör firma bör även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Departementspromemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I departementspromemorian görs dock bedömningen att mål i allmän förvaltningsdomstol rörande firmaregistrering inte nu bör samlas med övriga immaterialrättsliga mål och ärenden (Ds 2014:2 s. 169–176).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *TCO, Journalistförbundet* och *Bildleverantörernas förening* avstyrker förslaget att de upphovsrättsliga målen ska samlas med övriga immaterialrättsliga mål och ärenden. *KLYS* anser att departementspromemorians förslag när det gäller de upphovsrättsliga målen är bristfälligt då det inte innehåller någon analys av förslagets konsekvenser för de skapande och utövande konstnärerna. *KLYS* anser därför att frågan huruvida de upphovsrättsliga målen ska omfattas av reformen bör utredas vidare.

Ett stort antal remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt, Patentbesvärsrätten, Marknadsdomstolen, Bolagsverket, Patent- och registreringsverket, Försvarets materielverk, Sveriges advokatsamfund, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, SFIR, Svenska Patentombudsforeningen (SPOF), SEPAP och FICPI*, anser att även mål om registrering av firma bör samlas med övriga immaterialrättsliga mål och ärenden. *Stockholms tingsrätt* har inte några invändningar mot att reformen även omfattar mål om registrering av firma. *Förvaltningsrätten i Härnösand* framhåller att det, även om det i dagsläget inte finns skäl att frångå departementspromemorians bedömning när det gäller målen om firmaregistrering, bör

följas upp vilken domstol som ska pröva dessa mål. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att det bör övervägas att införa en möjlighet att kumulera mål om firmaregistrering med mål och ärenden som ska prövas i den samlade domstolsordningen.

SPOF anser att mål om domännamn som inte omfattas av ett alternativt tvistlösningssystem bör handläggas i den samlade domstolsordningen. *Åklagarmyndigheten* anför att Polisen och *Åklagarmyndigheten* har en specialisering som motsvarar den som föreslås i departementspromemorian, dock med den skillnaden att även mål enligt lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning omfattas av deras specialisering. Med hänsyn till att denna lag har många likheter med bestämmelserna i upphovsrättslagen om skydd för tekniska åtgärder anser *Åklagarmyndigheten* att även dessa mål bör omfattas av reformen.

Jusek påpekar att det inom arbetsrätten kan förekomma immaterialrättsliga tvister, exempelvis tvister om ersättning för uppfinningar till arbetstagare, som kan komma att avgöras i domstol. Eftersom det kollektivavtal som reglerar arbetstagares uppfinningar inom den privata sektorn är ifrågasatt och kan komma att upphöra, är förslagen i departementspromemorian angelägna.

Sveriges Ingenjörer anser att skyddet för enskilda uppfinnare bör stärkas genom att åklagarens möjligheter att väcka åtal för bl.a. patentintrång utvidgas.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens (promemorian s. 36–40).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser, däribland *Bolagsverket*, *Förvaltningsrätten i Härnösand*, *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Patent- och registreringsverket*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Lantmäteriet*, *SFIR* och *SEPAF*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget att samla även mål som rör beslut om vägrad firmaregistrering. De remissinstanser som yttrar sig särskilt i frågan, bl.a. *Förvaltningsrätten i Härnösand*, *Bolagsverket*, *Marknadsdomstolen* och *SEPAF*, instämmer också i bedömningen att avskrivningsbeslut i registreringsärenden som rör firma även fortsättningsvis bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Patent- och registreringsverket* anser att Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva beslut om vägrad firmaregistrering bör framgå direkt av firmalagen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Patenträttsliga tvistemål, mål om beviljande av patent och mål om invändning mot ett meddelat patent

De patenträttsliga målen är uppdelade på Patentbesvärsrätten (ca 40 inkomna mål per år) och allmän domstol (ca 20 inkomna tvistemål per år). Inom allmän domstol handläggs merparten av målen i Stockholms tingsrätt, men vissa mål rörande patent kan förekomma vid samtliga tingsrätter.

De patenträttsliga mål som handläggs i Patentbesvärsrätten har starka samband med de patenträttsliga tvistemål som handläggs i allmän domstol. Sakfrågorna är i stor utsträckning desamma i målen om invändning mot ett meddelat patent och tvistemålen om ogiltighet. Det gäller bl.a. nyhetskravet. Bedömningarna av patenterbarhet i målen om

beviljande av patent och av skyddsomfång i tvistemålen om intrång har också vissa likheter. Erfarenheter från handläggning av den ena måltypen är därför av stort värde vid handläggning av den andra måltypen. Dessutom krävs samma tekniska expertis i de olika måltyperna. Detta visas inte minst av att de tekniskt kunniga patenträttsråden i Patentbesvärsrätten regelmässigt tjänstgör som tekniskt sakkunniga ledamöter i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt. En samlad prövning av samtliga patentmål skulle leda till ett bättre utnyttjande av den tekniska kompetensen och en mer enhetlig praxis. Härtill kommer de olägenheter som parallella eller successiva domstolsprocesser på detta rättsområde innebär. Som exempel kan nämnas att det samtidigt kan pågå dels ett mål i Patentbesvärsrätten som rör ett överklagat beslut att avslå en invändning mot ett meddelat patent, dels ett mål i allmän domstol mellan patentinnehavaren och invändaren som rör intrång och eventuell ogiltighet rörande samma patent. Trots att frågorna som domstolarna har att bedöma i dessa mål är i princip desamma är det enligt nuvarande ordning inte möjligt att förena målen, vilket kan ha en negativ inverkan på effektiviteten, kompetensen och likformigheten i dömandet. Det kan även medföra onödiga kostnader för parterna.

Av nu anförda skäl anser regeringen att samtliga i allmän domstol förekommande patenträttsliga tvistemål och samtliga i Patentbesvärsrätten förekommande mål rörande patent bör handläggas samlat. På grund av det nära sambandet med de patenträttsliga målen bör detsamma gälla för de mål om arbetstagers uppfinningar och försvarsuppfinningar som enligt nuvarande ordning handläggs av Stockholms tingsrätt.

Växtförädlarrättsliga tvistemål och registreringsmål

De växtförädlarrättsliga målen är uppdelade på Patentbesvärsrätten och allmän domstol (se avsnitt 4.1.2). Under senare år har dock inga mål om växtförädlarrätt förekommit i någon av domstolarna. På samma sätt som för patentmålen har de växtförädlarrättsliga målen i de olika domstolarna starka samband med varandra. Mellan mål om växtförädlarrätt och patent råder det sambandet att det i båda fallen finns behov av teknisk sakkunskap. Det finns också fall där en rättighetshavare har skyddat vissa aspekter med patent och andra med växtförädlarrätt. En innehavare av en växtförädlarrätt kan få en tvångslicens att utnyttja en patentskyddad uppfinning och en patenthavare kan få en tvångslicens att utnyttja en växtsort som skyddas av en växtförädlarrätt. Det finns vidare ett samband mellan patentmålen och växtförädlarrättsmålen – samt övriga immaterialrättsliga mål – när det gäller grundläggande värderingar beträffande rättigheternas funktion och innebörd.

Av nu anförda skäl anser regeringen att såväl de växtförädlarrättsliga tvistemål som handläggs i allmän domstol som de växtförädlarrättsliga mål som handläggs i Patentbesvärsrätten bör handläggas samlat med de patenträttsliga målen.

Varumärkesrättsliga och mönsterrättsliga tvistemål och registreringsmål

De varumärkesrättsliga målen (ca 110 inkomna registreringsmål och ca 40 inkomna tvistemål per år) och de mönsterrättsliga målen (ca fem mål vardera per år) är uppdelade på Patentbesvärsrätten och allmän domstol.

Inom allmän domstol kan flertalet mål förekomma vid samtliga tingsrätter. Vissa mål är dock koncentrerade till Stockholms tingsrätt (se avsnitt 4.1.2). Liksom för det övriga industriella rättsskyddet – patent och växtförädlarrätt – har de måltyper som handläggs i Patentbesvärsrätten starka samband med de mål som handläggs i allmän domstol. Till exempel kan både Patentbesvärsrätten och allmän domstol behöva bedöma om ett varumärke har särskiljningsförmåga. De skilda immaterialrättsliga lagarna har dessutom i allt högre grad kommit att omfatta samma skyddsobjekt. Det finns också, som anförs ovan, ett samband mellan de olika rättigheterna när det gäller grundläggande värderingar beträffande rättigheternas funktion och innebörd.

Av nu anförda skäl anser regeringen att samtliga i allmän domstol förekommande tvistemål och samtliga i Patentbesvärsrätten förekommande mål enligt varumärkeslagen och mönsterskyddslagen bör handläggas samlat med de patenträttsliga och växtförädlarrättsliga målen. Däremot saknas det inom ramen för detta lagstiftningsärende förutsättningar för att, som *SPOF* föreslår, överväga frågan att samla även tvister om domännamn.

Firmarättsliga tvistemål och registreringsmål

De firmarättsliga målen (ett fåtal registreringsmål och tvistemål per år) är uppdelade på allmän förvaltningsdomstol och allmän domstol (se avsnitt 4.1.2).

Mellan varukännetecken och näringskännetecken (främst firma) råder det ett särskilt och nära samband. De har likartade funktioner på marknaden och det blir allt vanligare att företag registrerar sin firmadominant (den del av ett företagsnamn som särskiljer företaget) eller en förkortning av denna som varumärke. Dessutom råder det ett lagreglerat samband mellan dessa rättigheter genom det korsvisa skyddet (1 kap. 8 § första stycket VML och 2 a § FL). I samband med införandet av en ny varumärkeslag år 2011 ändrades firmalagen så att den i så stor utsträckning som möjligt skulle motsvara varumärkesregleringen (se propositionen Ny varumärkeslag och ändringar i firmalagen, prop. 2009/10:225). Reglerna om skydd för näringskännetecken är t.ex. sanktionerade på motsvarande sätt som varukännetecken, vilket bl.a. innebär att prövning av intrång och andra mål i allmän domstol handläggs enligt samma domstolsordning och enligt i huvudsak liknande regler. Med hänsyn till det samband som finns mellan måltyperna anser regeringen att domstolsprövningen av firmarättsliga tvistemål bör ske samlat med övriga mål rörande det industriella rättsskyddet.

Som flera remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Bolagsverket*, *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Försvarets materielverk* framhåller, finns det ovan redovisade sambandet mellan varu- och näringskännetecken även i fråga om registrering av varumärke och firma. Många av de överväganden som måste göras i mål om registrering av firma, t.ex. i fråga om särskiljningsförmåga och förväxlingsrisk, är likartade med de som måste göras i mål om registrering av varumärke. Det förhållandet att överprövningen av en varumärkesregistrering sker i en annan domstol än överprövningen av en firmaregistrering innebär att det

finns en risk för att förutsättningarna för skydd bedöms på olika sätt. Enligt regeringen talar detta för att firmaregistreringsmålen bör samlas med övriga registreringsmål. Till detta kommer att mål om firmaregistrering i stor utsträckning rör samma typ av frågeställningar som uppkommer i tvistemål rörande firmarättsligt skydd. Om prövningen av registreringsmålen sker i annan domstol än tvistemålen finns det en risk för att förutsättningarna för firmarättsligt skydd och skyddets omfattning bedöms på olika sätt. Även detta talar för en samlad prövning.

Samtidigt är registrering av firma särpräglad jämfört med registrering av övriga immateriella rättigheter eftersom den ofta sker i samband med andra associationsrättsliga registreringsåtgärder. Vid exempelvis nybildning av ett företag ska ett flertal uppgifter registreras, varav företagets firma endast är en. Sambandet med de associationsrättsliga registreringsåtgärderna har också haft betydelse för utformningen av den nuvarande prövningsordningen. Det är Bolagsverket och vissa andra myndigheter som beslutar om registrering av firma och inte Patent- och registreringsverket som för merparten av de industriella rättigheterna. Bolagsverkets och andra myndigheters beslut rörande associationsrättsliga registreringsåtgärder överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Till skillnad från vad som gäller för varumärken, mönster och patent finns det inte någon möjlighet att invända mot en registrerad firma i ett invändningsförfarande.

Om prövningsordningen för firmaregistrering förändras finns det, såsom anges i departementspromemorian, en risk för parallella processer i olika domstolsslag rörande en juridisk persons registrering. En sådan risk finns om en registreringsmyndighet i ett ärende, utöver registrering av firma, också har vägrat någon annan registreringsåtgärd. Om en sökande i ett sådant fall vill överklaga båda besluten kommer frågorna att behöva prövas var för sig i olika domstolsordningar. *Bolagsverket* framhåller dock att de få ärenden i vilka registrering vägras sällan innehåller några associationsrättsliga frågeställningar utöver frågor om verksamhet. Enligt Bolagsverket är risken obefintlig att ärendena ska behöva delas så att en firmafråga behandlas vid en domstol samtidigt som en associationsrättslig fråga behandlas vid en annan domstol. *Länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller att även antalet ärenden i vilka länsstyrelsen vägrar registrering av en stiftelses firma är få till antalet. Länsstyrelsen bedömer att risken är liten att ärenden kommer att behöva delas så att en firmafråga behandlas vid en domstol samtidigt som frågor med anknytning till registreringen av stiftelsen behandlas vid en annan domstol.

Mot bakgrund av att risken för parallella processer angående vägrad registrering i praktiken således är liten och med hänsyn till det ovan redovisade sambandet med övriga måltyper som föreslås ingå i den samlade domstolsordningen, anser regeringen att övervägande skäl talar för att även mål om vägrad firmaregistrering bör samlas med övriga mål rörande det industriella rättsskyddet.

När det gäller registrering av firma innehåller de olika associationsrättsliga lagarna, t.ex. handelsregisterlagen (1974:157) och aktiebolagslagen (2005:551), regler om handläggningen vid registreringsmyndigheterna. Flertalet associationsrättsliga lagar skiljer på en registreringsmyndighets beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering

och beslut att vägra registrering (se exempelvis 27 kap. 2 § aktiebolagslagen och 11 § handelsregisterlagen). Om en registreringsmyndighet anser att en sökande inte har följt vad som gäller för ansökan eller anmälan om registrering eller att det finns något annat hinder mot registrering, kan myndigheten förelägga sökanden att yttra sig eller vidta rättelse. Om sökanden inte följer föreläggandet ska ansökan eller anmälan skrivas av. Om hindret för registrering kvarstår även sedan sökanden yttrat sig ska ärendet prövas i sak och registreringsmyndigheten kan då vägra registrering. Enligt nuvarande ordning överklagas både registreringsmyndighetens beslut om avskrivning och beslut att vägra registrering till allmän förvaltningsdomstol.

Bolagsverket anser att endast beslut om vägrad firmaregistrering bör prövas i den samlade domstolsordningen och att avskrivningsbeslut i registreringsärenden som rör firma, i enlighet med nuvarande ordning, bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även när det gäller beslut om avskrivning finns en risk för parallella processer i olika domstolar. Detta gäller om en registreringsmyndighet i ett registreringsärende som inte enbart gäller firma beslutat om avskrivning. Ett sådant beslut kan exempelvis meddelas på grund av att sökanden inte har betalat föreskriven registreringsavgift eller på något annat sätt inte har följt vad som gäller för ansökan eller anmälan.

Vid domstolsprövningen av avskrivningsbeslut i registreringsärenden som rör firma krävs inte samma firmarättsliga överväganden som vid prövningen av beslut om vägrad firmaregistrering. För att undvika att samma avskrivningsbeslut måste prövas i olika domstolsordningar anser regeringen att dessa beslut även fortsättningsvis bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Sammanfattningsvis anser regeringen att mål i allmän förvaltningsdomstol om vägrad firmaregistrering bör samlas med övriga mål rörande det industriella rättsskyddet. Beslut om avskrivning i registreringsärenden som rör firma bör dock, på samma sätt som enligt nuvarande ordning, överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Lagtekniskt bör detta åstadkommas genom ändringar i de lagar som innehåller bestämmelser om överklagande av beslut om firmaregistrering.

Upphovsrättsliga tvistemål

Flertalet upphovsrättsliga mål (inklusive mål om närstående rättigheter) kan enligt nuvarande ordning förekomma i samtliga tingsrätter (se avsnitt 4.1.2). Vissa mål är dock koncentrerade till Stockholms tingsrätt. I hela landet förekommer ett femtiotal mål per år, av vilka en stor del handläggs i Stockholms tingsrätt.

I departementspromemorian föreslås att de upphovsrättsliga tvistemålen ska prövas i samma ordning som målen rörande det industriella rättsskyddet. *TCO*, *Bildleverantörernas förening* och *Journalistförbundet* är kritiska till detta förslag och anser att de upphovsrättsliga målen även fortsättningsvis bör prövas av samtliga tingsrätter i landet. De anser att endast de upphovsrättsliga tvister som också gäller det industriella rättsskyddet bör kunna prövas i den nya domstolsordningen. De framhåller att den nuvarande prövningsordningen fungerar väl och att möjligheten att väcka talan där en skada har uppkommit är fördelaktig och betydelsefull

för de enskilda rättssinnehavarna. Departementspromemorians förslag när det gäller de upphovsrättsliga målen innebär enligt dessa remissinstanser en kraftig försämring som kan leda till att de enskilda rättssinnehavarna, på grund av ökade kostnader med anledning av att de måste inställa sig i en domstol långt ifrån deras hemort, inte kommer att kunna ta tillvara sina intressen och rättigheter. Bildleverantörernas förening pekar på att många av de upphovsrättsliga tvisterna är mål om mindre värden, s.k. förenklade tvistemål.

Visserligen är problemen med den nuvarande prövningsordningen för de upphovsrättsliga målen inte lika tydliga som för de andra immaterialrättsliga mål som föreslås samlas. Som anges i departementspromemorian finns det dock åtskilliga fördelar med att de upphovsrättsliga tvistemålen prövas samlat med tvistemålen rörande det industriella rättsskyddet. I flera fall finns det ett nära samband mellan dessa måltyper. Inte sällan innehåller mål inom det industriella rättsskyddet också upphovsrättsliga frågeställningar och tvärtom (jfr t.ex. NJA 2009 s. 159). Exempelvis kan en åtgärd som innebär ett varumärkesintrång eller ett intrång i ett mönster också utgöra ett intrång i ett upphovsrättsligt skyddat verk. Sanktionsbestämmelserna på upphovsrättens område är numera i princip identiska med dem på övriga immaterialrättens område. Detsamma gäller reglerna rörande intrångsundersökning. Enligt regeringen finns det ett värde i att likartade frågeställningar prövas samlat. Om inte upphovsrättsliga frågor kan prövas i samma domstolar som övriga immaterialrättsliga frågor uppkommer dessutom en ny splittring av mål med ett rättsligt och principiellt samband, vilket inte är lämpligt. Det bör också beaktas att det i praktiken föreligger en påtaglig koncentration av de upphovsrättsliga tvistemålen till Stockholms tingsrätt. Endast ett fåtal upphovsrättsliga tvistemål prövas av andra tingsrätter. Även detta förhållande talar för att de upphovsrättsliga tvistemålen bör samlas eftersom det i allmänhet får anses mindre resurskrävande för en domare som mer regelmässigt kommer i kontakt med målen att sätta sig in i de målspecifika frågeställningarna än vad det är för en domare som har att ta ställning till en sådan frågeställning i enstaka fall. Vid en sammantagen bedömning anser regeringen att intresset av en effektiv och kompetent domstolsprövning väger tyngre än de olägenheter som kan uppstå för enskilda parter på grund av att de måste inställa sig i en viss domstol. Även de upphovsrättsliga tvistemålen bör alltså prövas i samma ordning som tvistemålen rörande det industriella rättsskyddet. Detsamma bör gälla tvistemål om kretsmönster på grund av det nära sambandet mellan dessa mål och de upphovsrättsliga målen.

Immaterialrättsliga brottmål

I gruppen immaterialrättsliga mål ingår även brottmål. Enligt nuvarande ordning är Stockholms tingsrätt exklusivt forum för flertalet patenträttsliga brottmål med den sammansättning som gäller för tvistemål, vilket innebär att tekniskt sakkunniga ledamöter ingår i rätten (se avsnitt 4.1.2). Stockholms tingsrätt är vidare exklusivt forum för samtliga mål, dvs. också brottmål, rörande gemenskapsvarumärke och gemenskapsformgivning. Flertalet övriga immaterialrättsliga brottmål prövas där-

emot av alla tingsrätter. Totalt rör det sig om omkring 20 brottmål per år i hela landet.

Att domstolsprövningen av vissa brottmål är koncentrerad är inte unikt för immaterialrättsliga mål. Exempelvis handläggs brottmål rörande sjörättsliga frågor enbart av de tingsrätter som är sjörättsdomstolar (21 kap. 8 § sjölagen [1994:1009]).

Mot bakgrund av det begränsade målunderlaget i förening med behovet av teknisk kompetens instämmer regeringen i departementspromemorians bedömning att de patenträttsliga brottmålen allttjämt bör vara koncentrerade. Dessa mål bör alltså samlas med övriga immaterialrättsliga mål. Den fråga om en utvidgning av åklagarens möjligheter att väcka åtal för patentintrång som *Sveriges Ingenjörer* tar upp behandlas i Patentlagsutredningens slutbetänkande Ny patentlag (SOU 2015:41), som bereds i ett annat sammanhang. Frågan behandlas därför inte i detta ärende.

När det gäller övriga immaterialrättsliga brottmål finns det inte behov av särskild teknisk kompetens, vilket innebär att nämndemän även fortsättningsvis bör delta i prövningen. I departementspromemorian föreslås att även dessa mål ska samlas. *TCO, Bildleverantörernas förening* och *Journalistförbundet* avstyrker detta förslag. De anser att de upphovsrättsliga brottmålen även fortsättningsvis bör prövas av samtliga tingsrätter i landet. De framhåller att den lokala förankringen har ett särskilt värde, t.ex. när det gäller att få domar att komma till allmänhetens kännedom och därmed få en brottspreventiv effekt.

Regeringen anser inte att den lokala förankringen är avgörande för brottspreventionen när det gäller de ifrågavarande brottmålen. Det finns goda möjligheter att sprida information om domar även när domstolsprövningen är koncentrerad till en domstol. De objektiva förutsättningarna vid prövningen av ett immaterialrättsligt brottmål om intrång är desamma som vid prövningen av ett immaterialrättsligt tvistemål om intrång. Dessutom är det vanligt förekommande att den skadeståndsrättsliga bedömningen intar en central roll även i brottmålen. Skälen för en samling av de immaterialrättsliga brottmålen är därför desamma som för de immaterialrättsliga tvistemålen. Genom att – på samma sätt som gäller för brottmål rörande patent och gemenskapsrättigheter – samla alla immaterialrättsliga brottmål skapas förutsättningar för en effektivare domstolsprövning av hög kvalitet. Liksom för tvistemålens del anser regeringen att intresset av en effektiv och kompetent domstolsprövning väger tyngre än den enskildes närhet till domstolen.

Med hänsyn till detta och med beaktande av det begränsade målantalet anser regeringen att övervägande skäl talar för att samtliga immaterialrättsliga brottmål samlas med övriga immaterialrättsliga mål. Regeringen anser dock inte att det, som *Åklagarmyndigheten* föreslår, finns anledning att nu föreslå att även mål enligt lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning ska omfattas av reformen.

Immaterialrättsliga domstolsärenden

Enligt nuvarande ordning finns det bara en immaterialrättslig ärendetyp som handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, ÄL, i allmän domstol. Det är ärenden angående ansökan om informations-

föreläggande där ansökan inte görs i ett pågående mål. För dessa gäller samma forumregler som för mål angående rättigheten i fråga (se t.ex. 57 e § PL). Antalet ärenden om informationsföreläggande har hittills varit mycket få.

För att ett informationsföreläggande ska kunna meddelas krävs att det är sannolikt att ett intrång skett i en immateriell rättighet. Dessa ärenden har därmed sådan omedelbar koppling till de immaterialrättsliga målen att de även fortsättningsvis bör handläggas samlat med dessa.

5.3.3 Mål om namn och utgivningsbevis

Regeringens bedömning: Mål om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift bör inte samlas med de immaterialrättsliga målen och ärendena.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 177).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna instämmer i bedömningen eller har inte några invändningar mot den. *Stockholms tingsrätt* anser att det bör övervägas att även samla mål om intrång i egenartade efternamn (20–23 §§ namnlagen) med de immaterialrättsliga målen och ärendena. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att det bör övervägas en möjlighet att kumulera mål och ärenden enligt namnlagen med mål och ärenden som ska prövas i den samlade domstolsordningen.

Skälen för regeringens bedömning: Mål om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift handläggs i Patentbesvärsrätten efter överklagande av Patent- och registreringsverkets beslut (se avsnitt 4.4.1). Det rör sig om ca 15 namnmål och enstaka mål om utgivningsbevis per år.

Namnmålen handlar om byte av personnamn, främst efternamn. Målen om utgivningsbevis för periodisk skrift rör ansökningar om att få ett sådant bevis, vilket krävs av den som vill ge ut en periodisk skrift, och återkallande av sådana bevis. Dessa två sinsemellan olika måltyper har inget tydligt samband med de frågeställningar som förekommer i de immaterialrättsliga mål som föreslås samlas. Samma bedömning gjorde 1999 års patentprocessutredning (SOU 2001:33 s. 80). För namnmålens del finns i stället en koppling till de namnmål som handläggs i allmän förvaltningsdomstol efter överklagande av Skatteverkets beslut. Det finns därför inga egentliga samordningsfördelar med att låta målen omfattas av den samlade domstolsprövningen. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det inte finns skäl att samla de mål om namn och utgivningsbevis som enligt nuvarande ordning handläggs av Patentbesvärsrätten med de andra mål som ska omfattas av reformen. Det finns inte heller skäl att för namnmålen överväga en särskild kumulationsmöjlighet, vilket *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* föreslår.

Med hänsyn till att alla övriga mål som för närvarande handläggs i Patentbesvärsrätten föreslås bli samlade och målen om namn och utgivningsbevis därför inte kan behålla sin nuvarande prövningsordning

behöver en förändring trots allt ske. Vad som ska gälla för dessa måltyper behandlas i avsnitt 13.

Mål om intrång i egenartade efternamn (20–23 §§ namnlagen) prövas enligt nuvarande ordning av allmän domstol. Som *Stockholms tingsrätt* anför finns det vissa likheter mellan bedömningen av huruvida det föreligger intrång i ett egenartat efternamn och de bedömningar som aktualiseras i ett mål om intrång i en immaterialrätt. Det finns dock ingen koppling mellan namnmålen och de marknadsrättsliga målen, vilket gör samordningsvinsterna mindre tydliga än för de immaterialrättsliga mål och ärenden som föreslås omfattas av reformen. Med hänsyn till detta och då namnlagen för närvarande är föremål för en översyn anser regeringen att det inte finns anledning att föreslå att dessa mål samlas med de immaterialrättsliga målen och ärendena.

5.3.4 Marknadsföringsrättsliga mål och ärenden

Regeringens förslag: Samtliga marknadsföringsrättsliga mål och ärenden som för närvarande handläggs i Marknadsdomstolen och allmän domstol ska samlas med de immaterialrättsliga målen och ärendena.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 178–179).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Patent- och registreringsverket* anser att även mål enligt lagen (1980:780) om namn och bild i reklam bör omfattas av reformen. *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* anser att det kan övervägas att också samla ärenden enligt produktsäkerhetslagen (2004:451). *Stockholms tingsrätt* anser att en grupp talan som grundas på marknadsföringslagen bör prövas av Patent- och marknadsdomstolen.

Skälen för regeringens förslag: De mål och ärenden som grundas på bestämmelserna i marknadsföringslagen och övriga marknadsföringsrättsliga lagar är spridda på Marknadsdomstolen och allmän domstol (ca 35 mål per år i Marknadsdomstolen och ca 10 mål per år i allmän domstol). Förbud eller åläggande enligt marknadsföringslagen kan i fall som inte är av större betydelse meddelas av Konsumentombudsmannen. För att förbudet eller åläggandet ska gälla förutsätts dock att näringsidkaren godkänner det. Konsumentombudsmannen kan även väcka talan i Marknadsdomstolen angående förbud eller åläggande. En sådan talan får också väckas av en näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare (se 47 § MfL). Om talan också gäller marknadsstörningsavgift eller skadestånd, ska talan i stället väckas vid Stockholms tingsrätt. Om talan om skadestånd förs separat, kan talan väckas vid Stockholms tingsrätt men får också väckas vid annan tingsrätt. En talan om enbart marknadsstörningsavgift ska väckas vid Stockholms tingsrätt. En talan om utdömning av vite som har förelagts med stöd av marknadsföringslagen väcks vid Stockholms tingsrätt eller vid annan tingsrätt. Tingsrätternas avgöranden i mål och ärenden enligt

marknadsföringslagen överklagas till Marknadsdomstolen. Det gäller dock inte beslut om utdömning av vite, som i stället överklagas till hovrätt enligt viteslagen. Mål som i grunden rör samma rättsförhållande kan alltså prövas i olika domstolar och i olika instansordningar, vilket är olyckligt ur ett kompetens- och brukarperspektiv och också får negativa konsekvenser för rättsbildningen på området.

Det finns flera och starka beröringspunkter mellan de immaterialrättsliga målen och de marknadsföringsrättsliga målen. Till exempel kan sakfrågorna i ett mål om varumärkesrätt eller mönsterrätt i stora delar vara desamma som i ett mål om t.ex. vilseledande efterbildning eller renomménsnyltning enligt marknadsföringslagen.

Den splittrade domstolsprövningen innebär att det, trots att sakfrågorna i målen är desamma eller närliggande, inte är möjligt att handlägga en immaterialrättslig tvist i allmän domstol gemensamt med en tvist enligt marknadsföringslagen i Marknadsdomstolen. Detta innebär att en part inte kan föra talan vid domstol mot en påstådd efterbildning och samtidigt göra gällande att efterbildningen utgör varumärkesintrång och att efterbildningen ska förbjudas såsom vilseledande marknadsföring eller marknadsföringsrättsligt otillåten renomménsnyltning. I stället är parten hänvisad till att föra parallella processer i allmän domstol och i Marknadsdomstolen. Denna ordning skiljer sig från vad som gäller i jämförbara länder. Den är även svåröfrenlig med bl.a. EU-domstolens avgörande i målet *L'Oréal v. Bellure* (C-487/07), där domstolen fann att en efterbildning av en exklusiv parfymflaska var såväl varumärkesintrång som otillåten renomménsnyltning. Visserligen har det på senare tid skett en förskjutning av Marknadsdomstolens praxis när det gäller sambandet mellan immaterialrätten och marknadsföringsrätten i och med att den marknadsföringsrättsliga lagstridighetsprincipen ansetts göra det möjligt att förbjuda olika former av immaterialrättsintrång som otillbörlig marknadsföring (se MD 2011:29 och 2012:15). Faktum kvarstår dock att det inte i samma mål är möjligt att yrka på såväl immaterialrättsliga som marknadsföringsrättsliga sanktioner eller åberopa alternativa grunder enligt t.ex. varumärkeslagen och marknadsföringslagen. Detta kan inte anses vara en tillfredsställande ordning.

Av nu anförda skäl framstår det som angeläget att de marknadsföringsrättsliga målen och ärendena, inklusive målen enligt de s.k. annexlagarna, som enligt nuvarande ordning handläggs i Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen samlas med de immaterialrättsliga målen och ärendena. Med hänsyn till att marknadsföringsrättsliga överväganden kan aktualiseras i de mål som enligt nuvarande ordning kan förekomma i samtliga tingsrätter, dvs. mål om skadestånd och om utdömning av vite, bör även dessa omfattas av den samlade domstolsprövningen.

Under remissomgången har framförts att bestämmelserna om grupptalan bör ändras så att även en grupptalan som grundas på marknadsföringslagen ska handläggas vid Patent- och marknadsdomstolen. Det är enligt nuvarande ordning inte möjligt att föra en grupptalan som grundas på marknadsföringslagen enligt lagen (2002:599) om gruppåtgång, eftersom tvister som ska överklagas till en särskild domstol – t.ex. Marknadsdomstolen – faller utanför tillämpningsområdet för den sistnämnda lagen (se propositionen Lag om grupp-

rättegång, prop. 2001/02:107 s. 139). Det finns inte förutsättningar för att i detta lagstiftningsärende göra någon ändring i detta avseende.

Patent- och registreringsverket anser att även mål enligt lagen om namn och bild i reklam bör omfattas av reformen. En prövning av en talan enligt lagen, som förbjuder näringsidkare att vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nytthet använda framställning i vilken annans namn eller bild utnyttjas utan dennes samtycke (1 §), kan visserligen inbegripa överväganden om användningen av ett namn eller en bild har skett i marknadsföringssyfte. Målen enligt denna lag, som handläggs i allmän domstol enligt allmänna forumregler, har dock enligt regeringen inte ett sådant samband med de marknadsföringsrättsliga målen och ärendena i övrigt att det finns skäl för att nu låta dem omfattas av den samlade domstolsprövningen.

Näringslivets Delegation för Marknadsrätt har dessutom väckt frågan om ärenden enligt produktsäkerhetslagen bör inkluderas. Dessa ärenden, som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän förvaltningsdomstol, har i första hand ett annat syfte än ett rent marknadsföringsrättsligt, nämligen att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte orsakar skada på person (1 §). Även om Konsumentverket är en av tillsynsmyndigheterna enligt lagen har dessa ärenden därmed enligt regeringens uppfattning inte ett sådant samband med de marknadsföringsrättsliga mål och ärenden som för närvarande handläggs i allmän domstol och Marknadsdomstolen att de bör omfattas av den samlade domstolsprövningen.

5.3.5 Konkurrensrättsliga mål och ärenden

Regeringens förslag: De mål och ärenden enligt konkurrenslagen som för närvarande handläggs i Marknadsdomstolen och allmän domstol ska samlas med de immaterialrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena. En talan om skadestånd ska dock även kunna prövas av allmän domstol enligt vanliga forumregler.

Bedömning: Mål om ogiltighet på konkurrensrättslig grund och mål om statsstöd samt de mål med konkurrensrättsliga inslag som handläggs i allmän förvaltningsdomstol bör inte samlas med övriga konkurrensrättsliga mål.

Departementspromemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens (Ds 2014:2 s. 180–185). Departementspromemorians förslag innebär dock att även målen om ogiltighet ska omfattas av den samlade prövningen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker departementspromemorians förslag. En majoritet av remissinstanserna delar departementspromemorians bedömning. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det framöver kan finnas anledning att överväga var mål enligt lagen om elektronisk kommunikation ska prövas. *Konkurrensverket* anser att det när reformen har varit i kraft viss tid bör göras en utvärdering av för- och nackdelar med att till den samlade prövningen föra samtliga mål med konkurrensrättsliga inslag som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän förvaltningsdomstol. Några remissinstanser anser att vissa ytter-

ligare måltypen redan nu bör omfattas av den samlade prövningen. *Marknadsdomstolen, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv och Företagarna* anser att mål om statsstöd bör omfattas. *Marknadsdomstolen, Svenskt Näringsliv och Företagarna* anser dessutom beträffande lagen (2007:1091) om offentlig upphandling att mål om skadestånd (Marknadsdomstolen) respektive skadestånd och upphandlingsskadeavgift (Svenskt Näringsliv och Företagarna) bör omfattas. *Stockholms tingsrätt* anser att en grupp talan som grundas på marknadsföringslagen eller konkurrenslagen bör prövas av Patent- och marknadsdomstolen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Mål och ärenden enligt konkurrenslagen

De konkurrensrättsliga målen och ärendena enligt konkurrenslagen är enligt nuvarande ordning utspridda på Marknadsdomstolen och allmän domstol. I allmän domstol är flertalet mål koncentrerade till Stockholms tingsrätt, men vissa mål (talan om ogiltighet, skadestånd och utdömande av vite) kan förekomma i samtliga tingsrätter. Totalt rör det sig om färre än tio mål årligen i Marknadsdomstolen och allmän domstol. Även om antalet mål således är litet ska det framhållas att, i vart fall de mål som handläggs i Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen, generellt sett är mycket omfattande.

När det gäller splittringen inom konkurrensrätten gäller en likartad ordning och finns en likartad problembild som inom marknadsföringsrätten (se avsnitt 5.3.4). Samtliga mål och ärenden enligt konkurrenslagen bör därför handläggas samlat.

Det finns flera beröringspunkter i rättsligt hänseende mellan de immaterialrättsliga och de konkurrensrättsliga målen. Till exempel kan utövandet av en immaterialrätt strida mot konkurrensrättsliga regler. Överhuvudtaget följer av EU-domstolens praxis att konkurrensrättsliga aspekter kan behöva vägas in när en domstol tar ställning till omfattningen och utövandet av immateriella ensamrätter. Som exempel kan nämnas mål som gäller möjligheterna till varumärkesrättsligt skydd för formen på en vara. EU-domstolen har dessutom i flera fall tagit ställning till om vägran att upplåta licens av en immateriell rättighet innebär missbruk av dominerande ställning (se bl.a. mål C 238/87 Volvo v. Veng).

Även på det principiella planet har måltyperna ett samband genom att lagstiftningen på de berörda områdena syftar direkt eller indirekt till att säkerställa en effektiv och utvecklingsfrämjande konkurrens. Detta samband mellan immaterialrätten och konkurrensrätten kommer bl.a. till uttryck i den unionsrättsliga lagstiftningen.

Konkurrensrätten har också på flera sätt ett samband med marknadsföringsrätten (se avsnitt 5.3.4). Det är fråga om två delområden inom marknadsrätten som har till uppgift att normera bedrivandet av näringsverksamhet och företagets handlande på marknaden. Marknadsföringsrätten syftar till att säkerställa att konkurrensen bedrivs med metoder som är tillbörliga med hänsyn till konsumenterna och andra näringsidkare medan konkurrensrätten syftar till att säkerställa en effektiv konkurrens genom regler om otillåten konkurrensbegränsning. I många mål och

ärenden inom båda rättsområdena deltar ekonomiska experter i domstolens avgörande.

Mot den angivna bakgrunden talar starka skäl för att samla de konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen med de immaterialrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena. Av de mål som kan förekomma vid samtliga tingsrätter bör även mål om skadestånd och mål om utdömmande av vite omfattas av den samlade prövningen. Prövningen av dessa mål grundas i stor utsträckning på överväganden av samma slag som görs i rent konkurrensrättsliga mål. Med en ordning där dessa mål handläggs samlat kan den särskilda sakkunskap som en samlad prövning medför utnyttjas bättre (jfr propositionen Ny konkurrenslagstiftning, prop. 1992/93:56 s. 37). Mål om skadestånd och om utdömmande av vite bör således omfattas av den samlade domstolsprövningen (se dock nedan om möjligheten att väcka en skadeståndstalan i tingsrätt). I mål som gäller frågan om ett avtals eller avtalsvillkors ogiltighet på konkurrensrättslig grund kan andra civilrättsliga ogiltighetsgrunder göras gällande än sådana som är av rent konkurrensrättslig natur. För dessa mål bör mot den bakgrunden liksom enligt nuvarande ordning allmänna forumregler gälla.

Stockholms tingsrätt anser att bestämmelserna om grupptalan bör ändras så att även en grupptalan på konkurrensrättens område ska samlas. En grupptalan grundad på konkurrenslagens bestämmelser kan bara röra en sådan talan om skadestånd med anledning av överträdelse av konkurrensrätten som förs fristående. Om talan om skadestånd förs tillsammans med en talan om konkurrensskadeavgift är lagen om grupprättegång inte tillämplig eftersom ett överklagande i så fall ska ske till Marknadsdomstolen (jfr avsnitt 5.3.4). Redan enligt nuvarande ordning ska en talan om skadestånd väckas vid olika domstolar beroende på om den förs som en enskild talan eller en grupptalan (jfr 3 kap. 26 § KL med 1 § förordningen [2002:814] om behörighet för tingsrätter att handlägga mål enligt lagen [2002:599] om grupprättegång). Mot bakgrund av den samling av mål och ärenden som nu föreslås kan det finnas skäl att överväga att ändra forumreglerna för grupptalan på konkurrensrättens område så att även de mål om skadestånd som förs i form av en grupptalan omfattas av den samlade domstolsprövningen. Frågan om var en grupptalan avseende skadestånd för överträdelser av konkurrensrätten ska väckas övervägs för närvarande inom ramen för genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104/EU av den 26 november 2014 om vissa regler som styr skadeståndstalan enligt nationell rätt för överträdelser av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensrättsliga bestämmelser. Den nu aktuella frågan bör därför inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsärende. Eftersom en grupptalan bara kan föras i mål där tingsrätt är behörig (se 2 § lagen om grupprättegång) och i syfte att inte inskränka möjligheterna att föra en grupptalan om skadestånd enligt konkurrenslagen i förhållande till nuvarande ordning bör lagtexten utformas så att det blir tydligt att denna möjlighet finns kvar.

Mål om statsstöd

Bland EUF-fördragets konkurrensregler finns vissa bestämmelser om statligt stöd som har till syfte att förhindra att konkurrensförhållanden inom unionen snedvrids genom att medlemsstaterna otillbörligt gynnar vissa företag eller viss produktion ekonomiskt (artiklarna 107–109). Av rättspraxis från EU-domstolen följer att svenska domstolar har en skyldighet att säkerställa förbudets effektiva genomslag. Högsta domstolen har slagit fast att talan om vitesförbud eller skadestånd i anledning av olagligt statsstöd i avsaknad av annan reglering kan prövas av allmän domstol (NJA 2009 s. 625). Enligt lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler kan en talan om återbetalning av olagligt statsstöd väckas vid allmän domstol enligt allmänna forumregler. *Marknadsdomstolen* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att mål om statsstöd bör omfattas av den samlade prövningen. Som skäl för att låta allmänna forumregler gälla mål om återbetalning av statsstöd anfördes i förarbetena till lagen att de aktuella målen närmast kommer att ha karaktären av sedvanliga fordringsmål och att det därför inte finns något behov av att koncentrera prövningen till vissa domstolar (se propositionen *Olagligt statsstöd*, prop. 2012/13:84, s. 40). Det finns inte anledning att nu göra en annan bedömning. Mål om statsstöd bör således inte omfattas av den samlade prövningen för immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål.

Mål med konkurrensrättslig anknytning

Vissa mål med konkurrensrättsliga inslag handläggs enligt nuvarande ordning i allmän förvaltningsdomstol. Det handlar i första hand om mål enligt lagen om elektronisk kommunikation och mål enligt lagen om offentlig upphandling.

Målsättningen med regeringens förslag om en samlad domstolsprövning av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål är att komma till rätta med de problem som är förenade med att samma eller varandra närliggande frågor prövas i olika domstolar och med olika prövningsordningar. Ett uttryck för detta är att enligt nuvarande ordning kan en och samma rättsfråga komma att prövas i antingen specialdomstol eller allmän domstol beroende på hur en part väljer att utforma sin talan. Målen enligt lagarna om elektronisk kommunikation och offentlig upphandling kan visserligen sägas syfta till att värna samma intressen som mål enligt konkurrenslagen. Sambandet är dock inte sådant att det sätt på vilket en part utformar sin talan blir avgörande för vilken domstol som ska handlägga målet. Dessa mål har således beröringspunkter med de konkurrensrättsliga mål som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän domstol och Marknadsdomstolen, men de avser inte samma rättsförhållanden. Dessutom finns det inte något tydligt samband mellan dessa mål och de immaterialrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen. Att dela upp den tänkta samlingen på så sätt att konkurrensrättsliga mål och ärenden av olika slag samlas för sig och immaterialrättsliga- och marknadsrättsliga mål och ärenden samlas för sig är inte lämpligt med hänsyn till sambandet mellan de konkurrensrättsliga målen och ärendena som handläggs i allmän domstol och i Marknadsdomstolen och de immaterialrättsliga och marknadsrättsliga

målen och ärendena. Som redovisas i avsnitt 6.1 är det inte heller aktuellt att samla alla måltyper i allmän förvaltningsdomstol.

Målen enligt lagen om elektronisk kommunikation är visserligen få till antalet (13 mål år 2014) och de överväganden som görs i vissa av målen uppvisar stora likheter med de som görs i mål enligt konkurrenslagen. Vidare är den särskilda sakkunskap som krävs i form av ekonomiska experter av samma slag som den i de konkurrensrättsliga målen. Samtidigt som således kopplingen till konkurrensrätten är tydlig kan det konstateras att det är fråga om mycket komplicerade, omfattande och säregna mål. Det är vidare långt ifrån alla mål enligt lagen om elektronisk kommunikation som har en konkurrensrättslig koppling och som det därför skulle kunna finnas skäl att samla. Att dela upp handläggningen av målen beroende på om de inbegriper konkurrensrättsliga aspekter eller inte är inte helt oproblematiskt (jfr slutbetänkandet Effektivare LEK av Utredningen om översyn av lagen om elektronisk kommunikation, SOU 2006:88, s. 289 f.) och skulle dessutom medföra en olycklig splittring av prövningsordningen för dessa. Frågan om hur prövningsordningen för målen enligt lagen om elektronisk kommunikation ska vara utformad har också diskuterats under en längre tid. Nuvarande prövningsordning har gällt sedan 2008 och till grund för lagstiftningen ligger delvis nyss nämnt betänkande. Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte finns anledning att nu föreslå en ändrad prövningsordning för dessa mål. Som *Kammarrätten i Stockholm* och *Konkurrensverket* anför kan det dock finnas anledning att återkomma till frågan i ett annat sammanhang.

De allmänna förvaltningsdomstolarna prövar cirka 3 000 mål enligt lagen om offentlig upphandling per år. Redan det stora målantalet i sig omöjliggör enligt regeringens uppfattning att målen omfattas av den samlade prövning som nu föreslås. Frågan om var och hur upphandlingsmålen ska prövas är dessutom föremål för andra överväganden. Upphandlingsutredningen 2010 föreslår i sitt slutbetänkande Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling (SOU 2013:12) bl.a. att upphandlingsmålen ska koncentreras till ett fåtal förvaltningsrätter och en kammarrätt. Den frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare är det nuvarande regelverket för överprövningar vid offentliga upphandlingar för närvarande under övervägande (dir. 2013:105). Allt detta talar mot att de mål om offentlig upphandling som handläggs i allmän förvaltningsdomstol ska omfattas av den samlade prövningen. Vid remissbehandlingen har gjorts gällande att vissa upphandlingsmål ska omfattas av den samlade prövningen. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* anser att mål om upphandlingsskadeavgift bör omfattas. I samband med att möjligheten att föra en sådan talan infördes anfördes att det mot bakgrund av att den prövning som ska göras i ett sådant mål i mycket överensstämmer med den prövning som görs i ett överprövningsmål fanns skäl för att upphandlingsskadeavgiftsmålen skulle handläggas av samma domstolsslag som hanterar överprövningsmålen, dvs. allmän förvaltningsdomstol (se propositionen Nya rättsmedel på upphandlingsområdet, prop. 2009/10:180, s. 203). Det saknas anledning att nu göra en annan bedömning. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* anser vidare, liksom *Marknadsdomstolen*, att mål om skadestånd enligt lagen om offentlig upphandling, som enligt 16 kap. 21 § LOU väcks vid allmän domstol enligt allmänna forumregler, bör

omfattas. Liksom målen på statsstödsområdet (se ovan) har dessa mål dock närmast karaktären av sedvanliga fordringsmål. De bör därför kunna prövas vid tingsrätt i allmänhet. Det finns därför inga behov av att koncentrera prövningen av mål om skadestånd enligt lagen om offentlig upphandling. Sammantaget gör alltså regeringen bedömningen att samtliga mål enligt lagen om offentlig upphandling bör lämnas utanför reformen.

För övriga måltyper i de allmänna förvaltningsdomstolarna som kan sägas ha konkurrensrättslig anknytning, t.ex. mål enligt ellagen (1997:857), finns inga tillkommande skäl av betydelse att beakta. Sammantaget görs därför bedömningen att de mål med konkurrensrättslig anknytning som handläggs i de allmänna förvaltningsdomstolarna inte bör omfattas av den samlade prövning som nu föreslås.

6 Patent- och marknadsdomstol

6.1 En prövning i allmän domstol

Regeringens förslag: Den samlade domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena ska göras inom ramen för de allmänna domstolarna.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 187–191).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot departementspromemorians förslag. *Svenskt Näringsliv, Företagarna, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Trä- och Möbelföretagen* och *Läkemedelsindustri-föreningen* anser att prövningen bör ske i en specialdomstol.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5.3 föreslås att prövningen av merparten av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som för närvarande handläggs i allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Patentbesvärslagen och Marknadsdomstolen ska ske samlat. Det rör sig om tvistemål, brottmål, domstolsärenden och förvaltningsmål och innefattar både mål som väcks i domstol och mål som överklagas dit från förvaltningsmyndighet.

När det gäller frågan i vilket domstolsslage den samlade domstolsprövningen ska förläggas kan konstateras att en samling av de aktuella mål- och ärendetyperna med nödvändighet innebär att den kompetensfördelning som råder mellan de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna inte kan upprätthållas. Avgörande för valet mellan domstolsslagen blir i stället vilken domstol som framstår som bäst lämpad att pröva målen och ärendena med hänsyn till deras karaktär.

Ett skäl som talar för att välja allmän förvaltningsdomstol är att flera av de mål- och ärendetyper som enligt förslaget ska prövas samlat inleds hos förvaltningsmyndighet, t.ex. Patent- och registreringsverket eller Konkurrensverket, och innefattar en typ av registrerings- eller tillstånds-

prövning som inte är främmande för dessa domstolar. Flertalet mål och ärenden som föreslås omfattas av den samlade prövningen handläggs emellertid inte i allmän förvaltningsdomstol, vilket bl.a. innebär att den kompetens som de målen och ärendena kräver skulle behöva byggas upp i dessa domstolar. En stor del av de aktuella målen och ärendena handläggs enligt nuvarande ordning i allmän domstol eller i en specialdomstol som tillhör den sfären. Den samordning som nu föreslås innefattar bl.a. dispositiva tvistemål och brottmål. Det är en vedertagen uppfattning att en prövning av mål med civil- eller straffrättslig karaktär bör göras i allmän domstol (se t.ex. propositionen Rättigheter i luftfartyg, prop. 2003/04:27, s. 69, propositionen Domstolarnas handläggning av ärenden, prop. 2010/11:119, s. 37 f. och propositionen Inskrivning enligt lagen [1984:649] om företagshypotek och sjöfartsregisterärenden, prop. 2000/01:88, s. 46 f.) Det finns heller inga principiella eller praktiska invändningar mot att låta de mål av förvaltningsrättslig karaktär som omfattas av reformen prövas i allmän domstol. Denna ordning förekommer redan på t.ex. fastighetsrättens och miljörättens områden (se bl.a. propositionen Mark- och miljödomstolar, prop. 2009/10:215). Vid valet mellan allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol talar sammanfattningsvis övervägande skäl för allmän domstol.

Svenskt Näringsliv, Företagarna, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Trä- och Möbelföretagen och Läkekedelsindustriföreningen anser att den samlade prövningen av de aktuella målen och ärendena bör ske i en specialdomstol. Det kan emellertid konstateras att såväl immaterialrätten som marknadsföringsrätten och konkurrensrätten innefattar frågor som av rättssäkerhetsskäl kräver en ordning med en möjlighet till prövning i minst två domstolsinstanser. Det gäller t.ex. brottmål, skadeståndsmål och mål om utdömande av vite samt andra frågor som är ingripande för den enskilde. För närvarande är dessa måltyper undantagna specialdomstolarnas kompetens på såväl immaterialrättens som marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden. Det är därför inte möjligt att ha en ordning där de aktuella mål- och ärendetyperna blir föremål för domstolsprövning endast i specialdomstol. Även om målen och ärendena skulle samlas i en specialdomstol i första instans – på sätt som nyligen gjorts i Finland genom att Marknadsdomstolen, som tidigare handlagt marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål, även getts behörighet att handlägga immaterialrättsliga tvistemål och ärenden – innebär den samling av mål och ärenden som nu föreslås att det i praktiken behöver byggas upp en helt ny specialdomstol. Det går på tvärs med den utveckling under de senaste årtiondena som har inneburit att flera specialdomstolar och domstolsliknande specialnämnder avvecklats. Detta har skett som ett led i den allmänna och tydliga inriktningen att den dömande verksamheten så långt som möjligt bör ske i de allmänna domstolsorganisationerna. En fullständig samordning är med en prövning i specialdomstol inte heller möjlig eftersom det är systemfrämmande och olämpligt att låta en annan domstol än allmän domstol pröva brottmål. Det kan, för att på nytt göra en jämförelse med finska förhållanden, noteras att brottmål är undantagna den finska Marknadsdomstolens behörighet. Detta bör som anförts ovan inte komma i fråga vid den reform som regeringen nu föreslår.

Målsättningen med den aktuella reformen är att skapa en domstolsprövning som motsvarar högt ställda krav på effektivitet och kvalitet. Detta förutsätter att prövningen sker inom ramen för en organisatorisk struktur som är robust och långsiktigt hållbar. För att kunna garantera en hög kvalitet behöver domstolarna vara dimensionerade på ett sätt som ger möjlighet till specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. För att uppnå den effektivitet som reformen eftersträvar och som innefattar en förmåga att hantera skiftningar i måltillströmning skulle en specialdomstol vidare behöva ha en viss överkapacitet. Detta är inte ekonomiskt försvarbart och innebär även en risk för bl.a. undersysselsättning, vilket kan vara förödande för möjligheterna att rekrytera och behålla kompetent personal. Också detta talar emot att den samlade prövningen förläggs i en specialdomstol. Därtill kommer att även vid den samling av mål och ärenden som nu föreslås blir den domstol som ska handlägga målen i sig relativt liten och därmed sårbar för t.ex. ledigheter eller vakanser.

En prövning som förläggs i en större organisation inom ramen för de allmänna domstolarna innebär däremot en ökad flexibilitet och minskad sårbarhet. Det medför även ett mer rationellt utnyttjande av resurserna. Kopplingen till en sådan domstols övriga verksamhet säkerställer vidare att domarna vid sidan av specialiseringen har en bred generell kompetens. Detta är nödvändigt med tanke på de civil- och straffrättsliga frågor som domstolen ska pröva och en förutsättning för att domstolen ska kunna pröva även vissa tvistemål i allmänhet (se avsnitt 7.2). Att domstolen förmår erbjuda goda utvecklingsmöjligheter för de anställda utgör också en god rekryteringsgrund. Genom att förlägga prövningen till allmän domstol säkerställs också tillgång till de generella moderniseringar som kontinuerligt sker där av t.ex. administration, it och processrättsregler. Det stöd som de allmänna domstolarna och domarna i dessa domstolar får av Domstolsverket och Domstolsakademien kan också säkerställas.

I syfte att få till stånd en långsiktigt hållbar domstolsprövning av samtliga immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden bör mot den angivna bakgrunden prövningen göras inom ramen för de allmänna domstolarna.

6.2 Särskilda domstolar

Regeringens förslag: Den samlade domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena ska göras i en tingsrätt i första instans och i en hovrätt i andra instans. Dessa domstolar ska vara särskilda domstolar.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 192–194).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot departementspromemorians förslag. *Marknadsdomstolen* anser att det alternativ som i första hand bör övervägas är att inrätta en självständig domstol i första instans, som kan inordnas i en domstolsorganisation med en hovrätt i andra instans.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt föreslår regeringen att den samlade prövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena ska ske inom ramen för de allmänna domstolarna. I det följande övervägs hur prövningen ska organiseras.

För att möjliggöra att mål och ärenden med saksamband kan handläggas gemensamt är det i och för sig tillräckligt att se till att alla mål och ärenden prövas i samma domstolsslag och att de sedan i det enskilda fallet genom kumulation kan sammanföras för gemensam handläggning. En sådan ordning innebär dock inte ett optimalt resursutnyttjande och med hänsyn till det förhållandevis låga mål- och ärendeantalet är en sådan mer begränsad samling inte heller tillräcklig för att säkerställa kompetensen hos de enskilda domarna. För att uppnå den höga kvalitet och effektivitet i domstolsprövningen som reformen syftar till bedöms alltså en koncentration vara nödvändig.

Att införa en ordning med fler än en domstol per instans skulle innebära en utmaning när det gäller t.ex. att fördela målen och ärendena mellan dem och att skapa en långsiktigt hållbar dimensionering av domstolarna. Med hänsyn till det totala antalet mål och ärenden som den samlade domstolsprövningen kommer att omfatta och var målen respektive ärendena eller parterna geografiskt hör hemma finns det en tydlig risk att fördelningen mellan domstolarna skulle bli mycket ojämn. Den domstol som skulle bli behörig att handlägga mål och ärenden från Stockholmsregionen riskerar t.ex. att bli helt dominerande, medan en domstol i en annan del av landet får en mycket mer begränsad roll. Att ha en ordning där olika mål- och ärendetyper delas upp mellan två eller flera domstolar skulle dessutom gå emot hela tanken bakom reformen. Även den begränsade tillgången till nödvändig expertis talar med styrka för en ordning med endast en domstol. I det sammanhanget kan noteras att flertalet patenträttsliga mål och ärenden liksom flertalet marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden redan enligt nuvarande ordning är koncentrerade till en domstol per instans.

För att de eftersträlvade effekterna av reformen ska uppnås bör prövningen alltså koncentreras till en domstol i såväl första som andra instans, dvs. en tingsrätt och en hovrätt.

De domstolar som föreslås bli exklusivt behöriga att pröva de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena kan antingen utgöra särskilda domstolar (jfr mark- och miljödomstol), eller vissa utpekade allmänna domstolar i särskild sammansättning (jfr sjörättsmål, patentmål och tryckfrihetsmål).

Någon avgörande skillnad i sak mellan dessa två former av koncentration finns inte. Gemensamt för de särskilda domstolarna är att de är specialiserade på en eller flera mål- eller ärendetyper, att de är exklusivt behöriga att pröva dessa mål- och ärendetyper och att de har särskilda namn. Dessutom kan ledamöter med särskilda kunskaper vara fast anställda i domstolen som t.ex. tekniska råd. Dessa särdrag stämmer bra in på vad som bör gälla vid domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena.

En förutsättning för att inrätta särskilda domstolar är att det bedöms befogat med hänsyn till mål- och ärendeunderlaget. Det är inte rimligt att

skapa en särskild domstol, om mål- eller ärendetyper som ska behandlas inom ramen för den domstolen är alltför sällan förekommande. Däremot är det fullt möjligt att som i detta fall ett antal mindre vanligt förekommande typer av mål och ärenden som bör hanteras i samma ordning tillsammans når den kritiska massa som behövs för att motivera inrättandet av en särskild domstol (jfr SOU 2010:44 s. 326). Just det förhållandet att den föreslagna domstolen ska pröva flera olika mål- och ärendetyper samlat talar för att välja en ordning med särskild domstol eftersom det tydliggör samlingen och därmed domstolens ansvarsområde.

Mot den angivna bakgrunden bör de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga domstolarna vara särskilda domstolar i första och andra instans.

6.3 Domstolarnas namn

Regeringens förslag: De särskilda domstolarna ska benämnas Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 194–195).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot regeringens förslag. Ett antal remissinstanser, *Svea hovrätt, Göta hovrätt, Marknadsdomstolen, Patent- och registreringsverket, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, SFIR, Rättighetsalliansen* och *Läkemedelsindustriföreningen*, förordar att domstolarna benämns Marknadsdomstolen respektive Marknadsöverdomstolen. *Konsumentverket* föreslår att domstolarna ska benämnas Marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt respektive Marknadsöverdomstolen. *Åklagarmyndigheten, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *SEPAF* föreslår att domstolarna benämns Immaterialrätts- och marknadsdomstolen respektive Immaterialrätts- och marknadsöverdomstolen.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom domstolarna föreslås utgöra särskilda domstolar bör de ha egna namn. Utgångspunkten för valet bör vara att namnen ska vara korta och koncisa, samtidigt som de på ett adekvat och rättvisande sätt beskriver den verksamhet som bedrivs vid domstolarna. Det bör vidare vara en strävan att undvika namn som riskerar att sammanblandas med andra. Det finns dessutom ett betydande mervärde i att välja ett nytt namn för att tydligt markera att det är fråga om en ny domstol där ett flertal mål är sådana som tidigare har prövats i andra domstolar (jfr motsvarande resonemang angående mark- och miljödomstolarna, prop. 2009/10:215 s. 107 f.).

Marknadsdomstolen respektive Marknadsöverdomstolen, som ett antal remissinstanser förordar, kan sägas vara de namn som bäst speglar det verksamhetsområde som de nya domstolarna ska omfatta. Om domstolen i första instans skulle benämnas Marknadsdomstolen finns det dock en uppenbar risk för sammanblandning med den nuvarande Marknadsdomstolen. Risken för sammanblandning skulle enligt regeringens uppfattning kvarstå även om domstolen i första instans, som *Konsumentverket* föreslår, fick benämningen Marknadsdomstolen vid

Stockholms tingsrätt. Det namnet lever inte heller upp till kravet på att vara kort och koncist. Inget av nu nämnda namn markerar heller tydligt att det är fråga om en ny domstol.

Det alternativ som snarast ligger närmast till hands är ett namn som består av en kombination av namn som har bäring på de måltyper som ska handläggas i domstolarna utan att, som det alternativ som bl.a. *Åklagarmyndigheten* förordar, återge ett visst rättsområde i namnet. Ett sådant namn lever visserligen inte upp till önskemålet att det bör vara kort. I gengäld kan beskrivningen av verksamheten bli mer rättvisande.

Sammantaget anser regeringen att de namn som bäst lever upp till kravet på att ge domstolarna ett rättvisande namn utan att samtidigt bli alltför långa är Patent- och marknadsdomstolen för den särskilda domstolen i första instans (tingsrätt) och Patent- och marknadsöverdomstolen för den särskilda domstolen i andra instans (hovrätt).

6.4 Domstolarnas lokalisering

Regeringens förslag: Stockholms tingsrätt ska vara Patent- och marknadsdomstol. Svea hovrätt ska vara Patent- och marknadsöverdomstol.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 196–198).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot departementspromemorians förslag. *Nacka tingsrätt* är också positiv till att Patent- och marknadsdomstolen som ett alternativ förläggs till Nacka tingsrätt.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller frågan om var de domstolar som ska inhysa Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen bör vara belägna är det rimligt att beakta betydelsen av att tillvarata den juridiska, tekniska och ekonomiska kompetens som finns vid Patentbesvärslagen, Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt. Särskilt viktigt är detta såvitt avser den mest särpräglade måltypen, dvs. patentmålen. Vidare bör de särskilda domstolarna finnas på en ort med goda kommunikationer eftersom de kommer att hantera mål från hela landet. Många mål har dessutom internationell anknytning.

De fyra domstolar som för närvarande handlägger merparten av de mål och ärenden som kommer att samlas i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen är samtliga belägna i Stockholm, vilket är en ort som uppfyller kravet på goda kommunikationer och dessutom är någorlunda centralt placerad i landet. Stockholm är också den ort som flest mål torde härröra från. Det får mot denna bakgrund anses lämpligast att domstolarna placeras i Stockholmsområdet.

I sammanhanget bör vidare beaktas det avtal om inrättande av en regional avdelning i den enhetliga patentdomstolen, som Sverige har ingått tillsammans med de baltiska länderna. Enligt detta avtal, som har godkänts av riksdagen (se propositionen Ett enhetligt patentskydd i EU, prop. 2013/14:89), ska den regionala avdelningen ha sitt säte i Stockholm. Regeringen bedömer att det i kompetens- och effektivitets-

hänseende är lämpligt att samlokalisera den regionala avdelningen med Patent- och marknadsdomstolen. Även detta talar alltså för att Patent- och marknadsdomstolen placeras i Stockholm.

Den tingsrätt som ska handlägga de aktuella målen och ärendena måste kunna möta förändringar i tillströmningen av mål och ärenden. Den ska också ha en organisation som kan vidmakthålla den särskilda erfarenhet och kompetens som handläggningen av de aktuella målen och ärendena kräver. Tingsrätten bör således vara av sådan storlek att den inte blir alltför sårbar från flexibilitetssynpunkt.

Mot bakgrund av att Stockholms tingsrätt för närvarande handlägger många av de aktuella målen och ärendena ligger det närmast till hands att inhysa Patent- och marknadsdomstolen som en särskild domstol i den tingsrätten.

Tingsrättsorganisationen i Stockholmsområdet förändrades år 2007. I samband därmed gjordes bedömningen att Stockholms tingsrätt skulle behålla sina uppgifter som exklusivt forum i vissa mål av specialkaraktär (skr. 2002/03:126 s. 28 f.). Regeringen pekade på att målen var få till antalet och att det för handläggningen av dem krävs, förutom en inte obetydlig specialisering, erfarenhet av omfattande och komplicerade tvistemål av en karaktär som främst förekom vid Stockholms tingsrätt. Denna bedömning gör sig i viss utsträckning alltså gällande även om den reform som nu föreslås är av en annan omfattning än det som avsågs i skrivelsen.

Vidare finns det vid Stockholms tingsrätt en utarbetad kompetens i fråga om immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. Dessa mål och ärenden lottas på en särskild avdelning vid tingsrätten och det finns där en väl utarbetad rutin att handlägga målen och ärendena på ett effektivt sätt. Domarna vid Stockholms tingsrätt har ojämförligt störst erfarenhet av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden av alla kategorier. Denna kompetens bör tas till vara. Stockholms tingsrätt har dessutom en storlek som är väl lämpad för att inhysa Patent- och marknadsdomstolen.

Nacka tingsrätt har förklarat sig positiv till att Patent- och marknadsdomstolen förläggs där. Nacka tingsrätt är av en sådan storlek att den skulle kunna inhysa Patent- och marknadsdomstolen. Den har också vana att hantera en mer omfattande specialisering. Nacka tingsrätt är såväl mark- och miljödomstol som utsedd att handlägga utsökningsmål inom Stockholmsområdet. Många av de aktuella målen är emellertid såväl omfattande som komplicerade och det är av avgörande betydelse att den nya domstolen redan från början kan handlägga dem effektivt och med hög kvalitet. Att genomföra samingen av dessa mål i en domstol som för närvarande i det närmaste helt saknar erfarenhet av dem framstår inte som ändamålsenligt. Värdet av att säkerställa kompetensen och utarbetade arbetssätt talar därför för att den särskilda domstolen i första instans bör vara förlagd till Stockholms tingsrätt.

När det gäller vilken hovrätt som ska vara Patent- och marknadsöverdomstol innebär redan ovan gjorda överväganden om geografisk placering av domstolen i första instans att Svea hovrätt bör väljas. Den hovrätten har också den ojämförligt största erfarenheten av de aktuella mål- och ärendetyperna och är vidare av en sådan storlek att det finns

mycket goda förutsättningar att där möjliggöra den specialisering som målen respektive ärendena kräver. Hovrätten har dessutom stor erfarenhet av att vara särskild domstol eller ensam överinstans för flera mål. Svea hovrätt bör alltså vara Patent- och marknadsöverdomstol.

6.5 En prioriterad målgrupp

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska utse vilka av de lagfarna ledamöterna i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i de särskilda domstolarna.

Regeringens bedömning: Den särskilda domstolen bör inrymmas i en avdelning i tingsrätten och hovrätten. Det bör vara dessa avdelningars främsta och huvudsakliga uppgift att handlägga de aktuella målen och ärendena.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 198–200).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget och bedömningen i huvudsak. *Svea hovrätt* och *Domstolsverket* lyfter frågan hur prioriteringen av målen och ärendena ska regleras på bästa sätt. *Konkurrensverket* pekar på att det är av betydelse att skapa en ordning som garanterar att de aktuella målen och ärendena inte prioriteras ned. *Svenskt Näringsliv* anför att det är mycket viktigt att domstolsorganisationen tillförs adekvata resurser och kan koncentrera arbetet på dithörande arbetsuppgifter samt att verksamheten säkras organisatoriskt eller i vart fall genom riktade anslag. *Svenskt Näringsliv* lyfter domarnas rotation som en särskild fråga. *TCO* säger sig sakna ett utvecklat resonemang om hur målhanteringen, t.ex. lottning, ska gå till i praktiken.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Det är av stor vikt att säkerställa att den särskilda kompetens som behövs vid handläggningen av de mål och ärenden som ska prövas i patent- och marknadsdomstolarna kan byggas upp och upprätthållas över tid. Det är ur det perspektivet nödvändigt att de domare som handlägger målen kontinuerligt kan ägna sig i huvudsak och främst åt dessa mål och ärenden. Det finns därför ett behov av att i organisatoriskt hänseende avgränsa handläggningen av de aktuella mål- och ärendegrupperna från domstolarnas övriga verksamhet. Detta bör lämpligen åstadkommas genom att målen handläggas samlat på en särskild avdelning i tingsrätten respektive hovrätten (jfr SOU 2010:44 s. 391 f.).

Det anförda innebär inte att det ska vara vattentäta skott mellan den särskilda domstolen och domstolens övriga verksamhet. Det förhållandet att de särskilda domstolarna är knutna till en tingsrätt respektive en hovrätt bör tvärtom utnyttjas för att öka flexibiliteten, minska sårbarheten och höja effektiviteten. När det uppstår överkapacitet i den ena verksamhetsgrenen, bör den kunna utnyttjas i den andra verksamhetsgrenen. På så sätt kan t.ex. verksamheten i den särskilda domstolen lättare anpassas till förändringar i måltillströmningen och såväl överbelastning som undersysselsättning undvikas. Det finns samtidigt

anledning att ta de farhågor som *Konkurrensverket* och *Svenskt Näringsliv* ger uttryck för på allvar. En utveckling där patent- och marknadsdomstolarnas mål och ärenden prioriteras ned till förmån för övriga mål och ärenden vid tingsrätten och hovrätten som behöver handläggas skyndsamt eller av andra skäl bedöms mer angelägna skulle negativt påverka såväl kompetensen som effektiviteten i handläggningen av de aktuella målen och ärendena. Det skulle med andra ord förfela syftet med den förändrade domstolsordning som nu föreslås. Det är därför en rimlig utgångspunkt för den aktuella reformen att de mål och ärenden som ska prövas i patent- och marknadsdomstolarna ska vara den särskilda domstolens främsta och huvudsakliga uppgift och att de därför inte ska kunna prioriteras ned till förmån för andra mål. Enligt regeringens uppfattning innebär det förhållandet att de aktuella målen och ärendena samlas i en särskild organisatorisk enhet i sig förutsättningar för att en sådan prioriteringsordning ska kunna upprätthållas. Därutöver kan det finnas anledning att meddela föreskrifter om de aktuella mål- och ärendetypernas prioritet. Sådana föreskrifter bör i så fall ges i förordning. Det finns också möjlighet för respektive värddomstol att närmare reglera de särskilda domstolarnas organisation i sina respektive arbetsordningar. Respektive domstol har vidare inom ramen för sin arbetsordning utrymme att bestämma att vissa mål eller frågor i mål, t.ex. kvarstad eller interimistiska frågor, bör handläggas med förtur på avdelningen. Även det som *TCO* för fram när det gäller hur t.ex. fördelningen av mål ska gå till är i första hand en fråga för respektive domstols arbetsordning (jfr t.ex. 8 och 9 §§ i förordningen [1996:381] med tingsrättsinstruktion).

Att, som *Svenskt Näringsliv* föreslår, skapa en ordning med särskilda anslag för patent- och marknadsdomstolarna bedöms utöver detta varken nödvändigt eller ändamålsenligt. En sådan ordning riskerar bl.a. att försämra möjligheterna att fullt ut ta till vara de fördelar som en samling i en större organisation ger; framför allt möjligheterna att förstärka den särskilda domstolen vid ökad mål- och ärendetillströmning. Att de särskilda domstolarna och den tingsrätt respektive hovrätt som domstolarna ryms i har ett gemensamt anslag är också den ordning som gäller för mark- och miljödomstolarna.

I syfte att tydliggöra den särskilda domstolens roll och egenart i förhållande till tingsrätten och hovrätten i övrigt och ytterligare säkerställa att domarna där har den kompetens och erfarenhet som är nödvändig bör det införas en bestämmelse enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bland de lagfarna domarna i tingsrätten och hovrätten utser vilka av dessa som ska döma i de särskilda domstolarna. Detta överensstämmer med vad som gäller för mark- och miljödomstolarna (prop. 2009/10:215 s. 123 f.), där regeringen genom 40 § tingsrättsinstruktionen har delegerat till tingsrätterna att utse vilka av de lagfarna domarna som ska döma i mark- och miljödomstolarna. Motsvarande bestämmelser om delegation bör införas för patent- och marknadsdomstolarna. Som *Svenskt Näringsliv* påpekar är det dessutom naturligt att, på sätt som enligt nuvarande ordning sker vid bl.a. Stockholms tingsrätt, möjligheterna att bygga upp nödvändig kompetens inom vissa rättsområden beaktas vid de lagfarna domarnas rotation mellan avdelningarna vid de berörda domstolarna. Denna fråga bör dock

även fortsättningsvis lämnas till domstolarna att hantera t.ex. genom bestämmelser i arbetsordningen.

6.6 Prejudikatbildning

Regeringens förslag: Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i tvistemål och ärenden ska som huvudregel inte kunna överklagas. Patent- och marknadsöverdomstolen ska dock genom en s.k. ventil kunna tillåta att ett avgörande om något annat än företagskoncentrationer överklagas, om det rör frågor av intresse från prejudikatsynpunkt. Brottmål ska kunna överklagas till Högsta domstolen enligt reglerna i rättegångsbalken.

Departementspromemorians förslag avviker delvis från regeringens. I departementspromemorian föreslås att Högsta domstolen ska vara sista instans med ansvar för prejudikatbildningen. Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i ärenden som inletts genom överklagande till Patent- och marknadsdomstolen ska dock kunna överklagas till Högsta domstolen endast om Patent- och marknadsöverdomstolen gör bedömningen att ärendet rör frågor av intresse från prejudikatsynpunkt och tillåter det, s.k. ventil (Ds 2014:2 s. 201–207).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Svea hovrätt* anser att Patent- och marknadsöverdomstolens samtliga avgöranden utom avgöranden i mål om företagskoncentrationer ska omfattas av fullföljdsförbud med ventil. När det gäller mål om företagskoncentrationer menar hovrätten att det bör införas ett fullföljdsförbud utan möjlighet till ventil eller i vart fall att den tidsfrist som gäller för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning ska gälla även i Högsta domstolen. *Marknadsdomstolen* anför att det finns skäl att ytterligare begränsa möjligheterna till överprövning av de mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs av Marknadsdomstolen respektive Patentbesvärsrätten som enda instans. Marknadsdomstolen påpekar även att särskilda krav på skyndsamhet måste ställas vid prövning av frågor om företagskoncentration, där redan den nuvarande korta instanskedjan enligt domstolen i praktiken är för lång. När det gäller dessa mål anser Marknadsdomstolen att möjligheterna till överklagande i vart fall bör begränsas, i första hand genom ett överklagandeförbud för Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden. *Patent- och registreringsverket* anser att det bör övervägas om fullföljdsförbud med ventil bör gälla redan för Patent- och marknadsdomstolens avgöranden alternativt att kravet på prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen bör göras mer strikt. Även *Försvarets materielverk* anser att det för immaterialrättsliga registreringsärenden bör övervägas att införa ett fullföljdsförbud med ventil redan för Patent- och marknadsdomstolens avgöranden. *Bolagsverket* avstyrker förslaget om fullföljdsförbud med ventil och anför, liksom *Konsumentverket*, att det med hänsyn till rättssäkerheten och behovet av prejudikat alltid bör vara Högsta domstolen som är sista instans. Denna uppfattning delas av *SEPAF*, som särskilt pekar på att Patent- och marknadsöverdomstolen även kommer att pröva immaterialrättsliga brottmål och att dessa bör kunna prövas i

ytterligare en instans. *Konkurrensverket* avstyrker, framför allt av tidsmässiga skäl, att Högsta domstolen ska vara sista instans med ansvar för prejudikatbildningen och menar att Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bör anförtros ansvaret för prejudikatbildningen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* välkomnar förslaget om fullföljdsförbud i kombination med ventil, men anser att en närmare utredning om Högsta domstolens roll och sammansättning i olika mål borde genomföras. *Sveriges advokatsamfund* menar att den förlängda instanskedjan inger vissa farhågor beträffande handläggningstider och att en djupare analys av processordningen utifrån tidsaspekten behöver övervägas. Advokatsamfundet ifrågasätter vidare om Högsta domstolen kan fylla rollen som prejudikatinstans på patentområdet. Även *Svenskt Näringsliv* och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* ifrågasätter om Högsta domstolen har förutsättningar att leda rättsutvecklingen, särskilt i frågor om konkurrens- och marknadsföringsrätt samt patenträtt. De anser vidare att förlängningen av instanskedjan kommer att leda till en betydande och skadlig tidsutdräkt samt att det framför allt är angeläget att processen rörande företagskoncentrationer effektiviseras ytterligare. De pekar särskilt på företagets behov av snabba avgöranden. De anser att det i vissa fall borde gälla ett eninstansförfarande och att Patent- och marknadsöverdomstolen som specialiserad överinstans bör ges ansvar för prejudikatbildningen. Den senare uppfattningen delas av *Företagarna* och *Trä- och möbelföretagen*. *SFIR* anser att instanskedjan bör vara så kort som möjligt och att ytterligare åtgärder för att korta handläggningstiderna är nödvändiga. Det finns bl.a. anledning att begränsa instanskedjan även i marknadsrättsliga mål och patentmål.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 62–72).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, däribland *Bolagsverket*, *Konkurrensverket* och *Konsumentverket*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Högsta domstolen* motsätter sig inte promemorians förslag, men anför att utgångspunkten för tillämpningen av en ventil måste vara att Patent- och marknadsöverdomstolen förutsättningslöst och utan begränsningar till vissa områden eller problemställningar ska pröva om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen. *Stockholms tingsrätt* påpekar att ytterligare begränsningar av möjligheterna att överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden inte bör införas samt att det inte bör komma i fråga att utforma regleringen så att alla eller vissa av Patent- och registreringsverkets beslut överklagas direkt till Patent- och marknadsöverdomstolen. *Göteborgs tingsrätt* anser att om ett fullföljdsförbud med ventil införs bör rättegångsbalkens fullföljdsregler gälla för de frågor som inte omfattas av patent- och marknadsdomstolarnas exklusiva behörighet. *Marknadsdomstolen* anser att det, framför allt för att begränsa parternas kostnader för domstolsprövningen, finns anledning att ytterligare begränsa möjligheterna till överklagande i de mål som enligt nuvarande ordning prövas av Marknadsdomstolen som första och enda instans. Detta skulle kunna uppnås antingen genom införandet av ett fullföljdsförbud med ventil redan för Patent- och marknadsdomstolens

avgöranden eller i form av särskilda snävare dispensgrunder i Patent- och marknadsöverdomstolen som utesluter ändringsdispens. Även *Svenskt Näringsliv*, *Företagarna* och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* anser att de mål som enligt nuvarande ordning prövas enbart i Marknadsdomstolen endast ska prövas i Patent- och marknadsöverdomstolen, dock med möjlighet till ventil till Högsta domstolen. Svenskt Näringsliv och Företagarna anser vidare, liksom *Svenska Industrins IP-förening (SIPF)* och *Läkemedelsindustriföreningen*, att Patent- och registreringsverkets beslut i invändningsärenden om patent, mönster och varumärken ska överklagas direkt till Patent- och marknadsöverdomstolen. Remissinstanserna gör gällande att en sådan ordning är nödvändig för att säkerställa den tekniska kompetensen i de patenträttsliga målen och ärendena. Även *SPOF* menar att invändningsärendena om patent bör bli föremål för prövning i endast en domstolsinstans, antingen genom att det införs krav på prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen eller genom att ärendena överklagas direkt dit. *Svea hovrätt* och *Stockholms tingsrätt* motsätter sig att alla eller vissa av Patent- och registreringsverkets beslut skulle överklagas direkt till Patent- och marknadsöverdomstolen, bl.a. av det skälet att det skulle omöjliggöra kumulation av mål och ärenden inom patent- och marknadsdomstolarnas exklusiva kompetens. *Sveriges advokatsamfund* anför att det är viktigt att Högsta domstolen får behålla sin kompetens inom de aktuella rättsområdena och sin roll som prejudikatinstans. Att handläggningstiderna för det fåtalet mål som beviljas prejudikatdispens i Högsta domstolen med en sådan ordning kan komma att fördröjas något uppväger enligt Advokatsamfundet inte den ingripande förändring som förslaget att införa en tvåinstanskedja innebär. Även *SEPAF* menar att Högsta domstolen bör vara prejudikatinstans. Även om Patent- och marknadsöverdomstolen i många avseenden kommer att vara prejudikatbildande menar föreningen att det inte bör ligga på den domstolen att besluta om ett enskilt mål ska prövas i Högsta domstolen.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en väl fungerande och enhetlig prejudikatbildning

För att förvaltningsmyndigheterna och underrätterna ska kunna utföra sina uppgifter på bästa sätt krävs prejudikat, dvs. avgöranden som är av betydelse för en enhetlig lagtolkning och rättstillämpning. En välfungerande prejudikatbildning har flera positiva effekter, bl.a. att rättstillämpningen blir mer enhetlig och likformig samt att handläggningen i förvaltningsmyndigheterna och underrätterna blir snabbare. Den nuvarande splittrade ordningen för domstolsprövning av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena innebär bl.a. en risk för en oenhetlig praxis på dessa områden i och med att samma typ av frågor för närvarande kan prövas av olika prejudikatinstanser. Genom att koncentrera domstolsprövningen till särskilda domstolar i första och andra instans skapas förutsättningar för en mer enhetlig hantering av dessa mål och ärenden. Oavsett detta finns det på de aktuella rättsområdena ett tydligt behov av prejudikat. Frågan uppkommer därför hur prejudikatbildningen på de aktuella rättsområdena bäst ska tillgodoses.

Instansordningen i allmän domstol

Sedan lång tid tillbaka har den principiella inställningen varit att instansordningen ska bygga på en funktionsfördelning mellan domstolar på skilda nivåer. För flertalet mål och ärenden i allmän domstol finns en möjlighet till prövning i tre domstolsinstanser. Det gäller både när handläggningen inleds i domstol och när handläggningen inleds hos en förvaltningsmyndighet. De tre domstolsinstanserna har olika roller och uppgifter. Tyngdpunkten i rättskipningen i domstol ska ligga i första instans, dvs. här i tingsrätt. Att tvistefrågorna så långt möjligt kan lösas redan i första instans av en resursstark och kompetent tingsrätt bidrar bl.a. till att stärka rättssäkerheten. Det skapar också förutsättningar för en smidig och rättssäker hovrättsprocess i de fall tingsrättens avgörande överklagas. Hovrättens främsta uppgift är att överpröva tingsrättens avgöranden, dvs. kontrollera att de avgöranden som överklagas är riktiga och att rätta eventuella felaktigheter. Högsta domstolen, som enligt 11 kap. 1 § regeringsformen, RF, är högsta allmänna domstol, har som huvudsaklig uppgift att skapa vägledning för rättstillämpningen genom prejudikatbildning.

Med en ordning där varje domstolsinstans har en uppgift som skiljer sig från den uppgift som den tidigare instansen har kan en hög grad av rättssäkerhet uppnås samtidigt som prejudikatbildningen säkerställs. Instansernas olika roller tydliggörs genom att såväl andra som sista instans omfattas av systemet med prövningstillstånd, vilket även medför en generellt snabbare handläggning.

Utgångspunkter för instansordningen i patent- och marknadsdomstolarna

Det övergripande syftet med att inrätta patent- och marknadsdomstolarna är att åstadkomma en domstolsprövning med starkt kvalitet och bibehållen eller ökad effektivitet. När det gäller utformningen av instanskedjan i patent- och marknadsdomstolarna bör, liksom för övriga mål som prövas i domstol, en utgångspunkt vara att tyngdpunkten för domstolsprövningen ska ligga i första instans, samtidigt som det måste finnas en möjlighet för den enskilde att få ett felaktigt avgörande ändrat i högre instans. För såväl de immaterialrättsliga brottmålen och tvistemålen som flera av de marknadsrättsliga målen krävs således av rättssäkerhetsskäl som regel en prövning i minst två domstolsinstanser (jfr propositionen med förslag till lag om patentbesvärsträtten m.m., prop. 1976/77:96, s. 40, propositionen Ny konkurrenslagstiftning, prop. 1992/93:56, s. 36 f. och 46 f., propositionen Ny marknadsföringslag, prop. 1994/95:123, s. 123, propositionen Ny marknadsföringslag, prop. 2007/08:115, s. 123 f. och propositionen Ny konkurrenslag m.m., prop. 2007/08:135, s. 84). En annan utgångspunkt är att instanskedjan inte ska vara längre än vad som krävs av rättssäkerhetsskäl och att en eventuell förlängning av instanskedjan för vissa mål och ärenden inte ska påverka handläggningstiden för de berörda målen eller ärendena. Hänsyn måste samtidigt tas till Högsta domstolens grundlagsfästa roll som prejudikatbildande instans.

Reglerna om prejudikatbildning för de mål och ärenden som ska handläggas i patent- och marknadsdomstolarna måste vara förutsebara samt

tydliga och överskådliga för dem som kommer i kontakt med domstolarna. I så stor utsträckning som möjligt bör prejudikatbildningen tillgodoses på ett enhetligt sätt.

En förkortad instanskedja som huvudregel

Redan genom den samlade prövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena skapas förutsättningar för en effektiv handläggning. Det är inte antalet domstolsinstanser i sig som avgör hur effektiv handläggningen är eller inom vilken tid ett slutligt avgörande av ett mål eller ärende kan nås. I stället är det framför allt utformningen av det processuella regelverket och att detta på ett ändamålsenligt sätt tillämpas av domstolarna och efterlevs av parterna som avgör snabbheten i förfarandet. Om det ändå anses finnas ett behov av särskild skyndsamhet, som inte kan mötas på något annat sätt, kan en förkortad instanskedja användas som ett sista alternativ. Intresset av särskild skyndsamhet måste emellertid alltid balanseras mot prejudikatintresset. En förkortad instansordning får således inte införas på bekostnad av en väl fungerande prejudikatbildning.

För immaterialrättsliga tviste- och brottmål, liksom vissa mål enligt marknadsförings- och konkurrenslagstiftningen, gäller enligt nuvarande ordning att en prövning kan ske i tre domstolsinstanser. Flertalet marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden, bl.a. mål om förbud och åläggande enligt marknadsföringslagen eller konkurrenslagen, mål om marknadsstörnings- eller konkurrensskadeavgift samt mål om skadestånd enligt marknadsföringslagen, kan dock prövas i endast en eller två domstolsinstanser. För målen om beviljande respektive registrering av immateriella rättigheter gäller att de kan prövas i två domstolsinstanser. För flera av de mål- och ärendetyper som omfattas av reformen skulle således en ordning med en möjlighet till prövning i tre domstolsinstanser i enlighet med vad som i allmänhet gäller i allmän domstol innebära en förlängning av instanskedjan.

I departementspromemorian föreslås att instanskedjan för de ärenden som kommer att inledas i patent- och marknadsdomstolarna genom överklagande av myndighetsbeslut förkortas genom att det införs ett fullföljdsförbud för Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i dessa ärenden, med möjlighet för domstolen att tillåta att avgörandet överklagas till Högsta domstolen om ärendet rör frågor av intresse från prejudikatsynpunkt (s.k. ventil). Förslaget omfattar därmed de immaterialrättsliga ärendena som avser överklagade beslut från Patent- och registreringsverket respektive Statens jordbruksverk, liksom de konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga ärendena som avser överklagade beslut från Konkurrensverket respektive Konsumentombudsmannen. Förslaget motiveras bl.a. av företagens behov av att få snabba besked i frågor som påverkar etableringsvillkor, innovationsverksamhet och investeringar. Denna bedömning har fått ett starkt stöd bland remissinstanserna. Regeringen ställer sig också bakom den bedömning av behovet av en förkortad instanskedja som görs i departementspromemorian i den delen.

Företagens behov av en snabbare och mer effektiv prövning har även motiverat nuvarande ordning med en förkortad instanskedja för vissa

andra mål och ärenden på marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden (se bl.a. propositionen Ändringar i konkurrenslagen (1993:20) m.m., prop. 1997/98:130, och propositionen Vissa ändringar i marknadsföringslagen [1995:450] m.m., prop. 1997/98:188). Det ansågs i dessa lagstiftningsärenden att det är av största vikt, när det gäller de aktuella rättsområdena, att berörda aktörer snabbt kan ges besked om vilka regler som gäller på marknaden och att handläggningstiderna därför måste förkortas (prop. 1997/98:130 s. 47 f. och prop. 1997/98:188 s. 13 f.).

Som framgår ovan bedömer regeringen att inrättandet av patent- och marknadsdomstolarna i sig får positiva effekter på handläggningen genom att prövningen görs mer samlad och enhetlig och att en rad processuella särlösningar införs som syftar till att effektivisera domstolsprövningen. Som också anförs i promemorian kan det trots detta, på samma sätt som för de ärenden som omfattas av departementspromemorians förslag om en förkortad instanskedja, inte uteslutas att en möjlighet till prövning i tre domstolsinstanser för övriga marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning har en kortare instanskedja skulle kunna komma att innebära längre handläggningstider. Detta skulle leda till att den föreslagna reformen inte fick avsett genomslag och att företagets behov av snabba besked inte tillgodoses. Mot denna bakgrund talar enligt regeringens uppfattning starka skäl för att instanskedjan bör vara förkortad inte bara för de ärenden som inleds genom myndighetsprövning utan även för övriga marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning prövas i färre än tre domstolsinstanser.

När det gäller övriga mål- och ärendetyper, dvs. de immaterialrättsliga tvistemålen, brottmålen och ansökningsärendena samt vissa av de konkurrensrättsliga skadeståndsmålen, skulle en möjlighet till prövning i tre instanser innebära en oförändrad instanskedja i förhållande till nuvarande ordning. Genom kompetenssamlingen och de föreslagna effektiviseringsåtgärderna kan dessutom en snabbare handläggning än enligt nuvarande ordning förutses. Trots det finns det mot bakgrund av det starka samband som finns mellan särskilt de immaterialrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena anledning att, i enlighet med vad som föreslås i promemorian, överväga en förkortad instanskedja även för nu aktuella mål och ärenden. Samma tvistiga rättsförhållande kan ge upphov till antingen en immaterialrättslig eller en marknadsföringsrättslig tvist eller både och. Sambandet mellan dessa måltyper och möjligheten att kumulera t.ex. ett immaterialrättsligt mål med ett marknadsföringsrättsligt mål har haft avgörande betydelse för bedömningen att dessa måltyper bör hanteras samlat. Detsamma gör sig i viss utsträckning gällande i fråga om konkurrensrättsliga och immaterialrättsliga mål. I sammanhanget bör även intresset av en enhetlig prövningsordning för de mål och ärenden som handläggs i samma domstol beaktas. Denna aspekt gäller även de tvistemål som kumuleras med sådana tvistemål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet (se avsnitt 7.2). Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att samtliga tvistemål och ärenden som ska handläggas i patent- och marknadsdomstolarna bör omfattas av en förkortad instanskedja.

När det gäller de immaterialrättsliga brottmålen väger dock, liksom för brottmål i allmänhet, intresset av att kunna få målet prövat även i Högsta

domstolen tyngre. Dessa mål bör därför kunna överklagas till Högsta domstolen enligt rättegångsbalkens regler.

Ett fullföljdsförbud med s.k. ventil för tvistemål och ärenden

När det gäller frågan hur en förkortad instanskedja för tvistemål och ärenden i patent- och marknadsdomstolarna bör åstadkommas har synpunkter förts fram av ett antal remissinstanser. *Marknadsdomstolen* anser att begränsningar bör införas när det gäller möjligheten att överklaga Patent- och marknadsdomstolens avgöranden i sådana mål och ärenden som enligt nuvarande ordning kan prövas endast i Marknadsdomstolen. *SPOF* föreslår, som ett av sina alternativ, motsvarande ordning för invändningsärendena om patent. Den ordning som Marknadsdomstolen och *SPOF* således förordar skulle visserligen innebära att tyngdpunkten i domstolsprövningen kom att ligga i första instans. Ordningen skulle dock, enligt såväl Marknadsdomstolens som *SPOF*:s förslag, endast omfatta vissa av de mål och ärenden som omfattas av den nu aktuella reformen. Den skulle därför inte leva upp till den inledningsvis uppsatta utgångspunkten att prejudikatbildningen så långt möjligt ska tillgodoses på ett enhetligt sätt. Ett stort mervärde med reformen är att den möjliggör gemensam handläggning av olika mål och ärenden som nu prövas i olika domstolar. Regeringen anser att det inte är lämpligt att olika överklaganderegler gäller för mål och ärenden som handläggs i en rättegång. Det nu anförda gör sig också gällande i förhållande till vad *Göteborgs tingsrätt* anför om olika överklaganderegler för å ena sidan de mål och ärenden som omfattas av patent- och marknadsdomstolarnas exklusiva behörighet och å andra sidan övriga tvistemål som kan komma att handläggas i domstolarna.

Även *Svenskt Näringsliv*, *Trä- och Möbelföretagen*, *Företagarna*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *SIPF* menar att domstolsprövningen som huvudregel bör begränsas till en instans, men anser att denna instans bör vara Patent- och marknadsöverdomstolen. *Svenskt Näringsliv*, *Företagarna* och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* förordar en sådan lösning såväl för de mål och ärenden som enligt nuvarande ordning är föremål för prövning endast i Marknadsdomstolen som för överklagade beslut från Patent- och registreringsverket i invändningsärenden. *Trä- och Möbelföretagen*, *SIPF* och även *SPOF*, som ett alternativ till den ordning som redogörs för ovan, anser att eninstansprövningen bör omfatta enbart invändningsärendena. Att på det föreslagna sättet inleda domstolsprövningen i andra instans skulle dock komma i konflikt med grundtanken i det reformarbete som har bedrivits inom rättsväsendet under de senaste årtiondena, nämligen att tyngdpunkten i domstolsprövningen ska ligga i första instans. Det skulle också innebära att den grundläggande rollfördelningen mellan domstolsinstanserna inte skulle kunna upprätthållas eftersom Patent- och marknadsöverdomstolen i vissa fall skulle vara första instans och i vissa fall andra instans. Detta skulle i sig vara negativt för effektiviteten i domstolsprövningen. Det skulle dessutom förutsätta särskilda procedurregler, eftersom sammansättnings- och handläggningsreglerna för hovrätten är mindre väl lämpade för att pröva mål och ärenden som första instans. Med en sådan lösning skulle det vidare inte vara möjligt

att kumulera de mål och ärenden som skulle inledas i Patent- och marknadsöverdomstolen med övriga mål och ärenden i flera betydelsefulla fall. Exempelvis skulle det inte vara möjligt att kumulera ett varumärkesmål och ett mål om vilseledande efterbildning eller ett ärende om invändning mot beviljande av patent och ett mål om ogiltighet av samma patent. Därmed skulle ett viktigt mervärde med reformen gå förlorat. De närmast berörda domstolarna, *Svea hovrätt* och *Stockholms tingsrätt*, har också motsatt sig en sådan ordning. Regeringen delar inte heller den uppfattning som bl.a. Svenskt Näringsliv för fram om att denna åtgärd är nödvändig för att säkerställa den tekniska kompetensen i dömandet. Som närmare utvecklas i avsnitt 11.2.2 bedömer regeringen att det finns förutsättningar för att ha det antal anställda tekniska ledamöter i såväl Patent- och marknadsdomstolen som Patent- och marknadsöverdomstolen som remissinstanserna bedömt vara nödvändigt för att tillgodose behovet av teknisk kompetens. *Svea hovrätt* framhåller dessutom att det även vid ett eventuellt minskat målanttal till följd av inrättandet av den enhetliga europeiska patentdomstolen kommer att vara möjligt att upprätthålla nödvändig teknisk kompetens i Patent- och marknadsöverdomstolen. Detta i och med att det torde finnas goda förutsättningar för Patent- och marknadsöverdomstolen att förordna tekniska experter som annars är verksamma vid den enhetliga europeiska patentdomstolen. Hovrätten framhåller även möjligheten att utifrån de specifika behov som uppstår i respektive mål förordna externa tekniska ledamöter att redan i ett tidigt skede delta i beredningen av målen. Regeringen delar hovrättens bedömning av möjligheten att hantera ett eventuellt sjunkande målanttal.

Regeringen anser sammantaget att övervägandena i fråga om hur en förkortad instanskedja i patent- och marknadsdomstolarna ska uppnås bör göras utifrån de utgångspunkter som gäller för instanskedjan i domstolarna i allmänhet, nämligen att tyngdpunkten för domstolsprövningen ska ligga i första instans och att en prövning i minst två domstolsinstanser bör vara möjlig.

Regeringen vill alltså åstadkomma en förkortad instanskedja för alla i patent- och marknadsdomstolarna förekommande tvistemål och ärenden på ett annat sätt. Det alternativ som det ligger närmast till hands att överväga är det i departementspromemorian och promemorian föreslagna fullföljdsförbudet med ventil. Med en sådan lösning kommer Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i tvistemål och ärenden inte att få överklagas till Högsta domstolen om inte Patent- och marknadsöverdomstolen ger sitt tillstånd till överklagande. För de mål och ärenden där ett sådant tillstånd inte ges skulle med andra ord Patent- och marknadsöverdomstolens dom eller beslut innebära att målet respektive ärendet var slutligt avgjort.

Ett övergripande syfte med den föreslagna reformen är att tillgodose behovet av kvalitet och effektivitet inom rättsområden som hör till de mest komplicerade som handläggs i domstol. Som konstateras ovan finns det på de aktuella rättsområdena ett tydligt behov av prejudikat. Genom inrättandet av en särskild domstol i första och andra instans på dessa rättsområden kommer en mer effektiv och kompetent organisation att byggas upp där Patent- och marknadsöverdomstolen som andra instans, oavsett hur reglerna om överklagande utformas, i praktiken kommer att

få ett stort ansvar för utvecklingen av praxis. Det bör också framhållas att på många av de aktuella rättsområdena träder rättsläget inte fram genom enstaka avgöranden utan snarare genom den bild som ett större antal avgöranden tillsammans ger. Det är därmed en fördel om den instans som ges det huvudsakliga ansvaret för praxisbildningen också har förutsättningar att pröva ett större antal mål. Mot bakgrund av den specialistkompetens på immaterialrättens, marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden som kommer att finnas i den särskilda domstolen kan behovet av rättsbildning på dessa områden genom prejudicerande avgöranden från Högsta domstolen också antas vara mindre än på andra rättsområden som handläggs i de allmänna domstolarna. Eftersom prövningen koncentreras till en domstol i första respektive andra instans kommer det inte heller att finnas något behov av att ena en splittrad underrättspraxis. Det är med andra ord ofrånkomligt att Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att ha en betydande roll för praxisbildningen på immaterialrättens, marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden.

Behov av prejudikat från Högsta domstolen kan dock uppkomma trots att Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att vara enda överrätt för de mål och ärenden som omfattas av patent- och marknadsdomstolarnas exklusiva behörighet. Det finns, som *Högsta domstolen* påpekar, på dessa rättsområden ett behov av att säkerställa en enhetlighet i bedömningen med beaktande av vad som gäller på andra rättsområden och i andra situationer. Ett exempel är att en prövning av avtalsvillkors marknadsrättsliga tillåtlighet i allmänhet inbegriper förutom marknadsföringsrättsliga också konsumenträttsliga och andra civilrättsliga överväganden. Motsvarande koppling till civilrätten finns inom konkurrensrätten. Som ett annat exempel kan nämnas att det i immaterialrättsliga mål inte sällan finns behov av att ta ställning till allmänna avtalsrättsliga, ersättningsrättsliga och sakrättsliga frågor. Det kan också vid bedömningen av ensamrätternas omfattning finnas anledning att eftersträva en enhetlig syn i förhållande till vad som gäller på andra rättsområden. Även i övrigt kan det finnas ett prejudikatintresse kopplat till de frågor som är specifika för de mål och ärenden som omfattas av den exklusiva behörigheten. Dessutom kan det i målen uppkomma t.ex. processuella eller skadeståndsrättsliga frågor där det finns ett intresse av praxisbildning i förhållande till såväl patent- och marknadsdomstolarna som andra domstolar. Som framgår av avsnitt 7.2 anser regeringen att patent- och marknadsdomstolarna bör ha möjlighet att tillsammans med de mål som omfattas av domstolarnas exklusiva behörighet pröva även andra tvistemål. I dessa mål kan det naturligtvis finnas behov av prejudikat från Högsta domstolen i samma utsträckning som om målen hade prövats av tingsrätt och hovrätt.

Fullföljdsförbud med ventil är, som konstateras i både departementspromemorian och promemorian, ett både beprövat och lämpligt sätt att balansera prejudikatintresset med intresset av skyndsamhet. Historiskt sett har fullföljdsförbud med ventil använts för mål och ärendetyper som ansetts vara relativt sett mindre betydelsefulla och där prövningen är rutinbetonad. Som exempel gäller en sådan ordning för hovrättens beslut i mål om felparkeringsavgift (10 § lagen [1976:206] om felparkeringsavgift). På senare år har åtgärden använts också för andra måltyper, t.ex.

för hovrättens avgörande i mål om klander eller ogiltighetstalan avseende en skiljedom (43 § andra stycket lagen [1999:116] om skiljeförfarande) liksom för vissa mål som handläggs i mark- och miljödomstol (5 kap. 5 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar). Det är också den lösning som enligt Målutredningen i första hand bör väljas i syfte att åstadkomma en förkortad instanskedja (se SOU 2010:44 s. 352 f.). Det kan därtill konstateras att flertalet remissinstanser har godtagit förslaget i departementspromemorian respektive promemorian att rätten att överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden ska begränsas genom ett fullföljdsförbud i kombination med en s.k. ventil.

Patent- och marknadsöverdomstolen har, mot bakgrund av att domstolen är enda överrätt, goda förutsättningar att välja ut de mål och ärenden där det finns skäl för Högsta domstolen att pröva om det finns behov av ett prejudikat. Med en sådan lösning ges Högsta domstolen goda förutsättningar att fullgöra sin prejudikatbildande roll. Härigenom bedöms det behov av rättsbildning av Högsta domstolen, som *Sveriges advokatsamfund* och *SEPAF* pekar på, tillgodoses. Sammantaget bedöms ett fullföljdsförbud med ventil vara den metod som bäst uppfyller det grundläggande kravet att instansordningen ska hållas så kort som möjligt samtidigt som den tillgodoser prejudikatbildningsbehovet för de tvistemål och ärenden som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna. Ett fullföljdsförbud med ventil bedöms också innebära en väl avvägd lösning såvitt avser Patent- och marknadsöverdomstolens roll i prejudikatbildningen. Den lösningen bör därför väljas för samtliga tvistemål och ärenden som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna med ett undantag som framgår av nästa avsnitt. Möjligheten för Patent- och marknadsöverdomstolen att tillåta överklagande bör mot bakgrund av vad som anförs ovan om behovet av att säkerställa en enhetlig rättstillämpning såväl på de områden som omfattas av patent- och marknadsdomstolarnas exklusiva behörighet som på övriga områden gälla förutsättningslöst och utan begränsningar till vissa angivna områden eller problemställningar.

Särskilt om mål om företagskoncentrationer

Enligt konkurrenslagens bestämmelser får parterna i en företagskoncentration inte vidta några åtgärder för att fullfölja koncentrationen så länge en prövning av denna pågår. Det kan därför antas att det i dessa mål finns ett särskilt intresse av att så snart det är möjligt få ett slutligt avgörande i fråga om ett eventuellt förbud eller åläggande med anledning av koncentrationen. Enligt nuvarande ordning har viss skyndsamhet i domstolsprövningen uppnåtts genom att lagstiftningen anger tidsfrister inom vilka domstolarna måste avgöra ett mål om förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration (4 kap. 15 § KL). Dessa tidsfrister kommer att gälla även för prövningen i patent- och marknadsdomstolarna och på så sätt ange en borte gräns för när ett slutligt besked från domstolarna i fråga om koncentrationen senast kan erhållas.

Med hänvisning till att det är av stor betydelse för de berörda företagen att få ett snabbt besked om en företagskoncentration ska förbjudas eller inte finns det dock anledning att överväga att införa ett fullföljdsförbud utan möjlighet till ventil till Högsta domstolen när det gäller mål om företagskoncentrationer. Det kan konstateras att frågan om en företags-

koncentration ska tillåtas eller inte sällan kommer under domstols prövning. En domstolsprövning förutsätter att Konkurrensverket väcker talan om förbud eller åläggande med anledning av koncentrationen. Dessförinnan måste Konkurrensverket ha beslutat om särskild undersökning av företagskoncentrationen och även ha tagit ställning till om eventuella åtaganden från en part i företagskoncentrationen medför att koncentrationen ska lämnas utan åtgärd. Sedan 1993 har dessutom endast två avgöranden rörande företagskoncentration överklagats från Stockholms tingsrätt till Marknadsdomstolen. Detta talar för att företagets behov av ett snabbt slutligt avgörande gör sig särskilt starkt gällande i dessa fall. Till detta kommer att behovet av prejudikat i dessa mål får anses vara begränsat. Sammantaget görs därför bedömningen att det för mål om företagskoncentrationer finns skäl att inte kombinera ett fullföljdsförbud för Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden med ventil.

6.7 Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen upphör

Regeringens förslag: Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen ska avvecklas och upphöra som myndigheter.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 210).

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Reformen innebär att de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen ska bli föremål för en koncentrerad och enhetlig domstolsprövning i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. Vidare ska vissa mål i Patentbesvärsrätten flyttas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 13). Samtliga mål och ärenden i Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen kommer alltså att prövas i annan domstol. Som en konsekvens av förslagen, som föreslås träda i kraft den 1 september 2016, kommer Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen att avvecklas och upphöra som myndigheter den 31 augusti 2016.

7 Närmare om Patent- och marknadsdomstolens behörighet

7.1 Allmänna utgångspunkter för Patent- och marknadsdomstolens behörighet

Regeringens förslag: Patent- och marknadsdomstolen ska vara exklusivt behörig att pröva immaterialrättsliga, marknadsförings-

rättsliga och konkurrensrättsliga mål enligt vad som framgår av de materiella lagar som räknas upp i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Från Patent- och marknadsdomstolens behörighet ska dock undantas vissa tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

Patentlagen ska ändras så att det uttryckligen framgår att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att pröva mål om bättre rätt till en patentsökt uppfinning och frågor om informationsföreläggande eller inträngsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Växtförädlarrättslagen ändras på motsvarande sätt som patentlagen när det gäller behörigheten att pröva mål om bättre rätt.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (Ds 2014:2 s. 13–14). Departementspromemorian innehåller dock inte något förslag i fråga om mål som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister eller om mål angående bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Remissinstanserna: *Patent- och registreringsverket* anser att det bör klargöras vilka typer av mål och ärenden som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet och efterfrågar ett fördjupat resonemang med vägledande exempel, bl.a. på hur stora patenträttsliga inslag som ska krävas för att en tvist ska tas upp av Patent- och marknadsdomstolen. *Konsumentverket* anser att det lagtekniskt bör förtydligas att Patent- och marknadsdomstolen får exklusiv behörighet i marknadsrättsliga mål. *Stockholms tingsrätt* efterfrågar ett klargörande av om Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar mål angående bättre rätt till exempelvis en patentsökt uppfinning, ett mönster eller en växtsort. *Svea hovrätt* anser att det i de immaterialrättsliga lagarna bör tas in en uppräknning av de mål som Patent- och marknadsdomstolen ska vara exklusivt behörig att pröva. Hovrätten anser vidare i likhet med bl.a. *Patentbesvärsrätten*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Sveriges Ingenjörer*, att Patent- och marknadsdomstolen bör vara behörig att pröva tvistemål med anknytning till immaterialrätten, t.ex. mål om bättre rätt till en immateriell rättighet och mål om skadestånd på grund av avtalsbrott som rör en immateriell rättighet. Patentbesvärsrätten nämner som ytterligare exempel kontraktsrättsliga frågor rörande licens eller överlåtelse av immateriella rättigheter. *Sveriges advokatsamfund* anser att det bör belysas närmare hur civilrättsliga frågor med anknytning till immaterialrätten, exempelvis licensavtalstvister, ska hanteras. *Göteborgs tingsrätt* efterfrågar ett förtydligande av vilken domstol som är behörig att pröva upphovsrättsliga tvister med arbetsrättslig koppling. *Bildleverantörernas förening* ifrågasätter om inte förslaget att samla bl.a. de upphovsrättsliga målen till en domstol strider mot Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande (småmålsförordningen).

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk lösning (promemorian s. 41–43).

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig särskilt i denna del, bl.a. *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Svenskt Näringsliv* och

SFIR, tillstyrker att Patent- och marknadsdomstolen ska vara behörig att pröva mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning. Svea hovrätt tillstyrker även förslaget att det i patentlagen tas in ett förtydligande om detta. *Patent- och registreringsverket* ifrågasätter behovet av ett sådant förtydligande. Svea hovrätt har inte några invändningar mot att mål om bättre rätt till patent på grund av omständigheter som har inträffat efter det att patentet meddelats, t.ex. tvister avseende överlåtelse av ett meddelat patent eller andra kontraktsrättsliga frågor i samband med en sådan överlåtelse, inte omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet. Patent- och registreringsverket anser att dessa mål, liksom mål om bättre rätt till andra immateriella rättigheter, ställer samma krav på särskild sakkunskap som övriga mål som föreslås omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet. Patent- och registreringsverket efterfrågar en tydligare analys av vad som ska anses vara mål enligt de materiella lagarna till skillnad från mål som endast har anknytning till dessa lagar. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att avgränsningen av Patent- och marknadsdomstolens behörighet bör förtydligas och att det bör övervägas att upprätta en förteckning över de mål- och ärendetyper som omfattas av domstolens behörighet.

Arbetsdomstolen anser att förslaget att Patent- och marknadsdomstolen ska vara en särskild domstol med exklusiv behörighet att pröva bl.a. immaterialrättsliga mål leder till frågor om vad som ska gälla beträffande domstols behörighet i sådana immaterialrättsliga tvister som också är arbetstvister. Enligt Arbetsdomstolen bör denna fråga övervägas närmare och domstolen avstyrker därför förslaget i dess nuvarande lydelse. För att bibehålla nuvarande ordning föreslår Arbetsdomstolen att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar införs en bestämmelse som anger att immaterialrättsliga arbetstvister undantas från Patent- och marknadsdomstolens behörighet och att det även görs vissa ändringar i lagen om rättegången i arbetstvister. Arbetsdomstolen påpekar vidare att förslaget att ge Patent- och marknadsdomstolen exklusiv behörighet att pröva bl.a. immaterialrättsliga mål påverkar möjligheten för såväl tingsrätt som Arbetsdomstolen att med en arbetstvist kumulera en annan tvist i de fall den sistnämnda tvisten är t.ex. en upphovsrättstvist. *Unionen* och *TCO* understryker vikten av att det arbetsrättsliga tvistlösningssystemet behålls. *Sveriges Ingenjörer* och *Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)* efterfrågar en tydligare analys av frågan vilken domstol som är behörig att handlägga en talan som baseras på olika rättsregler, t.ex. lagen om skydd för företagshemligheter, upphovsrättslagen, avtalslagen och skadeståndslagen, eventuellt i kombination med en talan om brott mot den lojalitetsplikt som följer av anställningsavtal.

Skälen för regeringens förslag

I enlighet med det som föreslås i departementspromemorian, och som remissinstanserna tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot, bör Patent- och marknadsdomstolen vara exklusivt behörig att pröva mål och ärenden enligt vad som anges i de materiella lagar som räknas upp i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Av de materiella lagar

som räknas upp i den lagen bör framgå i vilken utsträckning som en talan kan föras vid Patent- och marknadsdomstolen.

Patent- och marknadsdomstolen kommer att vara en särskild domstol vid Stockholms tingsrätt (se avsnitt 6). I organisatoriskt hänseende kommer domstolen att utgöra allmän underrätt (tingsrätt) i rättegångsbalkens mening (se Fitger m.fl. Rättegångsbalken 1:4 f. och exempelvis 2 kap. 2 § RB och 5 § lagen [1990:746] om betalningsföreläggande och handräckning). I processuellt hänseende kommer dock Patent- och marknadsdomstolen att vara en särskild domstol i den mening som avses i bl.a. 10 kap. 17 § första stycket 1 och 19 § RB. Det innebär bl.a. att en tvistemålstalan som borde ha väckts vid Patent- och marknadsdomstolen men som väckts vid tingsrätt ska avvisas självmant av tingsrätten och att högre domstol har att självmant beakta behörighetsfrågan (för brottmålsens del se 19 kap. 9 och 10 §§ RB). Det innebär även att det i samtliga mål och ärenden ankommer på Patent- och marknadsdomstolen att självmant pröva om målet eller ärendet är av sådant slag att det omfattas av domstolens behörighet. Regeringen anser det härigenom är tillräckligt tydligt att Patent- och marknadsdomstolens behörighet är exklusiv.

I samband med lagstiftningsärendet Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (prop. 2008/09:67) togs bestämmelsen i 65 § patentlagen som föreskrev att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller inträngsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal bort utan att det angavs något skäl till det. Motsvarande bestämmelse finns i övriga immaterialrättsliga lagar. Eftersom det alljämt finns ett behov av bestämmelsen även i patentlagen bör den på nytt tas in där i samband med nu aktuell reform.

Bildleverantörernas förening tar upp frågan om förslaget att samla bl.a. de upphovsrättsliga målen till endast en behörig domstol strider mot reglerna i småmålsförordningen. Föreningen anför att det är viktigt att möjligheterna att driva tvister om intrång inte försvåras för svenska upphovsmän jämfört med upphovsmän i andra länder. Av småmålsförordningen framgår att en ansökan som inleder ett europeiskt småmålsförfarande ska ges in till den domstol som är behörig i en medlemsstat (artikel 4.1). Det är upp till medlemsstaterna att bestämma vilka av deras domstolar som är behöriga. En prövning av småmålen i patent- och marknadsdomstolarna skulle alltså i och för sig inte strida mot småmålsförordningen.

I svensk nationell rätt finns kompletterande bestämmelser till småmålsförordningen i lagen (2008:1038) om europeiskt småmålsförfarande. Enligt den lagen ska en ansökan som inleder ett europeiskt småmålsförfarande ges in till tingsrätt (2 §). Detta gäller även om det i annan författning anges att en viss tvist som faller inom förordningens tillämpningsområde ska handläggas vid annan domstol eller myndighet (se propositionen Europeiskt småmålsförfarande, prop. 2007/08:165, s. 30). Närmare bestämmelser om vilken tingsrätt som är behörig i ett enskilt fall finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, Bryssel I-förordningen, 10 kap. RB och annan lagstiftning som reglerar frågan om

behörig tingsrätt (se prop. 2007/08:165 s. 12 och 30). Stockholms tingsrätt är reservforum (se 2 § lagen [2014:912] med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden).

Det ovan anförda innebär alltså att Patent- och marknadsdomstolen inte kommer att vara behörig att pröva europeiska småmål. Det kan ifrågasättas om detta är en lämplig ordning. Småmålsförordningen och den svenska kompletterande lagstiftningen är dock för närvarande föremål för en översyn. Frågan vilka domstolar som ska kunna handlägga europeiska småmål bör lämpligen övervägas inom ramen för den översynen och inte i detta lagstiftningsärende.

Mål om bättre rätt och andra tvistemål med immaterialrättslig, marknadsföringsrättslig och konkurrensrättslig anknytning

Förslaget att Patent- och marknadsdomstolen ska handlägga mål och ärenden enligt de materiella lagar som räknas upp i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar innebär att mål och ärenden som inte regleras i dessa lagar kommer att falla utanför domstolens behörighet, även om de har en immaterialrättslig, marknadsföringsrättslig eller konkurrensrättslig anknytning. Dessa mål och ärenden kommer även fortsättningsvis att prövas av de domstolar som enligt allmänna forumregler är behöriga. Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärsrätten* och *Sveriges Ingenjörer*, anser att Patent- och marknadsdomstolen bör vara behörig att pröva även tvistemål med anknytning till immaterialrätten, exempelvis mål om bättre rätt till en immateriell rättighet.

Enligt nuvarande ordning är Stockholms tingsrätt exklusivt behörig att pröva mål om bättre rätt till patentsökta uppfinningar (65 § 1 PL). Om ett patent har meddelats för någon som vid tiden för beslutet inte var berättigad till patentet kan den som anser sig berättigad föra en talan om överföring av patent enligt 53 § PL. Stockholms tingsrätt är enligt nuvarande ordning exklusivt behörig även i denna typ av mål (65 § 2 PL). Mål om bättre rätt till patent på grund av omständigheter som har inträffat efter det att patentet meddelats, t.ex. vid dubbelförsäljning (s.k. tvesala) eller en tvistig överlåtelse, omfattas däremot inte av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Frågan vilken domstol som är behörig i dessa fall får i stället avgöras enligt allmänna forumregler.

På grund av att både mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning och mål om överföring av patent ofta är av teknisk natur har det ansetts lämpligt att målen tas upp av den för patentmål gemensamma instansen (se propositionen Förslag till Patentlag, prop. 1966:40, s. 233 f.). Någon ändring i det avseendet bör inte ske. I patentlagen regleras vad som gäller när någon inför patentmyndigheten påstår bättre rätt till en uppfinning (17–18 §§ PL). Om patentmyndigheten anser att saken är tveksam får den förelägga den som påstår bättre rätt att väcka talan vid domstol inom viss tid. Talan om bättre rätt till patentsökt uppfinning kan även väckas direkt i domstol utan ett sådant föreläggande (se prop. 1966:40 s. 234). Det finns dock inte någon reglering i patentlagen som särskilt tar sikte på den situationen. För att det inte ska råda någon oklarhet om att samtliga mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning omfattas av Patent- och

marknadsdomstolens behörighet anser regeringen att det bör framgå uttryckligen av patentlagen att så är fallet. Ett motsvarande förtydligande bör göras i växtförädlarrättslagen när det gäller mål om bättre rätt till en växtsort i de fall registrering ännu inte skett.

Mål om bättre rätt till patent på grund av omständigheter som har inträffat efter det att patentet meddelats och tvister om bättre rätt till andra immateriella rättigheter ställer inte samma krav på teknisk sakkunskap som de immaterialrättsliga mål som föreslås omfattas av reformen. Dessa gäller för de av bl.a. *Svea hovrätt* nämnda målen om skadestånd på grund av avtalsbrott som rör immaterialrätt och de licensavtalstvister som *Sveriges advokatsamfund* nämner. Dessa mål är inte heller enligt nuvarande ordning koncentrerade till en viss tingsrätt. Även om målen har en immaterialrättslig anknytning rör de i grunden andra civilrättsliga frågeställningar. Eftersom patent- och marknadsdomstolarna kommer att utgöra särskilda domstolar vid Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt och eftersom även de immaterialrättsliga målen rör andra civilrättsliga frågor kommer det visserligen att finnas en kompetens i sådana frågor i domstolarna. Det är dock angeläget att inte mer än nödvändigt begränsa övriga domstolars behörighet. Det finns dock även andra skäl som talar emot att Patent- och marknadsdomstolens behörighet ska omfatta även de nu aktuella måltyperna. En omständighet av betydelse är att det är svårt att på ett lämpligt sätt avgränsa relevanta måltyper. Härtill kommer att det föreslås en särskild instansordning för de tvistemål och ärenden som omfattas av reformen (se avsnitt 6.6). Denna instansordning utgör ett principiellt avsteg från vad som i allmänhet gäller och den bör därför inte genom exklusiv behörighet omfatta fler måltyper än nödvändigt. Av dessa skäl anser regeringen att Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet inte nu bör utvidgas till att avse även tvistemål som har en anknytning till immaterialrätt, marknadsföringsrätt eller konkurrensrätt. Dessa mål bör även fortsättningsvis normalt prövas av den domstol som enligt allmänna forumregler är behörig och kunna prövas i tre domstolsinstanser. Det kan dock finnas skäl att möjliggöra för patent- och marknadsdomstolarna att, i samband med prövningen av ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt tvistemål, pröva även ett annat tvistemål. Denna fråga behandlas i avsnitt 7.2.

Kopplingen till lagen om rättegången i arbetstvister

En fråga som uppkommer med anledning av förslaget att samla bl.a. de immaterialrättsliga målen är vad som ska gälla i fråga om domstols behörighet i de fall ett sådant mål avser en arbetstvist. Som *Arbetsdomstolen* och *Göteborgs tingsrätt* pekar på är utgångspunkten enligt nuvarande ordning att en immaterialrättslig tvist som också är en arbetstvist ska prövas enligt lagen om rättegången i arbetstvister. En arbetsgivare kan t.ex. göra gällande att arbetstagaren ska betala skadestånd för att han eller hon har brutit mot upphovsrättslagen. En sådan tvist är en arbetstvist, om tvisten rör förhållandet dem emellan (1 kap. 1 § första stycket LRA). Det innebär att tvisten ska prövas antingen av Arbetsdomstolen som första och enda instans eller av tingsrätt som första instans och av Arbetsdomstolen som andra instans (2 kap. LRA). Som vissa remissinstanser, bl.a. Arbetsdomstolen och *Sveriges Ingenjörer*,

framhåller är det inte ovanligt att exempelvis ett upphovsrättsligt mål som utgör en arbetstvist handläggs gemensamt med en arbetstvist om brott mot lojalitetsplikten och brott mot lagen om skydd för företagshemligheter. Enligt lagen om rättegången i arbetstvister är det vidare möjligt att gemensamt med en arbetstvist handlägga även en annan tvist mellan samma eller olika parter, om rätten med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner sådan handläggning lämplig (1 kap. 1 § andra stycket LRA). Från lagens tillämpningsområde undantas bl.a. sådana mål som enligt lag får tas upp endast av viss tingsrätt eller som ska handläggas av tingsrätt i annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken (1 kap. 2 § 1 LRA). Detta undantag gäller såvitt nu är i fråga patenträttsliga mål som omfattas av 65 § PL, mål enligt lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar, mål om ersättning enligt lagen om försvarsuppfinningar och mål om intrång i gemenskapsvarumärke och gemenskapsformgivning (10 kap. 6 § andra stycket VML och 52 § mönsterskyddslagen). Undantaget gäller även vissa upphovsrättsliga mål, bl.a. mål om ljudradio- eller televisionsutsändning i strid mot upphovsrättslagen (se 58 § URL). Enligt nuvarande ordning är Stockholms tingsrätt exklusivt behörig att pröva samtliga dessa måltyper.

I enlighet med vad som anges i promemorian när det gäller mål om företagshemligheter anser regeringen att utgångspunkten bör vara att prövningsordningen för de immaterialrättsliga tvister som också utgör arbetstvister inte ska ändras. Dessa tvister bör i samma utsträckning som enligt nuvarande ordning handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister och därmed prövas av tingsrätt eller Arbetsdomstolen. Frågan är hur det ska åstadkommas.

I promemorian görs bedömningen att de immaterialrättsliga mål för vilka det i Patent- och marknadsdomstolen kommer att gälla särskilda sammansättningsregler redan med en tillämpning av bestämmelsen i 1 kap. 2 § 1 andra ledet LRA skulle komma att undantas från lagen om rättegången i arbetstvister. *Arbetsdomstolen* delar inte den bedömningen med hänvisning till att målen inte längre ska handläggas av tingsrätt utan av en särskild domstol.

Som anges ovan kommer Patent- och marknadsdomstolen att vara en särskild domstol vid Stockholms tingsrätt. Det ligger visserligen nära till hands att göra en ändamålstolkning av 1 kap. 2 § 1 LRA av innebörd att mål som ska handläggas av en särskild domstol vid en tingsrätt jämställs med mål som ska handläggas endast av viss tingsrätt. På motsvarande sätt ter det sig naturligt att behandla mål som ska prövas av tingsrätt i annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken på samma sätt som mål som ska prövas av en särskild domstol i sådan sammansättning. En sådan tolkning strider dock mot ordalydelsen av bestämmelsen. Som anges ovan är en särskild domstol i processuellt hänseende inte att jämställa med en tingsrätt (se bl.a. 10 kap. 17 § första stycket RB). Med hänsyn till det och i syfte att skapa en klar och tydlig reglering i fråga om fördelningen av behörighet mellan de för arbetstvister behöriga domstolarna och Patent- och marknadsdomstolen anser regeringen att det i 1 kap. 2 § LRA uttryckligen bör anges vilka av de mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet som ska undantas från den för arbetstvister föreskrivna prövningsordningen. När det gäller utformningen av detta undantag gör regeringen följande överväganden.

Enligt nuvarande ordning undantas alltså dels mål som ska prövas av en viss tingsrätt, dels mål för vilka det gäller särskilda sammansättningsregler. Enligt regeringens uppfattning är det lämpligt att från lagen om rättegången i arbetstvister undanta samtliga måltypen för vilka särskilda sammansättningsregler ska gälla i Patent- och marknadsdomstolen, dvs. bland annat mål enligt patentlagen och lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar (se avsnitt 10.2). Detta överensstämmer med vad som gäller enligt nuvarande ordning. Även mål om intrång i gemenskapsvarumärke och gemenskapsformgivning, som enligt nuvarande ordning omfattas av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet, bör undantas från lagen om rättegången i arbetstvister. Detta på grund av att de bakomliggande EU-förordningarna kräver att medlemsstaterna utser så få nationella domstolar i första och andra instans som möjligt (se artikel 95 i rådets förordning [EG] nr 207/2009 av den 26 februari 2009 om gemenskapsvarumärken och artikel 80 i rådets förordning [EG] nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning). Även detta överensstämmer med vad som gäller enligt nuvarande ordning.

När det gäller de upphovsrättsliga mål för vilka Stockholms tingsrätt enligt nuvarande ordning är exklusivt behörig (58 § URL) kan det konstateras att de är få till antalet. Det gäller mål om ljudradio- och televisionsutsändning i strid mot upphovsrättslagen och mål om ersättning för vissa särskilda former av upphovsrättsliga utnyttjanden. Enligt nuvarande ordning är dessa mål undantagna i lagen om rättegången i arbetstvister. Att dessa mål skulle utgöra arbetstvister torde dock enligt regeringens bedömning vara synnerligen ovanligt om det alls förekommer. Det finns av det skälet inte något behov av att i lagen om rättegången i arbetstvister undanta de aktuella måltyperna. Om ett sådant mål, mot förmodan, skulle utgöra en arbetstvist bör det dock handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

Övriga immaterialrättsliga mål, bl.a. mål enligt varumärkeslagen, mönsterskyddslagen och upphovsrättslagen, kan enligt nuvarande ordning prövas i den för arbetstvister föreskrivna ordningen. Denna ordning bör, i enlighet med de angivna utgångspunkterna för prövningsordningen för de immaterialrättsliga tvister som också är arbetstvister, bestå. Dessa måltypen bör alltså inte undantas från lagen om rättegången i arbetstvister.

Även Arbetsdomstolen utgör en särskild domstol i rättegångsbalkens mening. För att undvika att det uppstår konkurrens mellan de båda domstolarnas respektive behörighetsområden bör det, som *Arbetsdomstolen* föreslår, i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar anges att Patent- och marknadsdomstolens behörighet att handlägga upphovsrättsliga, varumärkesrättsliga och mönsterrättsliga mål inte omfattar tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

Som Arbetsdomstolen påpekar får förslaget att ge Patent- och marknadsdomstolen exklusiv behörighet att pröva bl.a. immaterialrättsliga mål konsekvenser för möjligheten att med en arbetstvist kumulera en annan tvist som inte är en arbetstvist (1 kap. 1 § andra stycket LRA). På så sätt innebär reformen en ändrad ordning för de upphovsrättsliga, varumärkesrättsliga och mönsterrättsliga mål som enligt nuvarande ordning inte är koncentrerade till Stockholms tingsrätt. Den ordningen innebär dock enligt regeringen en rimlig avvägning mellan intresset av

att samla de immaterialrättsliga målen och intresset att behålla den arbetsrättsliga prövningsordningen.

7.2 Patent- och marknadsdomstolen ges viss behörighet att pröva tvistemål i allmänhet

Regeringens förslag: I den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar ska det införas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att pröva även ett annat tvistemål i samband med ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt tvistemål. En förutsättning för detta ska vara att domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter. Undantag ska göras för sådana tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister. Målen ska handläggas gemensamt.

Departementspromemorian innehåller inte något förslag i denna del. I departementspromemorian görs dock bedömningen att mål rörande företagshemligheter inte bör samlas med de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena (Ds 2014:2 s. 185–186).

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet*, *Sveriges advokatsamfund*, *Försvarets materielverk*, *Patent- och registreringsverket*, *SFIR* och *SEPAF*, anser att det bör övervägas att införa en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att pröva mål också mål som enligt allmänna forumregler ska handläggas vid annan domstol. Remissinstanserna nämner särskilt att bl.a. avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga frågor ofta har starka samband med immaterialrättsliga frågor. Marknadsdomstolen framhåller att det även på det marknadsrättsliga området finns behov av att kunna pröva ett mål på marknadsföringsrättslig grund gemensamt med ett mål på civilrättslig grund.

Ett flertal av de remissinstanser som uttalar sig särskilt angående mål om företagshemligheter, bl.a. *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *Företagarna*, *SFIR* och *SEPAF*, anser att dessa mål, i vart fall de som inte har någon arbetsrättslig anknytning, bör samlas med de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena. Övriga remissinstanser, däribland *Sveriges Ingenjörer* och *TCO*, instämmer i departementspromemorians bedömning eller har inte några invändningar mot den.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att Patent- och marknadsdomstolen ska vara behörig att pröva dels en talan som käranden väcker mot samma eller olika svarande om käromålen stödjer sig på väsentligen samma grund, dels en talan som svaranden väcker mot käranden angående samma sak eller en sak som har gemenskap med denna eller rörande en fordran som

kan gå i avräkning mot kändens. Det föreslås att en förutsättning för domstolens behörighet ska vara att talan väcks vid en viss senaste tidpunkt. I promemorian föreslås även att det i lagen om skydd för företagshemligheter ska införas en särskild regel som ger Patent- och marknadsdomstolen viss behörighet att pröva tvistemål om företagshemligheter (promemorian s. 41–53).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bland andra *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Nacka tingsrätt*, *Sveriges advokatsamfund*, *Företagarna*, *SFIR* och *SEPAF*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget att Patent- och marknadsdomstolen ges behörighet att pröva även andra tvistemål. Angående den föreslagna behörighetsregelns närmare utformning anser *SEPAF* att den innebär en bra avvägning vad gäller möjligheterna för domstolen att kumulera mål, samtidigt som den inte är alltför öppet eller vagt formulerad. *Svea hovrätt* anser däremot att regeln är för restriktivt utformad. *Sveriges advokatsamfund* ifrågasätter den föreslagna tidpunkten för när talan ska väckas. *Advokatsamfundet* anser att 42 kap. 15 a § RB bör göras generellt tillämpligt alternativt att det bör föreskrivas processuella sanktioner i de fall ett käromål väcks vid en sådan tidpunkt att det blir svårt att fullfölja en planerad huvudförhandling eller om det på annat sätt inte föreligger giltig ursäkt. *Nacka tingsrätt* anser att behörighetsregelns närmare utformning bör övervägas ytterligare. *Stockholms tingsrätt* anser att det är svårt att bedöma om den föreslagna behörighetsregeln är tillräcklig för att åstadkomma en effektiv samordning av mål som har samband med varandra. Om förslaget genomförs anser tingsrätten att den frågan bör tas upp inom ramen för en eventuell utvärdering av reformen. *Patent- och registreringsverket* anser att möjligheten att kumulera mål i Patent- och marknadsdomstolen bör utvidgas ytterligare, bl.a. så att mål om avtalslicenser kan handläggas med mål om immaterialrättsintrång (oavsett rättslig grund). *Göta hovrätt* är tveksam till förslaget såvitt avser möjligheten för Patent- och marknadsdomstolen att pröva genkäromål om fordran som kan gå i avräkning mot kändens. *Arbetsdomstolen* ställer sig frågande till om regeln inte innebär att en kändens kan väcka talan i Patent- och marknadsdomstolen även i en arbetstvist. Då detta inte synes vara avsikten anser *Arbetsdomstolen* att det av lagtexten bör framgå att kumulation inte ska kunna ske i de fall det andra tvistemålet är en arbetstvist. *Konkurrensverket* framhåller att det är angeläget att säkerställa att den ökade måltillströmning som kan bli en följd av förslaget inte går ut över de mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet.

En majoritet av remissinstanserna, däribland *Svea hovrätt*, *Arbetsdomstolen*, *Marknadsdomstolen*, *Svenskt Näringsliv*, *SFIR*, *Unionen* och *TCO*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget att Patent- och marknadsdomstolen ges viss behörighet att pröva tvistemål om företagshemligheter. *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen* och *SFIR* anser dock att kravet på att talan ska väckas samtidigt med en talan som omfattas av domstolens exklusiva behörighet innebär en onödig begränsning. *Unionen* och *TCO* understryker vikten av att det arbetsrättsliga tvistlösningssystemet behålls. *Arbetsdomstolen* har vissa lagtekniska synpunkter. *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *Företagarna* och *SEPAF* anser att Patent- och marknadsdomstolens

behörighet att pröva mål om företagshemligheter bör utvidgas ytterligare. Patent- och registreringsverket anser att endast mål som rör uppsägning och avsked bör undantas från Patent- och marknadsdomstolens behörighet.

Skälen för regeringens förslag

Det bör finnas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att pröva också tvistemål i allmänhet

I avsnitt 9.1 föreslås att rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål ska vara tillämpliga också i patent- och marknadsdomstolarna. Det innebär att bl.a. reglerna om förening av mål (kumulation) i 14 kap. RB blir tillämpliga. En förutsättning för att kumulation ska kunna ske enligt 14 kap. 1–6 §§ RB är. att den domstol vid vilken målen väckts är behörig och att samma rättegångsform är tillämplig för målen (14 kap. 7 § första stycket RB). I avsnitt 12.2.1 föreslås att det ska införas en särskild (mer vittgående) kumulationsregel i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar som ska möjliggöra att Patent- och marknadsdomstolen kan handlägga mål och ärenden oavsett rättegångsform. Även denna regel förutsätter dock att domstolen är behörig att handlägga de mål och ärenden som ska kumuleras. Det innebär att kumulation enligt den regeln endast kommer att kunna ske av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. Frågan är om det finns skäl att möjliggöra för Patent- och marknadsdomstolen att också pröva tvistemål som har samband med ett tvistemål som omfattas av domstolens exklusiva behörighet.

Immaterialrättsliga frågor har, som bl.a. *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Marknadsdomstolen* och *SFIR* framhåller, ofta ett nära samband med andra civilrättsliga frågor. Det är inte ovanligt att en talan baseras på såväl immaterialrättslig som avtalsrättslig grund (mål med s.k. blandade grunder). Enligt remissinstanserna skulle det innebära stora olägenheter om inte Patent- och marknadsdomstolen kunde pröva dessa frågor i ett sammanhang. Som exempel nämner Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt och SFIR att det samtidigt med ett immaterialrättsligt yrkande framställs ett yrkande om skadestånd på grund av avtalsbrott, t.ex. att käranden i ett mål om intrång i en ensamrätt också gör gällande att svaranden brutit mot ett licensavtal. SFIR nämner också som exempel att svaranden i ett mål om varumärkesintrång genstämningsvis gör gällande att ensamrätten i fråga ska förklaras ogiltig eller att svaranden i ett immaterialrättsligt mål gör gällande en kvittningsgill motfordran. Stockholms tingsrätt nämner den situationen att det samtidigt med en talan om överföring av patent på grund av avtal förs en talan om att avtalet i fråga är ogiltigt. Den förstnämnda talan handläggs som ett patenträttsligt tvistemål medan den andra talan handläggs som ett vanligt tvistemål. På grund av olika sammansättningsregler kan dessa mål enligt nuvarande ordning inte handläggas gemensamt och detta är inte heller möjligt enligt den föreslagna kumulationsregeln i lagen om patent- och marknadsdomstolar eftersom Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig att pröva tvistemål som inte omfattas av domstolens exklusiva behörighet. Tingsrätten anser att det även i denna situation bör vara möjligt att handlägga målen gemensamt vid Patent- och marknadsdomstolen.

Det är av stort processuellt värde att sammanhängande frågor kan prövas i ett sammanhang. På så sätt vinner man i många fall den fördelen att det processmaterial som är av betydelse för prövningen av flera frågor behöver läggas fram endast en gång. Dessutom medför det ofta besparingar av kostnader och besvär för såväl parterna som domstolen. Samtidigt minskar risken för motstridiga avgöranden. Som flera remissinstanser framhåller har framför allt immaterialrättsliga frågor ofta ett så nära samband med andra civilrättsliga frågor att det är lämpligt att frågorna prövas tillsammans. Detta är också i viss utsträckning möjligt enligt nuvarande ordning (14 kap. RB). För att reformen ska få önskat genomslag och inte innebära en försämring i detta avseende anser regeringen, i enlighet med vad som föreslås i promemorian och som remissinstanserna ställt sig bakom, att en motsvarande möjlighet bör finnas i Patent- och marknadsdomstolen. För att möjliggöra gemensam handläggning av sammanhängande frågor behövs det en regel som ger Patent- och marknadsdomstolen behörighet att, i samband med ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt tvistemål, pröva även ett annat tvistemål. En sådan bestämmelse bör föras in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Närmare förutsättningar för Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva tvistemål i allmänhet

Frågan inställer sig då vilka närmare förutsättningar som bör gälla för Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva andra tvistemål. I promemorian föreslås att Patent- och marknadsdomstolen ska vara behörig att pröva dels en talan som käranden väcker mot samma eller olika svarande om käromålen stödjer sig på väsentligen samma grund, dels en talan som svaranden väcker mot käranden angående samma sak eller en sak som har gemenskap med denna eller rörande en fordran som kan gå i avräkning mot kärandens. Det föreslås vidare att en förutsättning för domstolens behörighet ska vara att talan väcks senast vid en viss angiven tidpunkt. Promemorians förslag utgår från en liknande bestämmelse i den finska lagen (100/2013) om rättegång i marknadsdomstolen (se 1 kap. 5 § i den lagen).

Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen*, framhåller betydelsen av att behörighetsreglerna inte ges en alltför begränsad utformning. Svea hovrätt anser att de i promemorian föreslagna reglerna är alltför restriktiva då de inte tillgodoser behovet av att kunna kumulera exempelvis ett immaterialrättsligt mål med ett mål som rör andra civilrättsliga frågor i de fall målen har ett samband men ändå inte kan anses stödja sig på väsentligen samma grund. Enligt hovrätten medför de föreslagna reglerna att onödigt svåra överväganden måste göras, vilket skapar en osäkerhet och riskerar att mål som av t.ex. utredningsskäl lämpar sig för att handläggas tillsammans ändå inte kan göra det. Svea hovrätt föreslår därför att Patent- och marknadsdomstolen ska ges behörighet att pröva ett annat mål mellan samma eller olika parter om domstolen med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter anser att det är lämpligt. Även *Stockholms tingsrätt* föreslår att Patent- och marknadsdomstolen ska få ta upp och

handlägga en annan tvist mellan samma parter om domstolen anser att det är lämpligt.

I avsnitt 7.1 behandlas frågan om Patent- och marknadsdomstolen bör ges exklusiv behörighet att pröva tvistemål som har anknytning till immaterialrätt, marknadsföringsrätt och konkurrensrätt. Som skäl mot detta anförs att den föreslagna instansordningen utgör ett principiellt avsteg från vad som i allmänhet gäller och att den inte bör omfatta fler måltyper än nödvändigt. Det föreslås därför att Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet ska begränsas till de mål och ärenden som anges i de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga lagarna. Samma skäl talar i någon mån mot att nu skapa alltför vida möjligheter för Patent- och marknadsdomstolen att pröva andra tvistemål. De i promemorian föreslagna reglerna, som bl.a. *Marknadsdomstolen* och *SEPAF* ställer sig bakom, tillgodoser i stor utsträckning önskemålet att vara restriktiv i fråga om Patent- och marknadsdomstolens behörighet. För att reformen ska kunna få avsedda effekter är det dock viktigt att det skapas regler som fungerar bra i praktiken. Det talar starkt för att inte hålla en alltför restriktiv linje i fråga om domstolens behörighet. Nackdelen med att fler mål på så sätt kan komma att omfattas av en förkortad instanskedja bör dessutom kunna vägas upp av att Patent- och marknadsöverdomstolen, vid bedömningen av om ett överklagande till Högsta domstolen ska tillåtas, tar särskild hänsyn till att det är fråga om ett mål som inte omfattas av den exklusiva behörigheten. Mot bakgrund av detta anser regeringen att intresset av en samlad prövning av frågor som hänger samman på de aktuella rättsområdena väger tyngre än intresset av att begränsa tillämpningen av den förkortade instanskedjan.

När allmän domstol enligt nuvarande ordning prövar immaterialrättsliga mål kan domstolen, med tillämpning av 14 kap. 6 § RB, pröva ett annat mål mellan samma eller olika parter om det bedöms vara till fördel för utredningen (jfr även 8 kap. 6 § KL). Bestämmelsen möjliggör att kumulation kan ske exempelvis när olika käromål stödjer sig på likartade grunder eller när bevisningen är densamma för flera käromål. Enligt bestämmelsen kan kumulation även ske i de fall olika käromål stödjer sig på väsentligen samma grund men käromålen inte väckts samtidigt och kumulation enligt 14 kap. 1 och 2 §§ RB därför är utesluten. Även i lagen om rättegången i arbetstvister finns en regel som möjliggör handläggning av flera tvister mellan samma eller olika parter om rätten med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner sådan handläggning lämplig (1 kap. 1 § andra stycket LRA). För Arbetsdomstolen är denna regel en forumregel på så sätt att den möjliggör för domstolen att, gemensamt med en arbetstvist, pröva andra tvister än arbetstvister (se prop. 1974:77 s. 142). En liknande regel föreslogs av Miljöprocessutredningen (se betänkandet Miljöprocessen, SOU 2009:10, s. 473 f.). Förslaget ledde dock inte till någon lagstiftning med hänvisning till bristande beredningsunderlag (prop. 2009/10:215 s. 146).

För att uppnå en effektiv och processekonomisk handläggning och för att reformen ska få avsett genomslag anser regeringen i likhet med *Svea hovrätt* att Patent- och marknadsdomstolen, gemensamt med ett mål som omfattas av domstolens exklusiva behörighet, bör kunna pröva andra

tvistemål mellan samma eller olika parter. En förutsättning för detta bör dock vara att domstolen med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter anser att det är lämpligt i det enskilda fallet. Det bör således inte finnas någon ovillkorlig rätt att få ett annat tvistemål prövat gemensamt med ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål. En regel som lämnar ett så stort handlingsutrymme åt domstolen kan i och för sig vara ett osäkerhetsmoment för den som överväger att väcka en talan i Patent- och marknadsdomstolen. Det var också ett av skälen bakom promemorians förslag om delvis mer begränsade behörighetsregler. Det ska dock beaktas att, även om domstolen förfogar över frågan, bör parternas uppfattning tillmätas betydelse. Den potentiella osäkerheten uppvägs dessutom enligt regeringens uppfattning av de fördelar som regeln innebär för parter, bl.a. i form av besparing av kostnader och besvär som annars skulle uppstå på grund av att de skulle behöva föra en process i en annan domstol. Regeringen har också fullt förtroende för domstolarnas förmåga att tillämpa en sådan regel på ett sätt som leder till rättssäkerhet och förutsebarhet i rättstillämpningen. Den föreslagna bestämmelsen bör tas in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

När det gäller bedömningen av i vilka situationer som det kan vara lämpligt att Patent- och marknadsdomstolen prövar ett annat tvistemål kan viss ledning hämtas från tillämpningen av kumulationsregeln i 14 kap. 6 § RB. Om exempelvis en kårande, gemensamt med en talan som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet, väcker ett annat käromål mot samma eller olika svarande och käromålen stödjer sig på väsentligen samma eller likartade grunder bör det ofta vara lämpligt att målen prövas gemensamt i Patent- och marknadsdomstolen. Exempelvis bör således en talan om intrång i en ensamrätt kunna kombineras med en talan om att motparten brutit mot ett avtal angående samma ensamrätt, t.ex. ett licensavtal. Även i andra fall kan det finnas ett så nära samband mellan de frågor som ska prövas att det framstår som lämpligt att flera mål prövas i ett sammanhang. Även en talan som den ursprungliga svaranden väcker mot kåranden bör kunna prövas i Patent- och marknadsdomstolen. Genom kravet på att det ska vara lämpligt med hänsyn till utredningen bör det i regel förutsättas att målet gäller samma sak eller en sak som har gemenskap med det immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga målet. Detta är ofta fallet när svaranden till grund för talan åberopar en omständighet som också åberopas till stöd för ett bestridande. Ett exempel är då det i Patent- och marknadsdomstolen väckts en talan om överföring av patent på grund av avtal och svaranden gör gällande att avtalet i fråga är ogiltigt.

Enligt rättegångsbalkens regler kan kumulation ske även när den ursprungliga svaranden genstämningsvis kräver avräkning av en motfordran (14 kap. 3 § andra ledet RB). Bestämmelsen är tillämplig både på de fall när motfordran kan sägas ha gemenskap med huvudkåromålet och fall då motfordran helt saknar samband med det rättsförhållande som huvudkåromålet avser (se Fitger m.fl. Rättegångsbalken s. 14:16). I promemorian föreslås att Patent- och marknadsdomstolen ska vara behörig att pröva även en sådan talan. Som *Göta hovrätt* påpekar skulle det innebära att Patent- och marknadsdomstolen skulle kunna pröva en talan som

har sin grund i rättsförhållanden som faller utanför domstolens exklusiva behörighet. I likhet med Göta hovrätt anser regeringen att detta framstår som mindre lämpligt. Genom kravet på att Patent- och marknadsdomstolen får ta upp ett annat tvistemål endast om det är lämpligt med hänsyn till bl.a. utredningen kommer dock mål angående motfordringar som saknar samband med det rättsförhållande som det immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga målet avser, att falla utanför domstolens behörighet. Endast mål angående motfordringar som har ett sådant samband kommer därmed att falla inom domstolens behörighet.

I promemorian föreslås att Patent- och marknadsdomstolens utvidgade behörighet ska vara beroende av att talan väcks vid en viss senaste tidpunkt (jfr 14 kap. 7 § andra stycket RB). Någon sådan begränsning gäller inte vid kumulation enligt 14 kap. 7 § RB och är inte heller något krav vid kumulation enligt lagen om rättegången i arbetstvister. I förarbetena till den lagen uttalas att domstolen vid den lämplighetsbedömning som ska göras enligt 1 kap. 1 § andra stycket ska beakta bl.a. karendens intresse av att ett avgörande av arbetstvisten inte fördröjs av den gemensamma handläggningen (se proposition med förslag till lag om rättegången i arbetstvister, m.m., prop. 1974:77, s. 142).

En ändamålsenlig och effektiv handläggning av tvistemål förutsätter, som *Sveriges advokatsamfund* framhåller, att det finns regler som förhindrar en part från att agera i illojalt syfte. Om Patent- och marknadsdomstolen skulle ta upp en talan som väcks först på ett sent stadium av handläggningen av det immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga målet (jfr 14 kap. 7 a § RB) skulle det kunna medföra att det sistnämnda målet inte kan avgöras med den skyndsamhet som är önskvärd. Denna aspekt är något som domstolen bör kunna beakta inom ramen för den lämplighetbedömning som domstolen ska göra i varje enskilt fall. Till skillnad från vad som föreslås i promemorian anser regeringen att det mot den bakgrunden inte finns skäl att ställa upp några särskilda tidsfrister för talans väckande.

Det bör dock finnas vissa begränsningar i möjligheten för Patent- och marknadsdomstolen att pröva andra tvistemål. På samma sätt som föreslås i fråga om Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet bör domstolen inte kunna pröva sådana tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (se avsnitt 7.1). Patent- och marknadsdomstolens behörighet bör dessutom vara beroende av att något annat inte följer av reglerna i 10 kap. RB. Exempelvis kan parterna ha träffat ett avtal om val av behörig domstol (10 kap. 16 § RB) eller en tvist kan omfattas av någon annan domstols exklusiva behörighet (10 kap. 17 § RB). Som anges i promemorian följer dessa begränsningar av hänvisningen till rättegångsbalkens regler i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar (se avsnitt 9.1).

Syftet med att ge Patent- och marknadsdomstolen behörighet att pröva andra tvistemål är att möjliggöra för domstolen att handlägga sådana mål gemensamt med ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål. Frågan är om det ändå skulle finnas anledning att införa en möjlighet att under handläggningen kunna särskilja målen, t.ex. med hänsyn till tidpunkten för talans väckande i det andra målet. Som anges ovan kan den omständigheten att en talan väcks först på ett

sent stadium av handläggningen av det immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga målet, dock beaktas vid bedömningen av om det är lämpligt att Patent- och marknadsdomstolen prövar talan. Mot den bakgrunden bör det bli ovanligt med situationer där målen behöver särskiljas. De angivna omständigheterna leder vid en samlad bedömning till slutsatsen att det inte bör införas någon möjlighet att särskilja de gemensamt handlagda målen i fall då ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål har kumulerats med ett annat tvistemål.

När det gäller frågan vilken rättegångsform som ska tillämpas vid gemensam handläggning av dispositiva och indispositiva tvistemål, se avsnitt 12.2.1. I avsnitt 10 föreslås att det för de marknadsföringsrättsliga, konkurrensrättsliga och vissa immaterialrättsliga mål ska gälla särskilda sammansättningsregler. Om ett sådant mål kumuleras med ett annat tvistemål ska rätten ha den sammansättning som det marknadsföringsrättsliga, konkurrensrättsliga eller immaterialrättsliga målet kräver (se avsnitt 10.2).

Patent- och marknadsdomstolens möjligheter att pröva mål om företagshemligheter

När det gäller frågan huruvida mål om företagshemligheter bör samlas med de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena finns det, såsom anges i departementspromemorian, särskilda komplikationer till följd av kopplingen till arbetsrätten. I departementspromemorian anges vidare att den nuvarande prövningsordningen, såvitt framkommit, fungerat väl och att lagstiftningen rörande företagshemligheter är föremål för översyn (jfr betänkandet Förstärkt skydd för företagshemligheter av Utredningen om skyddet för företagshemligheter, SOU 2008:63). Med hänsyn till bl.a. detta görs i departementspromemorian bedömningen att det sammantaget finns övervägande skäl för att inte låta mål om företagshemligheter omfattas av reformen.

Som skäl för att även mål om företagshemligheter ska samlas med de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena anför bl.a. *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *Företagarna*, *SFIR* och *SEPAF*, att dessa mål har en stark koppling till såväl immaterialrätten som konkurrensrätten. Flera av remissinstanserna anför vidare att det inte är ovanligt att en rättighetshavare som grund för talan åberopar skydd enligt både lagen om skydd för företagshemligheter och någon av de immaterialrättsliga lagarna, t.ex. lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Enligt nuvarande ordning är det möjligt att pröva dessa frågor i ett sammanhang. Starka processekonomiska skäl talar för att detta ska vara möjligt även fortsättningsvis. Som ett alternativ till att samla mål om företagshemligheter med de mål och ärenden som omfattas av reformen föreslår *SEPAF* och *Stockholms tingsrätt* att det införs en fakultativ kumulationsregel som gör det möjligt för Patent- och marknadsdomstolen att pröva frågor om företagshemligheter när dessa har samband med ett mål som omfattas av domstolens behörighet.

Regeringen instämmer i departementspromemorians bedömning att det inte är aktuellt att ändra prövningsordningen för de mål om företagshemligheter som ska handläggas som arbetstvister enligt lagen om rättegången i arbetstvister. Dessa bör även fortsättningsvis handläggas enligt den lagen och därmed prövas av tingsrätt eller Arbetsdomstolen. De fortsatta övervägandena avser därför endast sådana mål om företagshemligheter som inte utgör arbetstvister.

Även om lagen om skydd för företagshemligheter har anknytning till såväl immaterialrätt som konkurrensrätt och det därmed kan finnas fördelar med att mål som rör tillämpningen av lagen prövas av Patent- och marknadsdomstolen finns det också skäl som talar mot en sådan lösning. Målen har också koppling till andra rättsområden, förutom arbetsrätten även straffrätten och yttrandefriheten. Regeringen föreslår att det ska gälla en särskild instansordning för de tvistemål och ärenden som omfattas av patent- och marknadsdomstolsreformen (se avsnitt 6.6). Denna instansordning utgör ett principiellt avsteg från vad som i allmänhet gäller och den bör därför inte omfatta fler måltypen än nödvändigt. Detta gör sig gällande med särskild styrka i förhållande till måltypen med beröringspunkter till så många rättsområden som målen rörande företagshemligheter. I motsats till bland andra Sveriges advokatsamfund, Företagarna och SEPAF anser regeringen därför att det åtminstone inte till en början bör skapas någon generell exklusiv behörighet för Patent- och marknadsdomstolen att pröva tvistemål om företagshemligheter. Tingsrätten bör i stället även fortsättningsvis vara behörig att pröva sådana tvistemål. Detsamma bör gälla för de mål om företagshemligheter som utgör brottmål.

Som flera remissinstanser framhåller finns det dock starka process-ekonomiska skäl som talar för att en talan om skadestånd eller vitesförbud enligt lagen om skydd för företagshemligheter bör kunna prövas gemensamt med en talan om exempelvis upphovsrättsintrång eller vitesförbud enligt upphovsrättslagen (se t.ex. RH 2002:11). Inom ramen för rättegångsbalkens regler (14 kap. RB) är detta möjligt enligt nuvarande ordning. För att den nya domstolsordningen inte ska innebära en försämring i detta avseende bör en gemensam prövning i denna situation även fortsättningsvis vara möjlig.

I promemorian föreslås att det i lagen om skydd för företagshemligheter ska införas en regel som ger Patent- och marknadsdomstolen behörighet att pröva ett tvistemål enligt den lagen om talan väcks samtidigt med en talan enligt någon av de lagar som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet och detta bedöms vara lämpligt. Förslaget ska ses i ljuset av att den i promemorian föreslagna möjligheten för Patent- och marknadsdomstolen att pröva andra tvistemål är mer begränsad än den möjlighet som nu föreslås. Med den nu föreslagna utformningen av behörighetsregeln kommer Patent- och marknadsdomstolen att kunna pröva ett tvistemål enligt lagen om skydd för företagshemligheter gemensamt med ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt tvistemål, om domstolen bedömer att detta är lämpligt och förutsatt att det inte är fråga om en arbetstvist. I förhållande till promemorians förslag innebär detta inte någon ändring i sak förutom att det – i enlighet med vad *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen* och *SFIR* efterfrågar – inte uppställs något krav på

att talan ska väckas samtidigt. Regeringen anser att detta är en lämplig ordning och att det därför inte finns skäl att införa en särskild behörighetsregel för mål om företagshemligheter.

7.3 Patent- och marknadsdomstolen ges viss behörighet att pröva blandade åtal m.m.

Regeringens förslag: Flertalet av bestämmelserna om domstolars behörighet och överlämnande av mål i 19 kap. RB ska gälla i förhållande till Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. Vid tillämpningen av bestämmelserna ska Patent- och marknadsdomstolen jämföras med en sådan allmän underrätt som det gäller särskilda forumregler för (19 kap. 9 § första stycket första meningen RB). Ett åtal för ett brott enligt patentlagen eller växtförädlarrättslagen ska dock inte kunna prövas gemensamt med ett åtal för ett annat brott.

Departementspromemorian innehåller inte något förslag i denna del.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* och *Stockholms tingsrätt* anför att det enligt nuvarande ordning inte finns någon möjlighet för en särskild domstol att pröva mål som innefattar såväl immaterialrättslig brottslighet som annan brottslighet, s.k. blandade åtal, och att det därför bör införas en bestämmelse som möjliggör detta. Hovrätten anser vidare att immaterialrättsliga brottmål i undantagsfall bör kunna prövas av en annan domstol än Patent- och marknadsdomstolen. *Linköpings tingsrätt* ifrågasätter om Patent- och marknadsdomstolen bör kunna pröva blandade åtal.

Stockholms tingsrätt anför att Patent- och marknadsdomstolens behörighet inte tycks omfatta mål om näringsförbud som grundas på att någon har begått ett brott enligt den immaterialrättsliga lagstiftningen och inte heller mål om förverkande enligt brottsbalken som baseras på brott enligt den immaterialrättsliga lagstiftningen eller på att ett föremål kan befaras komma till användning vid brott enligt samma lagstiftning. Det finns enligt tingsrätten skäl att låta Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfatta även sådana mål.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 54–61).

Remissinstanserna: *Göteborgs tingsrätt* är tveksam till förslaget att Patent- och marknadsdomstolen, gemensamt med ett immaterialrättsligt brottmål, ska kunna pröva andra brottmål där en eller flera andra personer åtalas för ett eller flera andra brott. Enligt tingsrätten bör det i lag framgå att detta endast kan ske efter samtycke från eller åtminstone samråd med åklagare och de medtilltalades försvarare. Göteborgs tingsrätt anser vidare att ett beslut att handlägga ett immaterialrättsligt brottmål gemensamt med ett annat brottmål bör kunna överklagas, lämpligen till hovrätt. Tingsrätten ifrågasätter om patent- och marknadsdomstolarna har erforderlig erfarenhet och kompetens för att döma i andra brottmål än sådana som gäller immaterialrätt. *Malmö tingsrätt* framhåller vikten av att det ges vägledning i fråga om när det är olämpligt att Patent- och

marknadsdomstolen prövar blandade åtal. *Jusek* anser att frågan om Patent- och marknadsdomstolen ska ges behörighet att pröva blandade åtal kan behöva ses över ytterligare så att det blir tydligt var ett brottmål kan komma att handläggas. *Svea hovrätt* yttrar sig på nytt i frågan om immaterialrättsliga brottmål i undantagsfall bör kunna prövas av en annan domstol än Patent- och marknadsdomstolen.

Stockholms tingsrätt anser att det, även om det är extremt ovanligt att åtal väcks för ett brott enligt patent- eller växtförädlarrättslagen, finns skäl att överväga att ge Patent- och marknadsdomstolen behörighet att även i sådana mål pröva yrkanden om förverkande och företagsbot som riktas mot någon annan än den tilltalade samt yrkanden om näringsförbud. Tingsrätten anser att det även finns skäl att överväga att ge Patent- och marknadsdomstolen behörighet att pröva mål om förverkande, företagsbot och näringsförbud där yrkandet grundas på begångna eller befarade brott mot de immaterialrättsliga lagar som omfattas av domstolens exklusiva behörighet. Om de föreslagna ändringarna skulle förutsätta ytterligare beredningsunderlag anser tingsrätten att frågorna med fördel kan hanteras inom ramen för en framtida utvärdering av reformen.

Skälen för regeringens förslag

Behörighet att pröva blandade åtal

En särskild fråga som uppkommer med anledning av förslaget att de immaterialrättsliga brottmålen ska samlas i särskilda domstolar (se avsnitt 5.3.2 och 6.2) är vad som ska gälla i fråga om domstolarnas behörighet bl.a. då någon åtalas för både immaterialrättslig brottslighet och annan brottslighet.

Regler om domstols behörighet i brottmål, s.k. forumregler, finns i bl.a. rättegångsbalken (19 kap. RB). Enligt rättegångsbalken gäller att om någon har begått flera brott, får åtal för samtliga brott tas upp av den domstol som är behörig att ta upp åtal för något av brotten (19 kap. 6 § RB). En förutsättning för detta är att domstolen med hänsyn till utredningen, kostnader och andra omständigheter anser att det är lämpligt. Om åtal har väckts mot någon för flera brott ska åtalen handläggas i en rättegång. Om det är till fördel för målets handläggning och det inte finns särskilda skäl mot det får dock åtalen handläggas var för sig. Åtalen får inte förenas om domstolen är obehörig att handlägga något av åtalen eller om det gäller olika rättegångsformer för dem (45 kap. 3 § RB).

I åtskilliga lagar finns det särskilda forumregler som anger att ett visst slags brott ska åtalas vid en viss angiven domstol. Enligt nuvarande ordning är exempelvis *Stockholms tingsrätt* exklusivt behörig att ta upp åtal angående patentintrång (65 § PL). Om någon har begått ett brott för vilket åtal ska tas upp vid en viss allmän underrätt, dels ett annat brott, kan det förstnämnda brottet inte på grund av vad som sägs i 19 kap. 6 § RB åtalas vid den domstol som är behörig att ta upp det sistnämnda brottet (19 kap. 9 § första stycket första meningen RB). Däremot är det ingenting som hindrar att båda brotten åtalas vid den domstol som är behörig att ta upp det förstnämnda brottet. Såsom *Svea hovrätt* och *Stockholms tingsrätt* påpekar är bestämmelserna i 19 kap. RB inte

tillämpliga om en ansvarsfråga ska tas upp av en särskild domstol (19 kap. 9 § första stycket andra meningen RB).

Som skäl mot att Patent- och marknadsdomstolen ska kunna pröva blandade åtal anför *Linköpings tingsrätt* att det kan uppstå situationer då det är mindre lämpligt att ett brottmål handläggs av Patent- och marknadsdomstolen. Som exempel nämner tingsrätten att ett immaterialrättsligt mål är av mindre betydelse i förhållande till övrig brottslighet eller att ett åtal avseende ett immaterialrättsligt brott läggs ner och det endast kvarstår åtal för annan brottslighet.

Frågan om Patent- och marknadsdomstolen bör vara behörig att pröva blandade åtal ska ses i ljuset av att antalet immaterialrättsliga brottmål är relativt få (ca 20 mål per år) och att risken för blandade åtal av betydelse får anses vara liten. Som *Stockholms tingsrätt* påpekar är det extremt ovanligt att åtal väcks för ett brott mot patentlagen eller växtförädlarrättslagen. Ur straffrättslig synvinkel är det önskvärt att brottslighet bedöms samlat så att det blir möjligt att bestämma en gemensam påföljd för den samlade brottsligheten. Även processekonomiska skäl talar för att flera åtal mot en och samma person ska kunna hanteras samlat. För en tilltalad är det vidare i allmänhet mindre betungande att inställa sig i endast en domstol. Eftersom patent- och marknadsdomstolarna kommer att utgöra särskilda domstolar vid Stockholms tingsrätt respektive Svea hovrätt kommer det i domstolarna att finnas både kompetens och erfarenhet av att döma i brottmål, vilket *Göteborgs tingsrätt* ifrågasätter. Sammantaget anser regeringen att övervägande skäl talar för att Patent- och marknadsdomstolen bör ges behörighet att pröva blandade åtal. För att domstolen ska kunna ta upp ett annat åtal bör krävas att domstolen med hänsyn till utredningen, kostnader och andra omständigheter anser att gemensam handläggning är lämplig (jfr 19 kap. 6 § RB). Därvid utgör naturligtvis parternas inställning till denna fråga en viktig omständighet. Det finns inte, såsom *Göteborgs tingsrätt* föreslår, något behov att för dessa typer av beslut införa några särskilda regler om överklagande.

I promemorian konstateras att, i de fall en gemensam handläggning av flera åtal i Patent- och marknadsdomstolen inte bedöms vara lämplig, åtalen måste prövas separat. *Svea hovrätt* anser att en sådan ordning är mindre lämplig i de fall den immaterialrättsliga brottsligheten i förhållande till den övriga misstänkta brottsligheten är av helt underordnad betydelse. I dessa fall anser Svea hovrätt att åtalen, dvs. även åtalet för den immaterialrättsliga brottsligheten, bör prövas av den domstol som enligt rättegångsbalkens regler (19 kap. 1 eller 2 §§ RB) annars är behörig. En ordning som innebär att åtalen måste prövas separat skulle enligt hovrätten medföra en rad olägenheter för såväl domstolarna som parterna och andra berörda aktörer. En sådan ordning skulle dessutom medföra kostnadsökningar och omotiverade effektivitetsförluster och det skulle inte heller vara möjligt att beakta den straffrättsliga principen om gemensam påföljdsbestämning för samlad brottslighet.

I avsnitt 7.1 föreslås att Patent- och marknadsdomstolens behörighet ska vara exklusiv, vilket innebär att andra domstolar inte kommer att kunna pröva immaterialrättsliga brottmål. Som *Svea hovrätt* anger är det i regel inte lämpligt att Patent- och marknadsdomstolen prövar blandade åtal i de fall då den immaterialrättsliga brottsligheten i förhållande till

den andra brottsligheten är av helt underordnad betydelse. Detta är en omständighet som bör beaktas vid den lämplighetsbedömning som Patent- och marknadsdomstolen ska göra i varje enskilt fall då den tar ställning till om flera åtal ska prövas gemensamt. När det gäller frågan huruvida det, som Svea hovrätt föreslår, för dessa fall bör finnas ett undantag från Patent- och marknadsdomstolens annars exklusiva behörighet som möjliggör att åtalen prövas gemensamt av en annan domstol gör regeringen följande överväganden. Med hänsyn till att antalet immaterialrättsliga brottmål är få och att risken för blandade åtal av betydelse får anses vara liten framstår behovet av en sådan reglering som Svea hovrätt föreslår inte som särskilt stort. Till detta kommer att immaterialrättsliga mål och ärenden i övrigt inte längre kommer att prövas av andra domstolar än patent- och marknadsdomstolarna. Övriga domstolar kommer därmed ha sämre förutsättningar än för närvarande att pröva immaterialrättsliga brottmål. Eftersom syftet med reformen är att samla alla mål på rättsområdet skulle det också riskera att minska genomslaget av reformen. En sådan ordning som Svea hovrätt föreslår skulle dessutom avvika från vad som enligt nuvarande ordning gäller då det finns särskilda bestämmelser som anger att åtal för ett visst brott ska prövas av en viss domstol (se 19 kap. 9 § RB). Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte framstår som lämpligt med en ordning som innebär att en annan domstol än Patent- och marknadsdomstolen i vissa fall ska vara behörig att pröva immaterialrättsliga brottmål.

Den av *Linköpings tingsrätt* nämnda situationen att ett åtal avseende ett immaterialrättsligt brott läggs ner och att det endast kvarstår ett åtal för annan brottslighet, kommer enligt regeringens bedömning inte att bli vanligt förekommande. Om situationen uppstår bör den hanteras på samma sätt som gäller enligt rättegångsbalken när något förhållande som har grundat domstolens behörighet ändras under processen. Enligt rättegångsbalken behåller en domstol sin behörighet att handlägga ett mål om något förhållande som har grundat behörigheten ändras efter det att stämning har delgetts den misstänkte (19 kap. 7 § första stycket RB). I stället för att fortsätta handläggningen av målet får domstolen under vissa förutsättningar överlämna målet till en annan behörig tingsrätt. En motsvarande överlämnandemöjlighet finns även om flera mål om allmänt åtal mot en tilltalad pågår samtidigt vid olika hovrätter (19 kap. 7 § andra och tredje styckena RB). Om ett åtal för ett immaterialrättsligt brott läggs ner och det endast kvarstår åtal för annan brottslighet bör Patent- och marknadsdomstolen således inte förlora sin behörighet att handlägga målet förutsatt att stämning har delgetts den misstänkte. På samma sätt som gäller enligt rättegångsbalken bör dock Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen, i den aktuella situationen, även ha en möjlighet att överlämna målet till en annan behörig tingsrätt respektive hovrätt.

En situation som kan uppstå när någon åtalas för både ett immaterialrättsligt brott och ett annat brott är att en eller flera ytterligare personer åtalas för det senare brottet. Inte heller denna situation bedöms bli vanligt förekommande. För att undvika de olägenheter som kan uppstå om flera åtal mot en person måste handläggas i olika rättegångar föreslås i promemorian att Patent- och marknadsdomstolen, i den aktuella situationen, även bör ha möjlighet att pröva åtalet mot den eller de

ytterligare personer som är åtalade för medverkan i brottet. *Göteborgs tingsrätt* är tveksam till förslaget. Enligt tingsrätten kan förslaget medföra olägenheter för de medtilltalade som befinner sig långt från Stockholm och som genom att de tvingas infinna sig vid Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt skulle drabbas av ökade kostnader.

Möjligheten att pröva åtal mot flera personer som har medverkat till ett brott vid en domstol som är behörig för någon av personerna i fråga finns redan enligt nuvarande ordning (se 19 kap. 3 § RB). Att Patent- och marknadsdomstolen ges motsvarande möjlighet innebär således inte någon nyordning. Om det med hänsyn till omfattningen av det åtal som avser flera personer eller om det av andra skäl inte är lämpligt att åtalet prövas av Patent- och marknadsdomstolen kan detta beaktas vid den lämplighetsbedömning som domstolen ska göra då den tar ställning till om åtalet ska prövas där. Som anges ovan bör hänsyn även tas till parternas inställning i frågan. Regeringen anser, i enlighet med vad som föreslås i promemorian, att Patent- och marknadsdomstolen i vissa fall bör kunna pröva åtal mot annan än den som är misstänkt för immaterialrättslig brottslighet. Möjligheten att pröva blandade åtal bör inte gälla i de patenträttsliga och växtförädlarrättsliga brottmålen eftersom det för dessa mål föreslås särskilda sammansättningsregler som innebär att nämndemän inte kommer att ingå i rätten (se avsnitt 10.2).

Vissa av rättegångsbalkens bestämmelser om domstolars behörighet och om överlämnande av mål bör gälla

Även när det gäller flera andra regler i 19 kap. RB finns det ett behov av motsvarande regler för patent- och marknadsdomstolarna. Det gäller bestämmelserna om domstols behörighet vid prövningen av en fråga om ansvar för bl.a. falskt eller obefogat åtal (4 §) och ansvar för en rättegångsförseelse eller ett annat brott under rättegången (5 §). Även bestämmelserna om domstols behörighet vid beslut som inte utan fara kan skjutas upp (8 §) samt om avtal om val av domstol (9 § andra stycket) är av relevans för patent- och marknadsdomstolarna. Detsamma gäller i fråga om högre rätts skyldighet att pröva lägre rätts behörighet (10 §), möjligheten för högre rätt att på begäran av en part hänvisa ett mål som väckts vid en obehörig domstol till en behörig domstol (11 §) och möjligheten för en obehörig domstol att under vissa förutsättningar överlämna en ansökan till en behörig domstol (11 a §).

Frågor som avser åtgärder under förundersökningen och användande av tvångsmedel, t.ex. förordnande av offentlig försvarare och häktning, kan uppkomma innan åtal har väckts. När det gäller misstanke om brott som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet blir domstolen behörig att pröva även dessa frågor. På samma sätt som enligt rättegångsbalken finns det ett behov av att reglerna för patent- och marknadsdomstolarna om behörighet och överlämnande av mål ska kunna tillämpas även i fråga om domstolarnas befattning med förundersökning och användande av tvångsmedel. Om beslut i en sådan fråga bör fattas utan dröjsmål bör frågan få tas upp även av en annan domstol än Patent- och marknadsdomstolen (jfr 19 kap. 12 § RB).

Behörighet att pröva frågor om företagsbot, förverkande och näringsförbud

I brottmål kan det uppkomma frågor om bl.a. företagsbot, förverkande och näringsförbud.

Företagsbot är en ekonomisk sanktion som under vissa förutsättningar kan åläggas en näringsidkare för brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet. Företagsbot får åläggas en fysisk eller juridisk person på yrkande av åklagare. Bestämmelser om företagsbot finns i brottsbalken (36 kap. brottsbalken, BrB).

På immaterialrättens område finns särskilda bestämmelser om förverkande av egendom med avseende på vilken brott föreligger i respektive immaterialrättslig lag (se t.ex. 53 a § URL, 57 a § PL och 8 kap. 2 § VML). Enligt dessa bestämmelser kan förverkande även ske av utbyte av brott, kostnadsersättningar och egendom som har använts som eller har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott. I stället för viss egendom får dess värde förklaras förverkat. Talan om förverkande förs av åklagare eller målsägande. I brottsbalken finns ytterligare bestämmelser om förverkande som kan tillämpas vid intrång i en immateriell rättighet (36 kap. 3 och 4 §§ BrB).

Både förverkande och företagsbot utgör särskild rättsverkan av brott (1 kap. 8 § BrB). Av detta följer att i de fall en talan om förverkande eller företagsbot riktas mot någon som samtidigt är åtalad för brott, ska talan prövas i samband med att åtalet för det aktuella brottet prövas (se propositionen om ändring i brottsbalken m.m. (företagsbot), prop. 1985/86:23, s. 56 och NJA 1990 s.401).

Talan om förverkande kan också föras mot någon annan än den som är tilltalad (se 36 kap. 5 § BrB). Detsamma gäller i fråga om företagsbot, t.ex. då näringsverksamheten bedrivs i form av en juridisk person eller när brottet begåtts av någon som är anställd i en enskild näringsidkares verksamhet. Lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m. (1986 års förfarandelag) innehåller förfaranderegler vid prövningen av en fråga om förverkande av egendom till det allmänna eller om annan särskild rättsverkan av brott, såsom företagsbot, när frågan inte rör någon som är tilltalad för brott. En fråga som avses i lagen ska prövas av tingsrätt efter särskild talan och för en sådan talan gäller i tillämpliga delar reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter (2 § 1986 års förfarandelag). Detta innebär bl.a. att forumreglerna i 19 kap. RB är tillämpliga när det gäller frågan vilken domstol som är behörig att pröva talan (se propositionen Företagsbot, prop. 2005/06:59, s. 49 och prop. 1985/86:23 s. 57).

Patent- och marknadsdomstolen kommer att vara exklusivt behörig att pröva mål om förverkande enligt de immaterialrättsliga lagarna (se avsnitt 7.1). Vidare innebär den omständigheten att förverkande och företagsbot utgör särskild rättsverkan av brott att Patent- och marknadsdomstolen, vid prövningen av ett åtal för immaterialrättslig brottslighet, även kommer att kunna pröva eventuella yrkanden om förverkande eller företagsbot som riktas mot den tilltalade.

Från processekonomiska utgångspunkter är det lämpligt att även frågor om förverkande och företagsbot som rör någon annan än den som är tilltalad för brott prövas samtidigt med en talan om ansvar för brottet i

fråga. Annars finns det en risk att utredningen om själva brottet måste läggas fram vid flera tillfällen. Regeringen anser därför att Patent- och marknadsdomstolen, gemensamt med ett immaterialrättsligt brottmål, bör ha möjlighet att pröva frågor om förverkande och företagsbot som riktas mot någon annan än den tilltalade. Med hänsyn till att det för de patenträttsliga och växtförädlarrättsliga målen föreslås särskilda sammansättningsregler bör en sådan möjlighet dock inte finnas i dessa mål.

En annan fråga som kan aktualiseras i samband med ett brottmål är näringsförbud. Näringsförbud kan bl.a. meddelas den som grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och som därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt (4 § lagen om näringsförbud). En talan om näringsförbud på grund av brott förs av åklagare med tillämpning av bestämmelserna om talan i brottmål (15 § lagen om näringsförbud). För förfarandet gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för mål som rör allmänt åtal för brott där det inte är föreskrivet strängare straff än ett år. När det gäller frågan vilken domstol som ska pröva en talan om näringsförbud tillämpas forumreglerna för brottmål i 19 kap. RB (se propositionen om lag om näringsförbud, m.m., prop. 1985/86:126, s. 168). Det innebär bl.a. att en talan om näringsförbud som förs mot en tilltalad samtidigt med en talan om ansvar för brott, enligt 19 kap. 6 § RB, kan prövas gemensamt av den behöriga domstolen (se propositionen om ändring i konkurslagen (1921:225), prop. 1979/80:83, s. 59). Regeringen anser att en motsvarande möjlighet bör finnas i Patent- och marknadsdomstolen när talan om näringsförbud förs mot en tilltalad samtidigt med en talan om ansvar för ett immaterialrättsligt brott.

I promemorian anges att möjligheten att pröva frågor om förverkande och företagsbot mot någon annan än den tilltalade samt frågor om näringsförbud inte bör gälla i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga brottmål. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt nuvarande ordning när Stockholms tingsrätt handlägger patenträttsliga brottmål. *Stockholms tingsrätt* anser att det finns skäl att överväga att ge Patent- och marknadsdomstolen behörighet även i dessa fall. Vid prövningen av frågor om förverkande och företagsbot mot annan respektive näringsförbud på grund av brott ska nämndemän ingå i rätten (se 1 kap. 3 b § RB). På grund av att det i Patent- och marknadsdomstolen föreslås gälla särskilda sammansättningsregler för patenträttsliga och växtförädlarrättsliga brottmål som innebär att nämndemän inte kan ingå i rätten, kommer dessa brottmål inte att kunna prövas gemensamt med mål om förverkande och företagsbot mot annan eller mål om näringsförbud. Det finns inte förutsättningar att nu föreslå någon annan ordning i detta hänseende. Frågan kan dock, liksom frågan huruvida Patent- och marknadsdomstolen bör vara behörig att pröva talan om förverkande, företagsbot och näringsförbud som grundas på begångna eller befarade brott mot den immaterialrättsliga lagstiftningen, övervägas vid en utvärdering av reformen.

Lagtekniska överväganden

Den föreslagna ordningen i fråga om Patent- och marknadsdomstolens behörighet vid blandade åtal m.m. överensstämmer med vad som gäller enligt 19 kap. RB för mål som faller under allmän underrätts kompetens men för vilka särskilda forumregler gäller (19 kap. 9 § första stycket första meningen RB). Som anges ovan är bestämmelserna i 19 kap. RB inte tillämpliga om ansvarsfrågan ska tas upp av en särskild domstol (19 kap. 9 § första stycket andra meningen RB), vilket Patent- och marknadsdomstolen kommer att vara (jfr avsnitt 6). Såsom konstateras ovan finns det i patent- och marknadsdomstolarna ett behov av regler motsvarande flera av bestämmelserna i 19 kap. RB. Det kan sättas i fråga om undantaget för särskilda domstolar 19 kap. 9 § RB fortfarande är relevant i alla avseenden i de fall ansvarsfrågan ska prövas av en särskild domstol inom ramen för de allmänna domstolarna. Det finns dock i detta lagstiftningsärendet inte förutsättningar att ta ställning till den frågan. I stället bör relevanta bestämmelser i 19 kap. RB göras tillämpliga i förhållande till Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen genom en hänvisning i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Vid tillämpningen av dessa bestämmelser bör Patent- och marknadsdomstolen jämföras med sådan allmän underrätt för vilken särskilda forumregler gäller (19 kap. 9 § första stycket första meningen RB). Av rättegångsbalkens regler framgår under vilka förutsättningar kumulation ska ske (45 kap. 3 § RB).

8 En ny domstolslag

Regeringens förslag: Bestämmelser om domstolsorganisationen för prövning av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden och vissa bestämmelser om förfarandet i dessa mål och ärenden ska samlas i en särskild lag om patent- och marknadsdomstolar.

Lagen om marknadsdomstol m.m. och lagen om Patentbesvärsrätten ska upphävas.

I den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar ska det införas en bestämmelse om Konsumentombudsmannen som motsvarar den bestämmelse som finns i lagen om marknadsdomstol m.m.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 211 och 227–228).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Domstolsverket* ifrågasätter om den föreslagna bestämmelsen om Konsumentombudsmannen hör hemma i en lag om patent- och marknadsdomstolar.

Skälen för regeringens förslag: Inrättandet av Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen gör att det finns behov av bestämmelser angående domstolarnas organisation och vilka som dömer i domstolarna. Dessa bestämmelser bör tas in i en särskild lag (jfr t.ex. lagen om mark- och miljödomstolar). Den nya lagen bör även

innehålla bestämmelser om domstolarnas sammansättning i den mån avvikelser görs från rättegångsbalkens och ärendelagens regler (se närmare avsnitt 10). Den bör även innehålla vissa andra generella bestämmelser om förfarandet. Vilka processuella bestämmelser som bör finnas i den nya lagen och vilka bestämmelser som bör finnas i de materiella lagarna övervägs närmare i avsnitt 9.

En konsekvens av att Patentbesvärsträtten och Marknadsdomstolen upphör med sina respektive verksamheter (se avsnitt 6.7) är att lagen (1977:729) om Patentbesvärsträtten, PBRL, och lagen om marknadsdomstol m.m., MDL, bör upphävas.

Av 11 § MDL framgår att det för frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden ska finnas en konsumentombudsman. Vidare anges att ombudsmannen ska utses av regeringen för viss tid och att han eller hon ska vara jurist. Även i den nya ordningen för domstolsprövningen ska Konsumentombudsmannen ha de uppgifter som följer av den materiella lagstiftningen och bl.a. uppträda som part i patent- och marknadsdomstolarna. Det finns således också efter att lagen om marknadsdomstol m.m. upphävts ett behov av den aktuella bestämmelsen om Konsumentombudsmannen. *Domstolsverket* invänder mot placeringen av bestämmelsen i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Regeringen anser dock att det är ändamålsenligt att den förs in i den författning som reglerar de domstolar där Konsumentombudsmannen kommer att föra talan. En bestämmelse om att det ska finnas en konsumentombudsman bör således föras in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

9 Handläggningsregler i patent- och marknadsdomstolarna

9.1 Mål och ärenden som inleds genom ansökan

Regeringens förslag: Vid handläggning av mål ska rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål eller brottmål tillämpas, om inte något annat föreskrivs i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar eller annan lag.

Vid handläggning av mål om utdömmande av vite ska rättegångsbalkens bestämmelser om bötesbrottmål tillämpas.

Vid handläggning av ärenden som inleds i domstol genom ansökan ska ärendelagens bestämmelser tillämpas, om inte något annat föreskrivs i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar eller annan lag.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 217–219).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Marknadsdomstolen* och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* anser att det finns skäl att överväga i vilken

mån de marknadsrättsliga målen där enskilda parter står mot varandra ska handläggas som dispositiva eller indispositiva mål.

Skälen för regeringens förslag

Twistemål och brottmål

De immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen i allmän domstol handläggs enligt nuvarande ordning enligt rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål eller brottmål. I de materiella lagarna finns vissa processuella särbestämmelser.

De aktuella målen rör bl.a. frågor om skadestånd, förbud, konkurrens-skadeavgift och straffansvar. Rättegångsbalkens bestämmelser är väl anpassade för handläggningen av sådana frågor. Genom den nu föreslagna reformen överförs handläggningen av de aktuella målen till särskilda domstolar inom ramen för de allmänna domstolarna. Den nya ordningen för domstolsprövning medför enligt regeringens mening inte något behov av att ändra vilka regler som ska styra handläggningen. Målen bör därför även efter reformen handläggas som tvistemål eller brottmål enligt rättegångsbalkens regler. Detta bör framgå av den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Behovet av särbestämmelser finns dock kvar. Av den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar bör det därför framgå att avsteg från rättegångsbalkens regler kan förekomma i annan lag (se närmare avsnitt 9.4).

För tvistemålens del är enligt nuvarande ordning olika handläggningsregler tillämpliga beroende på om målet är dispositivt eller indispositivt. I vissa fall framgår det uttryckligen av den materiella lagstiftningen om ett mål ska handläggas som ett dispositivt eller indispositivt tvistemål eller vilka bestämmelser om säkerhetsåtgärder som ska tillämpas (se t.ex. 36 och 59 § MfL och 3 kap. 21 § och 8 kap. 2 § KL). I andra fall, såsom när det gäller immaterialrättsliga mål om vitesförbud, är frågan inte reglerad i lag. I stället följer det av praxis (se NJA 2000 s. 435 I och II, jfr även Svea hovrätts beslut den 4 november 2008 i mål T 4421-08). När det gäller lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns det inte heller någon uttrycklig reglering av hur målen ska handläggas. I dessa mål, liksom i mål om förbud och åläggande enligt marknadsföringslagen, handlar det om att pröva om ett visst förfarande står i strid med bestämmelser som har till ändamål att skydda allmänna konsument- och näringsidkarintressen. Det har därför ansetts att rättegången närmast är att jämföra med rättegången i indispositiva tvistemål (se bl.a. propositionen Ny marknadsföringslag, prop. 1994/95:123 s.149). Målen har också i allt väsentligt handlagts som indispositiva i Marknadsdomstolen.

Marknadsdomstolen och Näringslivets Delegation för Marknadsrätt anser att det finns anledning att överväga i vilken utsträckning de marknadsrättsliga målen där enskilda står mot varandra ska handläggas som dispositiva eller indispositiva tvistemål. Enligt regeringens uppfattning saknas det dock anledning att i samband med denna reform göra någon ändring i förhållande till nuvarande ordning i fråga om hur de mål som omfattas av reformen ska handläggas. Detta innebär bl.a. att de mål som enligt nuvarande ordning handläggs enligt reglerna för indis-

positiva tvistemål ska göra det även i patent- och marknadsdomstolarna. Mot bakgrund av att de tvistemål som ska handläggas av patent- och marknadsdomstolarna kommer att vara såväl dispositiva som indispositiva till sin karaktär bör hänvisningen i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar till rättegångsbalken göras till balkens regler om tvistemål (jfr prop. 2009/10:215 s. 155 f.).

Redan innan en talan väcks kan domstolen behöva ta ställning till processuella frågor rörande ett mål som kan förväntas bli handlagt vid domstolen. Exempel på sådana frågor är kvarstad och intrångsundersökning (se t.ex. 59 b § sjätte stycket PL). Sådana s.k. RB-ärenden registreras som mål (3 § förordningen [1996:271] om mål och ärenden i allmän domstol) och handläggs enligt rättegångsbalkens bestämmelser om rättegångsfrågor oavsett om frågan uppkommer i ett pågående mål eller i tiden före ett mål inlett. Det finns enligt regeringens uppfattning inte anledning att ändra på denna ordning.

Mål om utdömande av vite

Mål om utdömande av vite som har förelagts med stöd av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga lagarna handläggs genomgående enligt rättegångsbalkens bestämmelser om mål som gäller brott för vilka svårare straff än böter inte föreskrivs. I vissa av de berörda lagarna är detta uttryckligen angivet (se t.ex. 57 b § fjärde stycket PL). I andra fall tillämpas motsvarande regler i viteslagen. I syfte att skapa en enhetlig och tydlig ordning bör enligt regeringens uppfattning bestämmelser om tillämplig processlag i mål om utdömande av vite tas in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Ansökningsärenden

Det finns några frågor som väcks genom en ansökan till domstol men där handläggningen sker enligt ärendelagens bestämmelser. Ett exempel är ärenden om informationsföreläggande (se t.ex. 57 e § tredje stycket PL). I dessa ärenden framställs normalt ett yrkande om ett sådant föreläggande innan svaranden i en eventuell kommande rättegång är känd. Motpart kan vara t.ex. en internetleverantör. Ett annat exempel på en ärendetyp som handläggs enligt ärendelagen är ansökan om tillstånd för Konkurrensverket att genomföra en platsundersökning (5 kap. 3 § KL). Genom att ärendelagen tillämpas i dessa ärenden åstadkoms en tydlig reglering med en tydlig partsställning där den som yrkandet riktas mot kan få ersättning för sina rättegångskostnader (jfr propositionen Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG, prop. 2008/09:67, s. 155). Såvitt framkommit fungerar nuvarande ordning väl och det finns därför enligt regeringens mening inte heller i denna del anledning att göra några förändringar i fråga om tillämplig processlag när ärendena nu förs över till Patent- och marknadsdomstolen i första instans. Liksom för målen finns det vissa behov av särregler (se avsnitt 9.4). Det bör därför anges att ärendelagen endast tillämpas om inte annat följer av den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar eller annan lag. Det framstår vidare som lämpligt att i de fall en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen ska handläggas

enligt ärendelagen bör detta, liksom enligt nuvarande ordning, anges i den materiella lagstiftning som reglerar den fråga som ska prövas.

9.2 Ärenden som inleds genom överklagande

Regeringens förslag: Vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en myndighets beslut ska ärendelagen tillämpas, om inte något annat föreskrivs i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar eller annan lag.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 220–221).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande ordning tillämpar Marknadsdomstolen ärendelagen vid prövningen av överklaganden av Konkurrensverkets och Konsumentombudsmannens beslut (8 kap. 1 § andra stycket KL och 59 § tredje stycket MfL). Denna ordning fungerar väl och att dessa ärenden genom reformen ska prövas av Patent- och marknadsdomstolen som första domstolsinstans föranleder enligt regeringens inte något behov av att ändra vilka regler som ska styra handläggningen. Ärendelagen bör därför fortsatt tillämpas vid handläggningen i domstol av överklagade beslut av Konkurrensverket och Konsumentombudsmannen.

De immaterialrättsliga registreringsmålen i Patentbesvärsrätten handläggs i huvudsak enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291), 8 § PBRL. Processreglerna i den lagen är tillskapade för att användas vid handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna medan handläggningen i allmän domstol, såvitt avser ärenden, som huvudregel styrs av ärendelagen. Genom att patent- och marknadsdomstolarna kommer att vara inordnade i den allmänna domstolsorganisationen får det anses föreligga en stark presumtion för att domstolarna ska handlägga frågor om registrering av immateriella rättigheter enligt bestämmelserna i ärendelagen. Motsvarande bedömning gjordes vid inrättandet av mark- och miljödomstolarna år 2010 för de mål som skulle komma att inledas i dessa domstolar genom överklagande av förvaltningsmyndighets beslut (prop. 2009/10:215 s. 162). Ärendelagen tillämpas även i andra fall när en förvaltningsmyndighets beslut överklagas till allmän domstol. Därtill kommer att ärendelagen som anförs ovan kommer att vara tillämplig på patent- och marknadsdomstolarnas handläggning av överklagade myndighetsbeslut på det marknadsrättsliga området.

Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att ärendelagen ska tillämpas vid handläggningen av alla ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande från en förvaltningsmyndighet. Detta bör framgå av den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. I den lagen eller i annan lag kan det dock finnas särbestämmelser, som avviker från vad som följer av ärendelagen (se avsnitt 9.4). Även detta bör framgå av lagen om patent- och marknadsdomstolar.

9.3 Särskilda rättsmedel

Regeringens förslag: Patent- och marknadsöverdomstolen ska vara behörig domstol för ansökningar om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid som avser Patent- och marknadsdomstolens slutliga avgöranden. Detsamma ska gälla i fråga om ansökningar som avser beslut av de förvaltningsmyndigheter vars beslut kan överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Domstolen ska tillämpa rättegångsbalkens bestämmelser om ansökan om särskilt rättsmedel avser ett mål. I annat fall ska bestämmelserna i ärendelagen tillämpas.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 221–222).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den part som är missnöjd med ett tingsrätts- eller hovrättsavgörande kan i allmänhet genom att överklaga avgörandet få det överprövat av en högre instans. När ett avgörande inte längre kan överklagas har det fått laga kraft. Samtidigt med den laga kraften inträder för domar och många slags avgöranden en rättskraft. Principerna om laga kraft och rättskraft fyller flera viktiga funktioner, t.ex. att skapa trygghet för en vinnande part. Principerna skulle dock kunna motverka sina egna syften, om det inte fanns möjlighet att under vissa förutsättningar bryta igenom dem. I detta syfte finns bestämmelser om särskilda (extraordinära) rättsmedel. Dessa rättsmedel är resning, återställande av försutten tid och klagan över domvilla.

Av 11 kap. 13 § RF följer att för de fall där Högsta domstolen är högsta instans beviljas resning och återställande av försutten tid av den domstolen om inte annat anges i lag. Sådana lagbestämmelser finns i 58 kap. RB. Av dessa bestämmelser framgår att det är hovrätten som prövar en ansökan om resning eller återställande av försutten tid om ansökan avser ett avgörande av en tingsrätt eller ett avgörande av en förvaltningsmyndighet som skulle ha överklagats till tingsrätt eller hovrätt (58 kap. 4, 10 a, 11 och 14 §§ RB). Hovrätten är behörig också i de fall ett tingsrättsavgörande i sak skulle ha överklagats till Marknadsdomstolen (jfr NJA 2011 N 36). I andra fall, dvs. om ansökan om resning eller återställande av försutten tid avser hovrätts eller Marknadsdomstolens avgörande, är Högsta domstolen behörig (11 kap. 13 § RF). Av rättegångsbalken framgår vidare att hovrätten är behörig domstol för klagan över domvilla som avser ett avgörande som meddelats av tingsrätt eller förvaltningsmyndighet, medan Högsta domstolen är behörig i andra fall (59 kap. 2, 4 och 5 §§ RB). Nu redovisade bestämmelser om behörig domstol för ansökningar om särskilda rättsmedel är tillämpliga också i ärenden (42 § ÄL).

Den ordning som gäller enligt rättegångsbalken för ansökningar om extraordinära rättsmedel som avser avgöranden av tingsrätt eller förvaltningsmyndighet vars avgöranden skulle ha överklagats till tingsrätt motsvarar vad som gäller i allmän förvaltningsdomstol (8 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar, LAFD) och är också i linje med instansordningens princip. Det är enligt regeringen

rimligt att Patent- och marknadsöverdomstolen är behörig att pröva ansökningar om extraordinära rättsmedel i de mål och ärenden som omfattas av domstolens behörighet i samma utsträckning som hovrätt är det enligt rättegångsbalken och ärendelagen. Patent- och marknadsöverdomstolen bör alltså vara behörig att pröva ansökningar om extraordinära rättsmedel som avser avgöranden av Patent- och marknadsdomstolen och avgöranden av en förvaltningsmyndighet vars avgörande skulle ha överklagats till Patent- och marknadsdomstolen. Detta bör framgå av den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Att Högsta domstolen kommer att vara behörig domstol när ansökan avser ett avgörande av Patent- och marknadsöverdomstolen följer av 11 kap. 13 § RF.

9.4 Närmare om rättegångsbalkens och ärendelagens tillämplighet

9.4.1 Särregler i materiell lagstiftning

Regeringens förslag: Huvuddelen av de bestämmelser i de materiella lagarna som innebär ett avsteg från den ordning som följer av rättegångsbalken eller ärendelagen ska behållas.

Bestämmelserna i de immaterialrättsliga lagarna om tid för överklagande av en domstols avgörande i registreringsärenden och möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren återkallat samt marknadsföringslagens bestämmelser om undantag från kravet på prövningstillstånd ska dock upphävas.

I lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska det införas bestämmelser om sammanslutningars medverkan i mål enligt dessa lagar samt om delgivning av domar och beslut som motsvarar de som finns i lagen om marknadsdomstol m.m. I dessa lagar ska det även införas särskilda bestämmelser om rättegångskostnader.

Bestämmelserna i marknadsföringslagen, konkurrenslagen och avtalsvillkorlagarna som reglerar såväl talerätt som behörig domstol ska delas upp på bestämmelser om talerätt respektive behörig domstol.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (Ds 2014:2 s. 223–227). I departementspromemorian görs dock bedömningen att även bestämmelsen om Marknadsdomstolens möjlighet att själv inhämta bevisning (18 § MDL) ska föras över till avtalsvillkorlagarna. Departementspromemorian innehåller inget förslag till särskilda bestämmelser om rättegångskostnader i lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare eller lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen. När det gäller förslaget om att ta bort möjligheten för domstolen att pröva ett registreringsärende trots att invändaren har återkallat sin talan har *Patent- och registreringsverket* och *Patentbesvärsträtten* inte några invändningar när det gäller ärenden om varumärken och mönster. När det gäller patentärenden anser de däremot att det, mot bakgrund av intresset att förhindra att patent

meddelas på oriktiga grunder, är angeläget att rättens möjlighet till prövning efter återkallelse kvarstår. Även *Svenskt Näringsliv* menar att möjligheten till officialprövning när en invändning återtas bör finnas kvar för att undvika att patent meddelas på oriktiga grunder.

Skälen för regeringens förslag

Inledning

Som föreslås ovan ska mål och ärenden i patent- och marknadsdomstolarna handläggas enligt bestämmelserna i rättegångsbalken respektive ärendelagen. Genom att samma förfaranderegler kommer att gälla i alla mål respektive ärenden skapas förutsättningar för en mer enhetlig hantering i domstolarna. Det kan konstateras att för de flesta målen och ärendena enligt de aktuella lagarna innebär de val av processlag som nu föreslås ingen ändring i förhållande till nuvarande ordning. För vissa ärendetyper, framför allt de som enligt nuvarande ordning handläggs i Patentbesvärsrätten, kommer dock den nya processordningen att innebära förändringar.

Vissa särregler bör behållas

I de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga lagarna finns bestämmelser som innebär avsteg från det förfarande som skulle följa av en ren tillämpning av rättegångsbalken eller ärendelagen. I såväl patent- som marknadsförings- och konkurrenslagen finns särskilda bestämmelser om ersättning för eller fördelning av rättegångskostnader (se t.ex. 57 e § PL, 64 § MfL och 8 kap. 15–18 §§ KL). Både marknadsföringslagen och konkurrenslagen innehåller vidare bestämmelser som reglerar myndighetens partsställning (65 § MfL och 8 kap. 12 § KL) och konkurrenslagen innehåller därutöver även bestämmelser om yttrande från annan än part och förhör i domstol (8 kap. 13–14 §§ KL). Nu nämnda bestämmelser har utformats mot bakgrund av de särskilda förhållanden som råder i respektive mål- eller ärendetyp. Dessa förhållanden påverkas inte av att ordningen för domstolsprövningen av målen och ärendena ändras. I huvudsak bör därför de särregler som finns i de materiella lagarna finnas kvar även i den nya domstolsordningen. Eftersom de aktuella bestämmelserna i flertalet fall avser endast en eller ett fåtal mål- eller ärendetyper bör de enligt regeringens mening även fortsättningsvis finnas i respektive materiell lag.

Lagen om marknadsdomstol m.m. innehåller vissa bestämmelser som reglerar dels möjligheten för en sammanslutning av näringsidkare att medverka i mål enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare, dels förfarandet i det fall en sådan sammanslutning getts rätt att medverka. Regeringen bedömer att det även med den nya ordningen för domstolsprövningen av de nu aktuella målen finns behov av bestämmelser om sammanslutningars möjlighet att medverka i förfarandet vid domstolen. Med hänsyn till att bestämmelserna endast avser mål enligt avtalsvillkorlagarna bör dessa bestämmelser, i linje med det som anförs ovan, tas in i respektive sådan lag. Detsamma gäller den bestämmelse om delgivning

av domar och beslut av domstol i dessa mål som finns i lagen om marknadsdomstol m.m.

När det gäller mål enligt avtalsvillkorlagarna kan konstateras att det enligt nuvarande ordning saknas bestämmelser om ansvar för rättegångskostnader. Detta har inneburit att Marknadsdomstolen i dessa mål har ogillat yrkanden om ersättning för rättegångskostnader och att vardera parten i praktiken alltid svarat för sina rättegångskostnader. I en framställan år 2010 har Marknadsdomstolen ansett att regeringen bör överväga de lagändringar som krävs för att en part ska kunna få ersättning för rättegångskostnader i likhet med vad som gäller enligt marknadsföringslagen (Ju2010/4504/L2). När rättegångsbalken görs tillämplig i de aktuella målen (jfr avsnitt 9.1) innebär detta t.ex. att vinnande part kan få ersättning för sina rättegångskostnader. Detta svarar väl mot ett behov som har framkommit i praxis (se bl. a. MD 2009:30). Samtidigt är det, med hänsyn till målens likhet, motiverat att i avtalsvillkorlagarna införa en särreglering när det gäller rättegångskostnader som motsvarar den som gäller enligt marknadsföringslagen. Det innebär att det bör införas en uttrycklig bestämmelse om möjlighet till kvittning i respektive avtalsvillkorlag (jfr prop. 1994/95:123 s. 157). En sådan reglering överensstämmer med vad som i praktiken gäller enligt nuvarande ordning. Vidare bör det i lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden föreskrivas att reglerna om rättegångskostnader i tvistemål ska gälla även när Konsumentombudsmannen för talan. På så sätt undviker man att olika regler gäller i fråga om svarandens rättegångskostnadsansvar beroende på vem som för talan.

Vissa särregler bör upphävas

Mot bakgrund av att det övergripande syftet med reformen är att uppnå en enhetlighet i förfarandet och få till stånd en effektiv och ändamålsenlig handläggning finns det dock anledning att upphäva vissa nu gällande särbestämmelser.

En sådan särbestämmelse, som finns i de immaterialrättsliga lagarna (se t.ex. 75 § andra stycket PL), anger att en överklagandetid om två månader gäller vid överklagande av Patentbesvärslagens beslut. Enligt rättegångsbalken och ärendelagen, som kommer att vara tillämpliga vid patent- och marknadsdomstolarnas handläggning, gäller normalt tre veckors överklagandetid. Det saknas enligt regeringens uppfattning skäl för att inte ha enhetliga tider för överklagande för samtliga av patent- och marknadsdomstolarnas avgöranden. De bestämmelser i de immaterialrättsliga lagarna som anger längre tid för överklagande av domar och beslut än de tre veckor som gäller enligt rättegångsbalken och ärendelagen bör således upphävas.

Vidare gäller enligt 60 § MfL ett undantag från kravet på prövningstillstånd för de avgöranden som överklagas till Marknadsdomstolen från Stockholms tingsrätt. När nu en ny ordning för domstolsprövningen av bl.a. de marknadsföringsrättsliga målen och ärendena skapas inom ramen för de allmänna domstolarna saknas det enligt regeringen anledning till varför just dessa mål och ärenden inte ska omfattas av de processuella principer som gäller för övriga mål och ärenden i allmän domstol. Av detta följer att även de marknadsföringsrättsliga målen och ärendena bör

omfattas av det krav på prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen som följer av rättegångsbalken och ärendelagen.

I de immaterialrättsliga lagarna finns bestämmelser som innebär att Patentbesvärsträtten i vissa fall kan pröva en talan trots att invändaren har återkallat densamma (se t.ex. 26 § PL och 10 kap. 10 § tredje stycket VML). Bestämmelserna har sin bakgrund i ett allmänt intresse av att oriktiga patent och andra rättigheter inte meddelas (se exempelvis prop. 1966:40 s. 133 f.). Om Patent- och registreringsverket felaktigt beviljar ett patent men beslutet inte överklagas finns ingen motsvarande mekanism. Någon motsvarande bestämmelse finns inte heller i ärendelagen. Av ärendelagens bestämmelser följer således att ett ärende ska skrivas av om ett överklagande återkallas. Detsamma gäller i tvistemål. En tillämpning av ärendelagen vid handläggningen av de aktuella ärendena skulle alltså innebära att samma ordning gäller oavsett om frågan om riktigheten av en registrering av en immateriell rättighet uppkommer i ett mål eller ett ärende i domstolen. Särskilt med tanke på de föreslagna möjligheterna att kumulera patenträttsliga mål och ärenden framstår detta som en lämplig ordning. Praxis i EPO har också gått i riktningen mot att inte pröva en talan när invändaren har återkallat densamma (Official Journal EPO 1993 s. 346, 1994 s. 887, 2001 s. 381 f., Persson i Festskrift till Ulf Bernitz, NIR 2001 s. 123 f., Straus, NIR 2002 s. 462 f., jfr även Patentprocessutredningens betänkande Patentprocessen och sanktionssystemet inom patenträtten, SOU 1983:35, s. 67 f.). På patentområdet finns det med hänsyn till den nära överensstämmande utformningen av den svenska lagstiftningen och den europeiska patentkonventionens bestämmelser anledning att tillmäta utvecklingen av praxis vid EPO stor betydelse (jfr bl.a. propositionen om ändring i patentlagen [1967:837], m.m., prop. 1977/78:1 Del A, s. 323, RÅ 1990 ref 84 och Patentbesvärsträtts årsredovisning för 2014 s. 7 och 11). Det allmänintresse som finns i fråga om att undvika att oriktiga patent och andra rättigheter meddelas, vilket *Patent- och registreringsverket*, *Patentbesvärsträtten* och *Svenskt Näringsliv* pekar på, är enligt regeringens uppfattning mot denna bakgrund inte så starkt att det finns skäl att i detta avseende avvika från ärendelagens reglering. Att en möjlighet även fortsättningsvis kommer att finnas för Patent- och registreringsverket att fullfölja ett invändningsförfarande trots att en invändning har återkallats (24 § PL) är, mot bakgrund av att det inte är ovanligt att prövningsförutsättningarna skiljer sig åt mellan förvaltningsmyndighet och domstol, heller i sig inte ett skäl för att samma möjlighet ska finnas när ett ärende har överklagats till domstol. Bestämmelserna i de materiella lagarna som ger domstol en möjlighet att i vissa fall pröva en talan trots att invändaren återkallat densamma bör därför upphävas.

Lagen om marknadsdomstol m.m. innehåller ett antal bestämmelser som numera i praktiken i huvudsak tillämpas vid handläggningen av mål enligt avtalsvillkorlagarna (13–22 §§ MDL). I departementspromemorian görs den bedömningen att flertalet av dessa, nämligen bestämmelserna om sammanträde, kallelse, dom och ersättning till vittne eller sakkunnig, motsvaras av sådana bestämmelser i rättegångsbalken och ärendelagen som genom reformen kommer att vara tillämpliga vid handläggningen i patent- och marknadsdomstolarna. Enligt regeringen kan

samma bedömning göras när det gäller lagens bestämmelser om rättens möjlighet att ex officio inhämta bevisning (18 § MDL), jfr 35 kap. 6 § RB. Några särskilda bestämmelser avseende förfarandet i dessa avseenden i patent- och marknadsdomstolarna behövs enligt regeringens uppfattning därför inte när lagen om marknadsdomstol m.m. upphävs.

Vissa särregler bör omarbetas

I marknadsföringslagen, konkurrenslagen och avtalsvillkorlagarna finns bestämmelser som med hänsyn till att mål och ärenden enligt nuvarande ordning kan inledas i såväl Stockholms tingsrätt som Marknadsdomstolen reglerar både talerätt och behörig domstol (se t.ex. 47–49 §§ MfL och 3 kap. 2, 5 och 32 §§ KL). Mot bakgrund av att en enhetlig ordning för domstolsprövningen nu skapas, där samtliga mål och ärenden inleds i en och samma domstol, finns det anledning att lagtekniskt renodla dessa bestämmelser till talerättsregler respektive regler om behörig domstol.

9.4.2 Beslutsmyndighet som part

Regeringens bedömning: Ärendelagens bestämmelser om beslutsmyndigheten som part bör tillämpas i patent- och marknadsdomstolarna, utom i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av ett mönster, en växtförädlarrätt eller ett varumärke.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 228–229).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna instämmer i eller har ingen invändning mot bedömningen. *Patentbesvärsträtten*, tillsammans med *Marknadsdomstolen* och *Patent- och registreringsverket*, anser att beslutsmyndigheten uttryckligen bör undantas som part i sådana överklagade ärenden där två eller flera enskilda parter står mot varandra. Patentbesvärsträtten menar bl.a. att beslutsmyndighetens klagorätt kommer att medföra en betydande osäkerhet för de enskilda parterna i de s.k. tvåpartsärendena. Även *Svenskt Näringsliv* anser att beslutsmyndigheten bör undantas som part i tvåpartsärendena.

Skälen för regeringens bedömning: Att ärendelagen ska tillämpas vid patent- och marknadsdomstolarnas handläggning av överklagade beslut från främst Patent- och registreringsverket, Bolagsverket och Statens jordbruksverk innebär att dessa myndigheter i egenskap av beslutsmyndighet blir part i domstolen (11 § ÄL). Enligt nuvarande ordning gäller, med undantag från motsvarande bestämmelse i 7 a § förvaltningsprocesslagen, att Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk inte är part i Patentbesvärsträtten (8 § PBRL). Däremot har Patentbesvärsträtten möjlighet att om det behövs inhämta yttrande från beslutsmyndigheten (13 § förvaltningsprocesslagen). Patent- och registreringsverket är inte heller part när myndighetens beslut i ett ärende om administrativ hävning överklagas till tingsrätt (10 kap. 12 § VML). Detsamma gäller i fråga om Bolagsverket vid överklaganden av verkets beslut i ett ärende om administrativ hävning av firma (29 FL). I övrigt

tillämpas ärendelagen när beslut av Bolagsverket och övriga registreringsmyndigheter överklagas. Ärendelagen tillämpas även vid överklagande av Konkurrensverkets och Konsumentombudsmannens beslut. Dessa myndigheter är således part i domstolen när deras beslut överklagas.

Tvåpartsprocess är numera en så gott som undantagslös huvudregel i såväl de allmänna domstolarna som de allmänna förvaltningsdomstolarna. Syftet med tvåpartsprocessen är framför allt att utredningen blir fylligare genom att det uppstår en dialog mellan parterna (jfr t.ex. propositionen Tvåpartsprocess m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna, prop. 1995/96:22, s. 77 f. och propositionen En ny lag om domstolsärenden, prop. 1995/96:115, s. 87 f.). Med en tvåpartsprocess kan också den utredning som läggs fram vid domstolen bli mer fullödlig och de berörda frågorna i många fall bättre belysta. Tvåpartsprocessen tydliggör också domstolens roll som tvistlösningsorgan. När en myndighets beslut överklagas till domstol av en enskild part kan beslutsmyndigheten som part således fylla en viktig funktion vid domstolens överprövning. De skäl som generellt finns för en tvåpartsprocess gör sig med samma styrka gällande när överklagandet avser t.ex. ett beslut av Patent- och registreringsverket att avslå en patentansökan. Detsamma gäller vid ett överklagande av t.ex. Konkurrensverkets beslut om åläggande mot ett konkurrensbegränsande samarbete eller Konsumentombudsmannens beslut om att en näringsidkare ska tillhandahålla bl.a. handlingar eller varuprover som är av betydelse för en pågående utredning.

Domstolen behöver dock inte blanda in beslutsmyndigheten om domstolen anser att det är onödigt (15, 18 och 22 §§ ÄL). Genom att domstolen kan välja att inte kommunicera handlingarna med myndigheten behöver den inte involveras i de fall där det inte förekommer sådana allmänna intressen som myndigheten har att bevaka. Domstolen bedöms vara väl skickad att avgöra om det är befogat att involvera myndigheten eller inte. Genom att beslutsmyndigheten blir part ges myndigheten även klagorätt. Denna ordning skapar förutsättningar för att prejudikatbildningen utvecklas. Det finns anledning att utgå ifrån att beslutsmyndigheten i första hand använder sin rätt att överklaga i de fall där domstolen kommunicerat med myndigheten eller där det finns ett allmänt intresse av att få ärendet prövat i högre instans.

Situationen är till viss del annorlunda i ärenden där det finns två enskilda motparter. På det aktuella området är det fråga om ärenden om invändning mot ett beviljat patent eller mot registrering av ett mönster, en växtförädlarrätt eller ett varumärke. Som framgår ovan görs för dessa ärenden enligt nuvarande ordning undantag från förvaltningsprocesslagens huvudregel om beslutsmyndigheten som part. I de aktuella ärendena finns redan två parter. Önskemålet att säkerställa en mer fullödlig utredning talar därmed inte i dessa fall på samma sätt för att ge beslutsmyndigheten ställning som part. Därtill kommer att saken i dessa ärenden kan röra sådant som de enskilda parterna förfogar över, t.ex. förekomsten av ett relativt registreringshinder. Beslutsmyndighetens ställning som part kan då riskera att skapa en oklar situation. Vad händer t.ex. om de enskilda parterna förlikas och talan återkallas, men myndigheten alltså har en möjlighet att överklaga? Mot den angivna bakgrunden gör regeringen bedömningen att det undantag som enligt

nuvarande ordning finns för beslutsmyndigheten som part i Patentbesvärsrätten bör bestå när handläggningen av de aktuella ärendena förs över till patent- och marknadsdomstolarna. En bestämmelse som anger att beslutsmyndigheten inte ska vara part i ärenden om invändning mot ett beviljat patent eller mot registrering av ett mönster, en växtförädlarrätt eller ett varumärke bör därför tas in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

9.4.3 Sekretess vid sammanträden i immaterialrättsliga ärenden

Regeringens förslag: I patentlagen ska det införas en bestämmelse om sekretess som motsvarar den i lagen om Patentbesvärsrätten.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014: s. 229–230).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Från rättssäkerhetssynpunkt anses det vara av vikt att domstolarnas handläggning i så stor utsträckning som möjligt är underkastad offentlig insyn. Enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF och 5 kap. 1 § RB (till vilka såväl 10 § PBRL som 21 § ÄL hänvisar) ska förhandling i domstol som huvudregel vara offentlig. Offentligheten anses stärka allmänhetens förtroende för rättskipningen. För att en förhandling eller del av en förhandling ska hållas inom stängda dörrar krävs att det kan antas att det vid förhandlingen kommer att läggas fram en uppgift, för vilken det hos domstolen gäller sekretess. I de flesta fall krävs det dessutom att det bedöms vara av synnerlig vikt att den uppgift för vilken sekretess gäller inte röjs. Detta skaderekvisit gäller dock enligt 10 § PBRL inte i Patentbesvärsrätten. I 10 § PBRL föreskrivs vidare att rätten ska förordna om stängda dörrar när rätten prövar en patentansökan som inte är offentlig (tillgänglig för envar).

När det gäller ärenden om beviljande av patent framgår av 22 § PL att en patentansökan blir offentlig först efter en viss tid. Utan en bestämmelse motsvarande den i lagen om Patentbesvärsrätten skulle bestämmelsen i 22 § PL inte kunna upprätthållas i de fall det hålls ett sammanträde i ärendet. En sådan ordning är enligt regeringens mening inte godtagbar. En bestämmelse motsvarande den i 10 § sista meningen PBRL bör därför gälla för handläggningen av dessa ärenden i patent- och marknadsdomstolarna.

När det gäller övriga immaterialrättsliga ärenden som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna bedömer regeringen att behovet av sekretess inte är större än i andra ärenden som handläggs i allmän domstol. Ärendelagens regler bör därför gälla för dessa ärenden. I sammanhanget ska anmärkas att ett sammanträde som hålls med stöd av ärendelagen utgör ett komplement till det skriftliga förfarandet. Det innebär att den omständigheten att det hålls ett sammanträde i ärendet inte medför att alla handlingar i målet blir offentliga, utan endast de uppgifter som läggs fram vid sammanträdet.

Eftersom sekretessbestämmelsen föreslås gälla endast i ärenden om patent bör den tas in i patentlagen.

9.4.4 Partsförhör under sanningsförsäkran

Regeringens förslag: I den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar ska det införas en bestämmelse om möjlighet att i ärenden hålla förhör med en part under sanningsförsäkran.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 230–232).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Göta hovrätt* och *Nacka tingsrätt* anser att möjligheten att hålla förhör med part under sanningsförsäkran bör införas som en generell bestämmelse i ärendelagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 37 kap. RB kan en part i tvistemål i bevissyfte höras under sanningsförsäkran. Under ett sådant förhör talar parten under straffansvar, vilket han eller hon annars inte gör. Varken ärendelagen, förvaltningsprocesslagen eller lagen om Patentbesvärsrätten innehåller några motsvarande bestämmelser om partsförhör under sanningsförsäkran. Patentbesvärsrätten framförde redan till 1999 års patentprocessutredning ett önskemål om att vid ett sammanträde kunna hålla partsförhör under sanningsförsäkran (SOU 2001:33 s. 113). Företrädare för Patentbesvärsrätten har även därefter uttryckt ett sådant önskemål.

Vid införandet av ärendelagen konstaterades att rättegångsbalkens regler om partsförhör under sanningsförsäkran ändrats i syfte att så mycket som möjligt begränsa omfattningen av sådana förhör. Vidare anfördes att det i ett domstolsärende, med stor säkerhet skulle komma att bli mycket ovanligt att bevisvärdet av partens uppgifter påverkades av att förhöret med en part hölls under sanningsförsäkran. Det fanns en farhåga att en reglering av partsförhöret i den nya ärendelagen skulle leda till att parter helt i onödan skulle komma att begära sammanträden för att få till stånd ett förhör under sanningsförsäkran (prop. 1995/96:115 s. 111).

Denna hållning kan enligt regeringens uppfattning numera tyckas väl restriktiv. Ärendelagens tillämpningsområde har utsträckts alltmer i tiden efter dess tillkomst. Det finns också exempel på ärenden där partsförhör under sanningsförsäkran är möjligt, bl.a. i arrendeärenden (se 8 kap. 31 c § jordabalken och propositionen En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden, prop. 2005/06:10, s. 53 f.) och i ärenden om informationsföreläggande enligt de immaterialrättsliga lagarna (se t.ex. 53 e § tredje stycket URL). Även när det gäller de till Patent- och marknadsdomstolen överklagade ärendena kan det finnas behov av bevismedlet förhör under sanningsförsäkran. Ett exempel på en sådan situation är när en enskild uppfinnare står mot ett invändande företag. I ett sådant fall kan anställda vid företaget höras som vittnen medan den enskilde uppfinnaren inte kan höras under sanningsförsäkran. Motsvarande intresse av partsförhör kan uppkomma exempelvis när det i samband med behandlingen av en patentansökan uppkommer fråga om bättre rätt till en uppfinning (se 17 och 18 §§ PL, jfr RÅ 1982 2:69). I sistnämnt fall bedömer

regeringen att ett sådant behov i och för sig främst föreligger i de fall ett mål och ett ärende kumuleras. I ett sådant fall finns en möjlighet att höra en part under sanningsförsäkran med stöd av rättegångsbalkens regler. Det är dock otillfredsställande att möjligheten att höra en part under sanningsförsäkran i ett ärende är beroende av om ärendet handläggs tillsammans med ett tvistemål eller inte.

Som anfördes vid införandet av ärendelagen kan en möjlighet till förhör under sanningsförsäkran innebära en risk att parterna begär sammanträde i fler fall. Denna risk bör dock enligt regeringens uppfattning inte överdrivas. Det muntliga inslaget i domstolarna har blivit ett allt mer naturligt inslag och rätten till muntlig förhandling är fastslagen i artikel 6 i Europakonventionen för mänskliga rättigheter. En part har därför rätt att vid en muntlig förhandling få komma till tals oavsett om det finns möjlighet att göra det under sanningsförsäkran eller inte. Det är domstolens ansvar att säkerställa att inget onödigt dras in i ärendet. I det ligger att domstolen inte bör hålla muntlig förhandling eller tillåta bevisning om det är obehövligt.

I syfte att säkerställa att den utredning som ligger till grund för rättens avgörande är fullständig och av hög kvalitet bör det enligt regeringen mot den angivna bakgrunden tas in en bestämmelse i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar som möjliggör partsförhör under sanningsförsäkran. Bestämmelsen bör, även om behovet är särskilt tydligt i ärenden som rör från Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk överklagade beslut, vara tillämplig i samtliga ärenden i patent- och marknadsdomstolarna, dvs. även i övriga immaterialrättsliga ärenden liksom i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden. Däremot saknas det inom ramen för detta lagstiftningsärende förutsättningar för att ta ställning till om det, som *Göta hovrätt* och *Nacka tingsrätt* föreslår, bör införas en bestämmelse i ärendelagen som skulle möjliggöra förhör med part under sanningsförsäkran i alla i allmän domstol förekommande ärenden.

9.4.5 Rättegångskostnader i invändningsärenden

Regeringens förslag: I den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar ska det införas en bestämmelse om att vardera parten som huvudregel ska svara för sina rättegångskostnader i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av en annan immateriell rättighet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. Av departementspromemorians förslag att ärendelagen ska vara tillämplig vid handläggningen av ärenden som överklagas till Patent- och marknadsdomstolen följer att 32 § ÄL ska tillämpas i fråga om rättegångskostnadernas fördelning i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av en annan immateriell rättighet.

Remissinstanserna: Några remissinstanser yttrar sig särskilt i denna fråga. *Patentbesvärsrätten*, *Patent- och registreringsverket*, *Svenskt Näringsliv*, *Sveriges advokatsamfund*, *Försvarets materielverk*, *FICPI*

och *SFIR* invänder därvid mot att ärendelagen blir tillämplig i bl.a. invändningsärenden som överklagas från Patent- och registreringsverket.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 95–96).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande ordning svarar vardera parten för sina rättegångskostnader vid domstolsprövning av överklagade beslut från Patent- och registreringsverket i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av mönster, växtförädlarrätt eller varumärke. Genom att ärendelagen blir tillämplig på patent- och marknadsdomstolarnas handläggning kommer domstolarna i dessa ärenden, där enskilda är motparter till varandra, genom en tillämpning av 18 kap. RB att kunna förplikta den ena parten att ersätta den andra parten för dennes kostnader (32 § ÄL). Ärendelagens bestämmelse är visserligen fakultativ, men det kan konstateras att ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av en annan immateriell rättighet typiskt sett innefattar sådana intressebetsförhållanden att det finns förutsättningar att tillämpa 18 kap. RB (jfr NJA 1979 s. 164). Dessa bestämmelser ger vissa, men begränsade, möjligheter för domstolen att bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader (18 kap. 2 § RB). *Patent- och registreringsverket*, *Patentbesvärslagen*, *Svenskt Näringsliv*, *Sveriges advokatsamfund*, *SFIR*, *Försvarets materielverk* och *FICPI* menar att risken att få betala motpartens rättegångskostnader kan antas minska viljan att invända mot en registrering, särskilt på patentområdet där ett invändningsärende kan bli kostsamt, och att nuvarande ordning för kostnadsansvaret därför bör behållas.

Som bl.a. *Patent- och registreringsverket* och *SFIR* påpekar fyller invändningsförfarandet en viktig funktion som ett komplement till den granskning som har utförts av registreringsmyndigheten eftersom invändaren kan ha branschspecifik kunskap som myndigheten inte har tillgång till. Det får därför enligt regeringens uppfattning anses finnas ett allmänt intresse av att den som vill fullfölja en invändning i domstol inte avskräcks av ett eventuellt kostnadsansvar. Att vardera parten, liksom enligt nuvarande ordning, svarar för sina rättegångskostnader i dessa ärenden är ur det perspektivet ändamålsenligt. Även om 32 § ÄL ger ett visst utrymme för domstolen att genom tillämpning av rättegångsbalkens regler bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader också i ärenden där enskilda är motparter till varandra kan det konstateras att huvudprincipen enligt 18 kap. RB är att den tappande parten ska ersätta motpartens rättegångskostnader. Mot denna bakgrund och för att klargöra förutsättningarna för rättegångskostnadernas fördelning i nu aktuella ärenden finns det enligt regeringen skäl att i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar ta in en bestämmelse om att huvudregeln är att parterna i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av mönster, växtförädlarrätt eller varumärke ska svara för sina rättegångskostnader. Om det finns särskilda skäl, t.ex. om någon av parterna har varit försumlig i sin processföring, bör domstolen kunna fördela kostnadsansvaret på annat sätt.

9.4.6 Skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Regeringens förslag: En utländsk medborgare eller en utländsk juridisk person som vill väcka talan mot en svensk medborgare eller svensk juridisk person i Patent- och marknadsdomstolen ska fortsättningsvis vara skyldig att ställa säkerhet för motpartens rättegångskostnader.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 232–233).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader finns bestämmelser om skyldighet för utländska medborgare och utländska juridiska personer att ställa säkerhet för de rättegångskostnader som han eller hon genom ett lagakraftäggande avgörande kan bli skyldig att betala (1 §). Vid tillämpningen av den lagen likställs den som är medborgare eller har hemvist i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och juridiska personer som har bildats enligt ett sådant lands lagstiftning med svenska medborgare och svenska juridiska personer (1 § tredje stycket). I vissa fall är dessutom en utländsk käreande befriad från skyldigheten att ställa säkerhet. Detta gäller bl.a. mål i Marknadsdomstolen (2 § 5). I förarbetena anfördes som skäl för detta undantag att det i mål och ärenden i Marknadsdomstolen torde vara sällsynt att en part förpliktas att utge ersättning för rättegångskostnader och, att i de fall detta ändå sker, det med hänsyn till arten av de frågor som prövas inte framstår som lämpligt att kräva säkerhet för kostnaderna (se propositionen med förslag till lag om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader, m.m., prop. 1979/80:78, s. 12 f.).

Det kan konstateras att Marknadsdomstolens behörighet vid tidpunkten för lagens tillkomst var betydligt mer begränsad än den är enligt nuvarande ordning samt att den då gällande konkurrenslagen inte innehöll några bestämmelser om rättegångskostnader. Numera hänvisar såväl marknadsföringslagen som konkurrenslagen i fråga om rättegångskostnader till de bestämmelser i rättegångsbalken som tillämpas i allmän domstol. Med hänsyn till detta kan det enligt regeringen ifrågasättas om utländska käreande ens med nuvarande ordning borde vara undantagna skyldigheten att ställa säkerhet i de mål som prövas i Marknadsdomstolen. De aktuella målen kommer vidare i patent- och marknadsdomstolarna att handläggas enligt rättegångsbalken och således att omfattas av de möjligheter till ersättning för rättegångskostnader som anges där. De skäl som föranledde undantaget för utländska käreande att ställa säkerhet i mål i Marknadsdomstolen framstår enligt regeringens mening mot denna bakgrund inte längre som bärande. En utländsk medborgare eller en utländsk juridisk person som vill väcka talan mot en svensk medborgare eller svensk juridisk person i Patent- och marknadsdomstolen bör således omfattas av skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader.

10 Sammansättningsregler

10.1 Nuvarande ordning

10.1.1 Tingsrätt

Immaterialrättsliga mål och ärenden

För tvistemål och brottmål enligt varumärkeslagen, firmalagen, växtförädlarrättslagen, mönsterskyddslagen, upphovsrättslagen och lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter finns bestämmelser om rätts sammansättning i rättegångsbalken. Vid handläggningen ska tingsrätten om inte annat är föreskrivet bestå av en lagfaren domare (1 kap. 3 § RB).

I tvistemål ska tingsrätten vid huvudförhandling bestå av tre lagfarna domare (1 kap. 3 a § första stycket RB). I vissa fall ska rätten dock bestå av en lagfaren domare. Det gäller dels i s.k. förenklade tvistemål, dvs. dispositiva tvistemål där värdet av vad som yrkas uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet (1 kap. 3 d § RB), dels i ordinära tvistemål när huvudförhandling hålls i förenklad form (1 kap. 3 a § andra stycket RB). Rätten får även i andra fall bestå av en lagfaren domare vid huvudförhandling, om rätten anser att det är tillräckligt att en domare ingår i rätten och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet (1 kap. 3 a § tredje stycket RB).

I brottmål ska tingsrätten vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän (1 kap. 3 b § RB). Om det finns skäl för det, får ytterligare såväl en lagfaren domare som en nämndeman delta (1 kap. 3 b § tredje stycket RB). I mål om brott som inte kan ge högre straff än fängelse sex månader är tingsrätten domför utan nämndemän, om det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter och det i målet inte är fråga om företagsbot (1 kap. 3 b § andra stycket RB).

När tingsrätten avgör ett mål utan huvudförhandling eller prövar en rättegångsfråga ska den bestå av en lagfaren domare. Rätten får dock ha den sammansättning som är föreskriven för huvudförhandling, om det finns särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet (1 kap. 3 c § RB).

Beredningsåtgärder som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd i tingsrätten (1 kap. 3 e § RB).

För patenträttsliga tvistemål och brottmål där Stockholms tingsrätt är exklusivt forum gäller särskilda regler om tingsrätts sammansättning. Tingsrätten är i dessa mål domför med fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna och två ska vara tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte ingå i rätten (66 § första stycket PL). Om ett mål avgörs utan huvudförhandling är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. Detsamma gäller vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället. I de fall rätten består av en lagfaren ledamot får även en tekniskt sakkunnig ledamot ingå i rätten (66 § andra stycket PL). Patentlagens sammansättningsregler gäller också i mål om arbetstagares uppfinningar (9 §

lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar) och försvarsuppfinningar (14 § lagen om försvarsuppfinningar). I övriga patentmål gäller rättegångsbalkens regler. Ett exempel är mål som rör underlåtenhet av patent-sökande eller patenthavare att fullgöra upplysningsskyldighet enligt 56 § PL. Skälet till detta är att sådana brott oftast har karaktären av ordnings-förseelser och att det sällan uppkommer frågor av teknisk natur i dessa mål (se Jacobsson o.a., Patentlagstiftningen, 1980, s. 375).

För immaterialrättsliga ärenden som handläggs enligt ärendelagen finns bestämmelser om rättsens sammansättning i den lagen. Enligt dessa ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet får tingsrätten dock bestå av tre lagfarna domare (3 § ÄL). För ärenden som handläggs enligt rättegångsbalken (s.k. RB-ärenden) gäller sammansättningsreglerna i rättegångsbalken (för brottmål respektive tvistemål).

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden

I mål enligt marknadsföringslagen och konkurrenslagen ska Stockholms tingsrätt vid huvudförhandling bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ekonomiska experter (54 § första stycket MfL och 8 kap. 8 § första stycket KL). Om huvudförhandling hålls i förenklad form eller om rätten anser att det är tillräckligt att en domare ingår i rätten och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet ska tingsrätten i stället bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller i marknadsföringsrättsliga mål vid avgörande utan huvudförhandling och vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling (54 § tredje stycket MfL) respektive i konkurrensrättsliga mål vid avgörande utan huvudförhandling och vid prövningen av frågor som hör till rättegången (8 kap. 9 § KL). Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av rättegångsfrågor får dock rätten, om det finns särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet, ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling (55 § MfL och 8 kap. 9 § KL). I samtliga fall då rätten ska bestå av en lagfaren domare får även en ekonomisk expert delta.

I mål om skadestånd enligt konkurrenslagen gäller de särskilda sammansättningsreglerna i konkurrenslagen endast om målet handläggs gemensamt med ett mål om konkurrensskadeavgift (8 kap. 8 § KL jämförd med 7 kap. 2 § KL). I andra mål om skadestånd enligt konkurrenslagen liksom i mål om ogiltighet enligt samma lag samt i mål om skadestånd enligt marknadsföringslagen tillämpas rättegångsbalkens regler om rättsens sammansättning i tvistemål. I mål om utdömande av vite består rätten av en lagfaren domare (8 § lagen om viten).

När Stockholms tingsrätt handlägger ett marknadsföringsrättsligt ärende som avser överklagande av Konsumentombudsmannens beslut om upplysningsskyldighet m.m. ska rätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet får tingsrätten i stället bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter (57 § MfL).

I konkurrensrättsliga ärenden relaterade till en utredning initierad av Konkurrensverket, EU-kommissionen eller en utländsk konkurrens-

myndighet ska tingsrätten bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter när ärendet prövas i sak. Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet får rätten i stället bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert (8 kap. 10 § första stycket KL). Vid annan handläggning, dvs. sådan handläggning som inte avser en prövning i sak, ska rätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert (8 kap. 10 § andra stycket KL).

10.1.2 Hovrätt

I tvistemål är hovrätten domför med tre lagfarna domare. I mål som överklagats från tingsrätt ska dock minst fyra lagfarna domare delta när hovrätten avgör målet, om tingsrätten har bestått av tre lagfarna domare (2 kap. 4 § första stycket RB).

I brottmål är hovrätten domför med tre lagfarna domare och två nämndemän. Flera än fyra lagfarna domare och tre nämndemän får inte delta. Om det inte finns anledning att döma till svårare straff än böter och det i målet inte är fråga om företagsbot, är hovrätten domför med tre lagfarna domare. Detsamma gäller vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling (2 kap. 4 § andra stycket RB).

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska hovrätten bestå av tre lagfarna domare. Om frågan är enkel, får dock prövningstillstånd som inte är begränsat till del av målet meddelas av en lagfaren domare (2 kap. 4 § tredje stycket RB).

När hovrätten skriver av ett mål är rätten domför med en lagfaren domare. Detsamma gäller när hovrätten beslutar om undanröjande av tingsrättens avgörande efter det att käromålet återkallats eller efter det att ett överklagande har förfallit vid ett sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § (2 kap. 4 § fjärde stycket RB).

Åtgärder som avser endast beredningen av ett mål får utföras av en lagfaren domare eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet (2 kap. 4 § femte stycket RB).

För patenträttsliga tvistemål och brottmål gäller särskilda regler om hovrättens sammansättning. Hovrätten är domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter, om sakkunnig ledamot har deltagit i tingsrätten. Om tre lagfarna ledamöter har deltagit i tingsrättens avgörande, ska dock minst fyra lagfarna ledamöter delta i hovrättens avgörande. Fler än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte ingå i rätten (67 § första stycket PL). Hovrätten är domför utan tekniskt sakkunniga ledamöter, om den finner att medverkan av sådana ledamöter uppenbarligen inte behövs (67 § andra stycket PL). Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska rätten bestå av tre lagfarna ledamöter. En tekniskt sakkunnig ledamot får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna ledamöterna (67 § tredje stycket PL).

Vid handläggning av ärenden tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om hovrättens sammansättning i tvistemål (3 § ÅL).

10.1.3 Patentbesvärsrätten

Patentbesvärsrätten är domför med tre ledamöter i mål enligt patentlagen, växtförädlarrättslagen, varumärkeslagen och mönsterskyddslagen. Fler än fyra ledamöter får inte ingå i rätten i annat fall än då rätten avgör mål i plenum (4 § första stycket PBRL). I mål om patent, med undantag för mål om pantsättning av patent eller patentansökningar, och i mål om växtförädlarrätt ska minst två av ledamöterna vara tekniskt kunniga och en ledamot vara lagfaren, om inte rätten finner att medverkan av en lagfaren ledamot är obehövlig. I dessa mål kan alltså rätten bestå av enbart tekniska ledamöter. I övriga mål ska minst två av ledamöterna vara lagfarna. I dessa mål kan alltså rätten bestå av enbart lagfarna ledamöter (4 § andra stycket PBRL).

Beredningsåtgärder får i den omfattning som domstolen bestämmer vidtas av en ledamot eller av någon annan tjänsteman i domstolen (4 § tredje stycket PBRL).

10.1.4 Marknadsdomstolen

Marknadsdomstolen är i alla mål och ärenden beslutför med fyra ledamöter och kan maximalt bestå av sju ledamöter (3 och 9 §§ MDL). Av domstolens ledamöter är ordföranden, vice ordföranden och en av de särskilda ledamöterna jurister med erfarenhet som domare, medan de fyra andra särskilda ledamöterna är ekonomiska experter (4 § MDL). Ordföranden får ensam vidta förberedande åtgärder och meddela vissa beslut, t.ex. beslut om avskrivning och beslut om prövningstillstånd i vissa fall (9 § andra stycket MDL).

10.1.5 Allmän förvaltningsdomstol

En förvaltningsrätt är som huvudregel domför med en lagfaren domare och tre nämndemän (17 § LAFD). Det finns dock åtskilliga undantag från denna huvudregel, bl.a. för mål som är av enkel beskaffenhet, som innebär att rätten i stället är domför med en lagfaren domare utan nämndemän. En kammarrätt är normalt domför med tre lagfarna domare. När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är kammarrätten domför med tre lagfarna domare och två nämndemän (12 § LAFD).

10.2 Behovet av särskilda sammansättningsregler

Regeringens förslag: Med hänsyn till behovet av teknisk och ekonomisk sakkunskap ska särskilda sammansättningsregler för de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena införas i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. I övriga immaterialrättsliga mål och ärenden ska rättegångsbalkens respektive ärendelagens regler om

sammansättning gälla om inte något annat föreskrivs i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk lösning (Ds 2014:2 s. 239–244).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Göta hovrätt* anser att samspelet mellan sammansättningsreglerna i den föreslagna lagen om patent- och marknadsdomstolar och sammansättningsreglerna i rättegångsbalken inte är alldeles tydligt och att det finns anledning att klargöra hur regelverken förhåller sig till varandra. *Patentbesvärsrätten* anser att det finns anledning att i sammansättningsreglerna skilja på de ledamöter med teknisk sakkunskap som är anställda i patent- och marknadsdomstolarna och de externa ledamöter som är förordnade för viss tid.

Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärsrätten*, *Marknadsdomstolen Patent- och registreringsverket* och *Sveriges advokatsamfund*, anser att det bör införas särskilda sammansättningsregler för de varumärkesrättsliga och mönsterrättsliga registreringsärendena. Patent- och registreringsverket anser att det även i de firmarättsliga registreringsärendena bör gälla särskilda regler för rättens sammansättning.

SPOF anför att det i mål om varumärke kan vara fördelaktigt att i vissa fall utöka rättens sammansättning med en ekonomisk expert. *SPOF* efterfrågar ett klargörande av varför ledamöter med särskild sakkunskap inte ska kunna ingå i rätten i mål om upphovsrätt och mönster. *Rättighetsalliansen* anser att det finns skäl att överväga om inte tekniska ledamöter bör kunna delta även i andra immaterialrättsliga brottmål än de som gäller patent- och växtförädlarrätt. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anför att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att nämndemän ingår i rätten i immaterialrättsliga brottmål.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 73–89).

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Försvarets materielverk*, *Svenskt Näringsliv*, *SIPF* och *FICPI*, anser att det i sammansättningsreglerna för de patenträttsliga målen och ärendena bör göras en åtskillnad på anställda tekniska ledamöter och externa tekniska ledamöter. *Svenskt Näringsliv* och *SIPF* anser att tekniska ledamöter bör kunna ingå i rätten även i ärenden om varumärke och mönster. Några remissinstanser, bland andra *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt*, efterfrågar ett klargörande av hur rätten ska vara sammansatt vid kumulation av olika måltyper och vid kumulation av dispositiva och indispositiva mål.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Ett huvudsakligt syfte med sammansättningsregler är att säkerställa att domstolar kan avgöra mål och ärenden effektivt samt med den kompetens som är nödvändig. Reglerna bör dessutom vara förutsebara och tydliga.

En målsättning vid utformningen av sammansättningsreglerna i patent- och marknadsdomstolarna är att de bör vara flexibla och medge att målen och ärendena kan handläggas och avgöras med den sammansättning som i varje enskilt fall framstår som den mest lämpliga. Rätten bör alltså inte bestå av fler ledamöter eller ledamöter av annat slag än vad som är sakligt motiverat för en effektiv och rationell handläggning av målet eller ärendet. Det är också viktigt att sammansättningsreglerna tar hänsyn till principen om att tyngdpunkten i den dömande verksamheten ska ligga i första domstolsinstans. Det finns dessutom ett värde i att reglerna i möjligaste mån är enhetliga för de typer av mål och ärenden som är föremål för den samlade domstolsprövningen.

Vid utformningen av sammansättningsreglerna för Patent- och marknadsöverdomstolen bör det även beaktas att reglerna bör vara anpassade till den uppgift som domstolen har som andra domstolsinstans. Antalet lagfarna domare bör, i enlighet med vad som gäller för domstolar i allmänhet, vara fler i andra instans än i första instans. I enlighet med vad som gäller enligt nuvarande ordning och för andra jämförbara fall bör expertkompetensen som huvudregel vara densamma som i första instans.

Ledamöter med särskild sakkunskap

För vissa immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden föreskrivs enligt nuvarande ordning att ledamöter med särskild sakkunskap ska delta i Patentbesvärshörens, Stockholms tingsrätts, Svea hovrätts och Marknadsdomstolens avgöranden. Sådana sammansättningsregler syftar till att tillgodose behovet av teknisk respektive ekonomisk kompetens i dessa mål och ärenden.

För all domstolsprövning gäller att det är angeläget att det finns förutsättningar för rätten att förstå och objektivt analysera det av parterna framlagda processmaterialet. I en kontradiktorisk domstolsprocess är det primärt parternas sak att tillföra målet nödvändig utredning och expertis, vilket kan ske genom att använda sakkunnigbevisning. När det gäller de aktuella mål- och ärendetyperna kan dock en sådan ordning inte på ett adekvat sätt tillgodose det behov som finns av kunskaper i relevanta sakfrågor på ett mer allmänt plan. Inte heller möjliggör den tillgång till särskild sakkunskap under beredningen av målen eller under överläggning till dom och domskrivning (jfr Rättegångsutredningens delbetänkande Expertmedverkan och specialisering, SOU 1987:13 s. 67 och 82 f., Marknadsföringsutredningens slutbetänkande Ny marknadsföringslag, SOU 1993:59 s. 483 f. samt SOU 2010:44 s. 386 f.). En medverkan av ledamöter med särskild sakkunskap ökar förutsättningarna för materiellt riktiga domslut (Justitieutskottets betänkande om domstolarna och den ekonomiska brottsligheten, JuU 1984/85:39 s. 11 f.). Ett behov av teknisk eller ekonomisk kompetens i ett mål eller ärende i patent- och marknadsdomstolarna bör därför i första hand tillgodoses genom att ledamöter med sådan kompetens ingår i rätten. Det innebär att det behövs särskilda bestämmelser om rättens sammansättning för dessa fall. Sådana bestämmelser bör införas i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Självständiga sammansättningsregler

I departementspromemorian förslås att det ska gälla särskilda sammansättningsregler för de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen respektive ärendena. De föreslagna reglerna gäller dock inte all handläggning utan i vissa avseenden föreslås att rättegångsbalkens respektive ärendelagens regler om rättens sammansättning ska tillämpas. Som *Göta hovrätt* framhåller bör det på ett tydligt sätt framgå vilka sammansättningsregler som gäller för en viss mål- eller ärendetyp. Av den anledningen anser regeringen, till skillnad från vad som föreslås i departementspromemorian, att de särskilda sammansättningsreglerna bör vara självständiga i förhållande till rättegångsbalkens respektive ärendelagens sammansättningsregler. Detta föreslås också i promemorian såvitt avser patent- och marknadsdomstolarnas sammansättning i ärenden. Reglerna bör utformas på ett sådant sätt att de ger en heltäckande bild av hur rätten ska vara sammansatt vid all form av handläggning.

Patenträttsliga mål och ärenden

När allmän domstol enligt nuvarande ordning handlägger patenträttsliga mål ingår tekniska ledamöter som huvudregel i rätten (se avsnitt 10.1). Detsamma gäller när Patentbesvärsrätten handlägger patenträttsliga mål. De sistnämnda målen föreslås i patent- och marknadsdomstolarna handläggas som ärenden enligt ärendelagen (se avsnitt 9.2).

Deltagandet av tekniska ledamöter vid handläggning av patenträttsliga mål går tillbaka till tiden för 1884 års patentförordning. Den tekniska aspekten av dessa mål har sagts ofta vara så dominerande att sakprövningen mycket beror på rent tekniska bedömningar. För domstolen har det därför ansetts nödvändigt att den tekniska sakkunskapen finns företrädd bland ledamöterna (se prop. 1966:40 s. 236 f. och propositionen om ändring i patentlagen 1967: 837 m.m., prop. 1985/86:86, s. 24).

Betydelsen av teknisk sakkunskap i patenträttsliga tvistemål och brottmål respektive patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket är något som det finns anledning att på nytt understryka. De tekniska ledamöternas medverkan är av avgörande betydelse för att målen och ärendena ska kunna handläggas på ett kompetent och effektivt sätt. De tekniska ledamöterna svarar för bedömningen av de speciella, ofta invecklade, tekniska frågor som förekommer i målen och ärendena. Tekniker med patenträttsligt kunnande spelar också en betydande roll när det gäller exempelvis bedömning av uppfinningshöjd, tolkning och formulering av patentkrav samt när det gäller att förstå och tillämpa den praxis som har utvecklats i det europeiska patentverket (EPO). Med hänsyn till detta anser regeringen att utgångspunkten bör vara att tekniska ledamöter ska ingå i rätten även när patent- och marknadsdomstolarna handlägger patenträttsliga mål och nu aktuella ärenden.

Enligt nuvarande ordning finns det inga särskilda regler om rättens sammansättning i ärenden om informationsföreläggande. Det innebär att tekniska ledamöter inte kan ingå i rätten i dessa ärenden. I det lagstiftningsärende där möjligheten att ansöka om informationsföreläggande

infördes berördes inte frågan om rättens sammansättning (prop. 2008/09:67). För att domstolen ska kunna meddela ett informationsföreläggande måste den komma fram till att det är sannolikt att det skett ett intrång i en immateriell rättighet (se t.ex. 57 c § PL). För att domstolen ska kunna ta ställning till den frågan i ett ärende som rör patent krävs ofta att den gör tekniska bedömningar. Det har visserligen inte framkommit att nuvarande ordning lett till problem. I syfte att uppnå flexibilitet och säkerställa kvalificerade avgöranden bör dock tekniska ledamöter kunna ingå i rätten även i ärenden om informationsföreläggande.

Mot den angivna bakgrunden bör den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar innehålla särskilda regler om rättens sammansättning i patenträttsliga mål och ärenden. Detsamma bör gälla även för mål om arbetstagares uppfinningar och mål om ersättning enligt lagen om försvarsuppfinningar.

I avsnitt 11.2.2 föreslås att det i patent- och marknadsdomstolarna ska finnas anställda tekniska domare (patentråd) och att externa tekniska experter ska kunna anlitas vid behov. Några remissinstanser, däribland *Patentbesvärslagen*, *Svenskt Näringsliv* och *Försvarets materielverk*, anser att det i sammansättningsreglerna bör göras åtskillnad på dessa två kategorier av tekniska ledamöter. Av skäl som utvecklas i avsnitt 11.2.2 anser regeringen att det bör överlämnas till domstolarna att bestämma vilka tekniska ledamöter som ska ingå i de enskilda målen och ärendena. Mot denna bakgrund et finns det inte skäl att i sammansättningsreglerna skilja på de två teknikerkategorierna,

Växtförädlarrättsliga mål och ärenden

När allmän domstol handlägger mål och ärenden enligt växtförädlarrättslagen är rätten domför med enbart lagfarna domare. När Patentbesvärslagen prövar mål om registrering av växtförädlarrätt deltar däremot som huvudregel tekniska ledamöter i rätten (se avsnitt 10.1).

Deltagandet av tekniska ledamöter i Patentbesvärslagen i mål enligt växtförädlarrättslagen har motiverats med att dessa mål många gånger kan ställa stora krav på teknisk sakkunskap med inriktning på biologi och genteknik (se propositionen med förslag till växtförädlarrättslag m.m., prop. 1971:40 s. 139). Trots det ingår alltså inte tekniska ledamöter i rätten i allmän domstol. I förarbetena till den äldre växtförädlarrättslagen anfördes att behovet av särskild sakkunskap i sådana mål i erforderlig utsträckning borde kunna tillgodoses genom att domstolen har möjlighet att infordra yttrande från dåvarande Statens växtsortsnämnd (prop. 1971:40 s. 80 f.).

För att avgöra växtförädlarrättsliga registreringsärenden kommer det även i patent- och marknadsdomstolarna att finnas behov av särskild sakkunskap i rätten. Det finns vidare inte anledning att värdera behovet av teknisk sakkunskap annorlunda i tvistemål och brottmål än i registreringsärendena. Den omständigheten att sakfrågorna är desamma i de olika mål- och ärendekategorierna är ju en av anledningarna till att samla prövningen av dem i en och samma domstol. Regeringen anser därför att tekniska ledamöter som utgångspunkt bör delta i handläggningen av de växtförädlarrättsliga målen och ärendena i patent- och marknads-

domstolarna. I enlighet med detta bör den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar innehålla särskilda regler om rättsens sammansättning i växtförädlarrättsliga mål och ärenden.

Övriga immaterialrättsliga mål och ärenden

När allmän domstol enligt nuvarande ordning handlägger mål och ärenden enligt varumärkeslagen, firmalagen, mönsterskyddslagen, upphovsrättslagen och lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter gäller rättegångsbalkens respektive ärendelagens bestämmelser om rättsens sammansättning. Det innebär att ledamöter med teknisk sakkunskap inte medverkar i handläggningen. I departementspromemorian föreslås att rättegångsbalkens respektive ärendelagens regler ska tillämpas även när patent- och marknadsdomstolarna handlägger dessa mål och ärenden.

SPOF efterfrågar ett klagörande av varför ledamöter med särskild sakkunskap inte ska kunna ingå i rätten i mål om upphovsrätt och mönster. *Rättighetsalliansen* framhåller att ett antal av målen om illegal fildelning har varit tekniskt komplicerade och att avancerade tekniska skyddsåtgärder används i allt högre utsträckning, vilket kommer att leda till att målen blir allt mer komplexa och svårtillgängliga. Enligt *Rättighetsalliansen* skulle en ökad teknisk kompetens i de immaterialrättsliga brottmålen effektivisera processen.

Även om det i upphovsrättsliga och mönsterrättsliga mål och ärenden kan uppkomma frågor av teknisk natur är behovet av särskild teknisk sakkunskap inte lika tydligt som i de patenträttsliga och växtförädlarrättsliga målen och ärendena. Att allmän domstol handlägger dessa mål och ärenden utan ledamöter med teknisk sakkunskap har också såvitt framkommit fungerat väl. Som anges ovan bör patent- och marknadsdomstolarna inte bestå av fler ledamöter eller av ledamöter av annat slag än vad som är sakligt motiverat. Att målen genom reformen ska prövas av patent- och marknadsdomstolarna föranleder inte i sig något behov av att ändra reglerna om hur rätten som utgångspunkt ska vara sammansatt. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns anledning att föreslå att ledamöter med teknisk sakkunskap ska kunna ingå i rätten i de nu aktuella målen och ärendena. Av motsvarande skäl finns det inte heller anledning att införa regler som möjliggör att ledamöter med ekonomisk sakkunskap kan delta i mål om varumärke, vilket *SPOF* efterfrågar. Det finns dock en viss möjlighet enligt rättegångsbalkens regler att i vissa mål förordna en ekonomisk expert (se 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a § RB).

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anför att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att nämndemän ingår i rätten i de allt mer tekniskt komplicerade immaterialrättsliga brottmålen. Särskilt med hänsyn till intresset av och därmed förslaget att patent- och marknadsdomstolarna ska kunna pröva blandade åtal – dvs. även åtal som gäller misstanke om annan brottslighet än immaterialrättslig sådan (se avsnitt 7.3) – finns det enligt regeringen inte förutsättningar att överväga några ändringar när det gäller nämndemäns medverkan. Utgångspunkten bör således även fortsättningsvis vara att nämndemän ska ingå i

rätten i de immaterialrättsliga brottmål för vilka några särskilda sammansättningsregler inte gäller.

När Patentbesvärsrätten prövar mål om registrering av mönster och varumärke får tekniska ledamöter ingå i rätten. Dessa mål föreslås i patent- och marknadsdomstolarna handläggas som ärenden (se avsnitt 9.2). I departementspromemorian föreslås att ärendelagens sammansättningsregler ska gälla när patent- och marknadsdomstolarna handlägger ärenden om registrering av mönster och varumärke, vilket innebär att ledamöter med teknisk sakkunskap inte längre kommer att kunna ingå i rätten i dessa ärenden. I Patent- och marknadsdomstolen kommer rätten i stället att bestå av en lagfaren domare eller, om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, tre lagfarna domare.

Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärsrätten*, *Patent- och registreringsverket*, *Marknadsdomstolen* och *Sveriges advokatsamfund*, är kritiska till departementspromemorians förslag när det gäller rättens sammansättning i dessa ärenden. De anser att sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen bör vara densamma som i Patentbesvärsrätten, dvs. tre ledamöter. Sveriges advokatsamfund anför att såväl varumärkesrätten som mönsterrätten under senare år har ökat i komplexitet, inte minst genom den europeiska praxis som utvecklats vid OHIM och EU-domstolen. Svea hovrätt och Patentbesvärsrätten framhåller att det även i ärenden om mönster och varumärke kan finnas behov av teknisk sakkunskap och att tekniska ledamöter därför även fortsättningsvis bör kunna ingå i rätten. Även *Svenskt Näringsliv* och *SIPF* anser att tekniska ledamöter bör kunna delta i dessa ärenden. Enligt SIPF skulle detta medföra fördelar bl.a. på så sätt att patentråden kan bredda sin kompetens. Patent- och registreringsverket anser att Patent- och marknadsdomstolen även i de firmarättsliga registreringsärendena bör bestå av tre, företrädesvis lagfarna, ledamöter.

Att domförhållsreglerna för Patentbesvärsrätten möjliggör deltagande av tekniska ledamöter i mål om varumärke och mönster är naturligt med hänsyn till hur domstolen är bemannad; drygt hälften av domarna i Patentbesvärsrätten är tekniker. I realiteten är emellertid domstolen regelmässigt sammansatt med tre lagfarna ledamöter när den avgör dessa mål (jfr Patentbesvärsrättens årsredovisning 2014, s. 13). I tvistemålen och brottmålen om varumärke respektive mönster ingår inte tekniska ledamöter i rätten enligt nuvarande ordning och de föreslås inte heller göra det i patent- och marknadsdomstolarna. Tekniska ledamöter ingår inte heller enligt nuvarande ordning vid prövningen av firmarättsliga registreringsärenden. Enligt regeringens uppfattning bör behovet av teknisk sakkunskap vara styrande för om tekniska ledamöter ska ingå i rätten vid handläggningen av en viss mål- eller ärendetyp. Mot den bakgrund som angetts ovan anser regeringen att det inte finns något tydligt behov av teknisk sakkunskap i de mönsterrättsliga, varumärkesrättsliga och firmarättsliga registreringsärendena. Med hänsyn till detta finns det inte anledning att nu föreslå att tekniska ledamöter ska kunna ingå i rätten även i dessa ärenden. Det finns dock anledning att följa utvecklingen och vid behov se över frågan.

Frågan vilket antal ledamöter som bör ingå i patent- och marknadsdomstolarna i ärenden om registrering av varumärke, mönster och firma bör ses i ljuset av att utvecklingen går i riktning mot ökad endomar-

behörighet (se departementspromemorian Ökad endomarbehörighet i tvistemål, Ds 2014:24). Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte är motiverat med en huvudregel som innebär att rätten i dessa ärenden ska bestå av tre lagfarna domare. I stället bör ärendelagens sammansättningsregler tillämpas, vilket innebär att utgångspunkten i Patent- och marknadsdomstolen kommer att vara en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet kommer dock domstolen att kunna bestå av tre lagfarna domare (jfr 3 § ÄL).

Sammanfattningsvis innebär regeringens bedömning att det inte bör införas några särskilda regler om rättens sammansättning i mål och ärenden enligt varumärkeslagen, firmalagen, mönsterskyddslagen, upphovsrättslagen och lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter. Det innebär att rättegångsbalkens respektive ärendelagens sammansättningsregler kommer att vara tillämpliga i dessa mål och ärenden. Dessa regler bör vara tillämpliga även när det gäller rättens sammansättning vid behandling av frågor om prövningstillstånd och ansökningar om extraordinära rättsmedel som rör sådana mål och ärenden. Ärendelagens regler innehåller dock inga bestämmelser om rättens sammansättning vid ledamots förhinder. En sådan regel bör därför tas in den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar (se närmare avsnitt 10.5).

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden

När allmän domstol handlägger mål och ärenden enligt konkurrenslagen och marknadsföringslagen ska ekonomiska experter i vissa fall ingå i rätten. I Marknadsdomstolen ingår oftast ekonomiska experter i rätten.

Att det finns behov av ekonomisk kompetens vid prövning av vissa marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden har framhållits länge (se bl.a. propositionen Stockholms tingsrätts sammansättning i konkurrensrättsliga mål och ärenden, prop. 1992/93:234, s. 8 f.). Framför allt de konkurrensrättsliga målen innehåller i många fall frågor som kräver kvalificerade samhällsekonomiska och företagsekonomiska analyser, t.ex. frågor som handlar om att avgränsa den relevanta marknaden, bedöma om ett företag har en dominerande ställning eller om ett förfarande begränsar konkurrensen. Det har därför ansetts nödvändigt att det i domstolarna finns teoretisk och praktisk ekonomisk sakkunskap i form av expertledamöter (se bl.a. prop. 1992/93:234 s. 8 f. och prop. 1994/95:123, s. 128 f.). De överväganden som har legat till grund för nuvarande ordning gör sig fortfarande gällande. Regeringen anser därför att utgångspunkten bör vara att ledamöter med ekonomisk sakkunskap ska ingå i rätten i de konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena när dessa prövas av patent- och marknadsdomstolarna. Det bör därför tas in särskilda regler om rättens sammansättning i sådana mål och ärenden i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Rättens sammansättning vid kumulation av mål och ärenden

I patent- och marknadsdomstolarna kommer mål och ärenden, för vilka det gäller olika sammansättningsregler, att kunna handläggas gemensamt (se avsnitt 7.2 och 12.2.1). I dessa fall krävs att rätten har en tillräckligt

kvalificerad sammansättning för varje mål och ärende som ska bedömas (jfr Fitger m.fl., Rättegångsbalken s. 45:11). Det innebär att om exempelvis ett patenträttsligt mål handläggs gemensamt med ett mönsterrettsligt mål, ska rätten ha den sammansättning som gäller för det patenträttsliga målet. Vid kumulation av ett dispositivt och ett indispositivt mål ska sammansättningsreglerna för det indispositiva målet tillämpas. Vid kumulation av mål och ärenden tillämpas de regler om rättens sammansättning som gäller för målet i fråga. Det behövs alltså inte några särskilda sammansättningsregler för de fall då olika mål- och ärendetyper har kumulerats.

10.3 Rättens sammansättning i Patent- och marknadsdomstolen

10.3.1 Sammansättningsregler för mål

Regeringens förslag: Patent- och marknadsdomstolen ska vid huvudförhandling i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ledamöter med teknisk eller ekonomisk sakkunskap beroende på måltyp. Om det finns skäl för det, får ytterligare en lagfaren domare och en teknisk eller ekonomisk ledamot ingå i rätten. Om det inte finns behov av teknisk eller ekonomisk sakkunskap ska domstolen bestå av tre lagfarna domare.

När huvudförhandling hålls i förenklad form eller om rätten i annat fall är domför med en domare, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling, ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap. Detsamma ska gälla i förenklade tvistemål och vid avgörande av mål utan huvudförhandling. I sistnämnt fall och vid prövning av rättegångsfrågor ska dock rätten kunna ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling om det finns särskilda skäl.

Beredningsåtgärder ska kunna utföras av en annan tjänsteman än en lagfaren domare i samma utsträckning som i tingsrätt i allmänhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk lösning (Ds 2014:2 s. 245–250).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. Några remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Marknadsdomstolen*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *SFIR*, anser att utgångspunkten bör vara att rätten vid prövning i sak av marknadsrättsliga mål bör bestå av fem ledamöter, varav tre lagfarna domare och två ekonomiska experter. Marknadsdomstolen anser att det finns anledning att överväga motsvarande sammansättning i de patenträttsliga målen, dock med anpassning till att det i dessa mål ska ingå ledamöter med teknisk sakkunskap. *FICPI* anser att det alltid bör ingå patentråd i rätten när domstolen avgör patenträttsliga mål. Svenskt

Näringsliv anser att rätten vid beredning av patenträttsliga mål ska bestå av en lagfaren domare och ett patentråd. *Sveriges advokatsamfund* framhåller att möjligheten att pröva frågor med en lagfaren domare, dvs. utan att en teknisk eller ekonomisk ledamot ingår i rätten, bör tillämpas med försiktighet. Advokatsamfundet anser att det åtminstone i de patenträttsliga målen bör finnas en möjlighet till fullsuttent rätt vid syn utom huvudförhandling. Marknadsdomstolen, Svenskt Näringsliv och Näringslivets Delegation för Marknadsrätt anser att sammansättningsreglerna bör ges en sådan utformning att ekonomiska experter kan ingå i rätten vid prövningen av immaterialrättsliga mål och att tekniska ledamöter kan ingå i rätten vid prövningen av marknadsrättsliga mål.

Patent- och registreringsverket ifrågasätter om det är motiverat att regelmässigt ha ekonomiska experter i mål och ärenden enligt marknadsföringslagen när i princip identiska mål och ärenden kan avgöras utan ekonomiska experter i t.ex. varumärkesrättsliga mål och ärenden.

Göta hovrätt framför vissa synpunkter angående den lagtekniska utformningen av sammansättningsreglerna.

Skälen för regeringens förslag

Patenträttsliga och växtförädlarrättsliga tvistemål

I de patenträttsliga mål där Stockholms tingsrätt enligt nuvarande ordning är exklusivt behörig är rätten som huvudregel domför med fyra ledamöter, varav två ska vara tekniskt kunniga (66 § PL). Såvitt framkommit är detta en väl fungerande ordning. Den överensstämmer vidare i huvudsak med vad som gäller för de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen i allmän domstol, dock att det i dessa fall ingår ekonomiska experter i stället för tekniska experter i rätten.

Enligt regeringens bedömning är det inte sakligt motiverat att i de patenträttsliga tvistemålen utöka antalet ledamöter i förhållande till vad som enligt nuvarande ordning gäller för Stockholms tingsrätt i dessa mål. Som huvudregel bör därför Patent- och marknadsdomstolen vid huvudförhandling i patenträttsliga tvistemål bestå av två lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Om det finns skäl för det bör, i likhet med vad som gäller enligt nuvarande ordning, ytterligare en lagfaren domare och en teknisk ledamot kunna ingå i rätten.

Det finns emellertid behov av flexibilitet i patenträttsliga mål såvitt avser såväl deltagandet av tekniska ledamöter som antalet ledamöter. Sammansättningsreglerna bör medge att målen kan handläggas och avgöras med den sammansättning som i varje enskilt fall framstår som den mest lämpliga. Reglerna bör utformas på ett sätt som uppnår denna flexibilitet.

Även om den tekniska aspekten generellt sett är framträdande i de patenträttsliga målen finns det fall där den tekniska kompetensen inte är nödvändig för målets avgörande. Det kan röra sig om enbart tolkning av ett licensavtal, den rättsliga innebörden av t.ex. en unionsrättslig reglering eller en fråga om preskription. Med hänsyn till att rätten inte bör bestå av fler eller andra ledamöter än vad som är sakligt motiverat bör tekniska ledamöter inte ingå i rätten vid huvudförhandling i dessa fall. Det bör lämpligen komma till uttryck genom att det föreskrivs att rätten ska bestå av tre lagfarna domare, om det inte finns behov av

teknisk sakkunskap. Bedömningen av om behov av tekniska ledamöter finns eller inte bör anförtros domstolen, som har bäst förutsättningar att bedöma den frågan.

Vidare bör det vara möjligt för Patent- och marknadsdomstolen att avgöra ett patenträttsligt mål utan huvudförhandling med en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Även om det för att mål ska kunna avgöras utan huvudförhandling normalt förutsätts att avgörandet sker på processuella grunder finns det inte anledning att minska flexibiliteten i den nya prövningsordningen och ta bort möjligheten att låta en teknisk ledamot ingå i rätten.

När det gäller sammanträde för muntlig förberedelse och annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling gäller enligt nuvarande ordning att Stockholms tingsrätt är domför med en lagfaren domare. En tekniskt sakkunnig ledamot får dock ingå i rätten (66 § andra stycket PL). Motsvarande gäller i marknadsföringsrättsliga mål (54 § MfL). Regeringen anser att samma ordning bör gälla i Patent- och marknadsdomstolen. Det finns inte skäl att, såsom *Svenskt Näringsliv* föreslår, föreskriva att rätten vid beredning alltid ska bestå av en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Det bör ankomma på domstolen att bestämma om rätten ska bestå av antingen en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av rättegångsfrågor får rätten enligt rättegångsbalken ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling, om det finns särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet (1 kap. 3 c § RB). Detsamma gäller i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål (55 § MfL och 8 kap. 9 § KL). Denna möjlighet finns däremot inte enligt patentlagen. Ett sådant behov kan dock finnas även i patenträttsliga mål, exempelvis vid prövning av yrkanden om interimistiska förbud med långtgående ekonomiska och andra konsekvenser eller vid interimistiska beslut där det finns behov av två tekniskt kunniga ledamöter med olika inriktning. Ibland kan det också vara lämpligt att svåra frågor om tillåtande av bevisning som aktualiseras inför en huvudförhandling prövas av samma domare som ska delta i huvudförhandlingen. Ett annat exempel på frågor som kan behöva prövas av fullsuttet rätt är svårbedömda frågor om rättegångshinder (jfr propositionen om ändringar i rättegångsbalken m.m., prop. 1988/89:95, s. 76). Det bör därför finnas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av rättegångsfrågor ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling. En förutsättning för detta bör vara att det med hänsyn till målet eller frågan finns särskilda skäl.

I rättegångsbalken finns möjlighet till en mindre sammansättning också i vissa enklare fall. Det framstår som lämpligt att denna möjlighet finns även i patenträttsliga mål, dock att bestämmelserna bör utformas så att behovet av teknisk kompetens kan säkerställas. Motsvarande gäller för t.ex. marknadsföringsrättsliga, konkurrensrättsliga, fastighetsrättsliga och miljörättsliga mål. I enlighet härmed bör det vara möjligt att låta en teknisk ledamot ingå i rätten i de fall där rätten enligt rättegångsbalken får bestå av en lagfaren domare, dvs. när huvudförhandling hålls i förenklad form samt om rätten anser att det är tillräckligt att en domare sitter i rätten och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet

(1 kap. 3 a § andra och tredje stycket RB). Sådana sammansättningsregler skapar förutsättningar för en mer effektiv handläggning och möjliggör t.ex. att ett mål kan avgöras i samband med muntlig förberedelse eller att i annat fall huvudförhandling kan hållas tidigare än om domstolen på sätt som gäller enligt nuvarande ordning behöver avgöra målet med fyra ledamöter. I en departementspromemoria föreslås att 1 kap. 3 a § tredje stycket RB ändras så att rätten vid huvudförhandling ska vara domförl med en lagfaren domare om det med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt att rätten består av en domare (se Ds 2014:24). En sådan eventuell ändring bedöms inte påverka behovet av och innehållet i den nu föreslagna regeln.

Enligt rättegångsbalken ska rätten vidare bestå av en lagfaren ledamot vid handläggning av s.k. förenklade tvistemål (1 kap. 3 d § RB). Behovet av att möjliggöra deltagande av tekniska ledamöter i sådant fall bedöms litet, men inte uteslutet. Som exempel kan nämnas ett intrångsmål där det endast yrkas skadestånd som av en eller annan anledning är lågt. Även i dessa fall bör det därför vara möjligt att låta en teknisk ledamot ingå i rätten.

Enligt nuvarande ordning krävs fullsuttent rätt vid syn på stället utom huvudförhandling i patenträttsliga mål. I mål i allmän domstol där rättegångsbalkens sammansättningsregler är tillämpliga gäller sedan år 1989 att rätten i sådana fall ska bestå av en lagfaren domare (1 kap. 3 § RB). I det lagstiftningsärendet där den ordningen infördes konstaterades att det knappast förekommer i praktiken att tingsrätterna utnyttjar möjligheten till kollegial sammansättning vid sådan handläggning (prop. 1988/89:95 s. 69). Med hänsyn härtill och då den nuvarande regeln för de patenträttsliga målen innebär en dålig hushållning med domstolens resurser görs i departementspromemorian bedömningen att det i Patent- och marknadsdomstolen inte bör krävas fullsuttent rätt vid syn på stället utom huvudförhandling.

Sveriges advokatsamfund anser att det även fortsättningsvis bör finnas en möjlighet att hålla syn utom huvudförhandling med fullsuttent rätt. Advokatsamfundet anför att det, när det gäller mer tekniskt komplicerade fall, normalt är nödvändigt med en sådan sammansättning för att en kompetent och fullödig bedömning ska kunna garanteras.

Regeringen delar bedömningen i departementspromemorian att reglerna om rättens sammansättning vid syn på stället utom huvudförhandling bör göras mer flexibla och möjliggöra för rätten att – liksom vid prövningen andra rättegångsfrågor – bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Domstolen bör dock även i detta fall kunna ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling, om det med hänsyn till målet eller frågan finns särskilda skäl. Ett exempel på när detta kan bli aktuellt är i de mer tekniskt komplicerade fall som Sveriges advokatsamfund pekar på.

Beredningsåtgärder som inte är sådana att de bör förbehållas lagfarna domare får enligt rättegångsbalken utföras av en annan anställd vid tingsrätten som har tillräcklig kunskap och erfarenhet (1 kap. 3 e § RB). Motsvarande bör gälla i Patent- och marknadsdomstolen. Lagtekniskt bör detta lösas genom att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar tas in en hänvisning till 1 kap. 3 e § RB (jfr 2 kap. 11 § lagen om mark- och miljödomstolar).

De ovan föreslagna sammansättningsreglerna bör gälla även i mål om arbetstagares uppfinningar, i mål om ersättning enligt lagen om försvars-
uppfinningar samt i mål om växtförädlarrätt.

Patenträttsliga och växtförädlarrättsliga brottmål

Enligt nuvarande ordning har tingsrätten i flertalet patenträttsliga brottmål samma sammansättning som i tvistemål, dvs. två lagfarna domare och två tekniskt sakkunniga ledamöter.

Behovet av teknisk sakkunskap är lika framträdande i patenträttsliga brottmål som i tvistemål. Detta behov är ett huvudsakligt skäl till att brottmålen sedan lång tid tillbaka handläggs i särskild ordning och att nämndemän inte deltar i avgörandena. Det finns inte anledning att ändra den ordningen. Mot denna bakgrund anser regeringen att samma sammansättningsregler bör gälla för Patent- och marknadsdomstolen i patenträttsliga brottmål som i patenträttsliga tvistemål. Som anförs ovan lämnar dessa regler utrymme för att avgöra mål utan tekniska ledamöter om det inte finns behov av sådan sakkunskap i ett visst mål. Ett typexempel är ett brottmål som rör underlåtenhet att fullgöra upplysningsskyldighet enligt 56 § PL.

Sammansättningsreglerna för de växtförädlarrättsliga brottmålen bör överensstämma med dem för de patenträttsliga målen.

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål

Enligt nuvarande ordning ska tingsrätten som huvudregel bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter vid huvudförhandling i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål (54 § MfL och 8 kap. 8 § KL). I framför allt mål som bara rör skadestånd får eller ska tingsrätten bestå av enbart lagfarna domare (56 § MfL och 8 kap. 8 § jämförd med 7 kap. 2 § KL). För de mål som enligt nuvarande ordning prövas av Marknadsdomstolen som första instans ser reglerna något annorlunda ut; domstolen är beslutför med fyra ledamöter och kan maximalt bestå av sju ledamöter (3 och 9 §§ MDL). Sammansättningsreglerna för Marknadsdomstolen är desamma för de mål som domstolen prövar som första och enda instans och de mål som domstolen prövar som andra och sista instans.

Nuvarande regler om tingsrättens sammansättning i de aktuella målen har sin förebild i reglerna om Stockholms tingsrätts sammansättning i patenträttsliga mål (prop. 1992/93:234 s. 10, jfr även prop. 1994/95 s. 123 s. 188, prop. 2007/08:115 s. 165 och prop. 2007/08:135 s. 284). Regler av i huvudsak samma innehåll men med ett ökat inslag av flexibilitet föreslås gälla för Patent- och marknadsdomstolen i patenträttsliga mål. Motsvarande regler föreslås i departementspromemorian också för de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen.

Några remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Marknadsdomstolen*, *SFIR* och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt*, är kritiska till förslaget såvitt avser de marknadsrättsliga målen. De anför att departementspromemorians förslag innebär en försvagning av rättens sammansättning jämfört med vad som enligt nuvarande ordning gäller för Marknadsdomstolen. De anser att Patent- och marknadsdomstolen som utgångspunkt bör ha en sammansättning som är så stark att dess juridiska

och sakliga kompetens inte kan ifrågasättas. Patent- och marknadsdomstolen bör därför, när marknadsrättsliga mål avgörs i sak, som huvudregel bestå av fem ledamöter, varav tre lagfarna domare och två ekonomiska experter.

Det är viktigt att Patent- och marknadsdomstolen i de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen kan erbjuda en tvistlösning som innebär en kvalificerad prövning och som är ägnad att upprätthålla allmänhetens och parternas förtroende för rättskipningen. I detta ligger att domstolen ska ha tillräcklig juridisk kompetens och ekonomisk sakkunskap men också att avgöranden ska meddelas inom rimlig tid.

När det gäller antalet ledamöter som Patent- och marknadsdomstolen bör bestå av i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål är de befintliga reglerna om rättens sammansättning i dessa mål en naturlig utgångspunkt. Sammansättningsreglerna för Marknadsdomstolen bör dock ses i ljuset av att domstolen, i samtliga mål som den handlägger, är sista instans. Patent- och marknadsdomstolens avgöranden föreslås kunna överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen och under vissa särskilda förutsättningar även till Högsta domstolen. Till skillnad från Marknadsdomstolen kommer Patent- och marknadsdomstolen alltså inte ha någon funktion som prejudikatinstans. Vid en samlad bedömning anser regeringen att det inte är sakligt motiverat att som utgångspunkt ha en sammansättning med så många som fem ledamöter. I enlighet med vad som gäller för flertalet av de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen i allmän domstol och i likhet med vad som föreslås gälla beträffande de patenträttsliga målen bör huvudregeln i stället vara att Patent- och marknadsdomstolen vid huvudförhandling i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål ska bestå av fyra ledamöter. Av dessa ledamöter bör två vara lagfarna domare och två vara ekonomiska experter. Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad bör ytterligare en lagfaren domare och en ekonomisk expert kunna ingå i rätten. Även i övrigt bör sammansättningsreglerna överensstamma med vad som föreslås gälla för de patenträttsliga målen.

Mot denna utformning av sammansättningsreglerna kan invändas att de inte tar tillräcklig hänsyn till att det inte finns behov av särskild sakkunskap i alla marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och att de därför innebär en opåkallad ökning av antalet mål där ledamöter med ekonomisk sakkunskap deltar. *Patent- och registreringsverket* pekar exempelvis på att det finns varumärkesrättsliga mål som är i princip identiska med marknadsföringsrättsliga mål och som avgörs utan ekonomiska experter.

Typiskt sett är behovet av ekonomisk sakkunskap större i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål än i varumärkesrättsliga mål. De föreslagna sammansättningsreglerna ger också utrymme för att beakta att det i vissa mål inte finns behov av särskild sakkunskap. Regeringen anser att det är att föredra att sammansättningsreglerna är flexibla och enhetliga än att de är detaljstyrda och splittrade. I mål som exempelvis rör enbart skadestånd, utdömmande av vite eller där det är aktuellt att genom mellandom avgöra om ett anspråk är preskriberat finns det som regel inte behov av ekonomisk sakkunskap och då bör med tillämpning av de före-

slagna sammansättningsreglerna ekonomiska ledamöter inte ingå i rätten. Domstolen bedöms väl kapabel att göra dessa ställningstaganden.

Marknadsdomstolen, Svenskt Näringsliv och *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* anför att det i vissa immaterialrättsliga och marknadsrättsliga mål finns behov av både ekonomisk och teknisk sakkunskap. De anser att det skulle vara värdefullt om både ledamöter med ekonomisk och ledamöter med teknisk sakkunskap kunde ingå i rätten i dessa mål. Marknadsdomstolen anför att detta skulle kunna ske genom att en sammansättning med två ekonomiska experter utökas med en teknisk ledamot och att en sammansättning med två tekniska ledamöter utökas med en ekonomisk expert.

Till att börja med kan det konstateras att antalet mål i vilka det finns ett behov av både ekonomisk och teknisk sakkunskap förefaller vara ytterst få. Att för ett fåtal mål ha en ordning med utökad sammansättning skulle visserligen innebära en kompetenssäkring men skulle också innebära att rätten kommer att bestå av ledamöter som saknar kunskap om väsentliga delar av det aktuella målet. Sammantaget bedömer regeringen att den vinst som kan uppnås genom en sådan ordning inte uppväger de nackdelar som den skulle medföra. Det finns därför inte anledning att nu föreslå att både tekniska ledamöter och ledamöter med ekonomisk sakkunskap ska kunna ingå i rätten när Patent- och marknadsdomstolen prövar immaterialrättsliga och marknadsrättsliga mål. Det finns dock anledning att följa utvecklingen. Skulle t.ex. antalet mål där båda typerna av sakkunskap behövs öka markant kan det finnas behov av att se över om det bör införas en sådan möjlighet.

10.3.2 Sammansättningsregler för ärenden

Regeringens förslag: Vid avgörande i sak av patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter. Om det i ett patenträttsligt eller växtförädlarrättsligt ärende finns behov av teknisk sakkunskap ska en eller två tekniska ledamöter ingå i rätten. Om det i ett marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt ärende finns behov av ekonomisk sakkunskap ska en eller två ekonomiska experter ingå i rätten. Minst en ledamot ska alltid vara lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet, får rätten bestå av fyra ledamöter, varav två lagfarna domare och två tekniska ledamöter eller ekonomiska experter, beroende på ärendetyp.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får rätten bestå av en lagfaren domare och, beroende på ärendetyp, en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap.

Om det inte finns behov av teknisk eller ekonomisk sakkunskap ska rätten bestå av tre lagfarna domare eller, om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, en lagfaren domare.

Vid annan handläggning än avgörande i sak ska rätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och, beroende på ärendetyp, en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap.

Beredningsåtgärder ska kunna utföras av en annan tjänsteman än en lagfaren domare i samma utsträckning som i tingsrätt i allmänhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. I departementspromemorian föreslås att Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande i sak av patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden ska bestå av en lagfaren domare och en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap, beroende på ärendetyp. Enligt förslaget får domstolen bestå av tre ledamöter endast om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Förslaget innebär vidare att om det inte finns behov av teknisk respektive ekonomisk sakkunskap får rätten, beroende på ärendets beskaffenhet, bestå av en eller tre lagfarna domare. I departementspromemorian föreslås inte någon särskild sammansättningsregel för annan handläggning än avgörande i sak. I stället hänvisas till ärendelagens sammansättningsregler (Ds 2014:2 s. 251–254).

Remissinstanserna: När det gäller Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i patenträttsliga ärenden anser flera remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärslagen*, *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *SFIR*, *Försvarets materielverk* och *SIPF*, att antalet ledamöter som huvudregel bör vara detsamma som i Patentbesvärslagen, dvs. tre ledamöter. Patent- och registreringsverket, Patentbesvärslagen, Advokatsamfundet, SFIR, Försvarets materielverk och *SPOF* anför att två ledamöter bör ha teknisk sakkunskap. *Stockholms tingsrätt* förutser att de patenträttsliga ärendenas beskaffenhet ofta kommer att medföra att rätten består av tre ledamöter. Tingsrätten anser därför att det kan diskuteras vilken sammansättning som ska vara huvudregel. Flera remissinstanser, däribland *Stockholms tingsrätt* och *Patentbesvärslagen*, framhåller betydelsen av att regleringen ges en flexibel utformning så att antalet ledamöter kan utökas eller minskas efter behov. *Marknadsdomstolen* och *Försvarets materielverk* anser att det finns skäl att överväga att ha samma sammansättningsregler för de patenträttsliga ärendena som för de patenträttsliga målen. *FICPI* anser att det alltid bör ingå patentråd i rätten när domstolen avgör patenträttsliga ärenden som överklagats från Patent- och registreringsverket och att dessa bör utgöra en majoritet av rättens ledamöter.

Några remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Marknadsdomstolen*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *SFIR*, anser att utgångspunkten bör vara att Patent- och marknadsdomstolen i marknadsrättsliga ärenden ska bestå av fem ledamöter, varav tre lagfarna domare och två ledamöter med ekonomisk sakkunskap. *SIPF* anser att antalet tekniska ledamöter i de patenträttsliga ärendena bör vara detsamma som i de patenträttsliga målen. *Svea hovrätt* anser att Patent- och marknadsdomstolen i konkurrensrättsliga ärenden som gäller beslut om ålägganden enligt 3 kap. 1 § KL bör ha möjlighet att ha samma sammansättning som vid avgörande av konkurrensrättsliga mål, dvs. fyra ledamöter. *Konsumentverket* anser att rätten bör ha samma sammansättning i alla mål och ärenden där Konsumentombudsmannen är inblandad. Enligt Konsumentverket bör de föreslagna sammansättningsreglerna för målen gälla även för de nu berörda ärendena.

Göta hovrätt framför vissa synpunkter angående den lagtekniska utformningen av sammansättningsreglerna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 73–83).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bland andra *Svea hovrätt* och *Marknadsdomstolen*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. När det gäller de patenträttsliga ärenden som överklagats från Patent- och registreringsverket anser *Patentbesvärsrätten*, *SIPF*, *FICPI* och *Försvarets materielverk* att sammansättningsreglerna bör formuleras på ett sådant sätt att det föreskrivs en presumtion för att två tekniska ledamöter ska ingå i rätten i de fall Patent- och marknadsdomstolen ska bestå av tre ledamöter. SIPF anser att det är oklart när det ska anses föreligga ett behov av flera tekniska ledamöter och vem som ska avgöra den frågan. Enligt SIPF bör frågan avgöras av en i domstolen anställd teknisk ledamot. *Svenskt Näringsliv* anser att det finns goda skäl för att åtminstone en teknisk ledamot (ett patentråd) ska delta även i patenträttsliga ärenden som rör rättsliga frågor. Enligt *Svenskt Näringsliv* bör det därför inte ställas något krav på att det i ett ärende ska finnas ett behov av teknisk sakkunskap för att tekniska ledamöter ska kunna ingå i rätten. *Stockholms tingsrätt* förutser att Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av patenträttsliga ärenden om informationsföreläggande i regel kommer att bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. *Jusek* framhåller att det krävs tydliga och klagörande lagregler angående de olika sammansättningsformerna. *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt och Företagarna* anser att minst en sakkunnig ledamot bör ingå i rätten vid prövningen av materiella frågor och att den föreslagna möjligheten för domstolen att utsluta expertmedverkan på ett betänkligt sätt öppnar för diskretionära bedömningar.

Skälen för regeringens förslag

Patenträttsliga och växtförädlarrättsliga ärenden

Vissa av de patenträttsliga ärenden som ska handläggas i Patent- och marknadsdomstolen kommer att inledas genom en ansökan till domstolen. Merparten av dessa är s.k. RB-ärenden. För dessa ärenden är rättegångsbalkens regler om sammansättning i mål tillämpliga. De enda ärenden som för närvarande handläggs enligt ärendelagen är ärenden om informationsföreläggande. När *Stockholms tingsrätt* enligt nuvarande ordning handlägger dessa ärenden tillämpas ärendelagens sammansättningsregler (57 e § PL). Andra ärenden avser från myndighet överklagade beslut; för patentens del från Patent- och registreringsverket överklagade beslut om beviljande av patent eller invändning mot ett meddelat patent. Enligt nuvarande ordning överklagas dessa beslut till Patentbesvärsrätten som är domför med tre ledamöter. I patentmål som inte gäller pantsättning av patent eller patentansökningar samt i mål om växtförädlarrätt ska minst två tekniska ledamöter ingå i rätten och en ledamot ska vara lagfaren, om inte rätten finner att medverkan av lagfaren ledamot är obehövlig. I mål om pantsättning av patent och patentansökningar ska minst två lagfarna ledamöter ingå i rätten (4 § PBRL).

Utgångspunkten i ärendelagen är att rätten ska bestå av en lagfaren domare. Endast om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet får rätten bestå av tre ledamöter (3 § ÄL). När regeln infördes konstaterades att regleringen i den äldre ärendelagen inte hade

följt med den utveckling som förekommit på rättegångsbalkens område, där utrymmet för endomarkkompetensen successivt utvidgats. Vidare anfördes att ärendena i de allra flesta fall är av enkel natur och att det rimliga syntes, såvitt gäller tingsrätter, vara att i grunden ha en regel om endomarkkompetens med möjlighet till en kvalificerad sammansättning i speciella fall (prop. 1995/96:115 s. 98). I departementspromemorian konstateras att ärendelagens sammansättningsregler bidrar till ett snabbare och mer resurseffektivt förfarande. När det gäller patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket, som är den stora ärendegruppen, hänvisas även till den kvalificerade myndighetsprövningen vid Patent- och registreringsverket. Mot den bakgrunden och med hänsyn till behovet av teknisk kompetens föreslås i departementspromemorian att Patent- och marknadsdomstolen som huvudregel ska bestå av en lagfaren domare och en teknisk ledamot när domstolen avgör patenträttsliga och växtförädlarrättsliga ärenden i sak.

Flera remissinstanser är kritiska till departementspromemorians förslag när det gäller sammansättningen i de patenträttsliga ärenden som överklagas från Patent- och registreringsverket. De anser att sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen bör motsvara den som enligt nuvarande ordning gäller för Patentbesvärsrätten, dvs. tre ledamöter. Några remissinstanser, bl.a. *Patentbesvärsrätten*, *Sveriges advokatsamfund*, *SFIR*, *Försvarets materielverk* och *SIPF*, framhåller att Patent- och registreringsverkets prövning, med hänsyn till det stora antalet ärenden som myndigheten handlägger, är rutinartad och att Patent- och marknadsdomstolen som första domstolsinstans därför bör ha en kvalificerad sammansättning. Dessa remissinstanser anför vidare att det finns anledning att göra en jämförelse med den ordning som gäller när det europeiska patentverket (EPO) prövar patentansökningar om europeiska patent. Vid prövningen av överklagade beslut är besvärskammaren (Technical Board of Appeal) som huvudregel sammansatt av två tekniska ledamöter och en lagfaren ledamot. *Patentbesvärsrätten* framhåller att det svenska nationella systemet för patentprövning, för att behålla sin internationella legitimitet, inte i alltför stor utsträckning bör avvika från denna internationella standard.

Det är viktigt att Patent- och marknadsdomstolen kan erbjuda en ärendehantering som innebär en kvalificerad prövning av varje enskilt ärende och som är ägnad att upprätthålla allmänhetens och parternas förtroende för rättskipningen. I detta ligger att domstolen ska ha tillräcklig teknisk sakkunskap men också att avgöranden meddelas inom rimlig tid. Rätten bör därför inte bestå av fler ledamöter eller ledamöter av annat slag än vad som är sakligt motiverat.

Enligt regeringens bedömning är det inte sakligt motiverat att i de patenträttsliga ärendena utöka antalet ledamöter i förhållande till vad som enligt nuvarande ordning gäller för Patentbesvärsrätten. I enlighet med vad flertalet remissinstanser anser bör utgångspunkten i stället vara att Patent- och marknadsdomstolen ska bestå av tre ledamöter när patenträttsliga ärenden avgörs i sak.

Som *Patentbesvärsrätten* anför är de lagfarna domarnas samarbete med de tekniska ledamöterna och de tekniska ledamöternas inbördes samarbete i de patenträttsliga ärendena som gäller överklagade beslut

från Patent- och registreringsverket en mycket betydelsefull del i upprätthållandet av både kvaliteten i bedömningen och snabbheten i förfarandet. Inte sällan finns det i dessa ärenden behov av kunskap inom olika tekniska discipliner. Detta talar för att det i rätten regelmässigt bör ingå två ledamöter med teknisk sakkunskap. Den omständigheten att två tekniska ledamöter som huvudregel föreslås ingå i rätten när Patent- och marknadsdomstolen avgör patenträttsliga tvistemål talar också för att två tekniska ledamöter i allmänhet bör ingå i rätten när domstolen prövar den grundläggande frågan om patenterbarhet. Frågorna är ju till stor del desamma i de båda fallen. Regeringen delar dock inte uppfattningen att det i sammansättningsregeln bör låsas fast att rätten ska bestå av två tekniska ledamöter, vilket bland andra *Svenskt Näringsliv*, *Försvarets materielverk* och *SIPF* föreslår. Även om det i flertalet ärenden om beviljande av patent och invändning mot ett meddelat patent kommer att finns ett behov av att två tekniska ledamöter ingår i rätten kommer det i Patent- och marknadsdomstolen att finnas ärenden som inte regelmässigt ställer samma krav på teknisk kompetens. Som anförts ovan bör rätten inte bestå av ledamöter av annat slag än vad som är sakligt motiverat. Om det i ett ärende inte aktualiseras några tekniska frågor bör ärendet, i enlighet med vad som enligt nuvarande ordning gäller för Patentbesvär-rätten, kunna avgöras av tre lagfarna domare. Detta kan, såsom anges i promemorian och som Patentbesvär-rätten ställer sig bakom, vara aktuellt i exempelvis ärenden om pantsättning av patent och patentansökningar. Enligt regeringen bör Patent- och marknadsdomstolen även kunna bestå av två lagfarna domare och en teknisk ledamot. Genom att sammansättningsreglerna ges en sådan flexibel utformning kan de patenträttsliga ärendena avgöras med den sammansättning som i varje enskilt fall framstår som den mest lämpliga. Frågan om det i ett patenträttsligt ärende finns behov av teknisk sakkunskap och i så fall hur många tekniska ledamöter som ska ingå i rätten bör avgöras av domstolen. Som *SIPF* framhåller bör av naturliga skäl de i domstolen anställda tekniska ledamöternas uppfattning vara av stor betydelse vid denna bedömning.

Patentbesvär-rätten är enligt nuvarande ordning domför med enbart tekniska ledamöter i vissa fall. Det är en ordning som framstår som främmande för processen i allmän domstol och någon sådan möjlighet bör därför inte finnas i Patent- och marknadsdomstolen.

För att möta behovet av kompetens i ärenden av extra stor juridisk och teknisk komplexitet anser regeringen att det, om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet, bör vara möjligt för rätten att bestå av två lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Därmed kan Patent- och marknadsdomstolen ha samma sammansättning som vid en huvudförhandling i ett patenträttsligt mål. Som exempel på fall då det kan finnas skäl att utöka rättens sammansättning på detta sätt kan nämnas ärenden i vilka det görs gällande bättre rätt (17–18 §§ PL), vissa ärenden om tilläggskydd (105 § PL) och ärenden där omfattande bevisning åberopas. Det bör dock överlåtas till domstolen att bedöma frågan i varje enskilt fall.

För att rätten inte ska bestå av fler ledamöter än vad som är sakligt motiverat bör Patent- och marknadsdomstolen även kunna bestå av en lagfaren domare och en teknisk ledamot eller, om det saknas behov av

teknisk sakkunskap, en lagfaren domare. En förutsättning för detta bör vara att rätten anser att en enklare sammansättning är tillräcklig med hänsyn till vad det enskilda ärendet kräver. Exempel på fall då det kan vara tillräckligt att rätten består av en lagfaren domare och en teknisk ledamot är vissa enklare ärenden om återställande av förlorade rättigheter enligt 72 § PL eller om det i ett ärende är uppenbart att ett patent inte ska beviljas. Denna enklare sammansättning kan även, som *Stockholms tingsrätt* anför, i vissa fall vara tillräcklig i patenträttsliga ärenden om informationsföreläggande. Även om det bör bli ovanligt kan det inte uteslutas att det kan uppkomma situationer då det framstår som lämpligt att ett patenträttsligt ärende avgörs av en lagfaren domare. En sådan möjlighet bör därför finnas.

De i departementspromemorian föreslagna sammansättningsreglerna för patenträttsliga ärenden gäller endast vid avgörande i sak. När det gäller annan handläggning, dvs. avskrivning av ett ärende efter återkallelse, avvisning och beslut under beredningen som inte innebär att ärendet avgörs, föreslås att ärendelagens sammansättningsregler ska tillämpas. För att det ska vara tydligt vilken sammansättning som gäller för Patent- och marknadsdomstolen bör, som anges i avsnitt 10.2, sammansättningsreglerna vara självständiga i förhållande till ärendelagens sammansättningsregler. Reglerna bör utformas på ett sådant sätt att de ger en heltäckande bild av hur rätten ska vara sammansatt vid all form av handläggning i dessa ärenden, dvs. även vid annan handläggning än avgörande i sak.

Som utvecklas i avsnitt 11.2.2 förutsätter en kompetent och effektiv handläggning av de patenträttsliga ärendena att de i Patent- och marknadsdomstolen anställda tekniska ledamöterna (patentråden), i ett tidigt skede, tar en aktiv del i beredningen. Vid annan handläggning än avgörande i sak saknas dock i vissa fall behov av teknisk sakkunskap.

Enligt nuvarande ordning är Patentbesvärsrätten domförlagd med en ledamot när avskrivning sker efter återkallelse eller på grund av att föreskriven årsavgift inte betalats (4 § PBRL). Det är dock inget som hindrar att rätten består av tre ledamöter. Regelmässigt kommer sådana beslut inte att ställa krav på de särskilda insikter som de tekniskt kunniga ledamöterna har, utan prövningen kommer att vara begränsad till framför allt rättegångskostnadsfrågor. Ett fall där det för Patentbesvärsrätten har bedömts kunna vara aktuellt att skriva av målet med tre ledamöter är när fråga om officialprövning uppkommer (se propositionen Några frågor om Patentbesvärsrätten, prop. 2011/12:88 s. 17). Med hänsyn till att möjligheten till officialprövning föreslås utgå bedömer regeringen att det i regel är fullt tillräckligt att rätten består av en lagfaren domare vid avskrivning av ärenden. Sammansättningsreglerna bör därför medge detta.

Även när det gäller beslut under beredningen kan det vara tillräckligt att rätten består av en lagfaren domare. Det kan dock också finnas frågor som kräver teknisk sakkunskap, t.ex. när det gäller att ta ställning till om viss bevisning ska tillåtas. Med hänsyn till detta bör det vara möjligt att låta en teknisk ledamot ingå i rätten även vid annan handläggning än avgörande i sak.

Det nu anförda bör lagtekniskt uttryckas på så sätt att Patent- och marknadsdomstolen vid annan handläggning av ett ärende ska bestå av

en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Det bör överlåtas till rätten att, utifrån en bedömning av vad den enskilda frågan kräver, avgöra om en teknisk ledamot ska ingå i rätten.

Åtgärder som avser endast beredningen av ett ärende och som inte är sådana att de bör förbehållas lagfarna domare får enligt ärendelagen utföras av en annan anställd vid tingsrätten som har tillräcklig kunskap och erfarenhet (se 3 § ÄL och 1 kap. 3 e § RB). Motsvarande bör gälla i Patent- och marknadsdomstolen. Lagtekniskt bör detta lösas genom att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar tas in en hänvisning till 1 kap. 3 e § RB (jfr 2 kap. 11 § lagen om mark- och miljödomstolar).

Sammanställningsreglerna i ärenden om växtförädlarrätt bör överensstämma med dem för patenträttsliga ärenden.

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden

Vissa marknadsrättsliga ärenden kommer att inledas genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen. Det gäller för närvarande endast ärenden om tillstånd för Konkurrensverket att genomföra en platsundersökning (5 kap. 3 § KL). När Stockholms tingsrätt enligt nuvarande ordning prövar dessa ärenden i sak ska rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet får tingsrätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert (8 kap. 10 § första stycket KL). Tingsrättens beslut kan överklagas till Marknadsdomstolen som sista instans (7 kap. 2 § KL).

Andra marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden avser överklagade beslut. För de marknadsföringsrättsliga ärendenas del gäller det beslut meddelade av Konsumentombudsmannen under utredningen av ett ärende, t.ex. en uppmaning till någon att lämna upplysningar eller till en näringsidkare att tillhandahålla handlingar och därmed sammanhängande frågor om ersättning för varuprover och liknande (42–46 §§ MfL). När Stockholms tingsrätt enligt nuvarande ordning handlägger dessa ärenden ska rätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet får tingsrätten i stället bestå av fyra ledamöter, varav två lagfarna domare och två ekonomiska experter (57 § MfL). Tingsrättens beslut kan överklagas till Marknadsdomstolen som sista instans (52 § MfL).

De konkurrensrättsliga ärenden som inleds genom överklagande avser beslut från Konkurrensverket om bl.a. ålägganden att upphöra med överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning (3 kap. 1 § KL) och ålägganden att lämna information (5 kap. 1 § KL). Enligt nuvarande ordning överklagas dessa beslut till Marknadsdomstolen som sista instans (7 kap. 1 § KL).

Marknadsdomstolen är i alla ärenden beslutför med fyra ledamöter och kan maximalt bestå av sju ledamöter (3 och 9 §§ MDL).

Departementspromemorians förslag innebär att Patent- och marknadsdomstolen som huvudregel ska bestå av en lagfaren domare och en ekonomisk expert när marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga

ärenden avgörs i sak. Detta förslag har kritiserats av flera remissinstanser. Några av dessa remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *Marknadsdomstolen*, anser att utgångspunkten bör vara att Patent- och marknadsdomstolen ska vara sammansatt av fem ledamöter. Det skulle innebära en utökning av antalet ledamöter jämfört med vad som enligt nuvarande ordning gäller för såväl Stockholms tingsrätt som Marknadsdomstolens beslutförhet i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden.

På samma sätt som för de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen talar intresset av enhetliga sammansättningsregler i Patent- och marknadsdomstolen för att sammansättningsreglerna för de konkurrens- och marknadsföringsrättsliga ärendena, i möjligaste mån, utformas så att de överensstämmer med dem i patent- och växtförädlarrättsliga ärenden. En förutsättning för detta är naturligtvis att de föreslagna reglerna tillgodoser de särskilda behov som finns i de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärendena.

När det gäller de marknadsrättsliga ärendena finns det inte någon ärendetyp som dominerar lika tydligt som ärendena som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket inom patenträtten. Ärendena varierar i både omfattning och komplexitet. Beroende på ärendetyp kan även behovet av ledamöter med särskild ekonomisk sakkunskap variera. Många av de konkurrensrättsliga ärendena är mycket omfattande och är ofta både juridiskt och ekonomiskt komplicerade. Detta gäller framför allt ärenden om ålägganden att upphöra med överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning. Dessa ärenden kan svårigen sägas vara av sådan enkel natur som motiverat huvudregeln med endomarkompetens i ärendelagen. Inte sällan finns det i de konkurrensrättsliga ärendena, på samma sätt som i de patenträttsliga ärendena, ett behov av att två ledamöter med särskild sakkunskap ingår i rätten. Vissa konkurrensrättsliga ärenden är dock av enklare slag och ställer inte samma krav på särskild ekonomisk sakkunskap. Inte heller de marknadsföringsrättsliga ärendena är sådana att det generellt sett finns ett behov av att flera ledamöter med ekonomisk sakkunskap ingår i rätten. Med tanke på att de marknadsrättsliga ärendena kan vara av så varierat slag är det särskilt viktigt att sammansättningsreglerna är flexibla och medger att ärendena kan avgöras med den sammansättning som i varje enskilt fall framstår som den mest lämpliga.

När det gäller antalet ledamöter som Patent- och marknadsdomstolen bör bestå av när den avgör marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden i sak finns det anledning att se till vad som gäller enligt nuvarande ordning när Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen avgör dessa ärenden. Som framgår ovan är utgångspunkten i vissa ärenden att tingsrätten ska bestå av fyra ledamöter. I flera fall har dock tingsrätten möjlighet att bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Sammansättningsreglerna för Marknadsdomstolen medger att rätten består av fyra till sju ledamöter. Denna möjlighet bör dock ses mot bakgrund av Marknadsdomstolens funktion som prejudikatinstans, en funktion som inte kommer att åligga Patent- och marknadsdomstolen eftersom domstolens beslut kommer att

kunna överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen och i vissa fall även till Högsta domstolen.

Med hänsyn till att många av de marknadsrättsliga ärendena rör frågor som ofta är både ekonomiskt och juridiskt komplexa bör Patent- och marknadsdomstolen bestå av en kvalificerad sammansättning när domstolen avgör dessa ärenden i sak. Regeringen anser dock inte att det finns anledning att ha en grundsammansättning med så många som fyra eller fem ledamöter utan utgångspunkten bör, liksom för de patenträttsliga ärendena, vara tre ledamöter. På motsvarande sätt som föreslås för de patenträttsliga ärendena bör det vara möjligt för rätten att bestå av två lagfarna domare och en ekonomisk expert, av en lagfaren domare och två ekonomiska experter eller av tre lagfarna domare. En förutsättning för att ett ärende ska kunna avgöras av enbart lagfarna domare bör vara att det saknas behov av särskild ekonomisk sakkunskap. Det bör överlåtas till domstolen att bedöma om det finns ett sådant behov eller inte.

Som anförs ovan och som flera remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt* och *Marknadsdomstolen*, framhåller är överklagade beslut från Konkurrensverket om ålägganden att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning ofta mycket omfattande och komplexa. Det bör i dessa ärenden och i andra ärenden av särskilt stor omfattning och komplexitet finnas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter. Denna möjlighet bör finnas i såväl de konkurrensrättsliga som de marknadsföringsrättsliga ärendena och bör förutsätta att det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet. Därmed kan Patent- och marknadsdomstolen ha samma sammansättning som vid huvudförhandling i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Det bör överlåtas till domstolen att i varje enskilt fall avgöra om det finns skäl att utöka sammansättningen.

Om rätten anser att det är tillräckligt med hänsyn till vad det enskilda ärendet kräver bör Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett ärende i sak kunna bestå av en lagfaren domare och en ekonomisk expert eller, om det saknas behov av ekonomisk sakkunskap, en lagfaren domare. Ett exempel på när en sådan enklare sammansättning kan vara tillräcklig är de marknadsföringsrättsliga ärenden om överklagande av Konsumentombudsmannens beslut om upplysningsskyldighet m.m. (42–46 §§ MfL). Detta motsvarar vad som gäller för Stockholms tingsrätt vid avgörande av dessa ärenden enligt nuvarande ordning.

När det gäller annan handläggning än avgörande i sak bör Patent- och marknadsdomstolen, på samma sätt som föreslås för de patenträttsliga ärendena, bestå av en lagfaren domare och en ekonomisk expert eller, om det saknas behov av ekonomisk sakkunskap, en lagfaren domare. Det överensstämmer med vad som enligt nuvarande ordning gäller för de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden som handläggs i allmän domstol (57 § MfL och 8 kap. 10 § andra stycket KL). Även i Marknadsdomstolen kan vissa åtgärder vidtas och beslut meddelas av ordföranden ensam (9 § andra stycket MDL). Det bör överlåtas till rätten att utifrån en bedömning av vad den enskilda frågan kräver avgöra om en ekonomisk expert ska ingå i rätten. Beslut om avskrivning bör i regel kunna meddelas av en lagfaren domare.

På motsvarande sätt som föreslås för de patenträttsliga ärendena bör åtgärder som avser endast beredningen av ett marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt ärende under vissa förutsättningar få utföras av en annan tjänsteman än en lagfaren domare (jfr 3 § ÄL och 1 kap. 3 e § RB).

10.4 Rättens sammansättning i Patent- och marknadsöverdomstolen

10.4.1 Sammansättningsregler för mål

Regeringens förslag: Patent- och marknadsöverdomstolen ska vid avgörande av patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål bestå av minst tre lagfarna domare eller, om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande, minst fyra lagfarna domare. Om en eller flera ledamöter med särskild sakkunskap har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska minst lika många sådana ledamöter delta i Patent- och marknadsöverdomstolen. Patent- och marknadsöverdomstolen är dock domför utan ledamöter med särskild sakkunskap om medverkan av sådana ledamöter inte behövs. Fler än fem lagfarna domare och tre ledamöter med särskild sakkunskap får inte delta i rättens avgörande.

Vid åtgärder som avser beredningen av ett mål ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot eller ekonomisk expert får dock ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Vid beslut om avskrivning av ett mål och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

Beredningsåtgärder ska kunna utföras av en lagfaren domare eller av en annan tjänsteman i samma utsträckning som i hovrätt i allmänhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk lösning (Ds 2014:2 s. 255–258).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Marknadsdomstolen* och *SFIR* anför att det med hänsyn till deras synpunkter på Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i de marknadsrättsliga målen bör göras vissa följdändringar beträffande Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i dessa mål. De anser att Patent- och marknadsöverdomstolen som huvudregel bör bestå av sex ledamöter (fyra lagfarna domare och två ekonomiska experter) eller, om ekonomiska experter inte har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, fyra lagfarna domare.

FICPI anser att det alltid bör ingå patentråd i rätten när domstolen avgör patenträttsliga mål.

Skälen för regeringens förslag

Patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål

Reglerna i patentlagen om hovrättens sammansättning innehåller ett större inslag av flexibilitet än reglerna om tingsrättens sammansättning och fungerar såvitt framkommit väl (66 och 67 §§ PL). Sammansättningsreglerna för Patent- och marknadsöverdomstolen bör därför ges en i huvudsak motsvarande utformning.

Vid avgörande av ett mål enligt patentlagen eller växtförädlarrättslagen bör Patent- och marknadsöverdomstolen liksom enligt nuvarande ordning bestå av minst tre lagfarna domare. Om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande, bör dock minst fyra lagfarna domare delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Om en eller flera tekniska ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsöverdomstolen bör utgångspunkten vara att minst samma antal tekniska ledamöter ska delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. I enlighet med vad som gäller enligt nuvarande ordning för hovrätten bör fler än fem lagfarna domare och tre tekniska ledamöter inte få delta i rättsens avgörande.

Även om tekniska ledamöter har deltagit i tingsrättens avgörande är hovrätten enligt nuvarande ordning domför med enbart lagfarna ledamöter, om medverkan av tekniska ledamöter uppenbarligen inte behövs. Det är rimligt att det också för Patent- och marknadsöverdomstolen finns ett utrymme att avgöra mål utan tekniska ledamöter, om det inte finns något behov av deras sakkunskap. Det framstår dock inte som nödvändigt att behålla nuvarande uppenbarhetskrav. Som anförs i avsnitt 10.2 bör reglerna vara flexibla och anpassade till behoven i det enskilda fallet. Domarna vid domstolen (de lagfarna och de tekniskt kunniga) bedöms på ett tillfredsställande sätt kunna avgöra teknikerbehovet. Mot den bakgrunden framstår det som ändamålsenligt att Patent- och marknadsöverdomstolen i det enskilda målet får avgöra om det finns behov av teknisk sakkunskap och om så inte bedöms vara fallet bör domstolen bestå av enbart lagfarna domare. Ett exempel på när det inte finns behov av teknisk sakkunskap är när målet i Patent- och marknadsöverdomstolen bara rör en fråga om preskription eller en processuell fråga.

När det gäller hovrättens sammansättning innehåller patentlagen inte någon regel som tar sikte på avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit. Det innebär att hovrätten avgör sådana frågor med fullsuttet rätt. Regeringen bedömer att det vid avskrivning av mål regelmässigt inte finns något behov av teknikermedverkan. I enlighet med vad som gäller enligt rättegångsbalken bör sådana frågor i många fall kunna avgöras av en lagfaren domare. En sådan möjlighet bör därför införas. Detsamma bör gälla vid beslut om undanröjande av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats (jfr 2 kap. 4 § fjärde stycket RB).

Sammansättningsreglerna för Patent- och marknadsöverdomstolen bör även ange vad som gäller i fråga om beslut under beredningen av ett mål. I enlighet med vad som gäller enligt rättegångsbalken bör utgångspunkten vara att rätten vid sådan handläggning ska bestå av tre lagfarna domare. Om det i ett enskilt fall finns behov av teknisk sakkunskap bör

dock en teknisk ledamot kunna ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna (jfr avsnitt 10.4.3).

Enligt rättegångsbalken får åtgärder som endast avser beredningen av ett mål utföras av en lagfaren domare i hovrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet (2 kap. 4 § femte stycket RB). Närmare bestämmelser om detta finns i förordningen (1196:379) med hovrättsinstruktion. Motsvarande bör gälla i Patent- och marknadsöverdomstolen. Detta bör lagtekniskt lösas genom att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar tas in en hänvisning till 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena RB.

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål

Såvitt avser Patent- och marknadsdomstolen föreslås att sammansättningsreglerna för patent-, marknadsförings- och konkurrensrättsliga mål ska vara likartat utformade. Det är därför rimligt att reglerna om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål motsvarar reglerna om domstolens sammansättning i patenträttsliga mål. Dessa regler motsvarar i huvuddrag vad som gäller för Marknadsdomstolen, men innebär en ökad flexibilitet och möjlighet att ta hänsyn till behovet i det enskilda fallet. Genom den flexibla utformningen kan den skillnad i behovet av medverkan av ledamöter med särskild sakkunskap som kan finnas i det enskilda fallet beaktas, vilket bidrar till ett mer effektivt förfarande.

10.4.2 Sammansättningsregler för ärenden

Regeringens förslag: Vid avgörande av patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet ledamöter med särskild sakkunskap ska vara detsamma som i Patent- och marknadsdomstolen. Antalet lagfarna domare ska vara fler än antalet lagfarna domare i Patent- och marknadsdomstolen.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av teknisk eller ekonomisk sakkunskap, trots att en eller flera sådana ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället bestå av tre lagfarna domare. Detsamma ska gälla om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

Vid åtgärder som avser beredningen av ett ärende ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot eller ekonomisk expert får dock ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Vid beslut om avskrivning av ett ärende efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

Beredningsåtgärder ska kunna utföras av en lagfaren domare eller av en annan tjänsteman i samma utsträckning som i hovrätt i allmänhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär att Patent- och marknadsöverdomstolen vid avgörande i sak av patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden ska bestå av tre ledamöter. Om Patent- och marknadsöverdomstolen har bestått av tre ledamöter ska dock Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Förslaget innebär vidare att om ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap har deltagit i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande, ska sådan ledamot ingå i Patent- och marknadsöverdomstolen om det inte är obehövt. Minst två ledamöter ska vara lagfarna domare. I övrigt föreslås att ärendelagens sammansättningsregler ska gälla (Ds 2014:2 s. 258–259).

Remissinstanserna: Flera av de remissinstanser som har synpunkter på Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga ärenden, bl.a. *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Patent- och registreringsverket* och *SFIR*, anser att det bör göras vissa följändringar beträffande Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i dessa ärenden. Vid avgörande i sak av konkurrensrättsliga ärenden om ålägganden enligt 3 kap. 1 § KL anser Svea hovrätt att Patent- och marknadsöverdomstolen bör bestå av fem ledamöter, varav tre lagfarna domare, om Patent- och marknadsöverdomstolen har bestått av fyra ledamöter. När det gäller de patenträttsliga ärenden som inleds vid Patent- och registreringsverket anför vissa remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärslagen* och *SFIR*, att Patent- och marknadsöverdomstolen bör bestå av fyra ledamöter om Patent- och marknadsöverdomstolen har bestått av tre ledamöter. *Patentbesvärslagen* anser att Patent- och marknadsöverdomstolen i dessa ärenden bör kunna bestå av fem ledamöter om Patent- och marknadsöverdomstolen har bestått av fyra ledamöter. Patentbesvärslagen anför vidare att det är lämpligt att minst samma antal tekniska ledamöter som har deltagit i Patent- och marknadsöverdomstolens deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens prövning. *Sveriges advokatsamfund* anser att två tekniska ledamöter alltid bör delta i patenträttsliga ärenden.

I fråga om de marknadsrättsliga ärendena anför *Marknadsdomstolen* och *SFIR* att Patent- och marknadsöverdomstolen som huvudregel bör bestå av fyra lagfarna domare och två ekonomiska experter. Om ekonomiska experter inte har ingått i Patent- och marknadsöverdomstolen bör Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fyra lagfarna domare. *SFIR* anser vidare att Patent- och marknadsöverdomstolen vid handläggningen av frågor rörande beredning m.m. bör bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Göta hovrätt har vissa synpunkter på den lagtekniska utformningen av sammansättningsreglerna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 84–89).

Remissinstanserna: *Patent- och registreringsverket* anser att tekniska ledamöter bör kunna delta i Patent- och marknadsöverdomstolen även om sådana ledamöter inte har deltagit i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Patent- och registreringsverket anser vidare att den föreslagna sammansättningsregeln kan bli inkonsekvent genom att det totala antalet

ledamöter kan bli färre i Patent- och marknadsöverdomstolen än i Patent- och marknadsdomstolen om det i överinstansen inte finns något behov av tekniska ledamöter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande ordning ingår ledamöter med särskild sakkunskap i rätten när Patentbesvärslagen och Marknadsdomstolen handlägger överklagade ärenden men inte när hovrätten gör det (4 § PBRL, 9 § MDL och 3 § ÄL). Behovet av teknisk eller ekonomisk sakkunskap i ärenden om patent- och växtförädlarrätt respektive ärenden om konkurrens- och marknadsföringsrätt är detsamma i Patent- och marknadsöverdomstolen som i Patent- och marknadsdomstolen. Utgångspunkten bör därför i enlighet med vad som gäller i andra jämförbara fall vara att antalet ledamöter med teknisk eller ekonomisk sakkunskap ska vara detsamma i båda instanserna. I enlighet med vad som gäller för domstolar i allmänhet bör dessutom fler lagfarna domare ingå i Patent- och marknadsöverdomstolen än i Patent- och marknadsdomstolen.

Sammanställningsreglerna för Patent- och marknadsöverdomstolen bör därför, liksom sammansättningsreglerna för Patent- och marknadsdomstolen, utformas med utgångspunkt i att ledamöter med särskild sakkunskap ska ingå i rätten. Regeringen anser att grundsammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen bör vara fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av två lagfarna domare och en ledamot med särskild sakkunskap bör Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare och en ledamot med särskild sakkunskap. Om Patent- och marknadsdomstolen i stället har bestått av en lagfaren domare och två ledamöter med särskild sakkunskap bör Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av två lagfarna domare och två ledamöter med särskild sakkunskap. Även i de fall Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare och en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap bör utgångspunkten vara att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bestå av fyra ledamöter, varav tre lagfarna domare och en ledamot med särskild sakkunskap.

Även om ledamöter med särskild sakkunskap har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen bör Patent- och marknadsöverdomstolen vara beslutför med enbart lagfarna domare om det inte finns något behov av särskild sakkunskap, t.ex. på grund av att endast en del av ärendet som inte kräver sådan sakkunskap har överklagats. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt nuvarande ordning i fråga om patenträttsliga tvistemål och brottmål i hovrätten och med vad som föreslås gälla i Patent- och marknadsöverdomstolen i tvistemål och brottmål där ledamöter med särskild sakkunskap ingått i Patent- och marknadsdomstolen. Patent- och marknadsöverdomstolen bör i dessa fall bestå av tre lagfarna domare. Eftersom antalet lagfarna domare därmed kommer att vara fler än i Patent- och marknadsdomstolen saknar det betydelse att det totala antalet ledamöter i Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att vara färre. Med hänsyn till Patent- och marknadsöverdomstolens roll som överprövande instans delar regeringen inte heller Patent- och registreringsverkets uppfattning att tekniska ledamöter bör kunna ingå i Patent- och marknadsöverdomstolen även om sådana ledamöter inte har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Detta överens-

stämmer med vad som gäller enligt nuvarande ordning när patentmål prövas i Svea hovrätt.

Om ledamöter med särskild sakkunskap inte har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen bör Patent- och marknadsöverdomstolen, på samma sätt som gäller enligt rättegångsbalken, bestå av tre lagfarna domare om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare och av fyra lagfarna domare om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av tre lagfarna domare.

Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter (två lagfarna domare och två ledamöter med särskild sakkunskap) bör Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fem ledamöter, varav tre lagfarna domare och två ledamöter med särskild sakkunskap. Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen saknas behov av ledamöter med särskild sakkunskap bör rätten, i enlighet med vad som anges ovan, i stället bestå av tre lagfarna domare.

En konsekvens av att sammansättningsreglerna för de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärendena ges en i förhållande till ärendelagens och rättegångsbalkens sammansättningsregler självständig utformning är att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar bör införas regler motsvarande rättegångsbalkens regler om hovrättens sammansättning vid beslut om avskrivning efter återkallelse och undanröjande av underrättens avgörande (2 kap. 4 § fjärde stycket RB). Detta innebär inte några sakliga ändringar i förhållande till departementspromemoriens förslag.

Sammansättningsreglerna för Patent- och marknadsöverdomstolen bör även ange vad som gäller i fråga om beslut under beredningen av ett ärende. I enlighet med vad som gäller enligt rättegångsbalken, och i likhet med vad som föreslås för målen, bör utgångspunkten vara att rätten vid sådan handläggning ska bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot eller en ekonomisk expert bör dock kunna ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna.

Enligt rättegångsbalken får åtgärder som endast avser beredningen av ett ärende utföras av en lagfaren domare i hovrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet (2 kap. 4 § femte stycket RB). Närmare bestämmelser om detta finns i förordningen med hovrättsinstruktion. Motsvarande bör gälla i Patent- och marknadsöverdomstolen. Detta bör lagtekniskt lösas genom att det i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar tas in en hänvisning till 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena (jfr 2 kap. 11 § lagen om mark- och miljödomstolar).

10.4.3 Sammansättningsregler för tillståndsprövningen

Regeringens förslag: Vid behandling av frågor om prövningstillstånd i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat till att gälla en viss del av en dom eller ett slutligt beslut får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel. En

ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap får ingå i rätten i stället för en av flera lagfarna domare.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk utformning (Ds 2014:2 s. 259–262).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser invänder mot departementspromemorians förslag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 84–89).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande ordning

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska hovrätten bestå av tre lagfarna domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat till att gälla en viss del av en dom eller ett slutligt beslut får dock meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel (2 kap. 4 § tredje stycket RB och 3 § ÄL).

För patentmål finns en möjlighet för hovrätten att vid tillståndsprovningen ersätta en av de lagfarna ledamöterna med en teknisk sådan (67 § PL). Det finns i dessa mål ingen möjlighet för domstolen att avgöra en fråga om prövningstillstånd med en ledamot. I Marknadsdomstolen ingår ekonomiska experter som huvudregel vid tillståndsprovningen i konkurrensmål. Ordföranden får dock ensam meddela prövningstillstånd om frågan är enkel (9 § MDL).

Ledamöter med teknisk och ekonomisk sakkunskap vid tillståndsprovningen

Utgångspunkten bör i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden, liksom i andra förekommande mål och ärenden, vara att rätten vid tillståndsprovningen ska bestå av tre lagfarna domare.

När beslutsförhetsregeln för tillståndsprovningen i patentmål (67 § PL) infördes motiverades den med att det kan vara betydelsefullt för rätten att ha tillgång till en tekniskt sakkunnig ledamot vid tillståndsprovningen och att en sådan möjlighet därför borde finnas. Regeringen ansåg dock att det inte borde vara huvudregel att tekniskt sakkunniga ledamöter ska delta i tillståndsprovningen, med hänvisning till att det i många fall säkerligen kommer att vara tydligt redan vid en granskning utan medverkan av teknisk expertis att prövningstillstånd bör meddelas. Regeringen ansåg att det i stället borde finnas en möjlighet för hovrätten att bestämma att en tekniskt sakkunnig ledamot ska ingå i rätten i stället för en av de lagfarna (se propositionen En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol, prop. 2004/05:131, s. 196 f.). För Mark- och miljööverdomstolen finns en motsvarande bestämmelse. I Marknadsdomstolen ingår som regel ekonomiska experter i rätten vid tillståndsprovningen. När kravet på prövningstillstånd infördes i konkurrensrättsliga mål och ärenden ansågs det givet att ekonomiska experter

som huvudregel skulle ingå i rätten i tillståndsprövningen, liksom i andra fall (prop. 2007/08:135 s. 97).

Behovet av att låta en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap delta vid tillståndsprövningen gör sig gällande med samma styrka i Patent- och marknadsöverdomstolen som i hovrätt och Marknadsdomstolen enligt nuvarande ordning. Behovet föreligger för samtliga mål- och ärendetyper där ledamöter med särskild sakkunskap ingår i rätten. Regeringen anser därför att det bör införas en bestämmelse i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar som möjliggör för Patent- och marknadsöverdomstolen att låta en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap delta i stället för en lagfaren domare vid tillståndsprövningen i de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena.

Sammansättningen när frågan är enkel

För mål och ärenden gäller enligt rättegångsbalken och ärendelagen att en lagfaren domare ensam kan bevilja prövningstillstånd i vissa fall. Detsamma gäller enligt lagen om marknadsdomstol m.m. vid tillståndsprövningen i Marknadsdomstolen och enligt lagen om mark- och miljödomstolar vid tillståndsprövningen i Mark- och miljööverdomstolen. Någon sådan möjlighet finns dock inte vid tillståndsprövningen i hovrätt i mål och ärenden om patent.

Regeringen anser att denna möjlighet bör finnas också när de marknadsrättsliga målen handläggs i Patent- och marknadsöverdomstolen. När det gäller mål och ärenden om patent bedöms behovet av en sådan regel vara mindre men det bedöms ändå finnas fall då en sådan regel vore ändamålsenlig. Det är inte alltid målet eller ärendet i hovrätten rör tekniska frågor och i andra fall kan frågan om prövningstillstånd vara så självklar att en lagfaren domare ensam kan ta ställning till den. En sådan regel bidrar i dessa fall till en mer effektiv handläggning. En regel motsvarande rättegångsbalkens och ärendelagens regler om att en ensam lagfaren domare får meddela prövningstillstånd om frågan är enkel bör därför gälla för även för samtliga mål- och ärendekategorier där ledamöter med teknisk och ekonomisk sakkunskap ingår i rätten.

10.4.4 Sammansättningsregler vid prövning av frågor om särskilda rättsmedel

Regeringens förslag: Vid prövning av ansökningar om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål eller ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Departementspromemorians förslag innebär dock en något annorlunda lagteknisk lösning (Ds 2014:2 s. 262–263).

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna har inte några invändningar mot förslaget. *Malmö tingsrätt* ifrågasätter behovet

av att vid ansökan om återställande av försutten tid ersätta en lagfaren domare med en teknisk eller ekonomisk expert.

Skälen för regeringens förslag: Hovrätten är vid prövning av frågor om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid domför med tre lagfarna domare (2 kap. 4 § första stycket första meningen RB). Detta gäller även i mål där särskilda ledamöter ingått i rätten i tingsrätten.

I de flesta fall kommer sannolikt ansökningar om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid röra enbart juridiska frågor även om målet eller ärendet i Patent- och marknadsdomstolen rör tekniska eller ekonomiska frågeställningar. Patent- och marknadsöverdomstolen bör i dessa fall, i enlighet med vad som gäller enligt rättegångsbalken, bestå av tre lagfarna domare. I vissa fall, främst när ny bevisning eller nya omständigheter åberopas, kan det dock finnas behov av särskild sakkunskap. I dessa fall bör en ledamot med teknisk eller ekonomisk sakkunskap kunna ingå i rätten. Det bör överlämnas till rätten att bedöma om den ska bestå av enbart lagfarna domare eller om en särskild ledamot ska ingå i rätten. Om en särskild ledamot ingår i rätten bör denna ersätta en av de lagfarna domarna på samma sätt som gäller vid tillståndsprövningen (avsnitt 10.4.3).

10.4.5 Plenum

Regeringens bedömning: Det bör inte införas regler om plenum eller förstärkt sammansättning i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 263–265).

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i eller har inte några invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: För Patentbesvärsträtten finns en möjlighet att avgöra ett mål av domstolen i dess helhet eller domstolens samtliga lagfarna ledamöter (s.k. plenum), trots att domstolen inte är sista instans (5 § PBRL). För att så ska kunna ske krävs att målet eller viss fråga bedöms vara av särskild betydelse från principiell synpunkt. När regeln infördes motiverades den med behovet av att kunna åstadkomma en enhetlig bedömning och med Patentbesvärsträttens speciella ställning (prop. 1976/77:96 s. 53 f.). En möjlighet att avgöra mål i plenum finns också för bl.a. Högsta domstolen (3 kap. 6 § RB) men däremot inte för Marknadsdomstolen.

Migrationsöverdomstolen, som är sista domstolsinstans för migrationsmål, får avgöra ett mål med förstärkt sammansättning, dvs. fler ledamöter än vad som annars gäller, om domstolen finner att avgörandet kan få stor principiell betydelse (16 kap. 3 § utlänningslagen [2005:716]). I förarbetena motiverades denna möjlighet av domstolens roll som prejudikatinstans och att det därför borde finnas en möjlighet att avgöra ett mål eller en fråga i förstärkt sammansättning i de fall detta är påkallat för att främja en enhetlig praxisbildning (se propositionen Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden, prop. 2004/05:170, s. 123).

Mark- och miljööverdomstolarnas avgöranden kan i vissa fall överklagas till Högsta domstolarna enligt vanliga regler och i andra fall, på samma sätt som föreslås gälla för Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden, endast om domstolen gett sitt tillstånd till det (s.k. ventil). Vid införande av mark- och miljödomstolarna ansåg regeringen att det inte borde införas en möjlighet till förstärkt sammansättning i Mark- och miljööverdomstolen. Regeringen anförde – mot bakgrund av möjligheten att överklaga domstolens avgöranden till Högsta domstolen – att prejudikatvärdet av avgöranden som meddelas i förstärkt sammansättning blir tveksamt. Regeringen anförde också att det kan bli svårigheter när det gäller att värdera olika avgöranden sinsemellan, exempelvis när Mark- och miljööverdomstolen har dömt i förstärkt sammansättning, men Högsta domstolen i ett efterföljande beslut inte har meddelat prövningstillstånd. Av bl.a. dessa skäl ansåg regeringen att värdet av den förstärkta sammansättningen inte framstod som särskilt stort (prop. 2009/10:215 s. 182 f.).

Patent- och marknadsöverdomstolen kommer i praktiken att vara sista instans för flertalet mål och ärenden som prövas i patent- och marknadsdomstolarna. Högsta domstolen kommer dock liksom i förhållande till Mark- och miljööverdomstolen att ha ett ansvar för prejudikatbildningen genom möjligheten till ventil. De skäl som anfördes vid införandet av mark- och miljödomstolarna mot förstärkt sammansättning gör sig gällande även i fråga om Patent- och marknadsöverdomstolen. Regeringen anser att möjligheten till förstärkt sammansättning även fortsättningsvis bör förbehållas domstolar som är renodlade prejudikatinstanser.

10.5 Domförhet vid ledamöters förhinder

10.5.1 Domförhet enligt nuvarande ordning

I rättegångsbalken finns det för såväl tingsrätt som hovrätt bestämmelser om domförhet vid ledamöters förhinder.

För tvistemål i tingsrätt gäller att om rätten består av tre lagfarna domare och det inträffar förfall för någon av dessa sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten ändå domför (1 kap. 3 a § RB). I brottmål i tingsrätt gäller att om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän (1 kap. 3 b § RB).

För tvistemål i hovrätt gäller att om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför (2 kap. 4 § första stycket RB). I brottmål i hovrätt gäller att om en av de lagfarna domarna eller en av nämndemännen får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför (2 kap. 4 § andra stycket RB).

Även i marknadsföringslagen och konkurrenslagen finns bestämmelser om tingsrättens domförhet vid förhinder för ledamot (54 § andra stycket MfL respektive 8 kap. 8 § andra stycket KL). Några motsvarande förhinderregler finns inte för Patentbesvärsträtten eller Marknadsdomstolen.

10.5.2 Ledamöters förhinder i patent- och marknadsdomstolarna

Regeringens förslag: Om Patent- och marknadsdomstolen eller Patent- och marknadsöverdomstolen i ett patenträttsligt, växtförädlarrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen eller motsvarande handläggning har påbörjats ska rätten ändå vara domför om minst en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare. Detsamma ska gälla i samtliga ärenden i patent- och marknadsdomstolarna.

Departementspromemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I departementspromemorian föreslås att det införs en särskild regel om domförhet vid ledamöters förhinder för de patenträttsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena. Promemorians förslag innebär även en något annorlunda lagteknisk lösning (Ds 2014:2 s. 266–268).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Nacka tingsrätt* konstaterar att rättegångsbalkens bestämmelser om domförhet vid förhinder, enligt sin lydelse, tar sikte på förhinder som inträffar sedan huvudförhandling påbörjats och att det, såvitt avser ärenden, inte har ansetts behövt att reglera vad som händer när en av flera domare får förhinder. Tingsrätten anser att det finns anledning att ytterligare belysa frågan om domförhet vid förhinder.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om domförhet vid förhinder syftar till att åstadkomma en balans mellan intresset av en kvalificerad sammansättning och intresset av en effektiv handläggning.

Utan regler om domförhet vid förhinder kan föredragningar och muntliga förhandlingar behöva tas om i fall någon ledamot blir långvarigt förhindrad att delta i arbetet (jfr RÅ 1997 ref. 10 där Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att Patentbesvärsrätten hade förfarit felaktigt när den efter förhandling avgjort målet i ny sammansättning utan att hålla en ny förhandling).

Särskilt en förnyad huvudförhandling kan orsaka olägenheter för båda parterna och domstolen. När det gäller mindre långvariga förhinder för en ledamot kan domstolen skjuta på avgörandet av målet, men detta är inte en tillfredsställande lösning när det rör sig om längre förhinder. Domstolen kan visserligen för säkerhets skull använda sig av utökad sammansättning. Den möjligheten bör dock av resursskäl huvudsakligen utnyttjas för stora och komplicerade mål och endast i undantagsfall för att förhindra att problem uppkommer till följd av att någon ledamot skulle kunna få förhinder under målets handläggning. Rätten bör alltså inte bestå av fler ledamöter än som är sakligt motiverat för en effektiv och rationell handläggning av målet.

När det gäller processen enligt ärendelagen är frekvensen av muntliga förhandlingar lägre än enligt rättegångsbalken eftersom den processen som huvudregel är skriftlig. I dessa fall blir vinsterna av en förhinderregel därför inte lika stora. Regler som tillåter att handläggningen fortsätter trots att en ledamot får förhinder bör dock innebära fördelar även i sådana fall, t.ex. vid rent skriftlig handläggning av ärenden som inneburit

förberedelsearbete och tidskrävande föredragningar innan någon av rättsens ledamöter får förhinder. Sådana regler har också införts när det gäller handläggningen i mark- och miljödomstolarna samt i de allmänna förvaltningsdomstolarna (se 2 kap. 9 § lagen om mark- och miljödomstolar och 5 a § LAFD).

I departementspromemorian föreslås att det för de patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna ska införas särskilda bestämmelser om domförhet vid ledamots förhinder. Även regeringen anser att det finns ett behov av särskilda regler om domförhet vid ledamots förhinder vid handläggning av dessa mål och ärenden. En förhinderregel bör därför införas i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. I enlighet med vad som föreslås i departementspromemorian bör bestämmelserna gälla om förhinder uppstår sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har inletts. Därigenom omfattas även föredragning i ett ärende eller mål som avgörs på handlingarna. Det är viktigt att sammansättningen inte blir alltför begränsad på grund av ett inträffat förhinder. Kravet på kvalitet får inte tillåtas ge vika av effektivitetshänsyn. I övrigt bör regeln inte göras beroende av hur många ledamöter som rätten bestod av vid handläggningens inledning. En förutsättning för fortsatt domförhet bör dock vara att minst en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

När det gäller övriga immaterialrättsliga mål och ärenden föreslås i departementspromemorian att rättegångsbalkens respektive ärendelagens regler om domförhet vid ledamots förhinder ska gälla. I departementspromemorian anges att rättegångsbalkens förhinderregler, genom hänvisning i ärendelagen (3 § ÄL), är tillämpliga även vid handläggning av ärenden.

Regeringen instämmer i att rättegångsbalkens regler om domförhet vid ledamots förhinder bör gälla för de aktuella målen. När det gäller ärenden ansågs det, som *Nacka tingsrätt* påpekar, vid ärendelagens tillkomst inte finnas något behov av regler om vad som händer när en av flera domare får förfall (se prop. 1995/96:115 s. 99). Avsikten synes således ha varit att rättegångsbalkens bestämmelser om domförhet vid ledamots förhinder, som enligt sin lydelse gäller huvudförhandling, inte ska tillämpas vid domstolarnas handläggning av ärenden. Som anges ovan kan det dock även vid skriftlig handläggning av ärenden finnas fördelar med en förhinderregel. Mot denna bakgrund anser regeringen att reglerna om domförhet vid ledamots förhinder i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen bör ges en sådan utformning att de gäller för samtliga ärenden som handläggs i domstolarna.

Det bör understrykas att regler om domförhet vid ledamots förhinder inte innebär en skyldighet utan enbart en möjlighet för domstolen att fortsätta handläggningen med en reducerad sammansättning. Domstolen kan välja att skjuta upp handläggningen av målet t.ex. då ledamotens förhinder förutses bli kortvarigt eller då målets eller ärendets omfattning och svårighetsgrad talar mot att avgöra det med färre ledamöter än normalt. En situation då det regelmässigt finns skäl att skjuta upp handläggningen är om det i rätten ingår endast en teknisk eller ekonomisk ledamot och det är denna ledamot som får förfall.

10.6 Rättens ordförande

Regeringens förslag: Rättens ordförande ska alltid vara en lagfaren domare.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 268).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I allmän domstol är enligt nuvarande ordning rättens ordförande alltid en lagfaren domare. Det gäller också i de fall särskilda ledamöter ingår i rätten (66 § första stycket PL, 8 kap. 8 § första stycket KL och 54 § första stycket MfL). Detsamma gäller i Marknadsdomstolen (9 § MDL). Patentbesvärsrätten är däremot i vissa fall domför med enbart tekniska ledamöter och en av dessa är då rättens ordförande (2–4 §§ PBRL).

I mål och ärenden enligt patentlagen, växtförädlarrättslagen, marknadsföringslagen och konkurrenslagen kommer enligt vad som nu föreslås andra ledamöter än lagfarna domare att delta i de flesta fall i patent- och marknadsdomstolarna. Minst en lagfaren domare föreslås dock alltid ingå i rätten. Domstolarnas primära uppgift är att göra en rättslig prövning av de frågor som parterna väckt. Ordföranderollen innefattar även att leda förhandlingen och självständigt avgöra t.ex. vissa processrättsliga frågor. Mot denna bakgrund anser regeringen att rättens ordförande, liksom i alla andra vid allmän domstol förekommande mål och ärenden, alltid bör vara en lagfaren domare. Det bör intas en bestämmelse i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar av den innebörden.

10.7 Omröstning

Regeringens förslag: Vid omröstning ska först de lagfarna domarna säga sin mening, därefter ledamöterna med teknisk eller ekonomisk sakkunskap. Den ledamot som har berett ett mål eller ärende ska alltid säga sin mening först.

Departementspromemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I departementspromemorian föreslås dock inte någon regel för det fall ett mål eller ärende har beretts av en viss ledamot (Ds 2014: 2 s. 269–270).

Remissinstanserna: *Patentbesvärsrätten* anför att patentråd bör kunna vara referenter i patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket och att den föreslagna omröstningsregeln bör anpassas så att den inte hindrar att ett patentråd som är referent säger sin mening först. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 90–94).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Om det vid en överläggning till ett avgörande framkommer skiljaktiga meningar ska en formell omröstning äga rum. Regler om omröstning finns i rättegångsbalken (16 och 29 kap. RB). Både i tvistemål och brottmål gäller att den mening som omfattas av majoriteten ska gälla (16 kap. 3 § RB respektive 29 kap. 3 § RB). Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst i tvistemål medan den lindrigaste eller minst ingripande meningen ska gälla i brottmål, oavsett vilken sida ordförandens röst tillhör. Vid omröstningen ska den som berett målet (referenten) yttra sig först. Om det inte finns någon som har berett målet ska den yngste i rätten först yttra sig. Därefter ska ledamöterna yttra sig allteftersom de har säte i rätten. Om nämndemän ingår i rätten ska de säga sin mening sist (16 kap. 1 § andra stycket och 29 kap. 1 § andra stycket RB).

Rättegångsbalkens bestämmelser om omröstning tillämpas även i ärenden (3 § ÄL). Dessa bestämmelser är därmed enligt nuvarande ordning tillämpliga i immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden i allmän domstol. Även i Patentbesvärsrätten tillämpas 16 och 29 kap. RB i tillämpliga delar (12 § PBRL). I Marknadsdomstolen tillämpas 16 kap. RB. Domstolen bestämmer dock själv i vilken ordning ledamöterna ska säga sin mening (10 § MDL).

Genom föreslagna hänvisningar till rättegångsbalken respektive ärendelagen (se avsnitt 9.1 och 9.2) blir omröstningsreglerna i 16 och 29 kap. RB tillämpliga också i patent- och marknadsdomstolarna. Dessa regler ger dock ingen ledning beträffande omröstningsordningen när ledamöter med särskild sakkunskap ingår i rätten. En sådan regel är lämplig för de fall det blir aktuellt med en formell omröstning. Mot den bakgrunden anser regeringen att det, i enlighet med vad som föreslås i departementspromemorian, bör föreskrivas i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar att de lagfarna domarna ska säga sin mening först och därefter de tekniska eller ekonomiska ledamöterna beroende på vad målet eller ärendet rör. Det motsvarar vad som gäller i mark- och miljödombstolarna. En sådan tydlig och förutsebar reglering är att föredra i förhållande till den ordning som gäller för Marknadsdomstolen. Som *Patentbesvärsrätten* anför och som föreslås i promemorian bör dock omröstningsregeln anpassas till att tekniska ledamöter (patentråd) i patent- och marknadsdomstolarna kommer att kunna vara referenter i de patenträttsliga ärendena som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket (se avsnitt 11.2.2). Omröstningsregeln bör därför även ange att referenten alltid ska säga sin mening först.

11 Teknisk och ekonomisk kompetens

11.1 Behov av kompetens

I syfte att tillgodose behovet av särskild sakkunskap föreslås i avsnitt 10.2 att tekniska eller ekonomiska ledamöter som huvudregel ska ingå i patent- och marknadsdomstolarna vid prövningen av patenträttsliga,

växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. En förutsättning för en sådan ordning är naturligtvis att båda instanserna har tillgång till personer med nödvändig kompetens.

Uppgiften för en särskild ledamot (expert) är generellt sett i första hand att hjälpa rättens övriga ledamöter att förstå det av parterna presenterade processmaterialet. Det innebär att experten kan underlätta rättens materiella processledning och därmed en tillfredsställande utredning av målet. Vidare kan experten förbättra rättens möjligheter att bedöma invecklad bevisning av t.ex. teknisk eller ekonomisk natur och medverka till att rätten lättare kan sätta in processmaterialet i sitt rättsliga sammanhang (jfr SOU 1987:13 s. 87). Detta gäller även för de mål och ärenden som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna och de externa experter som kommer att delta i dömandet där. Domstolsanställda tekniska ledamöter har dock en särskild roll (se avsnitt 11.2.2).

I de följande avsnitten övervägs närmare hur behovet av ledamöter med teknisk eller ekonomisk sakkunskap i de båda domstolarna bäst kan tillgodoses och vilka krav som bör ställas på sådana ledamöter.

11.2 Ledamöter med teknisk kompetens

11.2.1 Tekniska ledamöter enligt nuvarande ordning

Enligt nuvarande ordning deltar tekniskt sakkunniga ledamöter i flertalet fall vid handläggningen av patentmål i Patentbesvärsrätten. Även i de patentmål där Stockholms tingsrätt är exklusivt behörig ska som huvudregel tekniskt sakkunniga ledamöter ingå i rätten. Detsamma gäller för hovrätten i dessa mål (se avsnitt 10.1.2).

I Patentbesvärsrätten är de tekniskt kunniga ledamöterna anställda i domstolen som patentträttsråd (2 § PBRL). I de allmänna domstolarna är de tekniskt sakkunniga ledamöterna förordnade av regeringen för viss tid (68 § PL). Tingsrätten respektive hovrätten bestämmer vilka av de förordnade ledamöterna som ska delta i det enskilda målet. Samtliga tekniskt kunniga patentträttsråd i Patentbesvärsrätten har förordnande som sakkunniga ledamöter i allmän domstol. Sedan lång tid tillämpas en ordning som innebär att en av de två tekniskt sakkunniga ledamöter som deltar i handläggningen av patenträttsliga tvistemål och brottmål i allmän domstol normalt är ett patentträttsråd från Patentbesvärsrätten (jfr prop. 1985/86:86 s. 19 och SOU 2001:33 s. 56). Patentträttsråden värdesätts på grund av att de förutom sina tekniska kunskaper också har en så ingående kunskap om den juridiska delen av patentområdet att de kan koppla ihop det tekniska kunnandet med en tillämpning av patentlagens regler.

11.2.2 Tekniska ledamöter i patent- och marknadsdomstolarna

<p>Regeringens förslag: De tekniska ledamöterna i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål och ärenden ska vara anställda patentråd och särskilt förordnade tekniska experter. Regeringen ska</p>

utnämna patentråd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska förordna tekniska experter på viss tid.

Den lagfarna domare som ska vara rättens ordförande ska bestämma vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten.

Regeringens bedömning: Det behöver inte införas några särskilda bestämmelser för att möjliggöra för patentråd att vara ansvariga domare i patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 273–276).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Patentbesvärsrätten* anför att det i den nya domstolsorganisationen är rimligt att anställda patentråd i första hand ingår i rätten som tekniska ledamöter och att detta bör framgå i den föreslagna lagen om patent- och marknadsdomstolar. Patentbesvärsrätten anser vidare att patentråd bör kunna vara referenter i patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket. *Försvarets materielverk* och *Patent- och registreringsverket* anför att det i de patenträttsliga ärendena där två tekniska ledamöter ska ingå i rätten är naturligt att minst en av dem är ett patentråd. Patent- och registreringsverket anser dock att det inte är nödvändigt att föra in något sådant ovillkorligt krav i lag eller förordning. *SFIR* anser att det även fortsättningsvis bör överlätas till domstolarna att avgöra om de tekniska ledamöterna ska utgöras av patentråd eller tekniska experter.

Stockholms tingsrätt understryker vikten av att Patent- och marknadsdomstolen har tillräckligt många anställda patentråd för att dessa ska kunna delta vid såväl beredning som avgörande av berörda mål och ärenden. Några remissinstanser, bl.a. *SFIR*, *Försvarets materielverk* och *SIPF*, anför att det finns anledning att överväga att utöka antalet patentråd jämfört med vad som anges i departementspromemorian. *Svea hovrätt*, *Patentbesvärsrätten* och *Patent- och registreringsverket* anför att det bör finnas åtminstone två anställda patentråd i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Sveriges advokatsamfund anser att tekniska experter med patenträttslig kunskap som huvudregel bör hämtas från universitet och högskolor eftersom det finns en risk för jäv om personer inom patentombudskåren och industrin anlitas. *Nacka tingsrätt* anser att det, särskilt om Patent- och marknadsdomstolen skulle förläggas till Nacka tingsrätt, finns skäl att ha samma benämning på de ledamöter som benämns särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolarna och de ledamöter som enligt förslaget i departementspromemorian ska benämnas tekniska och ekonomiska experter.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens (promemorian s. 90–94).

Remissinstanserna: *Svenskt Näringsliv* och *SIPF* invänder mot att benämningen tekniska ledamöter används för såväl anställda patentråd som externa patent- och facktekniska ledamöter. De anser att de olika kategorierna av ledamöter bör skiljas åt och att det, eftersom lagtexten inte ger någon vägledning när det gäller valet av ledamöter med olika tekniskt kunnande, finns en osäkerhet i fråga om vilken kompetens som

ska finnas i rätten. Några remissinstanser, däribland Svenskt Näringsliv, SIPF, FICPI och *Försvarets materielverk*, anser att minst en av de tekniska ledamöterna ska vara ett patentråd eller en annan person med motsvarande kompetens och att detta bör framgå i lag. Enligt Svenskt Näringsliv är det inte tillräckligt att reglerna endast medger att patentråd kan vara ansvariga domare, utan det bör slås fast att patentråd i ärendena ska ansvara för och vara föredragande om det inte finns särskilda skäl. SIPF anser att det patentråd som bereder ärendet bör vara den som, i de fall en extern expert ska anlitas, bestämmer vilken kompetens som den externa experten ska ha. SIPF anser att den lista med personer som kan komma i fråga för ett förordnande som teknisk expert bör kvalitetssäkras och att det på listan bör göras en uppdelning mellan personer med uteslutande teknisk kompetens och personer som även har patenträttslig kompetens. *SEPAF* menar att fyra patentråd i Patent- och marknadsdomstolen och två patentråd i Patent- och marknadsöverdomstolen troligtvis inte är tillräckligt för att uppfylla behovet av såväl teknisk som patenträttslig sakkunskap inom respektive teknikområde.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Patent- och marknadsdomstolen

Som anges i avsnitt 10.2 är de tekniska ledamöternas medverkan av avgörande betydelse för att de patenträttsliga målen och ärendena ska kunna handläggas på ett kompetent och effektivt sätt. De svarar för bedömningen av de speciella, ofta invecklade, tekniska frågor som förekommer i målen och ärendena. Tekniker med patenträttsligt kunnande spelar också en betydande roll när det gäller exempelvis bedömning av uppfinningshöjd, tolkning och formulering av patentkrav samt när det gäller att förstå och tillämpa den praxis som har utvecklats i det europeiska patentverket. I Patentbesvärsträtten är det i stor utsträckning de tekniskt kunniga ledamöterna som, i egenskap av referent, bereder och föredrar målen om beviljande av patent för avgörande (9 och 10 §§ förordningen [1988:346] med instruktion för Patentbesvärsträtten).

År 2014 inkom 17 patenträttsliga tvistemål till Stockholms tingsrätt och 41 patentmål till Patentbesvärsträtten. Enligt de föreslagna sammansättningsreglerna ska det i Patent- och marknadsdomstolen som huvudregel ingå två tekniska ledamöter vid avgörande av patenträttsliga mål och en eller två tekniska ledamöter vid avgörande av patenträttsliga ärenden. Tekniska ledamöter ska även kunna ingå i rätten vid annan handläggning. Med hänsyn till det förväntade antalet mål och ärenden i Patent- och marknadsdomstolen, antalet tekniska ledamöter som föreslås ingå i rätten och att de tekniska ledamöterna föreslås kunna delta också i beredningen av mål och ärenden, bedömer regeringen att det finns ett behov av att i domstolen ha permanent tillgång till personer med teknisk kompetens och patenträttsligt kunnande som kontinuerligt kan ta aktiv del i handläggningen. I syfte att få till stånd en effektiv handläggning av hög kvalitet anser regeringen att detta behov bör tillgodoses genom anställda tekniska domare i Patent- och marknadsdomstolen. Motsvarande ordning gäller i mark- och miljödomstolarna.

Behovet av teknisk kompetens i Patent- och marknadsdomstolen bör dock inte tillgodoses enbart genom anställda tekniska domare. Som

föreslås i departementspromemorian bör det även finnas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att – liksom för Stockholms tingsrätt enligt nuvarande ordning – anlita externa personer med teknisk kompetens.

Patent- och marknadsöverdomstolen

För Patent- och marknadsöverdomstolen är situationen i huvudsak densamma som för underrätten. Domstolen behöver ha tillgång till ledamöter med teknisk sakkunskap för beredningen och avgörandet av patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål och ärenden. År 2014 inkom fem patenträttsliga mål till Högsta förvaltningsdomstolen och sex patenträttsliga mål till Svea hovrätt.

Det förväntat låga målunderlaget i Patent- och marknadsöverdomstolen och den domstolens roll som överprövande instans medför att behovet av och utrymmet för att ha anställda tekniska domare är betydligt mindre än i underinstansen. Med hänsyn till att målen och ärendena redan har hanterats i en domstolsinstans är behovet av teknisk kompetens under beredningen visserligen inte lika framträdande i Patent- och marknadsöverdomstolen som i Patent- och marknadsdomstolen. En ändamålsenlig handläggning av de patenträttsliga målen och ärendena förutsätter dock att tekniska ledamöter tar en aktiv del i beredningen även i Patent- och marknadsöverdomstolen. Dessutom kommer tekniska ledamöter, enligt de föreslagna sammansättningsreglerna, att kunna ingå i rätten vid prövningen av frågor om prövningstillstånd och särskilda rättsmedel. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det även i Patent- och marknadsöverdomstolen bör finnas anställda tekniska domare. Liksom för Patent- och marknadsdomstolen – och Svea hovrätt enligt nuvarande ordning – bör domstolen även ha tillgång till extern teknisk kompetens.

Benämning på de tekniska ledamöterna

När mark- och miljödomstolarna tillkom år 2011 ändrades beteckningen på de anställda tekniska domarna (tidigare fastighetsråd och miljöråd) till tekniska råd, vilket även omfattar domare med särskilda sakkunskaper i plan- och byggfrågor. Det framstår som önskvärt att särskilja de sakkunniga domarna i patent- och marknadsdomstolarna från motsvarande kategori i mark- och miljödomstolarna. Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att de anställda tekniska domarna bör få beteckningen patentråd.

Enligt nuvarande ordning benämns de externa ledamöterna i patentmål tekniskt sakkunniga ledamöter. I bl.a. konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål används begreppet experter. I andra sammanhang, bl.a. i fastighets- och miljömål, används begreppet särskilda ledamöter. *Nacka tingsrätt* anser att det finns skäl att ha samma benämning på de ledamöter som benämns särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolarna och de ledamöter som enligt förslaget i departementspromemorian ska benämnas tekniska experter. Enligt tingsrätten skulle detta skapa en enhetlighet och minska risken för missförstånd.

Regeringen anser att begreppet tekniska ledamöter bör användas för att beskriva samtliga ledamöter i patent- och marknadsdomstolarna som har teknisk kompetens, dvs. såväl patentråd som externa ledamöter. Om den

nuvarande terminologin behålls (tekniskt sakkunniga ledamöter) för att beteckna de externa ledamöterna blir distinktionen i förhållande till samlingsbegreppet tekniska ledamöter oklar. Vidare anser regeringen, i motsats till Nacka tingsrätt, att det liksom i fråga om de domstolsanställda tekniska ledamöterna är lämpligt att ha olika beteckningar för de externa ledamöterna i mark- och miljödomstolarna och patent- och marknadsdomstolarna. Beteckningen särskild ledamot ger dessutom inte någon ledning beträffande ledamotens expertis vilket är en nackdel i en domstol med såväl tekniska som ekonomiska experter. Mot denna bakgrund och i syfte att få en enhetlig terminologi inom patent- och marknadsdomstolarna bör de externa ledamöterna i patenträttsliga mål och ärenden benämnas tekniska experter (jfr avsnitt 11.3.2).

Utnämning och förordnande av tekniska ledamöter

I enlighet med vad som föreslås i departementspromemorian bör patentråden utnämnas med fullmakt av regeringen efter förslag av Domarnämnden. Det blir då en likadan ordning som den som gäller för de tekniska råden i mark- och miljödomstolarna. De tekniska experterna bör förordnas på viss tid av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Även om det faller inom regeringens kompetens att delegera en sådan uppgift, bedöms ett tydliggörande vara lämpligt (jfr propositionen En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess, prop. 2012/13:45). Det bör därför i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar anges att det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som förordnar tekniska experter.

Sveriges advokatsamfund anser att tekniska experter som huvudregel bör hämtas från universitet och högskolor eftersom det finns en risk för jäv om personer inom patentombudskåren och industrin anlitas. Enligt regeringens mening innebär den omständigheten att det inom en viss yrkeskategori finns en förhöjd risk för jäv inte att personer ur den kategorin inte alls bör kunna komma i fråga som tekniska experter. En jävsprövning görs ju i varje enskilt fall. Externa ledamöter med patenträttslig kunskap bör därför kunna hämtas även från t.ex. patentombudskåren och industrin. Ledamöter med särskilda facktekniska kunskaper bör, i enlighet med nuvarande ordning, företrädesvis vara professorer och andra mycket kvalificerade sakkunniga.

Referentskap för patentråd

I Patentbesvärsrätten gäller att det för varje mål vid varje tidpunkt ska finnas ett ansvarigt patenträttsråd eller en adjungerad ledamot. Den som är ansvarig för målet ska, om inte särskilda skäl föranleder annat, i egenskap av referent delta i handläggningen och avgörandet av målet (9 och 10 §§ förordningen med instruktion för Patentbesvärsrätten).

Patentbesvärsrätten framhåller att det är de tekniska ledamöterna i Patentbesvärsrätten som, i egenskap av referenter, självständigt bereder och föredrar de patenträttsliga mål som är av teknisk karaktär. Patentbesvärsrätten anser att patentråden i patent- och marknadsdomstolarna på motsvarande sätt bör kunna vara referenter i de patenträttsliga ärendena som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket.

De patenträttsliga ärendena om beviljande av patent eller invändning mot ett meddelat patent är ofta av sådan teknisk natur att det framstår som lämpligt att de anställda tekniska domarna i patent- och marknadsdomstolarna (patentråden) handlägger och föredrar dem. Regeringen anser därför att det är rimligt att patentråden, såsom bland andra Patentbesvärsrätten anför, också kan vara ansvariga domare (referenter) i de aktuella ärendena. Av förordningen med tingsrättsinstruktion och förordningen med hovrättsinstruktion framgår att det för varje mål och ärende vid varje tidpunkt ska finnas en ansvarig domare (15 § i respektive förordning). Då det enligt förordningarna med tingsrätts- respektive hovrättsinstruktion inte ställs något krav på att den ansvarige domaren ska vara lagfaren bedömer regeringen att det inte finns något behov av att införa en särskild bestämmelse i lag om att patentråd i patent- och marknadsdomstolarna ska kunna vara referenter i patenträttsliga ärenden som gäller överklagade beslut från Patent- och registreringsverket. Som anges ovan förutsätter en kompetent och effektiv handläggning av de patenträttsliga ärendena att patentråden tar en aktiv del i beredningen i ett tidigt skede. Det ligger dessutom närmast i sakens natur att domstolarna vill utnyttja den vid domstolen befintliga kompetensen. Regeringen förutsätter därför att patentråden regelmässigt kommer att vara referenter i de aktuella ärendena. Regeringen anser mot den bakgrunden, till skillnad från *Svenskt Näringsliv*, att det inte finns något behov av att införa någon mer detaljerad reglering på denna punkt.

Antalet patentråd

Det är lämpligt att det i Patent- och marknadsdomstolen finns anställda patentråd i ett sådant antal att de i målen och ärendena förekommande disciplinerna (mekanik, elektroteknik och kemi – organisk och oorganisk) i möjligaste mån är företrädna. Med hänsyn till att det inte förekommit något mål om växtförädlarrätt de senaste tio åren bedöms det inte motiverat att ha den specialiteten representerad bland patentråden. Enligt regeringens bedömning finns det därför ett behov av i vart fall fyra anställda patentråd i Patent- och marknadsdomstolen. Det närmare antalet bör dock övervägas inom ramen för det genomförandeuppdrag som kommer att ges till Domstolsverket.

När det gäller det närmare antalet patentråd i Patent- och marknadsöverdomstolen framhåller *Svea hovrätt* att det, i vart fall under uppbyggnadsstadiet, finns behov av två anställda patentråd men att det på sikt möjligtvis kommer att vara tillräckligt med endast ett patentråd, särskilt om de patenträttsliga målen minskar i antal på grund av inrättandet av den enhetliga europeiska patentdomstolen. Även *Patentbesvärsrätten* anser att det bör finnas åtminstone två patentråd för att nödvändig teknisk kompetens ska uppnås.

Enligt regeringen framstår det som en rimlig utgångspunkt att det ska finnas två anställda patentråd i Patent- och marknadsöverdomstolen. Den exakta dimensioneringen är dock en fråga som bör övervägas inom ramen för det genomförandeuppdrag som kommer att ges till Domstolsverket. Det kan dock redan nu konstateras att det varken finns behov av eller förutsättningar i övrigt att ha anställda patentråd som behärskar samtliga förekommande tekniska discipliner.

Fördelningen av patentråd och tekniska experter i rätten

I departementspromemorian anges att det bör överlämnas åt domstolen att avgöra vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten i det enskilda målet eller ärendet. I de i departementspromemorian föreslagna sammansättningsreglerna görs därför – till skillnad från sammansättningsreglerna för mark- och miljödomstolarna – inte någon skillnad på tekniska ledamöter som utgör patentråd respektive tekniska experter. *Patentbesvärsträtten* anför att det i den nya domstolsorganisationen är rimligt att patentråd i första hand ingår i rätten som tekniska ledamöter och att tekniska experter förordnas först då det finns behov av spetskompetens inom ett visst ämnesområde eller om det uppstår en vakans för ett patentråd. Även *Svenskt Näringsliv*, *SIPF*, *FICPI* och *Försvarets materielverk* anser att patentråd i första hand bör delta i rätten och att det i lag bör framgå att åtminstone ett patentråd alltid ska ingå i rätten. Även *Patent- och registreringsverket* anser att det är naturligt att minst ett patentråd deltar i de fall flera tekniska ledamöter ska ingå i rätten. Patent- och registreringsverket och *SPOF* anser dock att det kan överlåtas till domstolarna att bestämma vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten.

Med hänsyn till att det både i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att finnas anställda patentråd anser regeringen, i likhet med bland andra *Patentbesvärsträtten*, att utgångspunkten bör vara att dessa ledamöter ingår i rätten i de patenträttsliga mål och ärenden som ställer krav på teknisk sakkunskap. Detta gör sig gällande inte minst när det gäller beslut under beredningen av ett sådant mål eller ärende. Vad som utgör en lämplig sammansättning kan dock variera. Sammansättningsreglerna föreslås därför ha en sådan utformning att rättens sammansättning kan anpassas efter de specifika behov som finns i varje enskilt fall. Om ett mål eller ärende rör frågor som kräver patenträttslig kompetens bör naturligtvis ett eller flera patentråd ingå i rätten. Andra mål och ärenden kräver spetskompetens inom ett visst teknikområde. Detta kan vara fallet om ett patent avser en uppfinning som utnyttjar för andra än experter svårtillgängliga vetenskapliga teorier inom t.ex. elektronik, partikelfysik, kemi och bioteknik. I dessa fall är det många gånger lämpligt att det i rätten ingår även en teknisk expert som har sådan spetskompetens. De två teknikkategorierna kan därigenom komplettera varandra. Detta motsvarar också den ordning som sedan länge tillämpats när tekniskt sakkunniga ledamöter deltar i handläggningen av patenträttsliga mål i allmän domstol. Även i andra fall kan det finnas skäl att låta en extern expert ingå i rätten i stället för ett patentråd, exempelvis i jävssituationer och vid stor arbetsbelastning. Också i dessa fall måste naturligtvis behovet av kompetens i det enskilda målet eller ärendet tillgodoseas.

Med hänsyn till behovet av flexibla regler anser regeringen, i likhet med vad som föreslås i departementspromemorian, att det bör överlämnas till domstolarna att avgöra vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten. Regeringen har fullt förtroende för att domstolarna i varje enskilt fall kan skapa en sammansättning som är relevant i förhållande till de frågor som ska prövas i målet eller ärendet. Detta innebär att det inte finns något behov av en sådan detaljreglering som *Patentbesvärsträtten*, *Svenskt Näringsliv*, *SIPF*, *FICPI* och *Försvarets materielverk* efterfrågar.

När domstolen ska ta ställning till vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten är patentrådets uppfattning av naturliga skäl betydelsefull. Det är patentråden som har bäst förutsättningar att bedöma vilka tekniska frågor som aktualiseras i ett mål eller ärende och därmed vilket kompetensbehov som finns. Med hänsyn till ordförandes särskilda ansvar för handläggningen anser dock regeringen att det ytterst bör ankomma på den lagfarna domare som ska vara ordförande i det aktuella målet eller ärendet att bestämma vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten. En bestämmelse om detta bör föras in i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Detta överensstämmer med vad som gäller i mark- och miljödomstolarna.

11.3 Ledamöter med ekonomisk kompetens

11.3.1 Ekonomiska experter enligt nuvarande ordning

Enligt nuvarande ordning deltar ekonomiska experter vid huvudförhandling i Stockholms tingsrätt i mål enligt konkurrenslagen och marknadsföringslagen. En sådan expert får även i vissa andra fall ingå i rätten. I Marknadsdomstolen deltar ekonomiska experter som regel i dömandet (se avsnitt 10.1.4). Experterna i såväl tingsrätt som Marknadsdomstolen förordnas av regeringen för viss tid (8 kap. 11 § KL, 58 § MfL och 6 § MDL).

11.3.2 Ekonomiska experter i patent- och marknadsdomstolarna

Regeringens förslag: De särskilda ledamöterna i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden ska vara särskilt förordnade ekonomiska experter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska förordna ekonomiska experter på viss tid.

Den lagfarna domare som ska vara rättens ordförande ska bestämma vilken eller vilka ekonomiska experter som ska ingå i rätten.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 277 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska som huvudregel ingå en eller två särskilda ekonomiska ledamöter vid avgörande av marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. Dessa ledamöter ska framför allt bidra med nationalekonomisk eller företagsekonomisk fackkunskap. I mål enligt marknadsföringslagen kan det vidare finnas behov av experter med annan sakkunskap. Det kan exempelvis röra sig om expertis på masskommunikation med kunskap om hur reklam i olika medier uppfattas av mottagaren (jfr SOU 1993:59 s. 486 f.). Ett annat

exempel är personer med speciell branschkunskap. År 2014 kom 41 mål in till Marknadsdomstolen, varav 34 mål enligt marknadsföringslagen, sex mål enligt konkurrenslagen och ett mål enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Samma år inkom till Stockholms tingsrätt sex mål enligt marknadsföringslagen och tre mål enligt konkurrenslagen. Till övriga tingsrätter inkom en handfull mål.

Enligt nuvarande ordning deltar externa ekonomiska experter i rätten vid avgörande av de aktuella målen och ärendena i tingsrätt och Marknadsdomstolen. De ekonomiska experterna deltar även vid prövning av frågor under rättegången. Såvitt framkommit fungerar denna ordning väl. Den föreslagna nya prövningsordningen förändrar inte nämnvärt domstolens behov av tillgång till ekonomisk sakkunskap såvitt avser antal eller omfattning. Även om det i vissa fall kan vara lämpligt att förstärka rätten redan under beredningen av komplicerade mål är behovet av särskilda ledamöter under beredningen av de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena inte lika framträdande som för de patenträttsliga målen och ärendena. Behovet av ekonomiskt kunniga ledamöter i patent- och marknadsdomstolarna kommer i stället huvudsakligen att finnas vid huvudförhandling eller annan motsvarande handläggning för avgörande av de aktuella målen och ärendena. Med hänsyn till detta samt att det kommer att vara fråga om ett förhållandevis litet antal mål och ärenden anser regeringen att det inte finns utrymme att heltidssysselsätta ekonomiska ledamöter i domstolarna. Genom att använda externa ekonomiska ledamöter erhålls också en större flexibilitet vid val av ledamot i det enskilda fallet än om ledamöterna är anställda vid domstolarna. De särskilda ekonomiska ledamöterna bör således, liksom enligt nuvarande ordning, vara särskilt förordnade ekonomiska experter. På samma sätt som föreslås i fråga om de tekniska experterna bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordna ekonomiska experter på viss tid.

I enlighet med vad som föreslås i fråga om de tekniska ledamöterna bör det ankomma på den lagfarna domare som ska vara rättens ordförande i det aktuella målet eller ärendet att – med beaktande av vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet – bestämma vilken eller vilka ekonomiska experter som ska ingå i rätten.

11.4 Kompetenskrav

Regeringens förslag: Ledamöterna med särskild sakkunskap (patentråd samt tekniska och ekonomiska experter) i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska ha teknisk, ekonomisk eller annan relevant utbildning samt ha erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolarna prövar. De tekniska och ekonomiska experterna ska vara svenska medborgare och de får inte vara underåriga eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt föräldrabalken.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 278–280).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att det inte bör vara ett krav att tekniska och ekonomiska experter har svenskt medborgarskap utan att det i särskilt komplicerade mål, där svensk expertis saknas, bör vara möjligt att förordna experter som inte är svenska medborgare. *Konkurrensverket* framhåller att antalet personer som uppfyller de höga kompetenskrav som måste ställas på dem som förordnas som ekonomiska experter i konkurrensrättsliga mål är begränsat. Mot den bakgrunden anser Konkurrensverket att det för dessa mål bör övervägas en ordning som tillåter att personer som förordnas som ekonomiska experter kan delta i handläggningen i såväl första som andra instans. *Konsumentverket* betonar vikten av att de ekonomiska experterna har bred erfarenhet och kunskap om marknaden och dess parter, dvs. näringsidkare och konsumenter. Konsumentverket påpekar att det i marknadsföringsrättsliga mål kan finnas behov av särskild kompetens inom det beteendevetenskapliga eller det psykologiska området och anser därför att det bör övervägas att formulera kompetenskraven så att detta behov tillgodoses. *Patentbesvärsrätten* framhåller att det som tekniska experter i första hand bör förordnas personer med motsvarande kompetens och erfarenhet som patentråden, såsom f.d. patenträttsråd, f.d. patentråd eller en person med både patenträttslig och teknisk erfarenhet. *Läkemedelsindustriföreningen* betonar vikten av att det i patent- och marknadsdomstolarna finns anställda patentråd med kompetens inom kemi och läkemedelskemi. *SIPF* anser att den lista med personer som kan komma i fråga för ett förordnande som teknisk expert bör kvalitetssäkras och att det på listan bör göras en uppdelning mellan personer med uteslutande teknisk kompetens och personer som även har patenträttslig kompetens.

Skälen för regeringens förslag: De teknikområden som patenträtten innefattar kan indelas i kemi (organisk och oorganisk), mekanik och elektroteknik. I växtförädlarrättsliga mål uppkommer frågor som fordrar kunskap i biologi och genteknik. I marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden behöver experterna besitta i första hand nationalekonomisk eller företagsekonomisk fackkunskap men även andra kompetensbehov kan, som *Konsumentverket* påpekar, finnas (se avsnitt 11.3.2).

När det gäller de tekniskt kunniga patenträttsråden i Patentbesvärsrätten uppställs enligt nuvarande ordning inte annat krav i lag än att de ska vara just tekniskt kunniga (2 § PBRL). Motsvarande gäller för de tekniskt sakkunniga ledamöterna i allmän domstol (68 § PL). När det gäller de ekonomiska experterna finns det inte heller något särskilt kompetenskrav. Den som tjänstgör som ekonomisk expert ska dock vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken (4 och 7 §§ MDL, 58 § MfL och 8 kap. 11 § KL). För ekonomiska experter i allmän domstol gäller även att de inte får vara i konkurstillstånd.

För de tekniska råden i mark- och miljödomstolarna uppställs i lag ett krav på att ledamöterna ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar. För de särskilda ledamöterna i dessa domstolar finns det inget utbildningskrav,

men det specificeras vilka frågor ledamöterna ska ha erfarenhet av (2 kap. 2 § lagen om mark- och miljödomstolar).

Det är angeläget att de särskilda ledamöter som ska delta i prövningen i patent- och marknadsdomstolarna har rätt kompetens. För att kunna utföra sin uppgift på ett adekvat sätt bör en särskild ledamot ha nödvändiga sakkunskaper och alltså vara väl förtrogen med de tekniska, ekonomiska eller andra frågeställningar som kan uppkomma i målet eller ärendet. För att kunna komma i fråga som särskild ledamot krävs därför normalt att han eller hon genom utbildning och yrkeserfarenhet har förvärvat särskilda kunskaper i det ämne som är aktuellt i det enskilda målet eller ärendet. Vidare krävs naturligtvis att personen bedöms i övrigt lämplig att verka som särskild ledamot. Bland annat bör personen inte vara knuten till någon aktör i målet eller ärendet.

Varje tekniskt eller ekonomiskt kunnig ledamot kan naturligtvis inte behärska ett helt sakområde. Det är däremot viktigt att de särskilda ledamöterna sammantaget har en så heltäckande kompetens som möjligt och att de ledamöter som sedan deltar vid beredningen och avgörandet av ett visst mål eller ärende har den kompetens som efterfrågas i det fallet. Detta måste den myndighet som förordnar experter och den domstol som väljer vilken särskild ledamot som ska delta i det enskilda målet eller ärendet ha i åtanke. Även om detta enligt nuvarande ordning synes ha fungerat väl bedömer regeringen att det, mot bakgrund av den betydelse som specialistkunskaper har i de aktuella mål- och ärendetyperna, ändå är rimligt att i lag uppställa krav på att de särskilda ledamöterna ska ha såväl relevant utbildning som erfarenhet av de frågor som domstolarna prövar. Det bör vidare, i enlighet med vad som i flertalet fall gäller för särskilda ledamöter som tjänstgör i domstol, krävas att de tekniska och ekonomiska experterna är svenska medborgare och att de inte är underåriga eller i konkurstillstånd eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Motsvarande krav kommer att gälla för de i domstolen anställda tekniska domarna (se 4 kap. 1 § RB).

För att både Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska ha tillgång till personer med nödvändig ekonomisk kompetens kan det, såsom *Konkurrensverket* anför, vara lämpligt att de ekonomiska experterna kan tjänstgöra i båda instanserna. Att en person inte deltar som ekonomisk expert i båda instanserna i samma mål undviks genom den jävsprövning som sker i varje enskilt fall. Utformningen av förordnandena bör dock vara en fråga för den myndighet som förordnar experterna.

11.5 Ersättning till experter

Regeringens bedömning: Ersättningen till de tekniska och ekonomiska experterna i patent- och marknadsdomstolarna bör vara enhetlig. Ersättningen till de experter som för närvarande tjänstgör i tingsrätt och hovrätt bör ses över.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 280 f).

Remissinstanserna: Få remissinstanser uttalar sig särskilt i denna del. *Patent- och registreringsverket* instämmer i bedömningen att ersättningen till experterna bör höjas. *Sveriges Ingenjörer* ifrågasätter varför tekniska experter inte ska ges marknadsmässig ersättning.

Skälen för regeringens bedömning: För närvarande utgår ersättning till de tekniskt sakkunniga ledamöterna i patentmål i tingsrätt och hovrätt med 680 kr per sammanträdesdag och 180 kr per förberedelsedag. Ersättning för efterarbete under annan dag än sammanträdesdag får utgå med samma belopp som för förberedelsearbete (2 och 3 §§ förordningen [1982:814] om ersättning till nämndemän och vissa andra uppdragstagare inom domstolsväsendet m.m.). Ersättningen till de ekonomiska experterna i tingsrätt i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål uppgår till 1 500 kr per sammanträdesdag och högst detta belopp per förberedelsedag. För särskilt komplicerade mål får domstolen besluta om högre ersättning (Ju2001/7917/DOM och Ju2002/2205/DOM). Ersättningen till de ekonomiska experterna i Marknadsdomstolen uppgår 2 250 kr per sammanträdesdag. För dessa experter är även förlorad arbetsförtjänst ersättningsgill (4 och 7 §§ förordningen [1992:1299] om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. samt Fi 2007/9966).

När tekniska och ekonomiska experter ska tjänstgöra i en och samma domstol är det rimligt att deras ersättningsvillkor är enhetligt reglerade. Det har vidare vid flera tillfällen framförts att ersättningsnivåerna till experterna i allmän domstol är för låga (jfr bl.a. SOU 2001:33).

De experter som deltar i de patenträttsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena har en specialistkompetens som är av stort värde för domstolarna. De innehar i allmänhet sådana anställningar att den ersättning som för närvarande utbetalas till dem per sammanträdesdag för deltagande i mål i allmän domstol långt ifrån motsvarar deras lön för den tiden. Detta talar för att ersättningen bör höjas.

Som anförs i departementspromemorian och som *Sveriges Ingenjörer* har invänt mot är det en utmaning för domstolarna att betala en helt marknadsmässig ersättning. Enligt nuvarande ordning måste domstolarna i viss utsträckning förlita sig på att den som åtar sig uppdraget som expert värdesätter den erfarenhet som uppdraget ger. Ofta kan experternas arbetsgivare också ha nytta av den erfarenhet som uppdraget ger. I de fall experten inte kan utföra uppdraget inom ramen för sin anställning är det dock rimligt att ersättningen i möjligaste mån står i paritet med den förlorade arbetsförtjänsten. I annat fall riskerar kretsen experter att begränsas till men för kvaliteten i dömandet. Sammantaget gör regeringen bedömningen att ersättningen till experterna i patent- och marknadsdomstolarna bör göras enhetlig genom att ersättningen till de experter som för närvarande tjänstgör i tingsrätt och hovrätt ses över.

12 En effektiv handläggning

12.1 Betydelsen av en effektiv process

Den föreslagna reformen medför en effektivare handläggning

Den ordning för domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena som nu föreslås innebär i sig att handläggningen av målen och ärendena kan bli mer effektiv och att domstolarnas avgöranden kan hålla en hög kvalitet.

Konstruktionen med särskild domstol innebär att prövningen av målen koncentreras till en domstol i varje instans. Genom att domstolsprövningen samtidigt samlas i en större organisation ges utrymme för en mer robust beredningsorganisation och goda möjligheter att förstärka den särskilda domstolen vid en ökad mål- och ärendetillströmning. Härigenom säkerställs att målen och ärendena inte blir liggande på grund av otillräckliga resurser. Som anförs i avsnitt 6.5 ska de aktuella målen och ärendena vara de särskilda domstolarnas främsta och huvudsakliga uppgift och de ska därför inte kunna prioriteras ned till förmån för andra mål och ärenden. Även det krav på prövningstillstånd som kommer att gälla vid överklagande av avgöranden från Patent- och marknadsdomstolen kommer att bidra till en effektiv handläggning och möjliggöra för Patent- och marknadsöverdomstolen att fokusera på de mål och ärenden som är i behov av en fullständig prövning. Det föreslagna fullföljdsförbudet för Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden kommer att bidra till att handläggningstiderna för de berörda målen och ärendena kan hållas nere.

Såväl koncentrationen till en domstol i varje instans som en samlad prövning i en större organisation innebär att befintlig kompetens hos de lagfarna domarna bättre kan utnyttjas, liksom även en möjlighet att stärka kompetensen hos dessa ledamöter. Detsamma gäller för de tekniska och ekonomiska ledamöter som deltar i dömandet. Även den förstärkning av kompetensen som följer av de åtgärder som nu föreslås bidrar till en ökad snabbhet i förfarandet.

Ändamålsenliga processregler

En av grundtankarna bakom reformen En modernare rättegång, som trädde i kraft år 2008 (prop. 2004/05:131), var att rättegångsreglerna i allmän domstol måste vara moderna och ändamålsenliga. Genom reformen betonas parternas ansvar för att driva processen framåt mot ett avgörande.

Ett antal förändringar av det processuella regelverket har genomförts för att uppnå detta. Vissa av förändringarna tar sikte på vissa måltyper, t.ex. tvistemål, medan andra gäller alla mål och ärenden. Det handlar bl.a. om ändringar av reglerna om sammanträden under förberedelsen samt om att kallelser och påföljder vid utevaro har gjorts mer enhetliga samtidigt som påföljderna vid utevaro för parter som ska höras i bevissyfte i tvistemål har skärpts. Det har vidare blivit möjligt för parterna att vid huvudförhandling presentera processmaterial genom att hänvisa till skriftliga handlingar eller ljud- och bildupptagningar i målet i

stället för att redovisa uppgifterna muntligen. Det har också skapats en möjlighet att i tvistemål under vissa förutsättningar åberopa skriftliga vittnesberättelser som bevis. Dessutom får bevisupptagning ske utom huvudförhandling i större omfattning, bl.a. om det kan antas att målet kommer att avgöras utan huvudförhandling. Därtill kommer att reglerna om upprättande av tidsplaner och sammanställningar av parternas ståndpunkter i tvistemål har skärpts.

Genom reformen används också modern teknik i större utsträckning i domstolarna. Vidare har systemet med prövningstillstånd i hovrätten utvidgats till att omfatta alla överklagade avgöranden i tvistemål och ärenden. Även reglerna för bevisupptagning i hovrätten har förändrats. Härigenom kan hovrätten i större utsträckning grunda sin bedömning på samma material som tingsrätten har haft. Därmed tydliggörs att tyngdpunkten i rättskipningen ligger i första instans. Det innebär också att förhörs personer i mindre utsträckning behöver inställa sig i hovrätten och lämna sina berättelser ytterligare en gång. I EMR-utredningens betänkande En modernare rättegång II – en uppföljning, SOU 2012:93, föreslås bl.a. åtgärder för förbättrad användning av den moderna tekniken, utökad användning av metoden att hänvisa till handlingar i målet samt utökade möjligheter att ta upp bevisning utom huvudförhandling och återanvända tidigare förhör som har dokumenterats genom ljud- och bildupptagning. Betänkandet bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

Behov av ytterligare åtgärder

Genom såväl de förändringar av ordningen för domstolsprövning av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål som regeringen nu föreslår som det mer ändamålsenliga processregelverk som numera gäller för allmän domstol ges alltså förutsättningar för en effektiv handläggning av de aktuella målen och ärendena.

Det är nödvändigt att parterna och domstolarna också i praktiken tar ett ansvar för att driva målen och ärendena framåt mot ett avgörande och utnyttjar de möjligheter som står till buds för att få ett snabbt avslut på handläggningen. Som exempel behöver stor vikt läggas vid att upprätta och kontinuerligt uppdatera tidsplaner och sammanställningar över parternas ståndpunkter. Detta medför en uppstramning och effektivisering av förberedelsen och driver processen framåt mot ett avgörande. Det skapar också bättre förutsättningar för en koncentrerad och effektiv huvudförhandling. Att vid huvudförhandling hänvisa till handlingar och bevisning kan också medföra betydande fördelar för effektiviteten i handläggningen, inte minst i stora och komplicerade mål med omfattande skriftligt material.

För att snabba upp domstolsförfarandet är det också angeläget att rätten utövar en aktiv processledning. Rätten bör genom frågor och förelägganden utreda eventuella oklarheter och tydliggöra i vilka avseenden parterna behöver komplettera sin talan. Även vikten av att vara restriktiv med att både begära och bevilja anstånd bör understrykas i detta sammanhang. Vidare har parterna i dispositiva tvistemål en alltför sällan utnyttjad möjlighet att avtala om att inte överklaga en tingsrätts- eller hovrättsdom, vilket möjliggör en prövning i färre instanser för de parter som anser att detta är särskilt angeläget.

Mot den angivna bakgrunden bedöms patent- och marknadsdomstolar-
na ha goda förutsättningar att avgöra mål och ärenden med den effektivitet
som är nödvändig. Det finns dock anledning att ändå överväga vissa
ytterligare åtgärder för att säkerställa en effektiv handläggning av målen
och ärenden.

12.2 Ökade möjligheter till kumulation av mål och ärenden som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet

Regeringens förslag: En möjlighet för patent- och marknadsdomstolarna att i andra fall än som följer av rättegångsbalken kumulera immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden i en rättegång ska införas i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Regeringens bedömning: Det är inte nödvändigt att i lag reglera frågan om vilka handläggningsregler som ska tillämpas vid kumulation.

Departementspromemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 288–295).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget och bedömningen. *Patent- och registreringsverket* och *SEPAF* anför att det borde vara möjligt att kumulera mål där teknisk respektive ekonomisk sakkunskap krävs. Patent- och registreringsverket anser att det finns skäl att diskutera i vad mån en part träffas av rättskraft i det fall parten inte för talan samlat i patent- och marknadsdomstolarna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Inledning

Innebörden av kumulation är att flera mål eller ärenden blir föremål för gemensam handläggning i en rättegång.

Bestämmelser om kumulation av flera tvistemål finns i rättegångsbalken. Av 14 kap. 1 § RB framgår att om någon samtidigt väcker flera käromål mot samma svarande, ska de handläggas gemensamt om de stödjer sig på väsentligen samma grund. Detsamma gäller om en kärande samtidigt väcker käromål mot flera svarande eller om flera kärande väcker käromål mot en svarande (14 kap. 2 § RB). Det finns också bestämmelser om förening av mål vid genkäromål, intervention och återgångskrav och liknande (14 kap. 3–5 §§ RB). Därutöver finns en kompletterande bestämmelse enligt vilken mål mellan samma eller olika parter även i övrigt får handläggas i en rättegång om det är till fördel för utredningen (14 kap. 6 § RB). I sistnämnda fall får målen skiljas åt, när det finns skäl till det. För att kumulation med stöd av nu nämnda bestämmelser ska vara möjlig krävs dels att målen väckts vid samma domstol och att denna är behörig, dels att samma rättegångsform är tillämplig för målen (14 kap. 7 § RB). Det finns dock en möjlighet för Högsta domsto-

len att besluta om kumulation av mål som väckts vid olika domstolar (14 kap. 7 a § RB).

Rättegångsbalken innehåller även bestämmelser om förening av brottmål. Om åtal har väckts mot någon för flera brott är huvudregeln att åtalen ska handläggas i en rättegång. Om åtal har väckts mot flera personer får de handläggas i en rättegång, om det är till fördel för målets handläggning eller det annars finns särskilda skäl för det. För att åtal ska få förenas krävs, liksom för tvistemålets del, att domstolen är behörig att handlägga åtalen samt att samma rättegångsform är tillämplig för åtalen. Åtal som handläggs gemensamt får delas upp när det finns skäl för det (45 kap. 3 § RB). När det gäller förening av tvistemål och brottmål finns bestämmelser i 22 kap. RB som möjliggör att en talan om enskilt anspråk i anledning av ett brott förenas med ett åtal för brottet. Det enskilda anspråket kan avskiljas från brottmålet, om en fortsatt gemensam handläggning skulle medföra väsentliga olägenheter (22 kap. 5 § RB).

Även konkurrenslagen innehåller bestämmelser om kumulation. Mål och ärenden enligt konkurrenslagen som handläggs av samma domstol får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen ska ske enligt reglerna i rättegångsbalken för indispositiva tvistemål (8 kap. 6 § KL). Denna möjlighet till kumulation gäller inte för mål om utdömande av vite. Vidare får ett mål om skadestånd endast kumuleras med ett mål om konkurrensskadeavgift. Om en fortsatt gemensam handläggning skulle medföra väsentliga olägenheter, får rätten besluta att särskilja målen (8 kap. 7 § KL). Enligt marknadsföringslagen kan ett mål om förbud eller åläggande förenas med ett mål om marknadsstötningsavgift (se 47 § MfL). Vidare gäller att ett mål om skadestånd enligt marknadsföringslagen får förenas endast med ett annat mål enligt marknadsföringslagen (62 § MfL).

I de immaterialrättsliga lagarna finns bestämmelser om kumulation av talan om utdömande av vite med talan om föreläggande av nytt vite (t.ex. 53 b § sjunde stycket och 53 e § fjärde stycket URL). Eftersom en talan om föreläggande av vite handläggs i vissa fall enligt rättegångsbalken (t.ex. 53 b sjätte stycket och 53 e § andra stycket URL) och i andra fall enligt ärendelagen (t.ex. 53 e § tredje stycket URL) möjliggörs genom dessa bestämmelser kumulation såväl av tvistemål och brottmål som av ärenden och brottmål.

Genom att samla de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena i en och samma domstol möjliggörs en snabbare och mer kostnadseffektiv handläggning där synergieffekter till fördel för kvaliteten kan uppnås, t.ex. genom att domarna får en bredare och djupare kunskap inom de aktuella rättsområdena. För parterna innebär samlingen vidare att de inte behöver initiera flera parallella processer vid olika domstolar.

Genom att möjliggöra att fler mål och ärenden kan förenas i en rättegång skulle fördelarna med reformen kunna bli ännu tydligare. Ofta innebär nämligen möjligheten att kumulera mål och ärenden vinster för såväl parterna som domstolen. Denna bedömning gjorde också 1999 års patentprocessutredning (SOU 2001:33 s. 114). I många fall vinner man den fördelen att det processmaterial som är av betydelse för prövning av olika frågor behöver läggas fram endast en gång. Dessutom ökar förut-sättningarna för att liknande frågor bedöms på ett och samma sätt liksom

för att sammanhängande frågor blir prövade i ett sammanhang (jfr Fitger m.fl., Rättegångsbalken s. 14:3). Härigenom innebär förening av mål och ärenden i en rättegång en besparing av kostnader och besvär för såväl parterna som domstolen. Fråga är därför vilket utrymme som bör finnas att kumulera immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden i patent- och marknadsdomstolarna.

Kumulation av mål

Rättegångsbalkens regler och därigenom reglerna om förening av flera mål i 14, 22 och 45 kap. RB kommer enligt regeringens förslag att bli tillämpliga också i patent- och marknadsdomstolarna (se avsnitt 9.1). För att sådan kumulation ska vara möjlig krävs dock som utgångspunkt att samma rättegångsform är tillämplig (14 kap. 7 § och 45 kap. 3 § RB). Det väcker frågan om den omständigheten att det för ett mål gäller särskilda sammansättningsregler innebär att olika rättegångsformer är tillämpliga. Processlagberedningen menade i det hänseendet att ett mål där rätten var domför endast i en kvalificerad sammansättning inte fick sammanföras med ett mål där en enklare sammansättning var tillåten, medan däremot det senare målet kunde sammanföras med det förra (se NJA II 1943 s. 566). Detta uttalande synes grunda sig på uppfattningen att ett mål kumuleras med ett annat och inte två mål med varandra, dvs. det finns ett mål som är huvudmål och ett mål som är bimål. Samma synsätt kommer till uttryck i viss men inte all senare lagstiftning (se bl.a. 2 kap. 1 § LRA respektive 8 kap. 6 § KL). Förening av mål enligt rättegångsbalkens regler torde således inte hindras av att olika domförhetsregler är tillämpliga så länge rätten har en tillräckligt kvalificerad sammansättning för varje mål som bedöms (jfr Fitger m.fl., Rättegångsbalken s. 45:11). Det innebär att ett patentmål som handläggs i Patent- och marknadsdomstolen med stöd av reglerna i 14 kap. RB kommer att kunna kumuleras med t.ex. ett mönstermål som handläggs i samma domstol eftersom det är fråga om samma rättegångsform.

Rättegångsbalkens krav på samma rättegångsform hindrar däremot att ett indispositivt mål kumuleras med ett dispositivt mål (se bl.a. prop. 2007/08:135 s. 97). För att kumulation ska kunna ske av ett indispositivt och ett dispositivt mål krävs det alltså en särskild bestämmelse om det. En sådan bestämmelse finns t.ex. i konkurrenslagen (8 kap. 6 § KL). Denna bestämmelse möjliggör kumulation av flertalet konkurrensrättsliga mål och ärenden. En tillämpning av rättegångsbalkens regler innebär alltså att exempelvis ett marknadsföringsrättsligt mål inte kommer att kunna kumuleras med ett varumärkesmål trots att de handläggs i samma domstol. Med hänsyn till det samband som kan finnas mellan dessa typer av mål framstår det enligt regeringen som ändamålsenligt att det i patent- och marknadsdomstolarna finns en möjlighet till kumulation även i dessa fall. En sådan möjlighet skulle innebära tydliga fördelar i förhållande till nuvarande ordning och öka genomslaget av reformen. Regeringen anser därför att det bör införas en särskild regel om kumulation i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Härigenom blir det, trots att det är fråga om olika rättegångsformer, t.ex. möjligt att föra talan mot en påstådd efterbildning och i första hand göra gällande att efterbildningen utgör ett

varumärkesintrång och i andra hand att den ska förbjudas såsom vilsedande marknadsföring eller marknadsföringsrättsligt otillåten renommésnyltning.

Det finns enligt rättegångsbalken en möjlighet att förena ett enskilt anspråk, exempelvis en skadeståndstalan, eller ett yrkande om vitesförbud med ett brottmål. Däremot är det inte möjligt enligt rättegångsbalken att i andra fall kumulera ett brottmål och ett tvistemål. I de immaterialrättsliga lagarna finns dock en möjlighet att kumulera en talan om utdömande av vite som handläggs enligt brottmålsreglerna med en tvistemålstalan om föreläggande av nytt vite (t.ex. 53 b § sjunde stycket URL). Enligt regeringen bör denna möjlighet till kumulation finnas också i patent- och marknadsdomstolarna. Även om behovet av kumulation av ett tvistemål och ett brottmål bedöms föreligga främst i nu nämnda fall är det regeringens uppfattning att bestämmelsen bör göras allmänt tillämplig på tvistemål och brottmål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet.

Kumulation av ärenden

När det gäller möjligheten att förena två eller flera ärenden i en rättegång saknas det särskilda bestämmelser om detta i ärendelagen. I doktrinen har dock uttalats att kumulation i många fall bör tillåtas ske, om det är lämpligt, och att reglerna i 14 kap. RB i viss utsträckning kan tjäna som vägledning (Fitger, Lagen om domstolsärenden, En kommentar, 2 uppl., s. 51, jfr även NJA 1994 s. 297). Det bedöms angeläget att det i patent- och marknadsdomstolarna finns en möjlighet att kumulera två eller flera ärenden eftersom det kan bidra till en effektiv handläggning.

I syfte att undanröja eventuella oklarheter om möjligheten att kumulera flera ärenden och tydliggöra villkoren för en sådan handläggning anser regeringen att regeln om kumulation i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar uttryckligen bör avse också kumulation av två eller flera ärenden. En sådan reglering har också den fördelen att möjligheterna att förena flera mål och/eller ärenden blir neutrala i förhållande till vilken handläggningsform som är tillämplig.

Kumulation av mål och ärenden

Reformen som sådan innebär inte att det blir möjligt att förena ett mål och ett ärende. Någon sådan möjlighet finns inte heller enligt rättegångsbalken eller ärendelagen. En bestämmelse om gemensam handläggning av mål och ärenden finns däremot i konkurrenslagen (8 kap. 6 § KL). Enligt denna bestämmelse får ett mål och ett ärende som handläggs av samma domstol handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Exempelvis kan enligt nuvarande ordning ett ärende om åläggande att upphöra med överträdelser av förbudet enligt konkurrenslagen mot konkurrensbegränsande samarbete handläggas gemensamt med ett mål om konkurrensskadeavgift som avser samma avtal eller förfarande. Den möjligheten bör finnas kvar när målen förs till Patent- och marknadsdomstolen. En bestämmelse om gemensam handläggning av mål och ärenden finns också i de immaterialrättsliga lagarna (t.ex. 53 e § fjärde stycket URL). Enligt denna bestämmelse får ett ärende om ett nytt informationsföreläggande handläggas gemensamt med talan om

utdömande av vite p.g.a. tidigare informationsföreläggande. Även denna möjlighet bör finnas kvar i patent- och marknadsdomstolarna (jfr ovan angående kumulation av mål). Fråga är om det bör införas en generell sådan möjlighet att sammanlägga mål och ärenden. En sådan möjlighet finns i mark- och miljödomstolarna (21 kap. 3 § miljöbalken).

Behovet utöver det beskrivna av att kumulera mål och ärenden är särskilt tydligt inom immaterialrätten. Ett registreringsärende angående en immateriell rättighet och ett allmänt mål om intrång i eller ogiltighet av en sådan rättighet kommer enligt vad som nu föreslås att handläggas i Patent- och marknadsdomstolen som första domstolsinstans. Det innebär att det samtidigt kan förekomma ett ärende och ett mål angående samma rättighet. Som ett exempel kan nämnas att det i domstolen kan finnas ett ärende som rör ett överklagat beslut av Patent- och registreringsverket att avslå en invändning mot ett varumärke samtidigt som det pågår ett mål om intrång och eventuell ogiltighet rörande samma varumärke mellan varumärkesinnehavaren och invändaren. Införandet av en möjlighet att förena ett mål och ett ärende i bl.a. ett sådant fall kan antas medföra betydande tidsvinster och kostnadsbesparingar för parterna. Det sparar också domstolarnas resurser och undanröjer risken för motstridiga avgöranden. Att det ska vara möjligt att kumulera mål och ärenden av det slaget föreslås också av 1999 års patentprocessutredning (SOU 2001:33 s. 114). Det kan inte uteslutas att det också i övrigt kan finnas behov av att handlägga ett mål och ett ärende i en rättegång. Enligt regeringens mening bör det mot den angivna bakgrunden införas en möjlighet till kumulation av mål och ärenden som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna i den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar. Bestämmelsen bör gälla alla de mål och ärendetyper som kommer att omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet och i såväl första som andra instans.

Närmare om förutsättningarna för kumulation

Som redovisas ovan innebär möjligheten att kumulera mål och ärenden i flera fall vinster för såväl parterna som domstolen. Förening av mål och ärenden är dock inte alltid till fördel för handläggningen. I vissa fall kan det leda till ett mer omfattande och tungrovt förfarande i domstolen och till att ett mål eller ärende därigenom inte kan avgöras med den skyndsamtighet som är önskvärd. Det kan i en del fall vara mer närliggande att vilandeförklara målet eller ärendet. Regeringen gör därför bedömningen att den föreslagna bestämmelsen om kumulation bör ges en fakultativ utformning. En förutsättning för att gemensam handläggning ska få ske bör vara att det är till fördel för utredningen (jfr 14 kap. 6 § RB och 8 kap. 6 § KL). Det bör också i övrigt vara lämpligt (jfr 2 kap. 1 § LRA). I enlighet med vad som gäller enligt rättegångsbalken bör det vara möjligt att åter skilja målen och ärendena åt, om det finns skäl för det. Ett alternativ till att särskilja målen och ärendena kan i vissa fall vara att meddela deldom (jfr 17 kap. 4 § RB). För det fall möjligheten till gemensam handläggning av mål och ärenden inte kan utnyttjas innebär reformen, bl.a. i den fråga om rättskraft som *Patent- och registreringsverket* lyfter, inte någon skillnad i förhållande till nuvarande ordning. Att kumulativa yrkanden kan prövas i en och samma rättegång i patent- och

marknadsdomstolarna hindrar inte att de i stället prövas i två på varandra följande rättegångar (se Per Olof Ekelöf, Rättegång andra häftet, åttonde uppl. s. 164 f.).

Vilken rättegångsform som förfarandet bör följa vid kumulation av mål och ärenden där olika rättegångsform är tillämplig bör enligt regeringen avgöras med ledning av vad som anses gälla i övriga fall av sådan kumulation. Vid kumulation av ett mål och ett ärende bör rättegångsbalkens regler tillämpas (se t.ex. 8 kap. 6 § KL). Ingår ett brottmål bör reglerna för brottmål följas (se NJA II 1943 s. 289 f.). Ingår inte ett brottmål men ett indispositivt tvistemål bör reglerna för indispositiva tvistemål följas (jfr t.ex. 8 kap. 7 § KL och prop. 2007/08:135 s. 99). Att förfarandet ska följa en viss rättegångsform innebär att den rättegångsformen ska tillämpas beträffande förfarandets yttre förlopp. Vid kumulation av ett dispositivt och ett indispositivt mål blir alltså rättegångsbalkens regler för indispositiva tvistemål tillämpliga beträffande förfarandets yttre förlopp. Rättegångsbalkens regler om dispositiva tvistemål blir dock tillämpliga på det dispositiva målet såvitt avser t.ex. parternas möjlighet att förfoga över tvisteföremålet (jfr NJA II 1943 s. 290 och prop. 2007/08:135 s. 99). Denna fråga bör enligt regeringens bedömning i enlighet med vad som gäller för flertalet fall av kumulation av mål och ärenden där olika rättegångsform är tillämplig lämnas oreglerad (se t.ex. 21 kap. 3 § MB, 8 kap. 7 § KL och 22 kap. 1 § RB).

Vissa begränsningar i möjligheten till kumulation

En särskild fråga är vad som ska gälla i fråga om förening av mål och ärenden där det krävs olika sakkunskap, dvs. vad som ska gälla i fråga om kumulation av ett patenträttsligt mål eller ärende där det finns behov av teknisk sakkunskap med ett marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål eller ärende där det finns behov av ekonomisk sakkunskap. *Patent- och registreringsverket* och *SEPAF* anför att kumulation borde vara möjlig även i dessa fall.

Enligt regeringens bedömning förefaller behovet av att kumulera ett patentmål med t.ex. ett konkurrensrättsligt mål mycket litet. Visserligen kan det förekomma att det i ett mål rörande tvångslicens görs gällande att patentet innebär missbruk av dominerande ställning, men i sådant fall finns det regelmässigt inte behov av teknisk sakkunskap. Därtill kommer svårigheter att reglera rättens sammansättning i dessa fall. Att inom ramen för de i avsnitt 10 föreslagna sammansättningsreglerna använda både tekniska ledamöter och ekonomiska experter i en rättegång skulle innebära en kvantitativ försämring av den särskilda kompetensen. Dessutom skulle det innebära att rätten kommer att bestå av ledamöter som saknar kunskap om delar av målet eller ärendet. Att för de ytterst få mål det kan komma att bli fråga om ha en ordning med utökad sammansättning skulle visserligen innebära en kompetenssäkring för de kumulerade målen och ärendena men det skulle alltjämt leda till att de enskilda ledamöternas kompetens inte motsvarar alla de rättsförhållanden som ska prövas. Sammantaget bedömer regeringen att den eventuella vinst som kan uppnås genom att möjliggöra kumulation av sådana mål och ärenden inte uppväger de nackdelar som är förenade med en sådan möjlighet. Kumulation bör därför inte vara möjlig i dessa fall. Detta hindrar dock

inte att sådana mål och ärenden kan handläggas samtidigt i domstolen enligt respektive rättegångsform (jfr SvJT 1999 s. 688).

12.3 Utvidgad tillämpning av preklusionsreglerna

Regeringens förslag: De preklusionsregler i allmän domstol som gäller för dispositiva tvistemål ska tillämpas även i indispositiva tvistemål och ärenden som handläggs av patent- och marknadsdomstolarna.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (Ds 2014:2 s. 298–303).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Patentbesvärsrätten* framhåller att det framför allt i patentärenden är vanligt förekommande att det åberopas nya omständigheter eller ny bevisning i ett sent skede. *Göta hovrätt* har en synpunkt av lagteknisk karaktär. *Konkurrensverket* har i och för sig ingen invändning mot att det i bl.a. konkurrensrättsliga mål och ärenden införs en begränsning av parternas möjligheter att i högre rätt åberopa nya omständigheter, men menar att reglerna om preklusion i Patent- och marknadsöverdomstolen måste utformas så att domstolen ges ett handlingsutrymme att beakta det enskilda målets art, inklusive det allmänintresse som grundar målets indispositiva karaktär.

Skälen för regeringens förslag

Det är inte ovanligt att parterna i de måltyper som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna först i ett sent skede av processen kommer in med nytt material. Detta leder inte sällan till att förhandlingar måste ställas in och att förberedelsen måste återupptas. Det kan även medföra att motparten i sin tur ser sig tvungen att åberopa t.ex. ny bevisning. En sådan ordning är enligt regeringen inte försvarbar ur ett processekonomiskt perspektiv. Rätten bör genom en väl strukturerad förberedelse och en aktiv processledning verka för att undvika detta. Även parterna har ett ansvar för att driva processen framåt mot ett avgörande. Preklusionsregler kan ge parterna ett incitament att medverka mer aktivt tidigt under domstolsförfarandet. Detta bör kunna påskynda handläggningen och bespara parterna och domstolen både arbete och pengar.

Rättegångsbalken innehåller bestämmelser om preklusion, som begränsar parternas möjligheter att efter en viss tidpunkt åberopa nya omständigheter eller nytt bevis. Bestämmelserna, som huvudsakligen syftar till att få till stånd en snabbare handläggning och motverka illojalt beteende, bidrar till att begränsa parternas och samhällets kostnader för förfarandet och möjliggör avgöranden inom rimlig tid. Reglerna lägger vidare ett ansvar på parterna för att processmaterialet blir fullständigt på ett så tidigt stadium som möjligt.

Samtidigt är preklusion en ingripande åtgärd. Genom att parternas möjligheter att åberopa nya omständigheter och ny bevisning begränsas kan risken öka för materiellt felaktiga avgöranden. Det finns också en

risk för att en svagare part inte fullt ut kan tillvarata sin rätt i domstolsprocessen. Det är därför regeringens uppfattning att det är viktigt att preklusionsregler utformas med omsorg och att det vid tillämpningen av dem kan tas hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet. Reglerna måste också vara tydliga för att de ska ha en god preventiv effekt.

Enligt nuvarande ordning finns regler om preklusion i mål i rättegångsbalken, medan regler om preklusion i domstolsärenden i princip saknas (se dock 10 § tredje stycket lagen [1976:206] om felparkeringsavgift). I dispositiva tvistemål kan tingsrätten under förberedelsen antingen genom att förelägga en part att inom viss tid slutligen bestämma sin talan och uppge de bevis han eller hon åberopar eller genom att meddela att förberedelsen vid en viss tidpunkt är avslutad begränsa en parts eller parternas möjligheter att efter den angivna tidpunkten åberopa nytt material i processen (42 kap. 15 och 15 a §§ RB). Det är således rätten som avgör dels om någon preklusionsverkan behövs, dels när preklusionstidpunkten ska inträda. I hovrätten får en part i ett dispositivt tvistemål till stöd för sin talan åberopa en omständighet eller ett bevis som inte har lagts fram tidigare endast om parten gör sannolikt att han eller hon inte har kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller parten annars haft giltig ursäkt att inte göra det (50 kap. 25 § tredje stycket RB). Bestämmelsen överlämnar till skillnad från reglerna för tingsrätt inte till rätten att avgöra när preklusionstidpunkten ska inträda, men däremot att bedöma om sannolika skäl respektive giltig ursäkt föreligger. Rättegångsbalken innehåller även bestämmelser som begränsar möjligheterna att under huvudförhandlingen i tvistemål i tingsrätt eller hovrätt ändra eller göra tillägg till tidigare lämnade uppgifter eller åberopa omständigheter eller bevis som han eller hon inte uppgett innan huvudförhandlingens början (43 kap. 10 § och 50 kap. 17 § RB). Även i Högsta domstolen är möjligheterna att åberopa nya omständigheter eller nytt bevis begränsade (55 kap. 13 § RB).

När det gäller de dispositiva tvistemål som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna, t.ex. skadeståndsmål, kommer rättegångsbalkens regler om preklusion under såväl förberedelsen som huvudförhandlingen att vara tillämpliga (se avsnitt 9.1 och 3 kap. 1 § den nya lagen om patent- och marknadsdomstolar). Tillsammans med rättegångsbalkens övriga verktyg för en effektiv handläggning kan preklusionsreglerna, om de kommer till användning i praktiken, bidra till att de dispositiva tvistemålen på immaterialrättens, marknadsföringsrättens och konkurrensrättens områden kan avgöras i rimlig tid.

I patent- och marknadsdomstolarna kommer därutöver ett antal immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga måltyper att handläggas som indispositiva tvistemål eller mål med indispositiva inslag. I indispositiva mål har domstolen generellt sett en långtgående utredningsskyldighet och också ett större ansvar för att avgörandet blir materiellt riktigt. De nu aktuella målen skiljer sig dock i några väsentliga avseenden från flertalet övriga indispositiva tvistemål, t.ex. familjemål. I de mål som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna är parterna, ofta juridiska personer, förhållandevis resursstarka och företräds vanligen av erfarna juridiska ombud. Därtill kommer att styrkeförhållandet mellan dessa parter och deras motpart, inte sällan en förvaltningsmyndighet, normalt är förhållandevis jämnt. Mot den bakgrunden

bör det indispositiva inslaget i målen inte utesluta användningen av preklusionsregler. Det kan dessutom konstateras att möjligheten till preklusion under huvudförhandlingen i tingsrätt även omfattar indispositiva mål (se propositionen 1986/87:89 om ett reformerat tingsrättsförfarande, s. 222). Det bör därför enligt regeringens mening vara möjligt att i dessa tvistemål, som är av kommersiell natur, lägga ett större ansvar på parterna för utredningen av målet. Detta har i tidigare sammanhang efterfrågats av Marknadsdomstolen (prop. 2007/08:115 s. 124) och överensstämmer med vad som gäller i vissa mål enligt lagen om elektronisk kommunikation (8 kap. 24 § LEK). I förarbetena till denna bestämmelse anförde regeringen bl.a. att styrkeförhållandena i mål mellan kommersiella operatörer och Post- och telestyrelsen inte motiverar nästan obegränsade möjligheter för en enskild part att åberopa ny bevisning och nya omständigheter, utan att det mot bakgrund av det privaträttsliga intresset i processen fanns anledning att låta parterna i högre grad sörja för utredningen (se propositionen En effektivare lag om elektronisk kommunikation, prop. 2006/07:119, s. 33 f).

Vad som skulle kunna tala emot att införa regler om preklusion under förberedelsen i de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen är risken för att domstolens avgörande blir materiellt felaktigt. Risken för att regler om preklusion leder till materiellt felaktiga avgöranden kan dock minska om det överlämnas till rätten att i varje enskilt fall avgöra dels om någon preklusionsverkan behövs, dels när preklusionstidpunkten ska inträda. Detta bör gälla i första domstolsinstans. En sådan ordning gör det möjligt att beakta det enskilda målets art, inklusive det allmänintresse som grundar målets indispositiva karaktär, och partsställningen i det enskilda fallet. På så sätt möjliggörs enligt regeringen en balanserad avvägning mellan intresset av skyndsamhet och intresset av ett materiellt riktigt avgörande. Reglerna för Patent- och marknadsdomstolen bör alltså i första hand vara fakultativa och det bör överlämnas till rätten beakta det enskilda målets art i sin bedömning av när utredningen i målet kan anses fullständig och det därmed är lämpligt att utfärda ett preklusionsföreläggande. Enligt regeringens bedömning svarar rättegångsbalkens regler om preklusion under förberedelsen i tingsrätt (42 kap. 15 och 15 a §§ RB) väl upp såväl mot nyss nämnda kriterier som mot de behov som finns i de indispositiva tvistemål som kommer att handläggas i Patent- och marknadsdomstolen. Det bör därför införas en möjlighet för Patent- och marknadsdomstolen att tillämpa dessa regler.

Bestämmelserna om preklusion i hovrätt är däremot, till skillnad från de regler som gäller för tingsrätt, till sin utformning tvingande i det avseendet att rätten inte själv har att avgöra när preklusionstidpunkten ska inträda. Det är dock rätten som avgör om den part som i hovrätten åberopar nya omständigheter eller ny bevisning antingen har gjort sannolikt att omständigheten eller beviset inte kunde åberopas vid tingsrätten eller att han eller hon annars har haft giltig ursäkt att inte göra det. För flertalet av de indispositiva mål som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna innebär möjligheten till domstolsprövning i två instanser en utvidgad rätt till domstolsprövning i förhållande till nuvarande ordning. Till detta kommer vad som ovan anförts om att styrkeförhållandena mellan parterna i de mål som kommer att handläggas i patent- och

marknadsdomstolarna som huvudregel kommer att vara förhållandevis jämnt. Med hänsyn härtill anser regeringen, till skillnad från *Konkurrensverket*, att det inte är påkallat att ta särskild hänsyn till det enskilda målets art också i andra instans. Däremot bör Patent- och marknadsöverdomstolen, i såväl dispositiva som indispositiva mål, vid bedömningen av om giltig ursäkt föreligger ta hänsyn till att parterna har haft möjlighet att åberopa omständigheten eller beviset i endast en instans (se bl.a. NJA II 1989 s. 187).

Sammanfattningsvis är det regeringens uppfattning att de regler om preklusion i rättegångsbalken som avser dispositiva mål väl motsvarar de behov som finns också i de indispositiva mål som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna. Dessa regler bör därför göras tillämpliga i dessa mål.

Domstolsärenden

Som *Patentbesvärsrätten* framhåller är det vanligt förekommande att parterna i mål om exempelvis beviljande av patent åberopar nya omständigheter eller ny bevisning i ett sent skede, t.ex. efter det att muntlig förhandling har hållits i målet. Dessa mål kommer i patent- och marknadsdomstolarna att handläggas enligt ärendelagen. För dessa ärenden, liksom övriga ärenden som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna, gör sig samma överväganden gällande som för de indispositiva målen när det gäller behovet av preklusionsregler. Enligt regeringen bör därför rättegångsbalkens regler om preklusion på motsvarande sätt som för tvistemål göras tillämpliga också i de ärenden som kommer att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna. Det innebär att de regler som gäller för tingsrätt ska tillämpas i Patent- och marknadsdomstolen oavsett om ärendet inleds där eller överklagas dit och att de regler som gäller för hovrätt ska tillämpas i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Brottmål

I brottmål har domstolen en långtgående utredningsskyldighet. Domstolen har också, mot bakgrund av lagstiftningens bakomliggande syften, ett större ansvar för att avgörandet blir materiellt riktigt. Straffprocessutredningen har i sitt betänkande Brottmålsprocessen (SOU 2013:17) lämnat förslag som syftar till att öka parternas inflytande och medverkan i processen. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Mot den bakgrunden finns det inte anledning att nu föreslå regler om preklusion för de immaterialrättsliga brottmålen.

12.4 Möjligheten att ändra patentkraven

Regeringens förslag: I ärenden om beviljande av patent ska det inte vara möjligt att ändra patentkraven i Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Departementspromemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I departementspromemorian föreslås att det i ett ärende om

registrering av patent inte ska vara möjligt att ändra patentkraven i Högsta domstolen (Ds 2014:2 s. 303–304).

Remissinstanserna: Endast *Patentbesvärsträtten* yttrar sig i denna fråga och anser att förbudet att ändra patentkraven i ärenden om beviljande av patent ska gälla redan vid överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorian s. 97–98).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Svenskt Näringsliv* pekar på att det föreslagna förbudet inte hindrar att en invändande part åberopar nytt material i Patent- och marknadsöverdomstolen och att ett behov i sådant fall kan uppstå för patenthavaren att ändra patentkraven.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 27 § andra stycket andra meningen PL får ett överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen av ett slutligt beslut av Patentbesvärsträtten i ett patentmål inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. Denna bestämmelse infördes i patentlagen i samband med att krav på prövningstillstånd infördes. Det ansågs naturligt att prejudikatinstansen inte skulle behöva ställas inför frågor som inte har bedömts av tidigare instans. Det påpekades att detta skulle gälla också en inskränkning av patentkraven. I den frågan anfördes att en inskränkning av detta slag inte kan anses jämförlig med en sådan inskränkning av talan som medges enligt 13 kap. 3 § RB. En sådan inskränkning av patentkraven innebär nämligen i många fall att målet måste prövas från helt nya utgångspunkter i fråga om patenterbarheten (prop. 1985/86:86 s. 36). Också i ett tidigare lagstiftningsärende påpekas att en ändring av patentkraven inte är att jämföras med en ändring av talan (prop. 1976/77:96 s. 44).

I den nya domstolsorganisationen kommer Patent- och marknadsöverdomstolen att vara andra domstolsinstans. Det kommer att krävas prövningstillstånd redan vid överklagande dit. Det kommer dessutom – förutom krav på prövningstillstånd – att krävas tillstånd från Patent- och marknadsöverdomstolen för att ett ärende över huvud taget ska få överklagas till Högsta domstolen (se avsnitt 6.6). Tyngdpunkten i domstolsprocessen kommer alltså att ligga i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att få det huvudsakliga ansvaret för prejudikatbildningen på patenträttens område. Ett förbud att ändra patentkraven i Patent- och marknadsöverdomstolen skulle därmed innebära ett i princip oförändrat läge i förhållande till vad som nu gäller. Med en sådan ordning tydliggörs Patent- och marknadsöverdomstolens roll som överprövningsinstans samtidigt som risken minimeras för att Patent- och marknadsöverdomstolen med hänsyn till instansordningsprincipen ser sig tvungen att återförvisa ärendet till Patent- och marknadsdomstolen. Det skulle därmed bidra till att säkerställa en effektiv domstolsprövning där tyngdpunkten ligger i första instans. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det bör vara förbjudet att i ett ärende om beviljande av patent ändra patentkraven i såväl Patent- och marknadsöverdomstolen som i Högsta domstolen i de fall ett överklagande dit tillåts.

13 Mål om namn och utgivningsbevis för en periodisk skrift

13.1 Prövningen enligt nuvarande ordning

Målen om namn och utgivningsbevis för en periodisk skrift handläggs i Patentbesvärsrätten efter överklagande av Patent- och registreringsverkets beslut. Namnmålen handlar om byte av personnamn, främst efternamn. Målen om utgivningsbevis för en periodisk skrift rör ansökningar om att få ett sådant bevis, vilket krävs av den som vill ge ut en periodisk skrift, samt återkallande av sådana bevis.

13.2 Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

Regeringens förslag: Mål om namn och utgivningsbevis för en periodisk skrift ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Behörig domstol för namnmål ska vara den domstol där sökanden var folkbokförd vid tidpunkten för Patent- och registreringsverkets beslut. Förvaltningsrätten i Stockholm ska vara reservforum. Behörig domstol för mål om utgivningsbevis ska vara den domstol inom vars domkrets ärendet först prövats.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I departementspromemorian föreslås dock att möjligheten i 42 § namnlagen att pröva ett ärende trots att invändaren har återkallat sin talan skulle upphävas (Ds 2014:2 s. 59 och 305–307).

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalar sig särskilt i frågan, *Förvaltningsrätten i Härnösand* och *SFIR*, tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5.3.3 gör regeringen bedömningen att mål om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift inte har ett sådant samband med övriga aktuella måltyper att de bör ingå i den samlade domstolsprövning som föreslås. Mot bakgrund av att alla övriga mål som för närvarande handläggs i Patentbesvärsrätten föreslås bli samlade och målen därför inte kan behålla sin nuvarande prövningsordning behöver en förändring ändå ske.

Frågor om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift prövas av Patent- och registreringsverket. Som utgångspunkt ska beslut av förvaltningsmyndighet överklagas till allmän förvaltningsdomstol. De aktuella målen är av förvaltningsrättslig karaktär. Till detta kommer att namnfrågor som handläggs av Skatteverket redan enligt nuvarande ordning överklagas till förvaltningsrätt. Det bedöms sammantaget som naturligt att även de nu aktuella frågorna handläggs av förvaltningsdomstolarna. Beslut av Patent- och registreringsverket rörande namn och utgivningsbevis för periodisk skrift bör alltså överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta överensstämmer med bedömningen av 1999 års patentprocessutredning (SOU 2001:33 s. 80).

Frågan är då vilken eller vilka förvaltningsrätter som ska vara behöriga att pröva dessa mål. En uttalad målsättning vid utformningen av forumregler har länge varit att forumreglerna i allmän förvaltningsdomstol bör anknyta till var den enskilde finns och inte var den beslutande myndigheten är belägen. Reglerna bör också utformas så att de leder till en jämn och förutsebar måltillströmning till samtliga förvaltningsrätter. Det är vidare viktigt att reglerna om behörig domstol är enkla, klara och tydliga (se propositionen En långsiktigt hållbar organisation för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans, prop. 2008/09:165, s. 110, och prop. 2012/13:45, s. 86). För de namnären den som handläggs av Skatteverket och överklagas till allmän förvaltningsdomstol gäller i enlighet härmed att domstolens behörighet avgörs utifrån var sökanden är folkbokförd. Om det inte finns någon sådan behörig domstol ska överklagande ske till Förvaltningsrätten i Stockholm (37 § namnlagen). Namnlagskommittén föreslår ingen ändring i det hänseendet (SOU 2013:35 s. 511). Mot den bakgrunden anser regeringen att forumregeln för de namnären den som prövas av Patent- och registreringsverket bör utformas med forumregeln i 37 § namnlagen som förebild. Avgörande för domstolens behörighet bör alltså vara sökandens folkbokföringsort. Förvaltningsrätten i Stockholm bör vara reservforum. När det gäller frågor om utgivningsbevis för periodisk skrift gör regeringen bedömningen att en tillämpning av forumregeln i 14 § LAFD med hänsyn till det låga målantalet skulle ge ett ändamålsenligt resultat. Det innebär att Patent- och registreringsverkets beslut bör kunna överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats.

Vid överklagande av förvaltningsrättens avgöranden till kammarrätten gäller som huvudregel krav på prövningstillstånd. Det saknas enligt regeringen skäl att för de nu aktuella målen göra undantag från denna ordning.

För processen i allmän förvaltningsdomstol gäller lagen om allmänna förvaltningsdomstolar och förvaltningsprocesslagen. Förfarandet i Patentbesvärsträtten är i stort detsamma som i de allmänna förvaltningsdomstolarna genom en hänvisning i lagen om Patentbesvärsträtten till förvaltningsprocesslagen (8 § PBRL). De särregler som finns, t.ex. när det gäller domstolens sammansättning, är motiverade av den domstolens särskilda ställning och det finns inte anledning att behålla dem när prövningen förs över till allmän förvaltningsdomstol. Inte heller i övrigt finns det behov av några särregler för prövningen av de aktuella målen. Departementspromemorians förslag innebär att möjligheten att pröva ett överklagande trots att invändaren har återkallat sin talan (42 § namnlagen) tas bort på motsvarande sätt som föreslås beträffande de immaterialrättsliga lagarna. Mot bakgrund av att Namnlagskommittén har lämnat ett motsvarande förslag (SOU 2013:35 s. 504) och att avsikten är att behandla frågan inom ramen för den fortsatta beredningen av det ärendet, föreslår regeringen inte nu någon sådan ändring i 42 § namnlagen.

14 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 september 2016. Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen ska upphöra vid samma tidpunkt.

Immaterialrättsliga mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen och handläggas enligt de nya reglerna.

Övriga immaterialrättsliga mål och ärenden i allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol som har inletts före ikraftträdandet ska även i fortsättningen handläggas enligt äldre bestämmelser.

Mål i Patentbesvärsrätten som har inletts före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen, när det gäller mål inom det industriella rättsskyddet, och till allmän förvaltningsdomstol, när det gäller mål om namn och utgivningsbevis för en periodisk skrift. Mål som har avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet ska även i fortsättningen överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen och handläggas där enligt äldre bestämmelser.

Marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden i allmän domstol och Marknadsdomstolen som har inletts före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen och handläggas enligt de nya reglerna. Mål där huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet ska dock slutföras av tingsrätt respektive hovrätt enligt äldre bestämmelser.

I fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av domar och beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I departementspromemorian föreslås dock att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2015. Departementspromemorian innehåller inte något förslag om övergångsbestämmelser när det gäller mål i allmän förvaltningsdomstol om vägrad firmaregistrering (Ds 2014:2 s. 309–315).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget. *Domstolsverket*, *Patentbesvärsrätten* och *Bolagsverket* menar dock att tidsplanen är för optimistisk med tanke på den omfattande utredningen och det stora antalet praktiska frågor som behöver lösas före ett ikraftträdande. *SEPAF* anför att en fullständig och väl genomarbetad implementering av den nya domstolen är att föredra framför ett skyndsamt arbete i syfte att möta utsatt tid. *Arbetsgivarverket* framhåller vikten av att nödvändiga beslut fattas i god tid inom ramen för omorganiseringen i syfte att säkerställa att andra skyldigheter enligt lag och avtal efterföljs. *Patent- och registreringsverket* och *SFIR* anser att det är angeläget att reformen genomförs utan dröjsmål. *Förvaltningsrätten i Härnösand* anser att det av övergångsbestämmelserna till lagen om upphävande av lagen om Patentbesvärsrätten bör framgå vilken

förvaltningsrätt som mål om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift ska överlämnas till.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (promemorians s. 99).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget att reformen ska träda i kraft den 1 september 2016.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

Regeringens förslag innebär att de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Marknadsdomstolen och Patentbesvärsrätten ska bli föremål för en koncentrerad och enhetlig domstolsprövning i patent- och marknadsdomstolarna. Vidare ska vissa mål i Patentbesvärsrätten flyttas till allmän förvaltningsdomstol. Förslagen innebär således att samtliga mål och ärenden i Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen kommer att prövas i annan domstol och en konsekvens av förslagen blir därför att Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen upphör med sina verksamheter och ska avvecklas.

Den nya ordningen innebär en stor omställning för flera av de berörda domstolarna. Det är viktigt att verksamheten ändå kan bedrivas med fortsatt hög kvalitet och effektivitet inför, under och efter ikraftträdandet. En rad åtgärder behöver vidtas för att den nya ordningen ska kunna fungera effektivt från den dag den införs, bl.a. rörande lokaler och personal. Domstolsverket bör få i uppdrag att tillsammans med berörda domstolar vidta nödvändiga åtgärder för att Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen ska kunna avvecklas och den nya instans- och processordningen kunna införas. Genom förslaget att Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen ska avvecklas som myndigheter skapas samtidigt en situation som skulle kunna försvåra möjligheten för dessa domstolar att t.ex. rekrytera och behålla personal samt i övrigt bedriva en effektiv verksamhet av hög kvalitet. Det är mot den bakgrunden angeläget att förändringarna sker så snabbt som möjligt. Regeringen anser att den föreslagna nya domstolsordningen bör träda i kraft den 1 september 2016.

Övergångsbestämmelser – utgångspunkter

Fråga är hur pågående mål och ärenden i allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Marknadsdomstolen och Patentbesvärsrätten ska hanteras vid ikraftträdandet. Utgångspunkten när det gäller processrättslig lagstiftning är att nya regler blir tillämpliga genast efter ikraftträdandet men att en domstol inte förlorar sin behörighet till följd av att nya behörighetsregler träder i kraft under handläggningen av ett mål. Endast vid avvikelser från denna ordning krävs övergångsbestämmelser.

Det framstår som lämpligt att i detta fall låta frågan om de nya processreglerna ska tillämpas genast avgöras av huruvida målen och ärendena som har inletts vid ikraftträdandet bör överlämnas till de nya

domstolarna eller slutföras enligt den nuvarande domstolsordning som gäller för respektive mål och ärende.

Det är angeläget att reformen i sin helhet får ett snabbt genomslag. Övergångsbestämmelserna bör därför vara utformade så att de medverkar till att göra detta möjligt. Det är dock även viktigt att patent- och marknadsdomstolarna ges rimliga förutsättningar att fokusera på att bygga upp verksamheten och hitta sina arbetsformer utan att detta påverkar handläggningstiderna negativt. Möjligheterna till detta kan försvåras om alltför många mål och ärenden överlämnas dit redan vid ikraftträdandet.

Mål och ärenden som handläggs i Marknadsdomstolen och Patentbesvärsträtten

Även om avvecklingen av Marknadsdomstolen och Patentbesvärsträtten som myndigheter genomförs på ett effektivt sätt och handläggningen i domstolarna planeras utifrån detta kommer det vid ikraftträdandet att finnas ett antal mål och ärenden som inte har hunnit avgöras.

Att låta Marknadsdomstolen och Patentbesvärsträtten kvarstå som egna myndigheter och avverka kvarvarande mål och ärenden efter ikraftträdandet innebär att organisationerna behöver avvecklas successivt. Detta borgar inte för att målen och ärendena kan handläggas effektivt och med hög kvalitet. Att t.ex. Marknadsdomstolen under en övergångsperiod har ett fåtal omfattande och komplicerade mål kvar som under flera månader ska bära en hel organisation synes inte heller främja en godtagbar arbetsmiljö eller ett effektivt resursutnyttjande.

Mot den angivna bakgrunden bedömer regeringen att det är lämpligt att Marknadsdomstolen och Patentbesvärsträtten upphör som myndigheter samtidigt som den nya instans- och processordningen träder i kraft och att inneliggande mål och ärenden vid dessa domstolar då flyttas över. Av målen i Patentbesvärsträtten bör handläggningen av målen om det industriella rättsskyddet efter ikraftträdandet slutföras av patent- och marknadsdomstolarna och mål om namn och utgivningsbevis av allmän förvaltningsdomstol. Av 14 § LAFD följer att målen om namn och utgivningsbevis ska överlämnas till Förvaltningsrätten i Härnösand. Det bör dock inte, som *Förvaltningsrätten i Härnösand* efterfrågar, framgå av övergångsbestämmelsen.

Marknadsdomstolen är enligt nuvarande ordning antingen första och enda domstolsinstans eller andra och sista instans (i det sistnämnda fallet är Stockholms tingsrätt första instans). Om samtliga mål överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt skulle vissa mål återvända dit, vilket naturligtvis inte är lämpligt. Mot den bakgrunden bör de mål där Marknadsdomstolen är första instans överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen och de mål där Marknadsdomstolen är andra instans överlämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

I fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av tingsrättsavgöranden som har meddelats före ikraftträdandet bör, på samma sätt som vid tidigare reformer angående prövningstillstånd, äldre regler gälla (se t.ex. prop. 2004/05:131 s. 219 f.). Detta innebär att något sådant krav inte kommer att gälla för de vid ikraftträdandet pågående marknads-

föringsrättsliga målen som överlämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen eller överklagas dit.

Mål och ärenden som handläggs i allmän domstol

Vissa immaterialrättsliga (framför allt patenträttsliga) och flertalet marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden handläggs enligt nuvarande ordning av Stockholms tingsrätt som exklusivt forum. I dessa mål ingår regelmässigt tekniska eller ekonomiska experter. Stockholms tingsrätt handlägger vidare vissa överklagade beslut av Konsumentombudsmannen. Stockholms tingsrätts avgöranden i de immaterialrättsliga målen och ärendena överklagas till Svea hovrätt medan tingsrättens avgöranden i övriga mål och ärenden överklagas till Marknadsdomstolen. Enligt regeringen framstår det för nu aktuella mål inte som rimligt att i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt fortsätta tillämpa äldre bestämmelser eftersom just dessa domstolar samtidigt, om än organisatoriskt i annan form, ska tillämpa de nya reglerna på mål och ärenden som inleds i patent- och marknadsdomstolarna efter ikraftträdandet. För de ovan angivna mål och ärenden som vid ikraftträdandet inletts i dessa domstolar bör därför den fortsatta handläggningen ske vid Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen enligt de nya reglerna.

Mål om skadestånd och utdömande av vite på konkurrensrättens och marknadsföringsrättens områden handläggs även vid andra tingsrätter och experter deltar inte vid avgörandet. Även dessa tingsrätters avgöranden i mål om skadestånd på det marknadsföringsrättsliga området överklagas till Marknadsdomstolen och handläggningen i tingsrätt av sådana mål och ärenden bör därför redan vid ikraftträdandet övertas av Patent- och marknadsdomstolen. Tingsrätternas avgöranden i mål om utdömande av vite och i mål om skadestånd enligt konkurrenslagen överklagas till hovrätt och Högsta domstolen. Det skulle visserligen kunna övervägas att låta dessa slutföras i allmän domstol enligt äldre regler. Inte minst med hänsyn till att det är fråga om ett mycket litet antal mål anser regeringen att patent- och marknadsdomstolarna bör kunna hantera den belastning som ett överlämnande redan vid ikraftträdandet innebär. De aktuella målen bör därför överlämnas till patent- och marknadsdomstolarna. Detta gäller dock inte mål i vilka huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet. Även om domstolarna kan förutsättas ha beredskap för inrättandet av den nya domstolsorganisationen kan det förekomma att en huvudförhandling inte är avslutad vid ikraftträdandet. Av effektivitetsskäl bör i så fall huvudförhandlingen kunna fortsätta och aktuell domstol bör också ha möjlighet att avgöra målet.

Vissa immaterialrättsliga mål och ärenden handläggs i Stockholms tingsrätt utan att domstolens behörighet grundas på någon exklusiv behörighetsregel. Om dessa mål även fortsättningsvis skulle handläggas i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt enligt äldre bestämmelser skulle dessa domstolar, på samma sätt som när det gäller de nyss nämnda konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga målen och ärendena, parallellt behöva handlägga mål och ärenden av samma slag enligt olika regler. Även om detta endast gäller under en övergångsperiod anser

regeringen att det framstår som mindre lämpligt. Samtliga immaterialrättsliga mål och ärenden som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet bör därför överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen och handläggas enligt de nya reglerna.

Därutöver finns det ett inte obetydligt antal immaterialrättsliga mål och ärenden som handläggs i andra tingsrätter och hovrätter. Det gäller framför allt tvistemål och brottmål om varumärke, firma, mönster och upphovsrätt. I dessa mål och ärenden ingår inte sakkunniga ledamöter i rätten. Det kan vara fråga om omfattande mål. Av inte minst praktiska skäl men även för att inte belasta de nya domstolarna med alltför många mål och ärenden redan vid ikraftträdandet framstår det som ändamålsenligt att de allmänna domstolarna får slutföra handläggningen av dessa. Det innebär att ett immaterialrättsligt mål eller ärende som före ikraftträdandet har anhängiggjorts vid annan tingsrätt än Stockholms tingsrätt kommer att kunna överklagas till hovrätt och Högsta domstolen och handläggas enligt äldre bestämmelser.

Mål och ärenden som handläggs i allmän förvaltningsdomstol

När det gäller överklagande av mål som vid ikraftträdandet har avgjorts av Patentbesvärslagen står valet mellan att låta äldre bestämmelser gälla, vilket innebär att de får överklagas till och handläggas av Högsta förvaltningsdomstolen, och att låta de nya reglerna gälla, vilket för de immaterialrättsliga målen innebär att de får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen respektive till Högsta domstolen och för målen om namn och utgivningsbevis för periodisk skrift att de får överklagas till kammarrätt respektive till Högsta förvaltningsdomstolen. Det är sannolikt fråga om ett begränsat antal mål. Med hänsyn härtill och då reformen även innebär att överklagandetiden förkortas för dessa mål framstår det som rimligt att målen får hanteras enligt äldre bestämmelser. I enlighet härmed bör de mål som vid ikraftträdandet handläggs i Högsta förvaltningsdomstolen slutföras där.

Mål om vägrad registrering av firma handläggs enligt nuvarande ordning av allmän förvaltningsdomstol, i praktiken Förvaltningsrätten i Härnösand (jfr 14 § LAFD). Dessa mål överklagas till kammarrätt, i praktiken Kammarrätten i Sundsvall, och Högsta förvaltningsdomstolen. I dessa mål ingår inte sakkunniga ledamöter i rätten. Regeringen anser att det är ändamålsenligt att handläggningen av dessa mål – liksom de firmarättsliga tvistemål och brottmål som handläggs i tingsrätt – slutförs av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det innebär att ett firmarättsligt ärende om vägrad firmaregistrering som före ikraftträdandet har anhängiggjorts i Förvaltningsrätten i Falun kommer att överklagas till Kammarrätten i Sundsvall och Högsta förvaltningsdomstolen och handläggas enligt äldre bestämmelser.

Regeringens bedömning: En samlad domstolsprövning av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena skapar en mer bärkraftig dömande verksamhet och innebär att både resurser och kompetens kan användas mer effektivt.

De permanenta kostnadsökningar som uppkommer hos Sveriges Domstolar till följd av att de uppgifter som enligt nuvarande ordning utförs i Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen förs över till patent- och marknadsdomstolarna bör täckas genom att Sveriges Domstolars anslag ökas med resurser motsvarande Patentbesvärsrättens och Marknadsdomstolens nuvarande anslag. De omställningskostnader som uppkommer ryms inom befintliga ramar.

Eventuella kostnadsökningar för Sveriges Domstolar på grund av en höjning av nivån på ersättningen till de tekniska och ekonomiska experterna ryms inom befintliga ramar. Det finns dock anledning att följa frågan vidare.

Den samlade domstolsprövningen kan komma att medföra visst merarbete för Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk. De kostnadsökningar som därigenom kan uppkomma ryms inom befintliga anslagsramar.

Reformen bör följas upp efter viss tid.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (Ds 2014:2 s. 317–323). I departementspromemorian görs dock bedömningen att reformen bör utvärderas efter två, tre och fem år.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen. *Stockholms tingsrätt* anför att det måste tillföras erforderliga resurser för den samlade domstolsprövningen samt påpekar att reformen kommer att innebära en del arbete med att samla och utveckla kompetensen, vilket leder till en del kostnadsökningar. *Domstolsverket* anför att det finns risk för att bedömningarna i departementspromemorian är alltför optimistiska och framhåller svårigheterna att i ett tidigt läge uppskatta det slutliga resursbehovet. Domstolsverket bedömer att den tillkommande kostnaden för Stockholms tingsrätt kommer att motsvara de samlade anslagen för Marknadsdomstolen och Patentbesvärsrätten och att det därutöver tillkommer kostnader för Svea hovrätt om cirka 7–9 mnkr. Det kommer även att uppkomma omställningskostnader om cirka 2 mnkr. Efter genomförandet av reformen bör en uppföljning göras av kostnadsutvecklingen och vid behov resurser tillföras Sveriges Domstolar. *Arbetsgivarverket* lyfter behovet av att närmare överväga regleringen om verksamhetsövergång (6 b § lagen [1982:80] om anställningsskydd, LAS) vid genomförandet av reformen, särskilt med avseende på de fullmaktsanställda. *Svenskt Näringsliv*, *Företagarna*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *Läkemedelsindustriföreningen* anser att det saknas en analys av konsekvenserna för användarna och att den föreslagna domstolslösningen, framför allt förslaget om en prövning i tre instanser, kommer att medföra

längre handläggningstider, som i sin tur medför ökade kostnader och en längre tid av osäkerhet om rättsläget. Detta påverkar enligt remissinstanserna särskilt villkoren för de små och medelstora företagen. *SFIR* menar att en översyn av reformen bör göras efter fem, och inte tre, år. *Svenska Uppfinnareföreningen* påpekar att kostnaderna för parterna kommer att öka, t.ex. genom att ökade reskostnader uppkommer i de mål som tidigare avgjordes lokalt. *Regelrådet* avstyrker förslaget med hänvisning till att de administrativa kostnaderna är ofullständigt beskrivna. *Regelrådet* anser vidare att konsekvensutredningen är bristfällig, framför allt när det gäller förslagets påverkan på företagen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens (promemorian s. 100–101).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen. *Svea hovrätt* pekar på att den utökade behörighet som föreslås i promemorian ökar resursbehoven hos patent- och marknadsdomstolarna och framhåller betydelsen av att domstolarna tilldelas tillräckliga resurser för att kunna utföra sina uppgifter på avsett sätt. *Stockholms tingsrätt* anser att en kommande uppföljning av reformen bör inkludera även t.ex. frågor om Patent- och marknadsdomstolens behörighet. *Konkurrensverket* understryker vikten av att domstolarna får tillräckliga resurser för att inom rimlig tid kunna avgöra målen och ärendena. *Göteborgs tingsrätt* ifrågasätter om förslaget att patent- och marknadsdomstolarna ska kunna pröva blandade åtal med flera medtilltalade inte kommer att innebära ökade kostnader för det allmänna i form av utgifter för resor, tidspillan och andra utlägg. Tingsrätten anser att samma kostnadsaspekter gäller i kumulerade tvistemål där det förekommer flera svarande som inte har någon anknytning till den fråga som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet. *Regelrådet* anser att konsekvensbeskrivningen i promemorian brister i beskrivningen av berörda företag, effekter på företagets kostnader samt effekter på konkurrensförhållanden och effekter för små företag. *SFIR* anser att en uppföljning av reformen bör göras i två omgångar, exempelvis efter 36 och 90 månader från ikraftträdandet.

Skälen för regeringens bedömning

En reform är nödvändig

Regeringens förslag innebär att domstolsprövningen av de immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs i allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen samlas i särskilda domstolar inom ramen för de allmänna domstolarna. Som en följd av förslaget avvecklas verksamheterna i Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen. En närmare redogörelse för reformbehovet finns i avsnitt 5.1 och valet av domstolslösning diskuteras i avsnitt 6. Som framgår av avsnitt 5.1 är skälen för reformen flera och starka och enligt regeringens uppfattning, som delas av remissinstanserna, är en reform av domstolsprövningen på de aktuella rättsområdena nödvändig för att komma tillrätta med problemen med nuvarande ordning.

Effekter för domstolsprövningen

Det enhetliga prövningsförfarandet skapar en mer bärkraftig dömande verksamhet och innebär att både resurser och kompetens kan användas mer effektivt, vilket enligt regeringens uppfattning bör leda till en mer effektiv och rättsäker handläggning. De immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga målen och ärendena ska vara patent- och marknadsdomstolarnas huvudsakliga uppgift (se avsnitt 6.5). De domare som arbetar med målen och ärendena får och kan upprätthålla en hög kompetens inom rättsområdena genom att de ges möjlighet att handlägga flera närliggande mål- och ärendetyper. Det får även anses mindre resurskrävande för en domare som mer regelmässigt kommer i kontakt med målen att sätta sig in i de målspecifika frågeställningarna än vad det är för en domare som har att ta ställning till en sådan frågeställning i ett enstaka fall. Den kompetens som finns i domstolarna kan därmed utnyttjas bättre. Förutsättningarna ökar också för en enhetlig praxis i beslätade frågor.

En samlad domstolsprövning blir vidare mer lättöverskådlig för parterna i och med att det blir tydligt vilken domstol som är behörig. Dessutom innebär den samlade domstolsprövningen att parterna inte behöver föra processer i olika domstolar, med de kostnader och olägenheter detta med nödvändighet för med sig. Detta medför tids- och kostnadsbesparingar för såväl parterna som domstolarna.

Flertalet av de tvistemål liksom vissa av brottmålen som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet handläggs redan enligt nuvarande ordning av domstolar som finns i Stockholm. Den samlade prövningen kommer dock, som *Svenska Uppfinnareföreningen* påpekar, att innebära att enskilda parter i vissa måltyper som enligt nuvarande ordning handläggs spritt på landets olika tingsrätter kommer att behöva processa i en annan domstol än den som de bor närmast. Detta gäller såväl tvistemål, framför allt de upphovsrättsliga, och brottmål. För dessa mål kommer således reformen att innebära en förändring i förhållande till nuvarande ordning. På upphovsrättens område kommer dessutom ett fåtal ytterligare måltyper att kunna prövas i den för arbets-tvister föreskrivna ordningen.

För flertalet mål- och ärendetyper innebär den instansordning som föreslås gälla för patent- och marknadsdomstolarna ingen ändring i förhållande till den ordning som för närvarande gäller. För ett fåtal mål- och ärendetyper kommer instansordningen att innebära att prövningen som huvudregel kan ske i ytterligare en instans i förhållande till nuvarande ordning, vilket för dessa mål- och ärendetyper kan innebära att kostnaden för domstolsprövningen ökar trots effektiviseringen av förfarandet. En sådan eventuell kostnadsökning bedöms dock inte bli annat än marginell. På sikt bedöms dessutom reformen medföra en mer rationell och effektiv hantering av de berörda målen och ärendena, vilket i sin tur bör kunna medföra totalt sett minskade kostnader för verksamheten.

Ekonomiska konsekvenser för domstolarna m.m.

Den reform som nu föreslås är huvudsakligen av organisatorisk natur och innebär att uppgifterna i Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen förs över till Sveriges Domstolar. Detta kommer att medföra permanenta

kostnadsökningar för Sveriges Domstolar och, som *Stockholms tingsrätt* och *Konkurrensverket* påpekar, därmed kräva att resurser förs till.

Med hänsyn till att Patentbesvärslättens och Marknadsdomstolens uppgifter genom reformen förs över till Sveriges Domstolar är det till att börja med en rimlig utgångspunkt att kostnaderna för personal i patent- och marknadsdomstolarna i vart fall inledningsvis i stort sett kommer att motsvara kostnaden för personalen i Patentbesvärslätten respektive Marknadsdomstolen samt berörd personal inom Sveriges Domstolar. Vissa personalkostnader kan tänkas tillkomma, bl.a. till följd av att patent- och marknadsdomstolarna kan komma att behöva tillföras domarresurser till följd av att målen i Marknadsdomstolen avgörs med till övervägande del externa ledamöter. Samtidigt bör det på sikt finnas en effektiviseringspotential i de nya domstolarna framför allt såvitt avser den administrativa verksamheten samt möjligtvis även på ledamotssidan. Domarbehovet kommer dessutom även i patent- och marknadsdomstolarna till en del att täckas med externa ledamöter. Som *Domstolsverket* påpekar kan dock minskningen i antalet mål vid domstolarna i resten av landet till följd av reformen antas vara så begränsad att någon omedelbar påverkan på verksamheten där inte kan förväntas. Inte heller den omständigheten att vissa nya måltyper kommer att kunna prövas av tingsrätt respektive Arbetsdomstolen i den för arbetstvister föreskrivna ordningen bedöms påverka dessa domstolars verksamhet.

Även när det gäller lokaler och övriga förvaltningsutgifter bedömer regeringen att dessa kommer att motsvara kostnaderna för Patentbesvärslätten och Marknadsdomstolen samt berörda delar av Sveriges Domstolar.

Sammantaget bedömer således regeringen att omfattningen av kostnadsökningarna för Sveriges Domstolar huvudsakligen kommer att motsvara nuvarande kostnader för verksamheten i Patentbesvärslätten respektive Marknadsdomstolen samt berörda delar av Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt. För att täcka de kostnader som inte redan belastar Sveriges Domstolars anslag bör därför, i samband med att uppgifterna i Patentbesvärslätten och Marknadsdomstolen förs över dit, anslaget för Sveriges Domstolar som utgångspunkt ökas med resurser motsvarande befintliga anslag för Patentbesvärslätten och Marknadsdomstolen. Regeringen avser att återkomma med förslag till anslagsöverföringar i budgetpropositionen för 2016.

När det gäller fördelningen av de tillkommande anslagen kan det konstateras att merparten av verksamhetsöverföringen från Patentbesvärslätten och Marknadsdomstolen kommer att ske till Patent- och marknadsdomstolen som första instans. Viss del av verksamheten kommer dock att föras till Patent- och marknadsöverdomstolen och motsvarande del av det samlade anslaget för Patentbesvärslätten och Marknadsdomstolen bör därför föras dit. Regeringen delar således inte *Domstolsverkets* uppfattning att medel för finansiering av den i Svea hovrätt tillkommande verksamheten saknas. Den närmare fördelningen av det samlade anslaget hanteras inom ramen för den ordinarie budgetprocessen i Sveriges Domstolar.

Reformen kan därutöver antas medföra vissa omställningskostnader för Sveriges Domstolar bl.a. i form av kostnader för förstärkningspersonal, information, flyttkostnader och kostnader för nedlagd tid i

genomförandeprojektet (se nedan om planerade uppdrag). Det gäller för såväl Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som Domstolsverket. Till detta kan även, som *Stockholms tingsrätt* påpekar, komma vissa kostnader för utbildning och andra kompetenssamlade åtgärder. Härtill kommer eventuella kostnader för avveckling av Patentbesvärsträtten och Marknadsdomstolen. Regeringen bedömer att omställningskostnaderna och avvecklingskostnaderna i samband med reformens genomförande ryms inom befintliga ramar.

En översyn av ytterligare kostnader tillkommer för Sveriges Domstolar. Som utgångspunkt bör gälla att kostnadsökningen inte blir så stor att den inte ryms inom befintliga anslag för Sveriges Domstolar.

Göteborgs tingsrätt anför att reformen i förhållande till nuvarande ordning kan komma innebära vissa ökade kostnader för såväl parterna, framför allt i de kumulerade tvistemålen, som för det allmänna, i första hand i brottmålen. För tvistemålens del bedöms den möjlighet som införs i fråga om att kumulera mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet med andra mål inte komma att aktualiseras i annat än ett begränsat antal fall. När det gäller brottmålen kan konstateras att antalet immaterialrättsliga brottmål är relativt få (ca 20 mål per år) och att risken för blandade åtal av betydelse får anses vara liten (jfr avsnitt 7.3). Av betydelse i sammanhanget är också möjligheten att närvara i sammanträden och förhandlingar via videolänk. Därtill kommer att en samlad prövning i såväl de aktuella tvistemålen som brottmålen innebär att bl.a. parterna behöver inställa sig i endast en domstol. Sammantaget bedömer regeringen att det inte uppkommer någon beaktansvärd kostnadsökning vare sig för enskilda parter eller för det allmänna i nu aktuella avseenden. Enligt regeringens uppfattning innebär dessutom reformen i övrigt sådana fördelar ur såväl kompetens- som effektivitetshänseende att fördelarna även för de nu aktuella parterna väger över.

Närmare om konsekvenserna för myndigheterna

Genom inrättandet av patent- och marknadsdomstolarna blir Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk, på motsvarande sätt som redan gäller för Bolagsverket och de andra registreringsmyndigheterna för firma samt Konkurrensverket och Konsumentombudsmannen, part i vissa av de ärenden som överklagas från respektive myndighet. Detta kan, bl.a. beroende på i vilken utsträckning patent- och marknadsdomstolarna kommer att kommunicera handlingarna i ärendet med dessa myndigheter, komma att medföra visst merarbete i förhållande till nuvarande ordning. Samtidigt måste det beaktas att Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk genom att vara part i domstolsprocessen även får klagorätt. Därigenom kan förutsättningarna för prejudikatbildningen förbättras, vilket i sin tur kan bidra till en effektivare handläggning av ärenden i myndigheterna. Regeringen bedömer sammantaget att de eventuella kostnadsökningar som kan uppkomma för Patent- och registreringsverket och Statens jordbruksverk i de fall de blir part i patent- och marknadsdomstolarna i vart fall inte blir större än att de ryms inom befintliga ramar.

Närmare om konsekvenser för företagen

När det gäller reformens konsekvenser för företagen anför *Regelrådet* att konsekvensbeskrivningarna i departementspromemorian och promemorian är bristfälliga bl.a. i det avseendet att de inte beskriver antal berörda företag och effekter på företagens kostnader och konkurrensförhållanden. *Regelrådet* pekar också på brister i beskrivningen av effekter för små företag.

De rättsområden som omfattas av den samlade domstolsprövningen i patent- och marknadsdomstolarna är typiskt sett sådana där såväl små som stora företag förekommer som parter. Antalet berörda företag, deras storlek eller inom vilka branscher de verkar är dock inte möjligt att ange eftersom dessa faktorer påverkas av i vilken omfattning mål eller ärenden anhängiggörs i domstol och vilka parter som då berörs. Enligt regeringens bedömning kommer dock den samlade prövningen i patent- och marknadsdomstolarna att omfatta ca 400 mål per år. I merparten av dessa kommer åtminstone ett företag att vara inblandat. Det ska emellertid framhållas å ena sidan att mer än ett företag kan förekomma på såväl kärke- som svarandesidan i ett mål och å andra sidan att ett eller flera företag kan vara part i flera mål eller ärenden, t.ex. såväl i ett ärende om invändning mot registrering av en immateriell rättighet som i ett intrångsmål. Mot denna bakgrund är det enligt regeringens uppfattning inte möjligt att närmare beskriva vilka företag som berörs eller deras storlek. Antalet mål som omfattas av reformen kan dock ge en fingervisning om hur många företag per år som berörs. Det är inte heller mot bakgrund av det nyss anförda rimligt att särskilt ta hänsyn till de små företagen vid utformningen av förslagen. Regeringen noterar dock att *Småföretagarnas riksförbund* ställt sig positivt till reformen.

Inrättandet av patent- och marknadsdomstolarna innebär inte någon ändring av de materiella reglerna på de berörda rättsområdena och reformen påverkar därmed inte hur företagen har att förhålla sig till den aktuella lagstiftningen. Enligt regeringens uppfattning bör därmed inte heller någon ökning av företagens administrativa eller övriga kostnader uppkomma. Det kan däremot konstateras att de positiva effekter av reformen för domstolsprövningen i form av bl.a. förkortade handläggningstider som redovisas ovan även kommer att komma företagen till del. Därmed kan såväl stora som små företags behov av snabba besked i frågor som påverkar etableringsvillkor, innovationsverksamhet, investeringar och konkurrensförhållanden tillgodoses. Detta kan, som *Regelrådet* konstaterar, snarare komma att innebära minskade administrativa kostnader för företagen, men också minskade kostnader även i övrigt t.ex. i form av minskade kostnader för ombud. Det är dock inte möjligt att närmare ange hur stor denna förändring blir.

För vissa av de mål- och ärendetyper som omfattas av reformen innebär den nya ordningen för domstolsprövningen att handläggningen kommer att ske vid domstolar belägna i Stockholm i stället för den domstol som ett företag svarar vid enligt allmänna forumbestämmelser. I dessa fall kan, om inställelse vid sammanträde i patent- och marknadsdomstolarna blir aktuellt, de berörda företagens kostnader bli högre än enligt nuvarande ordning. Det ska dock även här framhållas att merparten av de mål och ärenden som omfattas av reformen redan enligt nuvarande

ordning handläggs vid domstolar som är belägna i Stockholm, varför en eventuell kostnadsökning i detta avseende inte ska överdrivas.

I ett för företagen relevant hänseende skiljer sig regeringens förslag från departementspromemorians förslag och det gäller formerna för prejudikatbildningen. Det är också framför allt när det gäller effekterna av instanskedjans längd som *Svenskt Näringsliv*, *Företagarna*, *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *Läkemedelsindustriföreningen* har synpunkter på den bedömning av konsekvenserna som görs i departementspromemorian. Enligt regeringens uppfattning innebär särskilt den omständigheten att det som huvudregel inte kommer att vara möjligt att överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden, tillsammans med förslagen om åtgärder för att tillförsäkra en effektiv process, att den risk för negativa konsekvenser för företagen i form av längre handläggningstider till följd av reformen som dessa remissinstanser ger uttryck för inte längre kvarstår eller i vart fall minskas betydligt.

Konsekvenser för personalen och uppdrag för genomförandet

Regeringen avser att ge Domstolsverket och berörda domstolschefer inom Sveriges Domstolar i uppdrag att förbereda inrättandet av Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen och att i Sveriges Domstolar inordna de uppgifter som Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen för närvarande ansvarar för. Uppdraget kommer att innefatta att överväga såväl organisationens närmare utformning, bl.a. bemanning, lokaler och verksamhetsstöd, som hur behovet av särskild kompetens kan tillgodoses.

Regeringen avser vidare att ge Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen i uppgift att dels förbereda överföring av sina uppgifter till Sveriges Domstolar, dels förbereda en avveckling av respektive myndighet så att de kan upphöra som myndigheter den 31 augusti 2016.

Uppdragen ges med förbehåll för riksdagens godkännande i nödvändiga delar. Vid genomförande av uppdragen ska, som *Arbetsgivarverket* lyfter fram, Domstolsverket, Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Övriga konsekvenser

Inrättandet av patent- och marknadsdomstolarna grundas på överväganden rörande den mest ändamålsenliga utformningen av domstolsprövningen på de berörda rättsområdena ur ett nationellt perspektiv. Några generella regler på EU-nivå om hur domstolsprövningen på de aktuella områdena ska vara utformad finns inte. I materiellt hänseende finns dock en omfattande EU-reglering som även innehåller vissa bestämmelser om t.ex. koncentration av domstolsprövningen (se t.ex. rådets förordning om gemenskapsvarumärken). Den föreslagna reformen ligger i linje med dessa EU-rättsakter.

Förslagen bedöms inte leda till några konsekvenser för landstingen, det kommunala självstyret, jämställdheten, brottsligheten och den offentliga servicen i olika delar av landet eller för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen. Som konstateras i avsnitt 5.1 bedöms förslagen stärka den svenska konkurrenskraften. Generellt sett medför en stärkt konkurrenskraft positiva effekter på sysselsättningen.

Uppföljning

Inrättandet av patent- och marknadsdomstolarna syftar till att skapa en mer bärkraftig dömande verksamhet som innebär att både resurser och kompetens kan användas mer effektivt. Att reformen får avsett genomslag är av stor betydelse såväl för verksamheten vid berörda domstolar och myndigheter som för företagen.

För att säkerställa att regelverket för patent- och marknadsdomstolarna har en så ändamålsenlig utformning som möjligt och att reformen även i övrigt får avsett genomslag t.ex. när det gäller konsekvenserna för företagen bör en uppföljning ske. För att uppföljningen ska vara meningsfull bör den inte ske förrän reformen har varit i kraft en viss tid. Vissa effekter kan dock bedömas tidigare än andra. Som *SFIR* anför kan det därför vara värdefullt med en utvärdering i omgångar. Regeringen anser mot denna bakgrund att reformen bör följas upp efter såväl två som tre och fem år. Uppföljningen bör utgå från en nuvärdesanalys och avse såväl reformens effekt på handläggningstider och kvalitet i dömandet som kostnadskonsekvenser för både enskilda och det allmänna. I uppföljningen bör bl.a. ingå att bedöma reformens effekter när det gäller kontinuiteten i dömandet och kompetensuppbyggnaden på lång sikt. Vidare bör det, som *Stockholms tingsrätt* pekar på, inom ramen för uppföljningen ges utrymme för att bedöma behovet av eventuella justeringar av patent- och marknadsdomstolarnas behörighet och andra förändringar av regelverket.

16 Författningskommentar

16.1 Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar

Lagen är ny och ersätter bestämmelserna i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m., MDL, lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten, PBRL, och vissa bestämmelser i de materiella lagar som omfattas av patent- och marknadsdomstolarnas behörighet.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 kap. 1 §

Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

Paragrafen reglerar lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 5 och 6.

Av paragrafen framgår att bestämmelserna i lagen gäller den handläggning som sker i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. Den gäller också sådan handläggning i Högsta dom-

stolen som följer av bestämmelser i denna lag. Sådana bestämmelser finns i 3 kap. 1–7 och 10 §§.

1 kap. 2 §

Patent- och marknadsdomstol är Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsöverdomstol är Svea hovrätt.

I paragrafen anges vilka domstolar som är patent- och marknadsdomstolar. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I *första stycket* anges att det är Stockholms tingsrätt som är Patent- och marknadsdomstol. Patent- och marknadsdomstolen är första domstolsinstans.

I *andra stycket* anges att det är Svea hovrätt som är Patent- och marknadsöverdomstol. Patent- och marknadsöverdomstolen är andra domstolsinstans.

Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen är alltså en del av den befintliga tingsrätts- respektive hovrättsorganisationen. De utgör dock särskilda domstolar i den mening som avses i bl.a. 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken, RB, se närmare författningskommentaren till 1 kap. 4 §.

1 kap. 3 §

Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i brottmål får överklagas till Högsta domstolen, om inte något annat är föreskrivet.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i tvistemål och ärenden får inte överklagas. Patent- och marknadsöverdomstolen får dock, utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § konkurrenslagen (2008:579), tillåta att ett avgörande överklagas till Högsta domstolen om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om instansordningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Enligt *första stycket* överklagas Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Enligt *andra stycket* överklagas Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i brottmål till Högsta domstolen, om inte annat är föreskrivet. I vilka fall ett avgörande av en hovrätt i ett brottmål inte får överklagas framgår av reglerna i 54 kap. RB, vilka genom hänvisningen i 3 kap. 1 § är tillämpliga också i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Av *tredje stycket* framgår att Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i tvistemål och ärenden som huvudregel inte får överklagas. Av andra meningen framgår dock att det finns en möjlighet för Patent- och marknadsöverdomstolen att, när domstolen anser att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen, tillåta ett överklagande till Högsta domstolen, s.k. ventil. Det bör anmärkas att även om Patent- och marknadsöverdomstolen har meddelat ett beslut om att tillåta ett överklagande gäller vanliga regler om prövningstillstånd i Högsta domstolen. Ett undantag från möjligheten att tillåta ett överklagande gäller i mål om förbud eller åläggande rörande företagskoncentrationer. Det innebär att

Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande i dessa mål alltid är slutligt.

1 kap. 4 §

Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877), och

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud och lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens verksamhetsområde. Övervägandena finns i avsnitt 5 och 7.

Wilka mål och ärenden som ska handläggas i Patent- och marknadsdomstolen framgår av bestämmelser i flera olika författningar. Dessa författningar räknas upp i paragrafen. I punkt 1 räknas de immaterialrättsliga författningar upp där särskilda sammansättningsregler gäller (jfr 4 och 5 kap.). I punkt 2 räknas övriga immaterialrättsliga författningar upp. I punkt 3 räknas de konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga författningarna upp liksom ett antal författningar enligt vilka marknadsföringslagen ska tillämpas. I uppräknningen ingår även lagen om näringsförbud, som i vissa fall aktualiseras vid överträdelser mot konkurrenslagen. Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar samtliga förekommande tvistemål, brottmål och ärenden – såväl ansökningsärenden som ärenden som inleds genom överklagande av myndighetsbeslut – enligt vad som anges i de uppräknade lagarna.

Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen är särskilda domstolar i den mening som avses i 10 kap. 17 § första stycket 1 RB. Det innebär att en tvistemålstalan som skulle ha väckts vid Patent- och marknadsdomstolen men som väcks vid en tingsrätt i princip ska avvisas utan foruminvändning och att högre rätt har att självmant beakta forumfrågan (se 10 kap. 17 § första stycket 1 och 19 § RB). Enligt 10 kap. 20 a § RB ska dock en stämningsansökan under vissa förutsättningar i stället lämnas över till en behörig domstol. Motsvarande gäller i fråga om brottmål (se 19 kap. 9, 10 och 11 a §§ RB). I fråga om överlämnande av ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, ÄL, till behörig domstol och avvisning på grund av domstolens bristande behörighet finns bestämmelser i 8 och 10 §§ ÄL. Att mål som handlagts vid Kronofogdemyndigheten enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning kan över-

lämnas till Patent- och marknadsdomstolen om de faller inom domstolens behörighet följer av att begreppet tingsrätt i den lagen även innefattar tingsrätt i dess egenskap av särskild domstol (se 5 § den lagen och prop. 1989/90:85 s. 104).

I 5 § finns bestämmelser om andra situationer där Patent- och marknadsdomstolen är behörig. Att Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig att handlägga tvister som ska handläggas i den för arbetstvister föreskrivna ordningen framgår av 6 §.

1 kap. 5 §

I samband med ett tvistemål som avses i 4 § får Patent- och marknadsdomstolen pröva även ett annat tvistemål mellan samma eller olika parter, om domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva en tvistemålstalan som inte omfattas av domstolens exklusiva behörighet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Av paragrafen framgår att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att, gemensamt med tvistemål som omfattas av domstolens exklusiva behörighet (jfr 4 §) pröva andra tvistemål. En förutsättning för detta är att domstolen i det enskilda fallet anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter. Även om domstolen förfogar över frågan, är parternas uppfattning av betydelse. Avgörande för domstolens bedömning av om den bör pröva ett annat tvistemål ska framför allt vara om en gemensam handläggning kan antas medföra processekonomiska fördelar. Det är inget krav att partsställningen är densamma eller att talan väcks samtidigt i de olika målen. Den omständigheten att talan väcks först på ett sent stadium av handläggningen av ett immaterialrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål kan dock tala mot att det är lämpligt att Patent- och marknadsdomstolen prövar det andra tvistemålet. Det är ofta mindre lämpligt att domstolen prövar det andra tvistemålet om talan väcks sedan huvudförhandling i det immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga eller konkurrensrättsliga målet påbörjats eller det målet på något annat sätt har företagits till avgörande. Om målet kräver särskild skyndsamhet bör det särskilt beaktas av domstolen.

Lämpligheten av gemensam handläggning måste också bedömas utifrån vilka omständigheter i sak som föreligger. Ett exempel på när det kan vara lämpligt att Patent- och marknadsdomstolen prövar ett annat tvistemål är om det i domstolen pågår ett mål om intrång i en ensamrätt och kändanden väcker en talan mot samma svarande med påstående om att denna brutit mot ett avtal angående samma ensamrätt, t.ex. ett licensavtal. Ett annat exempel är när det i Patent- och marknadsdomstolen pågår ett mål om överföring av patent på grund av avtal och svaranden väcker en talan mot den ursprungliga kändanden med påstående om att avtalet i fråga är ogiltigt. Det kan även vara lämpligt att pröva en talan om skadestånd eller vitesförbud enligt lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter gemensamt med en talan om exempelvis upphovsrättsintrång eller vitesförbud enligt upphovsrättslagen. Som exempel på konkurrensrättens område kan nämnas att det kan vara lämpligt att handlägga ett skadeståndsmål gemensamt med ett mål om

konkurrensskadeavgift. Gemensam handläggning av dessa måltypen har varit möjlig även enligt hittills gällande bestämmelser i konkurrenslagen (8 kap. 6 § konkurrenslagen [2008:579], KL). Det kan även finnas skäl att handlägga ett mål om ogiltighet på konkurrensrättslig grund med ett mål om konkurrensskadeavgift. Även i andra fall kan det finnas ett så nära samband mellan mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet och ett annat tvistemål att det framstår som lämpligt att de prövas i ett sammanhang.

Av 3 kap. 7 § framgår att målen ska handläggas gemensamt, se författningskommentaren till den paragrafen.

Patent- och marknadsdomstolens utvidgade behörighet enligt paragrafen gäller med de begränsningar som framgår av 10 kap. RB. Detta följer av hänvisningen i 3 kap. 1 § till rättegångsbalkens bestämmelser. Det innebär bl.a. att Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig att pröva en tvist som enligt ett avtal mellan parterna ska prövas av någon annan domstol (se 10 kap. 16 § RB). Patent- och marknadsdomstolen är inte heller behörig att ta upp en tvist som ska tas upp av en annan särskild domstol eller en tvist som faller inom någon annan domstols exklusiva behörighet (se 10 kap. 17 § RB). Prorogationsavtal men inte annan domstols exklusiva behörighet kräver invändning av part för att beaktas (jfr 10 kap. 18 § RB). Av 6 § framgår att Patent- och marknadsdomstolen inte heller är behörig att pröva ett tvistemål som utgör en arbetstvist.

1 kap. 6 §

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar inte tvister som ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Paragrafen innehåller ytterligare bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens behörighet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av paragrafen framgår att Patent- och marknadsdomstolens behörighet inte är oinskränkt. Tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister undantas från domstolens behörighet. Undantaget gäller endast vissa mål som avses i 4 § 2 och mål enligt 5 § (se författningskommentaren till 1 kap. 2 § lagen om rättegången i arbetstvister). Att Patent- och marknadsdomstolen inte är rätt domstol om ett mål ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister framgår även direkt av de immaterialrättsliga lagarna, se t.ex. 58 § lagen [1960:729] om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, URL. Om exempelvis en upphovsrättslig tvist är en arbetstvist ska tvisten alltså handläggas i den för arbetstvister föreskrivna ordningen, vilket innebär att tingsrätt eller Arbetsdomstolen är behörig domstol. För dessa mål innebär bestämmelsen i paragrafen således endast en upplysning. I förhållande till de mål som avses i 5 § innebär bestämmelsen en inskränkning i domstolens behörighet att i samband med ett mål som omfattas av domstolens exklusiva behörighet ta upp en arbetstvist.

1 kap. 7 §

Bestämmelserna i 19 kap. 3–12 §§ rättegångsbalken ska tillämpas även i förhållande till Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen, varvid Patent- och marknadsdomstolen ska jämföras med en sådan annan allmän underrätt som avses i 19 kap. 9 § första stycket

rättegångsbalken. Vid åtal för brott enligt de lagar som avses i 4 § 1 ska dock inte 19 kap. 3, 6 och 7 §§ rättegångsbalken tillämpas.

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser om patent- och marknadsdomstolarnas behörighet i brottmål och om överlämnade av sådana mål. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Av bestämmelsen i första meningen framgår att bestämmelserna i 19 kap. 3–12 §§ RB ska tillämpas också i förhållande till patent- och marknadsdomstolarna. Genom att Patent- och marknadsdomstolen jämföras med en tingsrätt för vilken särskilda forumregler gäller kommer Patent- och marknadsdomstolen att kunna pröva också åtal avseende andra brott än sådana som omfattas av domstolens exklusiva behörighet. Däremot kommer det inte att vara möjligt att vid tingsrätt i allmänhet pröva ett immaterialrättsligt brottmål som har samband med ett annat mål vid den domstolen. En samlad prövning av ett åtal som rör ett brott mot den immaterialrättsliga lagstiftningen och ett annat åtal kommer alltså bara att kunna ske vid patent- och marknadsdomstolarna.

Bestämmelsen i andra meningen tar sikte på åtal för brott mot patentlagen eller växtförädlarrättslagen. Av bestämmelsen följer att det inte kommer att vara möjligt att handlägga ett patenträttsligt eller växtförädlarrättsligt brottmål gemensamt med ett annat brottmål. Om en tilltalad är åtalad för såväl brott mot patentlagen som ett brott som faller under tingsrätts behörighet, exempelvis ett misshandelsbrott, ska alltså åtalet för misshandel handläggas i tingsrätt. Även i det fallet att en tilltalad är åtalad för såväl brott mot patentlagen som ett brott mot varumärkeslagen ska målen handläggas i olika rättegångar.

Av hänvisningen till 19 kap. 12 § RB följer att frågor som avser åtgärder under förundersökningen och användande av tvångsmedel, t.ex. förordnande av offentlig försvarare och häktning, får tas upp även av en annan domstol än Patent- och marknadsdomstolen om beslut i frågan bör fattas utan dröjsmål. Det innebär bl.a. att en s.k. jourdomstol vid en allmän tingsrätt kan fatta ett beslut om häktning för misstänkt intrång i en immateriell rättighet.

1 kap. 8 §

Patent- och marknadsöverdomstolen prövar ansökningar om resning, klagan över domvillor och återställande av försutten tid när det gäller en dom eller ett beslut av Patent- och marknadsdomstolen eller ett avgörande av en förvaltningsmyndighet, om avgörandet skulle ha överklagats till Patent- och marknadsdomstolen. Vid handläggningen tillämpas rättegångsbalken om ansökan avser ett avgörande i ett mål och annars lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda (extraordinära) rättsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Av första meningen framgår att Patent- och marknadsöverdomstolen är behörig att pröva en ansökan om resning, klagan över domvillor eller återställande av försutten tid som avser ett slutligt avgörande av Patent- och marknadsdomstolen eller av en sådan myndighet vars beslut kan överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Av andra meningen framgår vilka bestämmelser som är tillämpliga vid domstolens handläggning. Om ansökan rör ett avgörande i ett mål tillämpas rättegångsbalkens regler och om ansökan rör ett beslut i ett ärende tillämpas reglerna i

ärendelagen. Ärendelagen tillämpas även när ansökan rör ett myndighetsbeslut. Att Högsta domstolen är behörig domstol när ansökan avser ett avgörande av Patent- och marknadsöverdomstolen följer av 11 kap. 13 § regeringsformen.

1 kap. 9 §

För frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman.

Konsumentombudsmannen utses av regeringen för viss tid och ska vara jurist.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Konsumentombudsmannen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar hittills gällande 11 § MDL.

2 kap. Ledamöter

2 kap. 1 §

I Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och patentråd.

I domstolarna dömer också tekniska och ekonomiska experter och nämndemän. Patentråd och tekniska experter benämns i denna lag tekniska ledamöter.

Rättens ordförande ska alltid vara en lagfaren domare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om patent- och marknadsdomstolarnas ledamöter. Övervägandena finns i avsnitt 10.6, 11.2 och 11.3.

Av *första stycket* framgår att det i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska finnas lagfarna domare och patentråd. Att patentråd är ordinarie domare följer av 3 § första stycket.

I *andra stycket* anges att också tekniska och ekonomiska experter och nämndemän dömer i patent- och marknadsdomstolarna. Vidare framgår det att med teknisk ledamot avses i denna lag såväl patentråd som teknisk expert, se särskilt bestämmelserna i 4 och 5 kap. om rättens sammansättning.

I *tredje stycket* anges att rättens ordförande alltid ska vara en lagfaren domare.

Närmare bestämmelser om patentråd samt tekniska och ekonomiska experter finns i 3 och 4 §§. I vilka situationer ledamöter med särskild sakkunskap ska eller kan ingå i rätten framgår av bestämmelserna i 4 och 5 kap. De tekniska experterna motsvaras av de ledamöter som i patentlagen enligt hittillsvarande ordning har benämnts tekniskt sakkunniga ledamöter.

2 kap. 2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser vilka av de lagfarna domarna i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i Patent- och marknadsdomstolen eller Patent- och marknadsöverdomstolen.

I paragrafen finns bestämmelser om utseende av de lagfarna domarna som ska tjänstgöra i patent- och marknadsdomstolarna. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Patent- och marknadsdomstolen är en del av Stockholms tingsrätt och Patent- och marknadsöverdomstolen är en del av Svea hovrätt. I paragrafen anges att det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som ska utse vilka av de lagfarna domarna i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

2 kap. 3 §

I lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patentråd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarier för patentråd samt förordnar tekniska och ekonomiska experter i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen.

Tekniska och ekonomiska experter förordnas för viss tid. Om det medan en teknisk eller ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå anses gälla i det pågående målet eller ärendet. Den som ska tjänstgöra som teknisk eller ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig, i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de tekniska ledamöter och ekonomiska experter som ska finnas i patent- och marknadsdomstolarna. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I *första stycket* görs, när det gäller utnämning av patentråden, en hänvisning till bestämmelserna i lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare. Av dessa bestämmelser framgår att patentråden på samma sätt som de tekniska råden i mark- och miljödomstolarna utnämns genom fullmakt av regeringen. Regeringen kan inte delegera denna möjlighet.

När det gäller anställningar av vikarier för patentråd finns det dock en möjlighet för regeringen att delegera sådana beslut till en annan myndighet. Det framgår av *andra stycket*. Av stycket följer också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska förordna tekniska och ekonomiska experter.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om förordnandet, behörighetskrav och vad som händer när ett förordnande upphör. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 68 § patentlagen (1967:837), PL, 8 kap. 11 § KL och 58 § marknadsföringslagen (2008:486), MfL.

2 kap. 4 §

En teknisk ledamot ska ha teknisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

En ekonomisk expert ska ha ekonomisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

I paragrafen anges vilken utbildning och erfarenhet de tekniska ledamöterna och de ekonomiska experterna ska ha. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Av *första stycket* framgår att en teknisk ledamot ska ha teknisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen hand-

lägger. Annan relevant utbildning kan vara t.ex. naturvetenskaplig utbildning. Styrande för utbildnings- och erfarenhetskravet är behovet hos den domstol där den tekniska ledamoten ska tjänstgöra.

Av *andra stycket* framgår att en ekonomisk expert ska ha ekonomisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som patent- och marknadsdomstolarna handlägger. Annan relevant utbildning kan vara t.ex. samhällsvetenskaplig utbildning. Styrande för utbildnings- och erfarenhetsbehovet är liksom för de tekniska ledamöterna behovet hos den domstol där experten ska tjänstgöra.

I 4 kap. 10 § och 5 kap. 11 § finns bestämmelser om vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska delta i det enskilda målet eller ärendet.

2 kap. 5 §

De nämndemän som ska medverka i Patent- och marknadsdomstolens avgöranden ska vara nämndemän i Stockholms tingsrätt.

De nämndemän som ska medverka i Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden ska vara nämndemän i Svea hovrätt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka nämndemän som ska tjänstgöra i patent- och marknadsdomstolarna.

Av paragrafen framgår att de nämndemän som ska medverka i Patent- och marknadsdomstolens respektive Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden tas från den grupp av nämndemän som utsetts till nämndemän i Stockholms tingsrätt respektive Svea hovrätt (jfr 1 kap. 2 §). Av den allmänna hänvisningen i 3 kap. 1 § följer att vad som föreskrivs om nämndemän i rättegångsbalken t.ex. i fråga om jäv även gäller för nämndemän i patent- och marknadsdomstolarna.

3 kap. Förfarandet

Handläggning av mål

3 kap. 1 §

Vid handläggning av mål tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål eller brottmål, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

I paragrafen finns bestämmelser om handläggningen av mål i patent- och marknadsdomstolarna. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Av paragrafen framgår att rättegångsbalkens regler för tvistemål respektive brottmål ska tillämpas i de mål där Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol. Detta gäller oavsett vilken materiell lagstiftning som är tillämplig i målet. I denna eller annan lag kan det dock finnas särbestämmelser. Sådana bestämmelser finns t.ex. i 6 § om kumulation, 8 § om omröstning, 9 § om preklusion, 4 kap. 1–6 och 9–11 §§ samt 5 kap. 1–4 och 9–12 §§ om rättens sammansättning. Sådana bestämmelser finns också i såväl de immaterialrättsliga som de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga lagarna. Exempelvis finns det i vissa immaterialrättsliga lagar särskilda bestämmelser om fastställsetalan (se t.ex. 63 § första och andra styckena PL). Vidare finns det bestämmelser om obligatorisk vilandeförklaring av ett inträngsmål i avvaktan på att en fråga om hävning eller ogiltighet avgörs

och regler om föreläggande till den som i ett intrångsmål gör gällande att rättigheten ska hävas att väcka talan om ogiltighet inom viss tid (se t.ex. 39 § andra stycket och 41 § tredje stycket mönsterskyddslagen [1970:485]). I varumärkeslagen (2010:1877), VML, och firmalagen (1974:156), FL, finns inga bestämmelser om obligatorisk vilandeförklaring men väl bestämmelser om föreläggande att väcka talan om ogiltighet inom viss tid (se 10 kap. 2 § VML och 22 § FL). I konkurrenslagen finns särskilda bestämmelser om bl.a. Konkurrensverket som part, om återopande av förhörsuppgifter från Konkurrensverket vid förhör i domstol och om rättegångskostnader (8 kap. 12 och 13 och 15–18 §§ KL). Även i marknadsföringslagen finns särskilda bestämmelser om rättegångskostnader och om Konsumentombudsmannen som part (64 och 65 §§ MfL). I marknadsföringslagen och konkurrenslagen anges dessutom särskilt att vissa mål ska handläggas som indispositiva tvistemål (59 § MfL och 8 kap. 2 § KL).

Rättegångsbalkens regler är tillämpliga också vid handläggningen av rättegångsbalksärenden (RB-ärenden), jfr 3 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol. Ett exempel på ett RB-ärende är ett ärende om intrångsundersökning (se t.ex. 56 b § fjärde stycket URL).

Handläggning av ärenden

3 kap. 2 §

Vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

Det är särskilt reglerat att lagen om domstolsärenden i vissa fall är tillämplig även vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom ansökan.

I paragrafen finns bestämmelser om handläggningen av ärenden i patent- och marknadsdomstolarna. Övervägandena finns i avsnitt 9.1 och 9.2.

Av *första stycket* framgår att ärendelagen ska tillämpas vid domstolarnas handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut. I denna eller annan lag kan det dock finnas särbestämmelser. Sådana bestämmelser finns t.ex. i 6 § om kumulation, 8 § om omröstning, 9 § om preklusion, 10 § om förhör under sanningsförsäkran samt 4 kap. 7–11 §§ och 5 kap. 5–12 §§ om rättens sammansättning. Sådana bestämmelser finns också i såväl de immaterialrättsliga som de marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga lagarna. Exempelvis finns det i patentlagen bestämmelser om utlämnande av handling som innehåller företags-hemligheter och om handläggning inom stängda dörrar (66 § PL). I konkurrenslagen finns det särskilda bestämmelser om rättegångskostnadsansvar som gäller även för ärenden (8 kap. 15 § KL). Vidare gäller bestämmelsen i marknadsföringslagen om Konsumentombudsmannen som part även för ärenden (65 § MfL).

Andra stycket innehåller en upplysning om att det följer av bestämmelser i andra lagar att ärendelagen är tillämplig i vissa ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom ansökan. Exempelvis framgår det av de immaterialrättsliga lagarna att ärendelagen är tillämplig vid en

ansökan om informationsföreläggande som inte görs i ett mål om intrång (se t.ex. 57 e § PL). Ärendelagen är också tillämplig vid t.ex. en ansökan av Konkurrensverket om tillstånd att genomföra en platsundersökning (5 kap. 3 § KL). I sådana fall kan det också finnas särbestämmelser om förfarandet i de materiella lagarna. Exempelvis finns det i de immaterialrättsliga lagarna bestämmelser om fördelning av rättegångskostnader vid en ansökan om informationsföreläggande (se t.ex. 57 e § tredje stycket URL).

3 kap. 3 §

Patent- och registreringsverket ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (1967:837) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485) eller varumärkeslagen (2010:1877). Statens jordbruksverk ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot en registrering enligt växtförädlarrättslagen (1997:306).

Paragrafen innehåller en bestämmelse om beslutsmyndighetens partsställning vid överklagande till domstol. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Bestämmelsen innebär att Patent- och registeringsverket och Statens jordbruksverk i enlighet med hittills gällande ordning inte får partsställning när beslut i invändningsärenden överklagas.

3 kap. 4 §

I ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (1967:837) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485), växtförädlarrättslagen (1997:306) eller varumärkeslagen (2010:1877) ska vardera parten svara för sina rättegångskostnader om det inte finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om fördelningen av rättegångskostnader i ärenden om invändning mot ett meddelat patent eller mot registrering av andra immateriella rättigheter. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.5.

Enligt paragrafen är huvudregeln att parterna i ett ärende om invändning mot beviljande av ett patent eller registrering av en annan immateriell rättighet, liksom enligt hittills gällande ordning, svarar för sina rättegångskostnader. Om det finns särskilda skäl ska dock domstolen kunna fördela kostnadsansvaret på annat sätt. Sådana särskilda skäl kan t.ex. finnas om någon av parterna varit försumlig i sin processföring (jfr 18 kap. 3 § RB jämförd med 1 § ovan).

Handläggning av mål om utdömande av vite

3 kap. 5 §

Mål om utdömande av vite ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillämpliga förfaranderegler när en talan förs om utdömande av vite. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Enligt paragrafen ska en sådan talan handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är

föreskrivet. Bestämmelsen ersätter motsvarande bestämmelser i de immaterialrättsliga lagarna och konkurrenslagen (se t.ex. 53 b § sjunde stycket, 53 e § fjärde stycket URL och 8 kap. 4 § KL). Enligt hittills gällande ordning handläggs en talan om vite enligt marknadsföringslagen enligt lagen (1985:206) om viten. Även dessa mål omfattas i patent- och marknadsdomstolarna av nu aktuell bestämmelse.

Att det finns möjlighet att kumulera en talan eller ansökan om föreläggande av nytt vite med en talan om vitets utdömande följer av 6 §.

Förening av mål och ärenden

3 kap. 6 §

Även i andra fall än de som regleras i rättegångsbalken får mål eller ärenden som avses i 1 kap. 4 § handläggas gemensamt med andra mål eller ärenden som avses i 1 kap. 4 § i en rättegång, om domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter. Mål eller ärenden där det finns behov av teknisk sakkunskap får dock inte handläggas i samma rättegång som mål eller ärenden där det finns behov av ekonomisk sakkunskap.

Mål och ärenden som handläggs gemensamt får särskiljas när det finns skäl för det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kumulation i andra fall än som regleras i rättegångsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.1.

I *första stycket* anges under vilka förutsättningar det är möjligt att förena flera mål eller ärenden eller ett mål och ett ärende. Det krav som ställs upp för kumulation i första meningen är att det ska vara till fördel för utredningen och också i övrigt lämpligt.

Kumulation av ett tvistemål och ett ärende kan bli aktuell i t.ex. följande situation. I Patent- och marknadsdomstolen pågår ett mål om patentintrång. Samtidigt har den som är svarande i det målet (och som kan ha genstämt och yrkat ogiltighet av patentet) till domstolen överklagat ett beslut varigenom Patent- och registreringsverket har avslagit en invändning mot det aktuella patentet. Intrångsmålet kan då kumuleras med ärendet om överklagande av beslutet om invändning. Genom att paragrafen ger möjlighet att kumulera ett indispositivt och ett dispositivt tvistemål blir det möjligt att föra talan mot en påstådd efterbildning och i första hand göra gällande att efterbildningen utgör ett varumärkesintrång och i andra hand att den ska förbjudas såsom vilseledande marknadsföring eller marknadsföringsrättsligt otillåten renomményltning. Det blir också möjligt med gemensam handläggning av ett mål om vitesförbud och ett mål om skadestånd. Om det är fråga om flera mål och samma rättegångsform är tillämplig gäller 14 kap. 1–7 §§ RB respektive 45 kap. 3 § RB (se 1 §). Med stöd av dessa bestämmelser blir det möjligt att kumulera t.ex. ett varumärkesrättsligt tvistemål med ett firmarättsligt tvistemål och ett mål om företagshemligheter med ett mål om upphovsrättsintrång.

Kumulation av ett brottmål och ett tvistemål kan t.ex. bli aktuellt när det i samband med en talan om utdömande av vite förs en talan om föreläggande av nytt vite.

Av andra meningen framgår att kumulation inte kan avse mål eller ärenden där det finns behov av såväl teknisk som ekonomisk sakkunskap. Det är alltså inte möjligt att exempelvis förena ett patenträttsligt ärende

med ett konkurrensrättsligt ärende eller ett patenträttsligt mål med ett marknadsföringsrättsligt mål, om det finns behov av särskild sakkunskap i båda målen eller ärendena.

Vid kumulation av mål och ärenden, för vilka det gäller olika sammansättningsregler, ska rätten ha en tillräckligt kvalificerad sammansättning för varje mål och ärende som ska bedömas. Det innebär att om exempelvis ett patenträttsligt mål handläggs gemensamt med ett mål om mönsterskydd, ska rätten ha den sammansättning som gäller för det patenträttsliga målet. Vid kumulation av ett dispositivt och ett indispositivt tvistemål ska sammansättningsreglerna för det indispositiva målet tillämpas. Vid kumulation av mål och ärenden tillämpas de regler om rättens sammansättning som gäller för målet i fråga.

Om mål och ärenden har förenats med stöd av denna paragraf kan de när som helst särskiljas. Det framgår av *andra stycket*.

3 kap. 7 §

Ett tvistemål som avses i 1 kap. 4 § och ett tvistemål som avses i 5 § samma kapitel ska handläggas gemensamt i en rättegång.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om kumulation i de fall då domstolen tar upp ett tvistemål till prövning med stöd av 1 kap. 5 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Av bestämmelsen framgår att om domstolen tar upp ett mål till prövning med stöd av 1 kap. 5 § ska detta mål handläggas gemensamt med det mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet enligt de lagar som räknas upp i 1 kap. 4 §. Detta gäller alltså, till skillnad från vad som gäller enligt 14 kap. 7 § RB, oavsett om samma rättegångsform är tillämplig för målen och förutsätter, till skillnad från vad som gäller enligt 6 §, ingen lämplighetsprövning. Att det ändå ska göras en lämplighetsbedömning när domstolen bestämmer sig för att ta upp ett annat mål framgår av 1 kap. 5 §.

Omröstning

3 kap. 8 §

Om både lagfarna domare och tekniska ledamöter eller ekonomiska experter ingår i rätten, ska vid omröstning först de lagfarna domarna säga sin mening och därefter de tekniska ledamöterna eller ekonomiska experterna. Om målet eller ärendet har beretts av en viss ledamot säger han eller hon sin mening först.

Paragrafen innehåller bestämmelser om röstordningen vid omröstning. Paragrafen kompletterar 16 kap. 1 § RB respektive 29 kap. 1 § RB. Övervägandena finns i avsnitt 10.7.

Av paragrafens första mening framgår att när omröstning ska ske, ska först de lagfarna domarna och därefter de tekniska ledamöterna eller de ekonomiska experterna säga sin mening. Av andra meningen framgår vem som säger sin mening först om ett mål eller ärende har beretts av en viss ledamot. Det gör den som har berett ärendet eller målet. Det innebär ett avsteg från vad som sägs i första meningen i de fall ett ärende har beretts av ett patentråd. Hur de olika meningarna ska vägas mot varandra avgörs med stöd av omröstningsreglerna i rättegångsbalken för tvistemål respektive brottmål beroende på vad saken rör. Dessa bestämmelser finns

i 16 respektive 29 kap. RB. Bestämmelserna tillämpas även i ärenden (3 § ÄL). För mål om utdömande av vite ska reglerna i 29 kap. RB tillämpas, se 1 §.

Nya omständigheter och ny bevisning

3 kap. 9 §

Bestämmelserna i 42 kap. 15 och 15 a §§ och 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken ska tillämpas även i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten och i ärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preklusion i indispositiva mål och domstolsärenden. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Av paragrafen framgår att vissa av rättegångsbalkens bestämmelser om preklusion i dispositiva tvistemål ska tillämpas även i indispositiva mål och ärenden i Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. Bestämmelserna för tingsrätt i 42 kap. RB tillämpas i Patent- och marknadsdomstolen både i de fall målet eller ärendet har inletts genom en ansökan till domstolen och i de fall ärendet har inletts genom ett överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut. Bestämmelserna för hovrätt i 50 kap. RB tillämpas i Patent- och marknadsöverdomstolen. Bestämmelserna i 42 kap. RB är fakultativa och överlämnar således till domstolen att beakta det enskilda målets art vid bedömningen av när utredningen i målet kan anses fullständig och det därmed är lämpligt att utfärda ett preklusionsföreläggande. Bestämmelserna i 50 kap. RB är däremot tvingande till sin karaktär.

Liksom de bestämmelser som paragrafen hänvisar till tillskapar paragrafen aldrig en rätt att framställa nya grunder eller att komma med ny bevisning utan prekluderar endast en sådan rätt. Rätten att framställa nya yrkanden eller nya grunder kan vara utesluten till följd av t.ex. reglerna i 13 kap. 3 § RB. En part som har fått ett preklusionsföreläggande kan inte kringgå preklusionen genom att framställa ett nytt yrkande i en tilläggsstämning (se 13 kap. 6 § RB).

Förhör med en part under sanningsförsäkran

3 kap. 10 §

I ett ärende får det hållas förhör med en part under sanningsförsäkran enligt 37 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om partsförhör under sanningsförsäkran. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

I paragrafen anges att vid handläggning av ärenden enligt ärendelagen i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen får förhör med part under sanningsförsäkran hållas. I ärendelagen finns bestämmelser om förhör med vittne och sakkunnig. Paragrafen kompletterar dessa regler i ärenden enligt denna lag.

4 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen

Mål

4 kap. 1 §

Vid huvudförhandling i mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om antalet tekniska ledamöter. Om det inte finns behov av teknisk sakkunskap får rätten i stället bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

I *första stycket* finns bestämmelser om huvudreglerna för rättens sammansättning vid huvudförhandling i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål. Rätten ska enligt första meningen vid huvudförhandling bestå av fyra ledamöter, varav två ska vara lagfarna domare och två ska vara tekniska ledamöter. Med teknisk ledamot avses såväl ett patentråd som en teknisk expert (se 2 kap. 1 §). Vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten regleras i 10 §. Om det finns skäl för det får rätten enligt andra och tredje meningarna utökas med antingen en lagfaren domare eller en teknisk ledamot eller både och. Möjligheten till utökad sammansättning är i första hand avsedd för mer omfattande mål där huvudförhandlingen förväntas pågå en längre tid samt för särskilt komplicerade mål. Om rätten i sistnämnda fall ska förstärkas med en lagfaren domare eller med en teknisk ledamot beror på vad målet rör, dvs. om målet rör komplicerade rättsliga frågor eller om det rör komplicerade tekniska frågor. Av fjärde meningen framgår att om domstolen anser att det inte finns behov av särskild sakkunskap, får den i stället bestå av tre lagfarna domare. Det kan t.ex. handla om att genom deldom avgöra om ett anspråk är preskriberat.

Enligt *andra stycket* ska rätten bestå av antingen en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot när domstolen håller huvudförhandling i förenklad form eller när det i ett vanligt tvistemål skulle ha funnits förutsättningar enligt 1 kap. 3 § tredje stycket RB att hålla huvudförhandling med en lagfaren domare. Om en teknisk ledamot ska ingå i rätten eller inte beror alltså på, förutom vad målet rör, parternas och rättens inställning till frågan.

Bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål finns i 4–6 §§. Av hänvisningen i 3 kap. 1 § följer att rättegångsbalkens regler om rättens sammansättning är tillämpliga för övriga måltyper som handläggs i Patent- och marknadsdomstolen.

4 kap. 2 §

I mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid annan handläggning som inte sker vid

huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målet eller frågan, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 1 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

Paragrafen innehåller ytterligare bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Huvudregeln, som kommer till uttryck i första meningen, är att domstolen vid handläggning som inte äger rum vid huvudförhandling ska bestå antingen av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Bestämmelsen gäller bl.a. sådan handläggning som innebär att domstolen avgör ett mål genom avskrivning eller avvísning men också när domstolen avgör målet i sak, under förutsättning att detta sker utan huvudförhandling. Sammansättningen med en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot ska också användas vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling, dvs. sådan handläggning som inte innebär att domstolen skiljer sig från målet. Med detta avses bl.a. avgörande av frågor om interimistiska förbud och andra processuella frågor. Ett exempel på när en teknisk ledamot regelmässigt bör ingå i rätten är när ett mål eller en fråga innefattar tekniska aspekter men det inte finns skäl att pröva målet eller frågan med fullsuttet rätt. Till skillnad från vad som enligt hittillsvarande ordning gällt enligt patentlagen, är bestämmelsen tillämplig även vid syn på stället utom huvudförhandling.

Av andra meningen framgår att rätten vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av rättegångsfrågor alternativt kan ha den sammansättning som gäller för huvudförhandling, om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målets eller frågans karaktär. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 3 c § RB. Ett behov av fullsuttet rätt kan finnas exempelvis vid prövning av vissa frågor rörande interimistiska beslut. Exempel på sådana beslut kan vara interimistiska beslut med långtgående ekonomiska konsekvenser eller interimistiska beslut där det finns behov av två tekniska ledamöter med olika inriktning. Möjligheten att avgöra ett mål utan huvudförhandling med tre lagfarna domare kan exempelvis utnyttjas när det är fråga om komplicerade rättsliga frågor.

4 kap. 3 §

I mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen, i de fall som avses i 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken, bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål om mindre värden. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Av paragrafen framgår att rätten ska bestå av antingen en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot i sådana mål om mindre värden som avses i 1 kap. 3 d § RB. Det är domstolen som avgör om det finns behov av medverkan av en teknisk ledamot eller inte. Ett exempel på en situation då det kan finnas anledning att låta en teknisk ledamot ingå i rätten är i ett mål som i och för sig rör intrång men där det

endast yrkas skadestånd som är så lågt att det blir fråga om ett mål om mindre värde.

4 kap. 4 §

Vid huvudförhandling i mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om antalet ekonomiska experter. Om det inte finns behov av ekonomisk sakkunskap får rätten i stället bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen motsvarar 1 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

4 kap. 5 §

I mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målet eller frågan, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 4 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

Paragrafen innehåller ytterligare bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen motsvarar 2 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen. Ett exempel på när en ekonomisk expert bör ingå i rätten är vid prövningen av ett interimistiskt yrkande om förbud mot en företagskoncentration, om inte beslutet med hänsyn till målet eller frågan bör fattas av fullsuttent rätt. Det kan också vara lämpligt att förstärka domstolen vid beredningen av komplicerade mål, t.ex. genom att en ekonomisk expert deltar vid sammanträde för muntlig förberedelse.

4 kap. 6 §

I mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen, i de fall som avses i 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken, bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål om mindre värden. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen motsvarar 3 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

Ärenden

4 kap. 7 §

Vid avgörande i sak av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av teknisk sakkunskap, en eller två ska vara tekniska ledamöter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara tekniska ledamöter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Av paragrafens *första stycke* framgår att Patent- och marknadsdomstolen som huvudregel ska bestå av tre ledamöter när den avgör ett ärende i sak. Om det finns behov av teknisk sakkunskap ska en eller två ledamöter vara tekniska ledamöter. Ett behov av teknisk sakkunskap ska anses föreligga om det i ärendet aktualiseras en teknisk fråga, oavsett frågans komplexitet eller svårighetsgrad. De patenträttsliga ärendena om beviljande av patent och invändning mot ett meddelat patent är i flertalet fall av sådan teknisk karaktär att två tekniska ledamöter bör ingå i rätten. Vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten regleras i 10 §. En ledamot ska alltid vara lagfaren. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendet får Patent- och marknadsdomstolen i stället bestå av två lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Det är rätten som med hänsyn till vad det enskilda ärendet kräver bestämmer om det finns skäl att ha den större sammansättningen. Möjligheten till utökad sammansättning är i första hand avsedd för mer omfattande eller särskilt komplicerade ärenden. Ett behov av den större sammansättningen kan finnas t.ex. i ärenden där det görs gällande bättre rätt (17 och 18 §§ PL) eller i ärenden om tilläggskydd (105 § PL).

Av *andra stycket* framgår att rätten kan bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet. Om en teknisk ledamot ska ingå i rätten eller inte beror på ärendets karaktär. Det är rätten som gör bedömningen av om det finns förutsättningar att ha den mindre sammansättningen och om det finns anledning att låta en teknisk ledamot delta. Exempel på när det kan vara tillräckligt att rätten består av en lagfaren domare och en teknisk ledamot är vissa enklare ärenden om återställande av förlorade rättigheter (72 § PL) eller när det är uppenbart att ett patent inte ska beviljas. Även i vissa patenträttsliga ärenden om informationsföreläggande kan det vara tillräckligt att det i rätten ingår en lagfaren domare och en teknisk

ledamot eller endast en lagfaren domare. Frågan får dock avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse om rättens sammansättning vid annan handläggning än avgörande i sak, dvs. avskrivning av ett ärende efter återkallelse, avvisning och beslut under beredningen av ärendet som inte innebär att ärendet avgörs. Vid sådan handläggning ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. I många fall är det tillräckligt att rätten består av en lagfaren ledamot. Det gäller t.ex. vanligtvis vid beslut om avskrivning efter återkallelse eller på grund av att föreskriven årsavgift inte har betalats. I andra fall är det lämpligt att en teknisk ledamot deltar, t.ex. när det gäller att ta ställning till om viss bevisning ska tillåtas. Liksom enligt bestämmelsen i andra stycket är det rätten som utifrån en bedömning i det enskilda fallet avgör om en teknisk ledamot bör ingå i rätten.

4 kap. 8 §

Vid avgörande i sak av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av ekonomisk sakkunskap, en eller två ska vara ekonomiska experter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ekonomiska experter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Paragrafen motsvarar 7 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen. Vilken eller vilka ekonomiska experter som ska ingå i rätten regleras i 10 §. Ett exempel på en ärendetyp där det ofta kan finnas anledning att använda den större sammansättningen är ärenden rörande överklagade beslut från Konkurrensverket om ålägganden att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning. Ett exempel på en ärendetyp där det ofta är tillräckligt att rätten består av en lagfaren domare är ärenden om överklagade beslut av Konsumentombudsmannen under utredningsskedet, t.ex. uppmaning till en näringsidkare att lämna upplysningar eller tillhandahålla handlingar (42–46 §§ MfL). På motsvarande sätt kan det vara tillräckligt att ett ärende prövas i en mindre sammansättning när det gäller frågor om tillstånd för Konkurrensverket att genomföra platsundersökningar eller om en handling som påträffas vid en sådan undersökning omfattas av en advokats tystnadsplikt eller inte (jfr prop. 1995/96:115 s. 189).

Beredningsåtgärder

4 kap. 9 §

I fråga om beredningsåtgärder i sådana mål och ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om utförandet av beredningsåtgärder i Patent- och marknadsdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

Genom den hänvisning som görs till 1 kap. 3 e § RB klargörs att åtgärder som avser endast beredandet av ett mål eller ärende och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

4 kap. 10 §

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten bestämmer rättens ordförande vilken eller vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå med hänsyn till vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet.

Paragrafen reglerar vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå i rätten. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Att de tekniska ledamöterna och ekonomiska experterna ska ha viss utbildning och erfarenhet framgår av 2 kap. 4 §. De tekniska ledamöterna och de ekonomiska experternas kompetens ska också vara relevant för just de aktuella sakfrågor som prövas i målet eller ärendet.

Av paragrafen framgår att det är upp till rättens ordförande att utifrån vad som ska prövas i målet eller ärendet avgöra vilken kompetens de tekniska ledamöterna eller ekonomiska experterna ska ha. I patenträttsliga mål och ärenden i vilka en eller flera tekniska ledamöter ska ingå i rätten är det i regel lämpligt att åtminstone ett patentråd deltar.

Förhinder för en ledamot

4 kap. 11 §

Om Patent- och marknadsdomstolen i ett ärende som avses i 1 kap. 4 § eller i ett mål som avses i samma paragraf 1 eller 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

Paragrafen innehåller en regel om domförhet vid ledamots förhinder i dels patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål, dels samtliga ärenden som handläggs i Patent- och marknadsdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

Om rätten i ett ärende eller i ett patenträttsligt, växtförädlarrättsligt, marknadsföringsrättsligt eller konkurrensrättsligt mål består av fler än två ledamöter och hinder inträffar för en av ledamöterna sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, framgår av paragrafen att rätten ändå är domför med de ledamöter som återstår. Med uttrycket motsvarande handläggning avses t.ex. sammanträde eller

föredragning av målet eller ärendet inför rättsens ledamöter (jfr 17 § första stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar och 2 kap. 9 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar). En förutsättning för domförhet trots inträffat förhinder är att minst en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren. Det framgår också av 2 kap. 1 § att rättsens ordförande alltid måste vara lagfaren.

Regeln innebär enbart en möjlighet för domstolen att fortsätta huvudförhandling eller motsvarande handläggning med en reducerad sammansättning. Domstolen kan välja att skjuta upp handläggningen av målet t.ex. då ledamotens förhinder förutses bli kortvarigt eller då målets eller ärendets omfattning och svårighetsgrad talar mot att avgöra det med färre ledamöter än normalt. En situation då det regelmässigt finns skäl att skjuta upp handläggningen är om det i rätten ingår endast en teknisk eller ekonomisk ledamot och det är denna ledamot som får förfall.

Av hänvisningen i 3 kap. 1 § till rättegångsbalken följer att för övriga mål som handläggs i Patent- och marknadsdomstolen är rättegångsbalkens regler om rättsens sammansättning vid förhinder tillämpliga (se 1 kap. 3 a och 3 b §§ RB).

5 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen

Mål

5 kap. 1 §

Vid avgörande av mål som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av minst tre lagfarna domare. Om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska dock minst fyra lagfarna domare delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Om en eller flera tekniska ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska minst samma antal tekniska ledamöter delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Patent- och marknadsöverdomstolen är dock domför utan tekniska ledamöter om medverkan av sådana ledamöter inte behövs. Fler än fem lagfarna domare och tre tekniska ledamöter får inte delta i rättsens avgörande.

Vid beslut om avskrivning av ett mål som avses i första stycket efter återkallelse eller efter det att ett överklagande förfallit vid ett sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § rättegångsbalken får rätten bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid beslut om undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Av *första stycket* framgår att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bestå av minst tre lagfarna domare eller, om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande, minst fyra lagfarna domare. Bestämmelsen gäller såväl när rätten avgör ett mål i sak som vid avvisning och avskrivning. Av första stycket framgår även hur Patent- och marknadsöverdomstolen ska vara sammansatt när en eller flera tekniska ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Minst samma antal tekniska ledamöter ska delta i Patent- och

marknadsöverdomstolen som i Patent- och marknadsdomstolen. Vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten regleras i 11 §. Rätten är domför utan tekniska ledamöter, om medverkan av sådana ledamöter inte behövs. Ett sådant fall kan vara när målet i Patent- och marknadsdomstolen har rört tekniska frågeställningar men, med hänsyn till hur parterna utformat sin talan vid överdomstolen, de frågor som är uppe till prövning där är av rättslig karaktär. Fler än fem lagfarna domare och tre tekniska ledamöter får inte delta.

I *andra stycket* finns bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning vid beslut om avskrivning efter återkallelse eller efter det att ett överklagande förfallit och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande. I dessa fall får Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av en lagfaren domare.

Bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning i konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål finns i 3 och 4 §§. Av hänvisningen i 3 kap. 1 § till rättegångsbalken framgår att bestämmelserna i 2 kap. 4 § RB är tillämpliga på övriga mål som handläggs i Patent- och marknadsöverdomstolen.

5 kap. 2 §

Vid åtgärder som avser beredningen av mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana mål ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Paragrafen innehåller, liksom 1 §, bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1 och 10.4.3.

I paragrafen finns bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning vid beredningen av ett mål och vid behandling av frågor om prövningstillstånd. Huvudregeln är att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bestå av tre lagfarna domare. En av dessa ledamöter kan dock bytas ut mot en teknisk ledamot. När det gäller tillståndsprövningen motsvarar bestämmelsen delvis hittills gällande 67 § tredje stycket PL. En lagfaren domare kan dessutom på motsvarande sätt som i de fall där rättegångsbalken är tillämplig bevilja ett prövningstillstånd som inte är begränsat till en viss del av målet enligt 49 kap. 14 a § första stycket RB. En förutsättning för detta är att frågan är enkel. Däremot kan en ensam domare inte besluta att prövningstillstånd inte ska ges.

5 kap. 3 §

Vid avgörande av mål som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av minst tre lagfarna domare. Om tre lagfarna domare har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska dock minst fyra lagfarna domare delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Om en eller flera ekonomiska experter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande ska minst samma antal ekonomiska experter delta i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande. Patent- och marknadsöverdomstolen är dock domför utan ekonomiska experter om medverkan av sådana experter inte

behövs. Fler än fem lagfarna domare och tre ekonomiska experter får inte delta i rättens avgörande.

Vid beslut om avskrivning av ett mål som avses i första stycket efter återkallelse eller efter det att ett överklagande förfallit vid ett sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § rättegångsbalken får rätten bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid beslut om undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan käromålet återkallats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Paragrafen motsvarar 1 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

5 kap. 4 §

Vid åtgärder som avser beredningen av mål som avses i 1 kap. 4 § 3 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana mål ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Paragrafen innehåller, liksom 3 §, bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1 och 10.4.3.

Paragrafen motsvarar 2 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

Ärenden

5 kap. 5 §

Vid avgörande av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet tekniska ledamöter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet tekniska ledamöter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av tekniska ledamöter, trots att en eller flera sådana ledamöter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för det som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2.

Av *första stycket* framgår att Patent- och marknadsöverdomstolen som huvudregel ska bestå av fyra ledamöter när ett ärende avgörs. Samma antal tekniska ledamöter ska delta i Patent- och marknadsöverdomstolen som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen. Patent- och marknadsöverdomstolen kan alltså bestå av antingen två lagfarna domare och två tekniska ledamöter, tre lagfarna domare och en teknisk ledamot eller fyra lagfarna domare. Av andra meningen framgår att om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Eftersom Patent- och marknadsdomstolen alltid i sådana fall har bestått av två lagfarna domare och två tekniska ledamöter kommer Patent- och marknadsöverdomstolen i sådana fall att bestå av tre lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Vilken eller vilka tekniska ledamöter som ska ingå i rätten regleras i 11 §.

Enligt *andra stycket* första meningen kan Patent- och marknadsöverdomstolen under vissa förutsättningar bestå av enbart lagfarna domare trots att teknisk ledamot har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen. Förutsättningarna för detta är att det inte finns behov av tekniska ledamöter. Det är domstolen som bedömer om ett sådant behov finns. Ett fall då det kan saknas behov av tekniska ledamöter är när ärendet i Patent- och marknadsdomstolen rört tekniska frågeställningar men, med hänsyn till hur parterna utformat sin talan vid överdomstolen, de frågor som är uppe till prövning där är av rättslig karaktär. I så fall ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Denna sammansättning ska domstolen också ha om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare. Det framgår av andra meningen.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning vid beslut om avskrivning efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande. I dessa fall får Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av en lagfaren domare. Patent- och marknadsöverdomstolen kan i dessa fall välja att avgöra sådana frågor med fyra ledamöter enligt huvudregeln. En särskild anledning att hänskjuta till den större sammansättningen kan, liksom för mål och ärenden i allmänhet, finnas bl.a. när det inte är alldeles klart vad det är som har återkallats eller när kostnadsfrågan är tvistig.

5 kap. 6 §

Vid åtgärder som avser beredningen av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Paragrafen innehåller, liksom 5 §, bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i patenträttsliga och växtförädlarrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2 och 10.4.3.

I paragrafen finns bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning vid beredningen av ett ärende och vid behandling av frågor om prövningstillstånd. Huvudregeln är att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bestå av tre lagfarna domare. En av dessa

ledamöter kan dock bytas ut mot en teknisk ledamot. När det gäller tillståndsprövningen motsvarar bestämmelsen delvis hittills gällande 67 § tredje stycket PL. En lagfaren domare kan dessutom på motsvarande sätt som i de fall där rättegångsbalken efter hänvisning i ärendelagen är tillämplig bevilja ett prövningstillstånd som inte är begränsat till en viss del av målet enligt 49 kap. 14 a § första stycket RB. En förutsättning för detta är att frågan är enkel. Däremot kan en ensam domare inte besluta att prövningstillstånd inte ska ges.

5 kap. 7 §

Vid avgörande av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet ekonomiska experter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet ekonomiska experter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av ekonomiska experter, trots att en eller flera sådana experter har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för det som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2.

Paragrafen motsvarar 5 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

5 kap. 8 §

Vid åtgärder som avser beredningen av ärenden som avses i 1 kap. 4 § 3 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i sådana ärenden ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning i marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2 och 10.4.3.

Paragrafen motsvarar 6 § med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till den paragrafen.

Beredningsåtgärder

5 kap. 9 §

I fråga om beredningsåtgärder i sådana mål och ärenden som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om utförandet av beredningsåtgärder i Patent- och marknadsöverdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1 och 10.4.2.

Genom den hänvisning som görs till 2 kap. 4 § RB klargörs att åtgärder som avser endast beredandet av ett ärende får utföras av en lagfaren domare eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet.

Särskilda rättsmedel

5 kap. 10 §

Vid prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid när det gäller ett mål eller ärende som avses i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare.

Vid prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid när det gäller ett mål eller ärende som avses i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Patent- och marknadsöverdomstolens sammansättning vid handläggning av mål rörande särskilda (extraordinära) rättsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.4.

Första stycket reglerar rättens sammansättning vid prövning av en ansökan om ett extraordinärt rättsmedel som avser ett avgörande i ett patenträttsligt eller växtförädlarrättsligt mål eller ärende. Rätten avgör i så fall om den ska bestå av enbart lagfarna domare eller om en av de lagfarna domarna ska ersättas med en teknisk ledamot. Ett behov av teknisk sakkunskap kan föreligga exempelvis om resning söks under åberopande av nya omständigheter eller ny bevisning.

Andra stycket reglerar rättens sammansättning vid prövning av en ansökan om ett extraordinärt rättsmedel som avser ett konkurrensrättsligt eller marknadsföringsrättsligt mål eller ärende. Bestämmelsen motsvarar den i första stycket med den skillnaden att den behandlar deltagande av ekonomiska experter i stället för tekniska ledamöter, se författningskommentaren till första stycket.

Av hänvisningarna i 3 kap. 1 och 2 §§ följer att rättegångsbalkens regler om rättens sammansättning är tillämpliga för övriga mål och ärenden där talan om extraordinära rättsmedel förs i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

5 kap. 11 §

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten bestämmer rättens ordförande vilken eller vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå med

hänsyn till vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet.

Paragrafen reglerar vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå i rätten. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Se författningskommentaren till 4 kap. 10 §.

Förhinder för en ledamot

5 kap. 12 §

Om Patent- och marknadsöverdomstolen i ett ärende som avses i 1 kap. 4 § eller i ett mål som avses i samma paragraf 1 eller 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

Paragrafen innehåller en regel om domförhet vid ledamots förhinder i dels patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål, dels samtliga ärenden som handläggs i Patent- och marknadsöverdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

Se författningskommentaren till 4 kap. 11 §.

16.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar

9 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i paragrafen innebär att det inte längre är Stockholms tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för samtliga mål enligt lagen.

Den hittills gällande bestämmelsen i andra meningen om domstolens sammansättning tas bort. Bestämmelser om domstolens sammansättning finns i stället i 4 och 5 kap. lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2. Mål som har inletts i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt före ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

Övervägandena om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 14.

Lagen träder i kraft den 1 september 2016.

Vid ikraftträdandet ska samtliga ineliggande mål i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. Detta gäller alltså oavsett i vilket skede handläggningen av målet befinner sig.

16.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

53 b §

På yrkande av upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare eller av den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 § att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vitesförbud. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Ändringarna i *sista stycket* innebär att bestämmelserna om tillämplig lag vid en talan om utdömande av vite och om kumulation av en talan om utdömande av vite och en talan om föreläggande av nytt vite upphävs. Dessa frågor regleras i stället i lagen om patent- och marknadsdomstolar, se 3 kap. 5 och 6 §§ den lagen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

53 e §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett* beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av ett beslut om informationsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6 och 9.4.1.

Det hittillsvarande första stycket om behörig domstol och om möjligheten för en domstol att pröva en fråga om informationsföreläggande trots att parterna ingått ett skiljeavtal tas bort. Dessa frågor regleras i fortsättningen i 58 §.

Tredje stycket blir *andra stycket* och det görs en följdändring till följd av att första stycket tas bort. Ändringen innebär att hänvisningen till andra stycket ersätts med en hänvisning till första stycket. Vidare tas bestämmelsen om partsförhör under sanningsförsäkran bort. Frågan regleras i stället i 3 kap. 10 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Fjärde stycket blir *tredje stycket* och ändras på motsvarande sätt som 53 b § sista stycket, se författningskommentaren till den paragrafen.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

56 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en* rättegång.

Paragrafen innehåller regler om handläggningen av en fråga om intrångsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Det hittills gällande första stycket om behörig domstol för ett yrkande om intrångsundersökning tas bort. Bestämmelser om behörig domstol finns i fortsättningen i 58 §.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

58 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Av ändringen i *första stycket* framgår att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen med undantag för arbetstvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Såvitt avser tvistemål och

ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självmant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. de mål som enligt hittills gällande ordning omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet, t.ex. mål om ljudradio- och televisionsutsändning i strid mot upphovsrättslagen (se hittillsvarande 58 §). Patent- och marknadsdomstolen är också behörig att pröva brottmål och tvistemål om upphovsrättsintrång (se bl.a. 53, 53 b och 54 §§). Även mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller inträngsundersökning omfattas av domstolens behörighet (se 53 c och 56 a §§).

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller inträngsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Stycket motsvarar i sak de hittills gällande 53 e § första stycket andra meningen och 56 b § första stycket andra meningen.

16.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

4 §

Det som i denna lag sägs om böter ska även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts *en part* eller *någon* annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. i Sverige har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket *eller domstol i ett mål eller ärende* som avses i 1 kap. 4 § 3 lagen (2016:000) om *patent- och marknadsdomstolar*,

3. i Finland har dömts ut av Marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av Högsta domstolen.

Första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av utdömda viten inom Norden.

Ändringen i *första stycket 2* är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen utan Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen och Högsta domstolen som förelägger sådana viten som avses i punkten.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.5 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

26 §

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent *och ett* slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits får överklagas av sökanden. Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut genom vilket ett yrkande *som avses i* 22 § sjätte stycket har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av patentmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringarna i *första stycket* innebär att möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren har återkallat sin talan upphävs. Bestämmelsen om att ett beslut måste ha gått sökanden emot för att han eller hon ska ha klagorätt tas bort. En motsvarande bestämmelse finns i 22 § förvaltningslagen (1986:223). Att denna förutsättning tas bort i paragrafen innebär alltså inte någon förändring i sak.

Fjärde stycket, som anger att bestämmelser om överklagande av beslut enligt vissa paragrafer finns i 75 §, tas bort. Att patentmyndighetens beslut får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen regleras fortsättningsvis i 66 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

36 §

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *ska* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *ska* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det att myndigheten sände en underrättelse till honom *eller henne* om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *ska* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar får överklagas av sökanden.

Om *domstolen* finner att patentmyndighetens beslut är riktigt, räknas fristen för att betala *en* sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om att *domstolens* beslut *har fått laga kraft*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om patentmyndighetens prövning av en internationell patentansökan.

Hänvisningen i *andra stycket* till 27 § första och andra styckena i fråga om överklagande tas bort till följd av att frågan om till vilken domstol patentmyndighetens beslut får överklagas fortsättningsvis regleras i 66 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

57 b §

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskönningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

57 e §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §. Paragrafen får en ny lydelse genom lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837). Lagändringen har dock inte ännu trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

59 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under en rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §. Paragrafen får en ny lydelse genom lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837). Lagändringen har dock inte ännu trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

65 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6 och 7.1. Paragrafen får en ny lydelse genom lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837). Lagändringen har dock inte ännu trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen. Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självmant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. de mål som enligt hittills gällande ordning omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Patent- och marknadsdomstolen är således rätt domstol i mål som gäller patents ogiltighet eller överföring av patent (se 52 och 53 §§), meddelande av tvångslicens eller fastställande av nya villkor för eller upphävande av en sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket. Patent- och marknadsdomstolen är också rätt domstol i mål som gäller patentintrång (se bl.a. 57, 57 b och 58 §§), fastställande enligt 63 § och bestämmande av ersättning enligt 78 §. Även mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning omfattas av domstolens behörighet (se 57 c och 59 a §§). Av andra

meningen framgår att Patent- och marknadsdomstolens behörighet också omfattar mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning. Med detta avses endast tvister under ansökningsstadiet och inte tvister om rätten till ett redan meddelat patent. Om ett patent har meddelats någon som vid tiden för beslutet inte var berättigad till patentet kan talan om ogiltigförklaring eller överföring av patent föras vid Patent- och marknadsdomstolen med stöd av 52 § respektive 53 §. Om tvisten gäller bättre rätt till ett redan meddelat patent på grund av en omständighet som har inträffat efter att patentet meddelats gäller däremot, liksom enligt hittillsvarande ordning, allmänna forumregler. Detsamma gäller för tvister som rör licensavtal.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar även vissa mål som enligt hittills gällande ordning inte omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Det gäller bl.a. mål om försummelse att lämna uppgifter som avses i 56 §.

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller inträngsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal.

66 §

Slutliga beslut av patentmyndigheten och beslut enligt 26 § andra och tredje styckena, 36, 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i 22 § sjätte stycket tillämpas på handlingar som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver vad som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av patentmyndighetens beslut m.m. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6, 9.4.1 och 9.4.3.

Av *första stycket*, som får nytt innehåll, framgår att slutliga beslut och vissa andra särskilt angivna beslut av patentmyndigheten överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Bestämmelsen motsvarar hittills gällande 27 § första stycket, 36 § andra stycket andra meningen och 75§.

I *andra stycket*, som får nytt innehåll, finns en bestämmelse om utlämnande av handling som innehåller en företagshemlighet. Den motsvarar i sak hittills gällande 27 § tredje stycket.

Tredje stycket, som är nytt, innehåller en bestämmelse om att rätten i ett ärende som rör en patentansökan som inte är tillgänglig för var och en enligt 22 § ska hålla sammanträde inom stängda dörrar. Den motsvarar hittills gällande 10 § tredje meningen lagen om Patentbesvärsträtten.

Fjärde stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 27 § andra stycket andra meningen.

Paragrafens hittills gällande första och andra stycke om rättens sammansättning flyttas till 4 och 5 kap. lagen om patent- och marknadsdomstolar.

16.6 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

26 §

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent *och ett* slutligt beslut enligt 8 c § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits får överklagas av sökanden. Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut genom vilket ett yrkande *som avses i* 22 § sjätte stycket har avslagits får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av patentmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringarna i *första stycket* innebär att möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren har återkallat sin talan upphävs. Bestämmelsen om att ett beslut måste ha gått sökanden emot för att han eller hon ska ha klagorätt tas bort. En motsvarande bestämmelse finns i 22 § förvaltningslagen. Att denna förutsättning tas bort i paragrafen innebär alltså inte någon förändring i sak.

Fjärde stycket, som anger att bestämmelser om överklagande av beslut enligt vissa paragrafer finns i 75 §, tas bort. Att patentmyndighetens beslut får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen regleras fortsättningsvis i 66 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

36 §

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, *ska* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *ska* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det att myndigheten sände en underrättelse till honom *eller henne* om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *ska* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar får överklagas av sökanden.

Om *domstolen* finner att patentmyndighetens beslut är riktigt, räknas fristen för att betala *en* sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det

att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om att domstolens beslut *har fått laga kraft*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om patentmyndighetens prövning av en internationell patentansökan.

Hänvisningen i *andra stycket* till 27 § första och andra styckena i fråga om överklagande tas bort till följd av att frågan om till vilken domstol patentmyndighetens beslut får överklagas fortsättningsvis regleras i 66 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

57 b §

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

57 e §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §.

59 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §.

65 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om inte något annat följer av 65 a §. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6 och 7.1.

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen, om inte något annat följer av 65 a §. Av 65 a § framgår att svensk domsrätt saknas om den enhetliga patentdomstolen är ensam behörig enligt avtalet om en enhetlig patentdomstol.

Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om Patent- och marknadsdomstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självmant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. de mål som enligt hittills gällande ordning omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Patent- och marknadsdomstolen är således rätt domstol i mål som gäller patents ogiltighet eller överföring av patent (se 52 och 53 §§), meddelande av tvångslicens och fastställande av nya villkor för eller upphävande av en sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket. Patent- och marknadsdomstolen är också rätt domstol i mål som gäller patentintrång (se bl.a. 57, 57 b och 58 §§), fastställande enligt 63 § och bestämmande av ersättning enligt 78 §. Även mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning omfattas av domstolens behörighet (se 57 c och 59 a §§). Av andra

meningen framgår att Patent- och marknadsdomstolens behörighet också omfattar mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning. Med detta avses endast tvister under ansökningsstadiet och inte tvister om rätten till ett redan meddelat patent. Om ett patent har meddelats någon som vid tiden för beslutet inte var berättigad till patentet kan talan om ogiltigförklaring eller överföring av patent föras vid Patent- och marknadsdomstolen med stöd av 52 § respektive 53 §. Om tvisten gäller bättre rätt till ett redan meddelat patent på grund av en omständighet som har inträffat efter att patentet meddelats gäller däremot, liksom enligt hittillsvarande ordning, allmänna forumregler. Detsamma gäller för tvister som rör licensavtal.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar även vissa mål som enligt hittills gällande ordning inte omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Det gäller bl.a. mål om försummelse att lämna uppgifter som avses i 56 §.

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller inträngsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal.

66 §

Slutliga beslut av patentmyndigheten och beslut enligt 26 § andra och tredje styckena, 36, 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i 22 § sjätte stycket tillämpas på handlingar som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver det som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av patentmyndighetens beslut m.m. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6, 9.4.1 och 9.4.3.

Av *första stycket*, som får nytt innehåll, framgår att slutliga beslut och vissa andra särskilt angivna beslut av patentmyndigheten överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Bestämmelsen motsvarar hittills gällande 27 § första stycket, 36 § andra stycket andra meningen och 75 §.

I *andra stycket*, som får nytt innehåll, finns en bestämmelse om utlämnande av handling som innehåller en företagshemlighet. Den motsvarar i sak hittills gällande 27 § tredje stycket.

Tredje stycket, som är nytt, innehåller en bestämmelse om att rätten i ett ärende som rör en patentansökan som inte är tillgänglig för var och en enligt 22 § ska hålla sammanträde inom stängda dörrar. Den motsvarar hittills gällande 10 § tredje meningen lagen om Patentbesvärsträtten.

Fjärde stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 27 § andra stycket andra meningen.

Paragrafens hittills gällande första och andra stycke om rätts sammansättning flyttas till 4 och 5 kap. lagen om patent- och marknadsdomstolar.

16.7 Förslag till lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Häri genom föreskrivs att lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen och som har inletts genom ett överklagande av en dom eller ett beslut av tingsrätt ska lämnas över till Patent- och marknadsöverdomstolen. Övriga mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen ska lämnas över till Patent- och marknadsdomstolen.
 3. De upphävda bestämmelserna om krav på prövningstillstånd vid överklagande av domar och beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller fortfarande.

Lagen om marknadsdomstol m.m. innehåller bestämmelser om Marknadsdomstolens organisation och verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.7, 8 och 13.

Lagen upphävs den 1 september 2016 till följd av att Marknadsdomstolen upphör och dess uppgifter överförs till patent- och marknadsdomstolarna och att regler i lagen om patent- och marknadsdomstolar och i den konkurrens- och marknadsföringsrättsliga lagstiftningen i stället kommer att tillämpas på verksamheten.

De mål och ärenden som vid Marknadsdomstolens upphörande inte är avgjorda ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen för fortsatt handläggning. Detta innebär t.ex. att mål om åläggande med anledning av konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning som vid ikraftträdandet handläggs av Marknadsdomstolen ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen, medan mål om konkurrensskadeavgift eller skadestånd ska överlämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

I fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av ett avgörande som har meddelats före ikraftträdandet föreskrivs, på samma sätt som vid tidigare reformer angående prövningstillstånd, att äldre regler ska gälla. Domar och beslut som har meddelats före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna kommer därmed inte att omfattas av krav på prövningstillstånd om något sådant krav inte gäller enligt de äldre reglerna. De domar och beslut som meddelats och överklagats till Marknadsdomstolen före ikraftträdandet, men där målet inte avgjorts vid ikraftträdandet, omfattas således av det undantag från kravet på prövningstillstånd som hittills gällt för dessa mål också efter överlämnandet till Patent- och marknadsöverdomstolen (se 60 § MfL).

16.8 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

21 §

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende om ansökan om registrering av mönster får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 17 § har bifallits får överklagas av sökanden. Den som framställt ett yrkande om överföring får överklaga ett beslut genom vilket yrkandet har avslagits.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringarna i första stycket innebär att möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren har återkallat sin talan upphävs. Bestämmelsen om att ett beslut måste ha gått invändaren emot tas bort. En motsvarande bestämmelse finns i 22 § förvaltningslagen. Att denna förutsättning tas bort i paragrafen innebär alltså inte någon ändring i sak.

Övriga ändringar är endast språkliga.

22 §

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens slutliga beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Av ändringen i paragrafen framgår att ett slutligt beslut om mönsterregistrering överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i hittills gällande andra stycket om överklagande till högre domstolsinstans tas bort. Motsvarande bestämmelser finns i lagen om patent- och marknadsdomstolar, se 1 kap. 3 § den lagen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

31 §

Domstolen ska på yrkande häva en registrering av ett mönster helt eller delvis, om hinder mot mönsterrätt har funnits enligt 1–4 a §§ och hindret fortfarande består eller om registrering har gjorts i strid med 13 § andra stycket.

En registrering får hävas delvis endast om mönsterhavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som har fått registreringen endast varit berättigad till viss andel i mönsterrätten.

När domen har fått laga kraft ska den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hävande av mönsterregistrering.

Ändringen i paragrafens första stycke är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om hävande av en mönsterregistrering, se 43 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

31 b §

Domstolen får förklara en mönsterrätt ogiltig även efter det att den har upphört eller uppgivits.

I fråga om *en* sådan talan *ska* bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ogiltigförklaring av mönsterregistrering.

Ändringen i *första stycket* är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol som förklarar en mönsterrätt ogiltig utan Patent- och marknadsdomstolen, se 43 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

35 b §

På yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till mönsterintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskönningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

35 e §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första stycket*, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 43 §.

37 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under en rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 43 §.

43 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag och i mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen och mål enligt EG-förordningen om gemenskapsformgivning. Domstolens behörighet är exklusiv när det gäller vissa mål om gemenskapsformgivning. Detsamma gäller för övriga mål och ärenden enligt lagen med undantag för arbetstvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. mål om hävning av en mönsterregistrering (se 31 §), om överföring av en sådan registrering (se 32 §), om ogiltigförklaring av en mönsterrätt (se 31 b §) och om fastställelse enligt 41 §. Även brottmål och tvistemål om mönsterintrång (se bl.a. 35, 35 b och 36 §§) liksom mål och ärenden som

rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning (se 35 c och 37 a §§) omfattas av domstolens behörighet. Patent- och marknadsdomstolen är även rätt domstol när det gäller överklagande av registreringsmyndighetens slutliga beslut i ärenden angående registrering av ett mönster (se 21 och 22 §§). För mål om bättre rätt till ett mönster enligt 16 § gäller allmänna forumregler.

I *andra stycket*, som är nytt, anges i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Bestämmelserna motsvarar i sak bestämmelserna i de hittills gällande 35 e § första stycket andra meningen och 37 b § första stycket andra meningen.

16.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar

14 §

Om ett beslut meddelas om att en uppfinning ska hållas hemlig, lämnas skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom beslutet.

Om ett beslut meddelas enligt 13 §, lämnas skälig ersättning av allmänna medel för den rätt till uppfinningen som beslutet avser och för den ytterligare skada som beslutet medför.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning till följd av ett beslut att en uppfinning ska hållas hemlig. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Det hittills gällande *tredje stycket* om behörig domstol och domförhet tas bort. Frågan om behörig domstol regleras i stället i 24 § och frågan om rättens sammansättning regleras i 4 och 5 kap. lagen om patent- och marknadsdomstolar.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

24 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om behörig domstol i mål enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

I paragrafen föreskrivs att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att som första domstol handlägga samtliga mål enligt lagen.

16.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

67 §

Lantmäterimyndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Ett beslut av den statliga lantmäterimyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett beslut som gäller avskrivning av en ansökan eller anmälan om registrering eller vägrad registrering får överklagas inom två månader från dagen för beslutet.*

Länsstyrelsens beslut får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.
Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av vissa beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att ett beslut av den statliga lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av lantmäterimyndigheten som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.11 Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)

15 §

På yrkande av den som har lidit firmaintrång får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrånget att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden. När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

16 b §

Den som vill inleda ett förfarande för att häva en registrering kan föra talan vid domstol eller ansöka om hävning av registreringen hos berörd registreringsmyndighet enligt 16 c–16 r §§ (administrativ hävning).

Ett förfarande för att häva en registrering med stöd av 9 §, 10 § första stycket 1–4, 16 § andra stycket eller 16 a § får också inledas av en myndighet. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som får göra detta.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillvägagångssätt för att häva en firmaregistrering.

Första stycket ändras så att den hänvisning till paragrafer som görs där – på samma sätt som i motsvarande bestämmelse i 3 kap. 21 § varumärkeslagen (2010:1877) – omfattar även bestämmelsen i 16 r §, som reglerar skyldigheten att betala tilläggsavgift när ett ärende om administrativ hävning överlämnas till domstol.

16 j §

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan, ska registreringsmyndigheten underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet ska överlämnas till *domstol*.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Om sökanden *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *domstolen*. *Om* sökanden inte *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet *skrivas av*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av bestridda ansökningar om administrativ hävning av en firmaregistrering till domstol.

Ändringarna i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för överlämnade ärenden, se 24 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16 k §

En underrättelse om att innehavaren har bestritt ansökan enligt 16 j § första stycket ska innehålla en upplysning om

1. att sökanden kan begära överlämnande till *domstol*,
2. inom vilken tid en sådan begäran ska ges in,
3. vad en sådan begäran ska innehålla, och
4. vad som i övrigt anges i 16 j §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en underrättelse till sökanden enligt 16 j § ska innehålla.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för överlämnade ärenden, se 24 §.

16 m §

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 16 l § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från dagen för beslutet.

Om innehavaren *har* ansökt om återvinning i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *domstolen*. I annat fall ska registreringsmyndigheten avvisa ansökan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återvinning i anledning av ett beslut om hävning av en registrering enligt det administrativa förfarandet.

Ändringen i paragrafens *andra stycke* är en anpassning till att det inte längre är till tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen som ett ärende ska överlämnas, se 24 §.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16 p §

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till registreringsmyndigheten. De handlingar som sökanden *har* gett in ska anses som *en* stämmingsansökan. Stämning ska anses utfärdad när domstolen beslutar om målets handläggning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen vid domstol efter ett överlämnande av ett ärende om hävning.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för överlämnade ärenden, se 24 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16 r §

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen* ska käranden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där registreringsmyndigheten har beslutat om hävning avvisas av *domstolen* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *domstolen* samtidigt undanröja registreringsmyndighetens beslut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att betala tilläggsavgift när ett ärende om administrativ hävning har överlämnats till domstol och om avvisning vid utebliven betalning.

Ändringarna i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för överlämnade ärenden, se 24 §.

18 d §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömmande av vite *förs* av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 24 §.

20 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om *en* rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under en rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 24 §.

24 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen, som får ett nytt innehåll, innehåller bestämmelser om behörig domstol i mål enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Av ändringen i *första stycket* framgår att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden som enligt lagen med undantag för arbetstvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol bl.a. när det gäller mål om hävning av firmaregistrering. Detta gäller oavsett om förfarandet inletts direkt i domstol eller om förfarandet inletts som ett ärende om administrativ hävning vid berörd registreringsmyndighet och sedan överlämnats till domstolen (se 16 b §). Domstolen är också behörig att pröva överklagade beslut i ärenden om administrativ hävning (se 28 §). Även brottmål och tvistemål om firmaintrång (se bl.a. 15, 18 och 19 §§) liksom mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning (se 18 b och 20 a §§) omfattas av domstolens behörighet. För mål om bättre rätt till firma gäller dock allmänna forumregler.

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Stycket motsvarar i sak de hittills

gällande 18 d § första stycket andra meningen och 20 b § första stycket andra meningen.

25 §

Domstolen ska underrätta registreringsmyndigheten om en dom som gäller

1. hävning av en registrering av en firma, eller
2. intrång i en registrerad firma.

Domstolen ska även underrätta registreringsmyndigheten om en dom i ett mål i vilket förts fastställsetalan avseende en registrerad firma.

Paragrafen reglerar i vilka fall domstolen ska underrätta registreringsmyndigheten om domar i firmarättsliga mål.

Ändringen i *första stycket* är en anpassning till att Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol för alla mål enligt lagen, se 24 §.

28 §

Ett beslut enligt 16 l § om administrativ hävning av en registrering av en firma får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut om *överlämnande* till domstol eller *avskrivning* enligt 16 j § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

Paragrafen reglerar vilka beslut i ett ärende om administrativ hävning av registrering som får överklagas. Övervägandena framgår av 5.3.2 och 6.

Ändringarna i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för överklagade beslut i ärenden om administrativ hävning, se även 24 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16.12 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

21 §

Registreringsmyndighetens beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a eller 17 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att registreringsmyndighetens beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

1 kap. 2 §

Denna lag tillämpas *inte* på

1. mål som enligt lag får upptas endast av *en* viss tingsrätt eller som *ska* handläggas av *en* tingsrätt i *en* annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,

2. mål som *ska* handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,

3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan *förs* i samband med åtal för brottet,

4. mål om ersättning för yrkesskada, när tvisten *inte* rör kollektivavtals rätta innebörd,

5. *mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 lagen (2016:000) om patent- och marknadsdomstolar, och*

6. *mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken.*

Lagen *ska* inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller

1. fråga som rör anställning av arbetstagare utan att enbart avse tvist om kollektivavtal,

2. tjänstgöringsskyldighet för ordinarie domare enligt lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

Lagen *ska* inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas *till* regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet.

Paragrafen anger vissa undantag från lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* införs två nya punkter. I första stycket 5 undantas vissa mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet och för vilka särskilda sammansättningsregler gäller. Detta undantag tar sikte på bl.a. mål enligt patentlagen och mål enligt lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar. Detta innebär ingen ändring i sak. Dessa mål har hittills omfattats av första stycket 1. Enligt första stycket 6 gäller ett undantag för vissa mål om gemenskapsformgivning och gemenskapsvarumärke, som även de ska handläggas i Patent- och marknadsdomstolen (se 43 § mönsterskyddslagen respektive 10 kap. 6 § VML). Inte heller detta innebär någon ändring i sak. Även dessa mål har omfattats av första stycket 1.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16.14 Förslag till lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

Häri genom föreskrivs att lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
2. Mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten och som rör överklagande av beslut av Patent- och registreringsverket enligt namnlagen (1982:670) och lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ska överlämnas till allmän förvaltningsdomstol.
3. Övriga mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen.

Lagen innehåller bestämmelser om Patentbesvärsrättens organisation och verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.7, 8 och 13.

Lagen upphävs den 1 september 2016 till följd av att Patentbesvärsrätten upphör och dess uppgifter överförs till Patent- och marknadsdomstolen och allmän förvaltningsdomstol och att regler i lagen om patent- och marknadsdomstolar och i de immaterialrättsliga lagarna i stället kommer att tillämpas på denna verksamhet.

Av övergångsbestämmelserna framgår att de mål i Patentbesvärsrätten som inte är avgjorda vid ikraftträdandet ska överlämnas till allmän förvaltningsdomstol respektive Patent- och marknadsdomstolen för fortsatt handläggning. Mål enligt namnlagen och lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden överlämnas till allmän förvaltningsdomstol, dvs. förvaltningsrätt, medan övriga mål överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen. Mål som redan avgjorts överklagas enligt äldre regler, vilket innebär att de överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen (se övergångsbestämmelserna till patentlagen m.fl. berörda materiella lagar). För de mål som handläggs där vid ikraftträdandet fortsätter handläggningen i den domstolen. Om domstolen vid ikraftträdandet meddelat mellandom i t.ex. ett mål om beviljande av patent ska den domen överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen enligt äldre regler. Det återstående målet överlämnas dock till Patent- och marknadsdomstolen.

16.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.

1 §

Beträffande mål *där talan förs* mot sökande av *ett* europeiskt patent om bättre rätt till den patentsökta uppfinningen *i fråga om* Sverige eller *en* annan stat som är bunden av det till den europeiska patentkonventionen den 5 oktober 1973 hörande erkännandeprotokollet, gäller 2–6 och 8 §§. Med fördragsslutande stat avses *i detta fall* en stat som är bunden av nämnda protokoll.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde, ändras så att den hänvisning till paragrafer som görs där omfattar även den nya 8 § om behörig domstol.

8 §

Rätt domstol för ett mål som enligt denna lag får tas upp av svensk domstol är Patent- och marknadsdomstolen

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om behörig domstol vid tillämpning av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Av paragrafen framgår att om det finns svensk domsrätt enligt lagen ska talan väckas vid Patent- och marknadsdomstolen.

16.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

2 §

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
 2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt
 - jordabalken,
 - 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,
 - lagen (1933:269) om ägofred,
 - lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.,
 - fastighetsbildningslagen (1970:988),
 - rennäringslagen (1971:437),
 - väglagen (1971:948),
 - lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,
 - lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning,
 - expropriationslagen (1972:719),
 - lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,
 - ledningsrättslagen (1973:1144),
 - anläggningslagen (1973:1149),
 - lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
 - bostadsförvaltningslagen (1977:792),
 - lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
 - jordförvärvslagen (1979:230),
 - skogsvårdslagen (1979:429),
 - lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
 - lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
 - kulturmiljölagen (1988:950),
 - minerallagen (1991:45),
 - bostadsrättslagen (1991:614),
 - lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
 - ellagen (1997:857),
 - lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
 - naturgaslagen (2005:403), och
 - plan- och bygglagen (2010:900),
 - 3. växel mål och checkmål,
 - 4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och
 - 5. mål vid förvaltningsdomstol.
- Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom genstämmning.

Paragrafen reglerar i vilka mål en utländsk kärende är befriad från skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader i mål och ärenden i svensk domstol. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

Ändringen i *första stycket 5* innebär att undantaget från skyldigheten för utländska kärende att ställa säkerhet för rättegångskostnader i mål i Marknadsdomstolen tas bort. De mål som hittills har handlagts där kommer fortsättningsvis att handläggas i patent- och marknadsdomstolarna och Högsta domstolen. I och med att det aktuella undantaget från skyldigheten för utländska kärende att ställa säkerhet för rättegångskostnader tas bort ska huvudregeln i 1 § tillämpas. Det innebär att en utländsk kärende som vill väcka talan vid Patent- och marknadsdomstolen mot t.ex. någon som har hemvist i Sverige är skyldig att ställa säkerhet för de rättegångskostnader som han eller hon kan bli skyldig att betala om svaranden framställer ett yrkande om detta.

16.17 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

42 §

Ett slutligt beslut av *Patent- och registreringsverket* får överklagas av sökanden. Beslut som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts får överklagas av den som har gjort invändningen. Återkallar *han eller hon* sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om det inte finns någon sådan behörig domstol, överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Patent- och registreringsverkets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3 och 13.2.

Bestämmelsen i *första stycket* om att ett beslut måste ha gått sökanden emot för att denne ska ha klagorätt tas bort. En motsvarande bestämmelse finns i 22 § förvaltningslagen. Att denna förutsättning tas bort i paragrafen innebär alltså inte någon ändring i sak.

Ändringen i *andra stycket* första meningen innebär att Patent- och registreringsverkets beslut inte längre ska överklagas till Patentbesvärsrätten utan till allmän förvaltningsdomstol. Vilken domstol som är behörig styrs av var klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för Patent- och registreringsverkets beslut. Om det inte finns någon behörig domstol enligt andra stycket framgår det av andra meningen, som är ny, att Förvaltningsrätten i Stockholm är behörig domstol.

Av det nya *tredje stycket* framgår att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

1 §

Om ett villkor som en näringsidkare ställer upp när han *eller hon* ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare är att anse som oskäligt mot denne, får Patent- och marknadsdomstolen förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant förbud får också riktas mot någon som är anställd hos näringsidkaren eller mot någon annan som handlar på *näringsidkarens* vägnar.

Första stycket gäller även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare enligt vilket *han eller hon ska* tillhandahålla varor eller tjänster mot betalning.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att förbjuda användningen av vissa avtalsvillkor mellan näringsidkare. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en talan om förbud inte längre ska prövas av Marknadsdomstolen utan av Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

3 a §

Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen, får domstolen efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl som den grundas på.

Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om medverkan av en sammanslutning av näringsidkare i mål enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1. Paragrafen motsvarar 13 a § andra–fjärde styckena MDL.

5 §

Förbud ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

En talan om utdömande av vite förs vid Patent- och marknadsdomstolen av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en talan om utdömande av vite inte längre ska föras vid allmän domstol utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

5 a §

Delgivning av domar och beslut som innefattar ett vitesföreläggande får ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932) endast om det med beaktande av

vad som har framkommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om delgivning av domar och beslut om vitesföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1. Paragrafen motsvarar 20 § andra stycket MDL.

5 b §

I mål enligt 1 § får rätten bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om rättegångskostnader. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Av 3 kap. 1 § lagen om patent- och marknadsdomstolar framgår att 18 kap. rättegångsbalken ska tillämpas i mål om förbud för en näringsidkare att ställa upp ett visst villkor i samband med att näringsidkaren ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare. Genom paragrafen införs en uttrycklig möjlighet för rätten att bestämma att rättegångskostnaderna ska kvittas (jfr 64 § MfL). Möjligheten till kvittning är avsedd att användas restriktivt (jfr prop. 1994/95:123 s. 157 och 193). Bestämmelsen är även tillämplig i Patent- och marknadsöverdomstolen.

16.19 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

11 kap. 6 §

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan om registrering eller att *vägra registrering* enligt 3 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att registreringsmyndighetens beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av registreringsmyndigheten som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

15 kap. 6 §

Ett beslut av Bolagsverket att *skriva* av en anmälan om registrering eller att *vägra* registrering enligt 4 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av Bolagsverket som avses i 4 a §, 7 kap. 15 §, 8 kap. 2, 6, 9 eller 17 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 19 § eller 16 kap. 2 § samt beslut i ett tillståndsärende enligt 6 kap. 3, 4 eller 11 §, 8 kap. 3–5 §§, 10 kap. 14 § 2 eller 12 kap. 11 § eller beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 12 kap. 36 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Skatteverkets beslut enligt 12 kap. 13 § om hinder mot verkställande av fusionsplan får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att Bolagsverkets beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av Bolagsverket som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.21 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

2 kap. 5 §

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket i *ett ärende* om utgivningsbevis får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1 och 13.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att Patent- och registreringsverkets beslut inte längre ska överklagas till Patentbesvärsrätten utan till allmän förvaltningsdomstol. Vilken domstol som är behörig framgår av 14 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

Av *andra stycket* framgår att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.22 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

27 §

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *En förvaltningsmyndighets beslut att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en förvaltningsmyndighets beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av en förvaltningsmyndighet som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.23 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

9 b §

På yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

9 e §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggandet riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite *förs* av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 14 §.

12 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om *en rättegång* inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en rättegång* inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en rättegång*.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 14 §.

14 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Av *första stycket* framgår att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen med undantag för arbetstvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och

marknadsdomstolen ska självant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. brottmål och tvistemål om intrång i rätten till ett kretsmönster (se bl.a. 9, 9 b och 11 §§). Även mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning (9 c och 12 a §§) omfattas av domstolens behörighet.

I *andra stycket* anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Stycket motsvarar i sak hittills gällande 9 e § första stycket andra meningen och 12 b § första stycket andra meningen.

16.24 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

10 kap. 13 §

Registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag och beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län enligt 12 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut och av Länsstyrelsen i Stockholms beslut om förbud för annan än en stiftelse att använda ordet stiftelse i sitt namn. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Till *första stycket* första meningen flyttas bestämmelsen i hittills gällande tredje stycket om överklagande av ett beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län enligt 12 §. Av den nya andra meningen framgår att registreringsmyndighetens beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen.

Bestämmelserna i de hittills gällande andra och tredje styckena om myndighetens partsställning och överklagandetid tas bort. Motsvarande bestämmelser finns i 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) respektive 23 § förvaltningslagen.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga eller redaktionella.

16.25 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

1 a §

Bestämmelserna i 3–9 b §§ denna lag tillämpas också när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att lagens marknadsrättsliga bestämmelser ska tillämpas när Konsumentombudsmannen (KO) fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt förordningen om konsumentskyddssamarbete.

Paragrafen ändras på så sätt att uppräkningsen av de bestämmelser som ska tillämpas även omfattar de nya 9 a och 9 b §§.

3 §

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, får Patent- och marknadsdomstolen förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Ett förbud får meddelas även anställda hos näringsidkaren och andra som handlar på näringsidkarens vägnar.

En sammanslutning av näringsidkare som använder eller rekommenderar användning av ett oskäligt avtalsvillkor får förbjudas att i framtiden använda eller rekommendera villkoret.

Ett förbud ska förenas med vite, om inte detta av särskilda skäl är obehövligt.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att förbjuda användningen av vissa avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i första stycket innebär att en talan om förbud inte längre ska prövas i Marknadsdomstolen utan i Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

4 §

En ansökan om förbud får göras av Konsumentombudsmannen. Om Konsumentombudsmannen för ett visst fall beslutar att inte göra någon ansökan, får ansökan göras av en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i fråga om förbud enligt 3 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse innehåller även en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol framgår av 3 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

4 a §

Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen får domstolen efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl som den grundas på.

Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om medverkan av en sammanslutning av näringsidkare i mål enligt den aktuella lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1. Paragrafen motsvarar 13 a § andra fjärde styckena MDL.

4 b §

Konsumentombudsmannen ska kallas till förhandling i mål enligt denna lag, även om han eller hon inte är sökande.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om kallelse till förhandling. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1. Paragrafen motsvarar 14 § andra stycket första meningen MDL.

7 §

En fråga om förbud får i fall som inte är av större vikt prövas av Konsumentombudsmannen genom att den som antas ha använt ett oskäligt avtalsvillkor föreläggs förbud till godkännande omedelbart eller inom viss tid (förbudsföreläggande).

Om ett förbudsföreläggande har godkänts, gäller det som en dom som har fått laga kraft. Ett godkännande efter den i föreläggandet utsatta tiden gäller dock inte.

Närmare bestämmelser om förbudsföreläggande meddelas av regeringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbudsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *andra stycket* är en anpassning till att det inte längre är Marknadsdomstolen utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en ansökan om förbudsföreläggande.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

8 c §

Konsumentombudsmannens beslut enligt 8 och 8 a §§ samt om vitesföreläggande enligt 8 b § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Konsumentombudsmannens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i paragrafen innebär att Konsumentombudsmannens beslut inte längre överklagas till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga eller redaktionella.

9 §

En talan om utdömande av vite förs vid Patent- och marknadsdomstolen av Konsumentombudsmannen. Om vite har förelagts på talan av någon annan får talan om utdömande föras även av honom eller henne.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol och talerätt i mål om utdömande av vite. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i paragrafen innebär att en talan om utdömande av vite inte längre ska föras vid allmän domstol utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

9 a §

Delgivning av domar och beslut av domstol som innefattar ett vitesföreläggande får ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932) endast om det med beaktande av vad som har framkommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om delgivning av domar och beslut om vitesföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen motsvarar 20 § andra stycket MDL.

9 b §

Bestämmelsen i 18 kap. 16 § rättegångsbalken ska inte tillämpas i mål enligt 3 §. I sådana mål får rätten bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om rättegångskostnader. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Av 3 kap. 1 § lagen om patent- och marknadsdomstolar framgår att 18 kap. rättegångsbalken ska tillämpas i mål om förbud för en näringsidkare att vid erbjudande av varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsumenterna använda ett avtalsvillkor som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten. Genom paragrafen undantas 18 kap. 16 § RB, enligt vilken reglerna om rättegångskostnader i brottmål ska tillämpas i mål där det allmänna för talan utan att det är fråga om en talan där en enskilds rätt tas till vara, från tillämpningsområdet. Genom andra meningen införs en uttrycklig möjlighet för rätten att bestämma att rättegångskostnaderna ska kvittas (jfr 64 § MfL). Möjligheten till kvittning är avsedd att användas restriktivt. Ett exempel på när kvittning kan bli aktuell är om svaranden godtar ett förbuds föreläggande, men Konsumentombudsmannen vill få rättsfrågan besvarad genom en dom (jfr prop. 1994/95:123 s. 157 och 193). Bestämmelsen är även tillämplig i Patent- och marknadsöverdomstolen.

16.26 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar

16 §

Registreringsmyndighetens beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 13 § tredje stycket och 15 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att registreringsmyndighetens beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän

förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av registreringsmyndigheten som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.27 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

13 kap. 6 §

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering enligt 3 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av registreringsmyndigheten enligt 10 kap. 5 § tredje stycket. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att registreringsmyndighetens beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av registreringsmyndigheten som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.28 Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)

16 §

När rättshjälp har beviljats, betalar staten kostnaderna för bevisning vid allmän domstol och Arbetsdomstolen. Om inte *något annat* följer av lag eller föreskrifter som lämnats med stöd av denna lag lämnas ersättning för bevisning med skäligt belopp.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kostnaden för bevisning när rättshjälp har beviljats. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Ändringen i paragrafen innebär att hänvisningen till Marknadsdomstolen i första meningen tas bort. Det innebär ingen ändring i sak när det gäller möjligheterna för den som har beviljats rättshjälp att få ersättning för kostnaderna för bevisning eftersom patent- och marknadsdomstolarna kommer att utgöra en del av de allmänna domstolarna.

16.29 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

5 kap. 7 §

Om någon inför Statens jordbruksverk påstår sig ha bättre rätt till växtsorten än sökanden och *saken* är oviss, kan verket förelägga honom eller henne att väcka talan vid domstol inom viss tid vid påföljd att påståendet annars lämnas utan avseende vid ansökans fortsatta prövning.

Om en tvist om bättre rätt är inledd vid domstol, kan registreringsansökan förklaras vilande i väntan på att målet slutligt avgörs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet då någon påstår bättre rätt till en växtsort.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om hävande av en registrering, se 10 kap. 3 §.

7 kap. 5 §

En tvångslicens meddelas av *domstolen*, som även bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer ersättningen och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden motiverar det, kan domstolen på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för den.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sättet för meddelande av tvångslicens och om upphävande av tvångslicens.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om hävande av en registrering, se 10 kap. 3 §.

8 kap. 3 §

Domstolen ska på yrkande häva registreringen av en växtsort, om

1. växtsorten på ansökningsdagen eller, om innehavaren av växtförädlarrätten åtnjutit prioritet, på den dag från vilken prioritet har getts inte uppfyllde kravet på nyhet i 3 kap. 2 § eller kravet på särskiljbarhet i 3 kap. 3 §,

2. växtsorten vid den tidpunkt som anges under 1 inte uppfyllde kravet på enhetlighet i 3 kap. 4 § eller kravet på stabilitet i 3 kap. 5 §, såvida sorten har registrerats huvudsakligen på grundval av upplysningar som sökanden tillhandahållit,

3. växtsorten har registrerats i strid med 3 kap. 7 §, eller

4. växtsorten har registrerats för någon som inte var berättigad till det och talan inte har väckts om överföring av registreringen.

En registrering får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen har haft rätt till bara en viss andel i växtförädlarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hävande av en registrering av en växtsort.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om hävande av en registrering, se 10 kap. 3 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

9 kap. 2 §

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får *domstolen* vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i växtförädlarrätten att fortsätta med det.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vitesförbud. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* är en anpassning till att det inte längre är allmän domstol utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om vitesförbud, se 10 kap. 3 §.

9 kap. 5 §

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL sista stycket, se författningskommentaren till den paragrafen.

9 kap. 5 c §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett beslut* om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första stycket*, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 3 §.

9 kap. 7 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om *en rättegång* inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en rättegång* inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan *har* uppkommit under *en rättegång*.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 3 §.

10 kap. 3 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till växtsort enligt 5 kap. 7 §.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Av ändringen i *första stycket* framgår att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen. Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för be-dömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självmant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. mål om hävning av en registrering av en växtsort (se 8 kap. 3 §), om överföring av en sådan registrering (se 8 kap. 4 §) och om fastställelse enligt 1 §. Detsamma gäller för mål om meddelande av tvångslicens och fastställande av nya villkor för eller upphävande av en sådan licens (se 7 kap. 5 §). Även brottmål och tvistemål om intrång i en växtförädlarrätt (se bl.a. 9 kap. 1, 2 och 6 §§) liksom mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning (se 9 kap. 5 a och 7 a §§) omfattas av domstolens behörighet. Av andra meningens framgår uttryckligen att Patent- och marknadsdomstolens behörighet också omfattar mål om bättre rätt till en växtsort om yrkandet avser en ännu inte registrerad växtsort (se 5 kap. 7 §). Patent- och marknadsdomstolen är även rätt domstol när det gäller överklagande av Statens jordbruksverks beslut (se 10 kap. 5 och 6 §§).

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Stycket motsvarar i sak hittills gällande 9 kap. 5 c § första stycket andra meningens och 7 b § första stycket andra meningens.

10 kap. 5 §

Statens jordbruksverks slutliga beslut får överklagas av den som *berörs* av beslutet.

Ett beslut genom vilket *en* ansökan om registrering bifalls får dock överklagas endast av den som i behörig ordning har framställt en invändning mot ansökan.

Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 5 kap. 8 § har bifallits får överklagas av sökanden. Den som har framställt *ett* yrkande om överföring får överklaga ett beslut genom vilket yrkandet *har* avslagits.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Statens jordbruksverks slutliga beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringen i *första stycket* innebär att det inte längre framgår av paragrafen att en förutsättning för att överklaga ett beslut är att det har gått klaganden emot. Denna förutsättning framgår i stället av 22 § förvaltningslagen. Att denna förutsättning tas bort i paragrafen innebär alltså inte någon förändring i sak.

Andra stycket ändras på så sätt att möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren har återkallat sitt överklagande upphävs.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

10 kap. 6 §

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från *dagen för beslutet*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av beslut av Statens jordbruksverk.

Av ändringen i paragrafen framgår att Statens jordbruksverks beslut ska överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i hittills gällande andra stycket om överklagande till högre domstolsinstans tas bort. Motsvarande bestämmelser finns i lagen om patent- och marknadsdomstolar, se 1 kap. 3 § den lagen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.30 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer

5 §

Talan ska väckas vid

1. *Patent- och marknadsdomstolen* i fråga om förbud och ålägganden som avses i marknadsföringslagen (2008:486), i fråga om förbud enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden *och i fråga om utdömande av vite*,

2. Förvaltningsrätten i Stockholm i fråga om sådan särskild avgift som avses i radio- och tv-lagen (2010:696).

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringarna i punkt 1 innebär dels att en talan om förbud eller åläggande inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen, dels att en talan om utdömande av vite inte längre ska väckas vid tingsrätt utan vid Patent- och marknadsdomstolen. Som en konsekvens av detta tas tredje punkten som hittills reglerat talan om utdömande av vite bort.

16.31 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag

32 §

Bolagsverkets beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 11 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 6 eller 15 § samt verkets beslut enligt 28 eller 31 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Finansinspektionens beslut enligt 9 b § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 11 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att Bolagsverkets beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av Bolagsverket som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Paragrafens *tredje stycke* motsvarar hittillsvarande andra stycket andra meningen.

Paragrafens hittillsvarande tredje och fjärde stycke flyttas till en ny 33 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

33 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 29 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 29 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då bolaget fick del av beslutet. Ett beslut enligt 29 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut angående säte och huvudkontor i olika stater.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar hittillsvarande 32 § tredje och fjärde styckena.

16.32 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

8 kap. 3 §

En talan om åläggande enligt 2 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas

1. i fråga om information som avses i 2 kap. 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 2 kap. 4–7 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 2 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan om åläggande att lämna information om företagsförsäkring. Genom hänvisningar i 17 kap. 8 § och 18 kap. 6 § är paragrafen tillämplig även vid viss grupp-skadeförsäkring och kollektivavtalsgrundad skadeförsäkring. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en talan om åläggande enligt paragrafen inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

10 kap. 12 §

En talan om åläggande enligt 11 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas

1. i fråga om information som avses i 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 4–8 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 11 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan om åläggande att lämna information om individuell personförsäkring till annan än konsument eller dödsbo. Genom hänvisningar i 19 kap. 8 § och 20 kap. 6 § är paragrafen tillämplig även vid grupp-personförsäkring och kollektivavtalsgrundad personförsäkring. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en talan om åläggande enligt paragrafen inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.33 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

31 kap. 2 §

Följande beslut av Bolagsverket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut i ärenden enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 9 a, 25, 26 eller 27 § eller 10 kap. 22 §,

2. beslut i tillståndsärenden enligt 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket, 9 kap. 15 §, 20 kap. 23 §, 23 kap. 20 eller 33 § eller 24 kap. 22 §,

3. beslut enligt 23 kap. 27 eller 35 § eller 24 kap. 29 § att förklara att frågan om fusion eller delning har fallit,

4. beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 23 kap. 46 §,

5. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva en anmälan om registrering eller vägra registrering i *andra fall än det som anges i andra stycket*,

6. beslut att avregistrera företrädare enligt 27 kap. 6 §,

7. beslut i ärenden enligt 28 kap. 5 § andra stycket,
8. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 30 kap. 3 §.

Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma enligt 27 kap. 2 § överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Ett överklagande ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket 5* innebär att det hänvisas till andra stycket i fråga om överklagande av vissa registreringsbeslut.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att Bolagsverkets beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Det kan undantagsvis tänkas uppkomma en situation då Bolagsverket avslår en anmälan om nybildning av ett aktiebolag på grund av att bolaget inte angett någon godtagbar firma. Även ett sådant beslut är att anse som ett beslut att vägra registrering av en firma. Vad som anges om firma gäller även bifirma (jfr 1 § FL).

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga eller redaktionella.

16.34 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

15 §

Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. *En talan* om utdömande av vite som *har* förelagts med stöd av denna lag *väcks* vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringarna i paragrafen innebär att en talan om utdömande av vite inte längre ska väckas vid tingsrätt utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16 §

Ett beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*. I fråga om rättegångskostnader *i ett sådant ärende ska* 31 kap. rättegångsbalken *tillämpas*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Konkurrensverkets beslut om åläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringarna i paragrafen innebär att Konkurrensverkets beslut om åläggande inte längre överklagas till Marknadsdomstolen utan till Patent- och marknadsdomstolen. Upplysningen om att ärendelagen ska tillämpas vid handläggningen i Marknadsdomstolen tas bort. Att ärendelagen är tillämplig vid Patent- och marknadsdomstolens handläggning av ett från Konkurrensverket överklagat beslut framgår av 3 kap. 2 § första stycket lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.35 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet

5 §

En talan om åläggande enligt 4 § väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas av

1. en franchisetagare i ett sådant avtal som avses i 4 §,

2. en sammanslutning av näringsidkare, eller

3. en annan sammanslutning som har ett befogat intresse av att företräda näringsidkare.

Den som har talerätt enligt andra stycket har rätt att delta i rättegången som intervenient enligt 14 kap. rättegångsbalken.

I mål om åläggande enligt 4 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet och fördelningen av rättegångskostnader i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen. Bestämmelserna i 28, 42–46 och 61 §§ om Konsumentombudsmannen ska dock inte tillämpas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan om åläggande att lämna information till en franchisetagare. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en talan om åläggande inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

6 §

Ett åläggande enligt 4 § ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

En talan om utdömande av vite väcks vid Patent- och marknadsdomstolen.

Talan får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att en talan om utdömande av vite inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.36 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

40 §

Bolagsverkets beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra utfärda ett intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 36 eller 39 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att Bolagsverkets beslut att vägra registrering av en firma inte längre ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol utan till Patent- och marknadsdomstolen. Andra beslut av Bolagsverket som avses i paragrafen ska även fortsättningsvis överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Paragrafens *tredje stycke* motsvarar hittillsvarande första stycket tredje meningen och andra stycket andra meningen.

Paragrafens hittillsvarande tredje och fjärde stycke flyttas till en ny 41 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

41 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut angående säte och huvudkontor i olika stater.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar hittillsvarande 40 § tredje och fjärde styckena.

16.37 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

36 §

För att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift får *domstolen* besluta om kvarstad. I ett sådant fall gäller *bestämmelserna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om kvarstad för att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Ändringarna i paragrafen är endast språkliga.

Behörig domstol

46 a §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

- 1. förbud som avses i 23 §,*
- 2. åläggande som avses i 24 eller 25 §,*
- 3. marknadsstörningsavgift enligt 29 §,*
- 4. kvarstad enligt 36 §,*
- 5. skadestånd enligt 37 §,*

6. utdömmande av vite enligt 49 §, och
7. oriktig eller vilseledande ursprungsbeteckning enligt 66 §.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

I paragrafen räknas de mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet upp. Uppräkningen är uttömmande. Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar de mål som enligt hittills gällande ordning har handlagts av Stockholms tingsrätt respektive Marknadsdomstolen som första instans. Patent- och marknadsdomstolen är således rätt domstol i mål om förbud mot viss marknadsföring eller åläggande att lämna information eller tillhandahålla tekniska hjälpmedel (se punkterna 1 och 2). Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar också mål om marknadsstörningsavgift och frågor om kvarstad i sådana mål (se punkterna 3 och 4), mål om skadestånd (se punkten 5) och mål om utdömmande av vite (se punkten 6). Patent- och marknadsdomstolen är även behörig att med avseende på en främmande stat besluta om utplånande eller ändring av vilseledande framställning på en vara (se punkten 7).

47 §

En talan om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, eller
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i mål om förbud och åläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse i *första stycket* även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Vilken domstol som är behörig framgår fortsättningsvis av 46 a §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

48 §

En talan om marknadsstörningsavgift enligt 29 § väcks av Konsumentombudsmannen.

Om Konsumentombudsmannen i ett visst fall beslutar att inte föra talan om marknadsstörningsavgift, får en enskild näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av näringsidkare väcka en sådan talan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i mål om marknadsstörningsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse i *första stycket* även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Vilken domstol som är behörig framgår fortsättningsvis av 46 a §.

Tredje stycket med bestämmelser om behörig domstol i fråga om ansökan om kvarstad tas bort. Motsvarande reglering finns i stället i 36 §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

49 §

En talan om utdömande av vite får väckas av den som begärt vitesföreläggandet och av Konsumentombudsmannen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i mål om utdömande av vite. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse i *första stycket* även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Vilken domstol som är behörig framgår fortsättningsvis av 46 a §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

Överklagande av vissa beslut

51 §

Konsumentombudsmannens beslut enligt 42–44 §§ samt om vitesföreläggande efter en sådan uppmaning överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*. Detsamma gäller beslut om ersättning enligt 46 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av nämnda paragraf.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Konsumentombudsmannens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringarna i paragrafen innebär att ett överklagande inte längre ska göras till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen.

52 §

Beslut under rättegången i frågor som avses i 27 § och 40 § första stycket får överklagas särskilt. Besluten ska vid handläggningen i *Patent- och marknadsöverdomstolen* anses röra en åtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att vissa beslut får överklagas särskilt och hur ett överklagande ska handläggas. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det är Patent- och marknadsöverdomstolen som är behörig domstol i andra instans, se 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Det hittills gällande första stycket angående överklagande av tingsrätts domar och beslut tas bort. Hur Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut får överklagas regleras i stället i 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Handläggningen i domstolen

59 §

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas på mål om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § och mål om marknadsstörningsavgift enligt 29 §.

I mål om skadestånd enligt 37 § *tillämpas bestämmelserna* i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken är tillåten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillämplig processlag i mål enligt marknadsföringslagen. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Ändringen i *första stycket* innebär att det numera utan undantag framgår av paragrafen i vilka mål rättegångsbalkens bestämmelser om indispositiva tvistemål ska tillämpas.

Bestämmelserna i det hittills gällande tredje stycket om tillämplig processlag i ärenden tas bort. Vilka processuella regler som ska tillämpas i dessa fall framgår i stället av 3 kap. 1 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

61 §

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen ska rätten underrätta ombudsmannen om rättegången.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om underrättelse till Konsumentombudsmannen. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Bestämmelsen i det hittills gällande andra stycket om att tingsrätten ska underrätta Marknadsdomstolen om att ett mål om marknadsstörningsavgift eller skadestånd har väckts tas bort.

66 §

Regeringen *får* med avseende på *en* främmande stat bestämma att följande ska gälla.

I fråga om en vara som är försedd med en oriktig eller vilseledande ursprungsbeteckning, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragd eller tillverkad i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten, får åtgärd enligt 39 § beslutas även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock inte om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar till att märka ut varans art eller om den åtföljs av en uppgift som tydligt anger att varan inte har frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

En talan om *en* åtgärd enligt andra stycket väcks av Konsumentombudsmannen eller, om denne har beslutat att inte väcka talan, av någon som driver rörelse med varor av samma slag som den vara som talan avser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder mot en vara som är producerad i en främmande stat. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att bestämmelsen om behörig domstol tas bort. Vilken domstol som är behörig framgår fortsättningsvis av 46 a §.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.38 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

3 kap. 2 §

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt 1 §, får ett företag som berörs av överträdelsen *väcka talan om ett sådant åläggande*. En sådan talerätt gäller dock inte i de fall verket har tillämpat artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Paragrafen reglerar den subsidiära talerätten i fråga om ett åläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

3 kap. 3 §

Om det finns särskilda skäl, får ett åläggande enligt 1 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Domstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Paragrafen anger förutsättningarna för att besluta om ett interimistiskt åläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Marknadsdomstolen utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om åläggande, se 8 kap. 1 §.

3 kap. 5 §

Domstolen får på talan av Konkurrensverket besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (*konkurrensskadeavgift*), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaksamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Avgiften tillfaller staten.

Innan Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift mot ett företag, ska företaget ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan om konkurrensskadeavgift. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för en talan om konkurrensskadeavgift, se 8 kap. 1 §.

3 kap. 15 §

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket *och domstol i mål enligt 5 §*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om eftergift av konkurrensskadeavgift. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen som är behöriga domstolar för mål och ärenden enligt konkurrenslagen. Genom ändringen blir Konkurrensverkets beslut i fråga om huruvida förutsättningarna för eftergift av konkurrensskadeavgift enligt 12 § är uppfyllda bindande för de domstolar som kan pröva en talan om sådan avgift enligt 5 §.

3 kap. 19 §

Ett avgiftsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas under de förutsättningar som anges i 59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken. *Det* som

där sägs om straffföreläggande och den misstänkte gäller *då* i stället avgiftsföreläggande respektive företag.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen *till Patent- och marknadsdomstolen* inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett avgiftsföreläggande är Konkurrensverket motpart.

Om ett avgiftsföreläggande *har* undanröjts, får företaget inte därefter åläggas en skyldighet att betala en högre konkurrensskadeavgift för samma överträdelse.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undanröjande av ett godkänt avgiftsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en klagan inte längre ska göras till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

3 kap. 21 §

För att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift får *domstolen* besluta om kvarstad. *I ett sådant fall* gäller *bestämmelserna* i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kvarstad för att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Bestämmelsen i den hittills gällande tredje meningen om behörig domstol för en ansökan om kvarstad som görs innan en talan om konkurrensskadeavgift har väckts tas bort. Eftersom Patent- och marknadsdomstolen är en särskild domstol med behörighet avseende konkurrensskadeavgift framgår det av 15 kap. 5 § RB att domstolen också är behörig att pröva en sådan ansökan (se Fitger, Rättegångsbalken I, s. 15:25 f.)

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

3 kap. 32 §

Konkurrensverket får väcka talan om förbud enligt 27 § eller omprövning enligt 31 § andra stycket. *En talan* om omprövning av ett meddelat förbud får också väckas av den som förbudet riktar sig mot.

Om Konkurrensverket för ett visst fall beslutar att inte väcka en talan om förbud enligt 27 §, får talan väckas av ett företag som berörs av förfarandet eller av verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i mål om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse i *första stycket* även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

4 kap. 13 §

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämmingsansökan.

Om Konkurrensverket *har* beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av *en* part eller annan medverkande i koncentrationen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Konkurrensverkets talan om förbud eller åläggande mot en företagskoncentration. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse i *första stycket* även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

4 kap. 14 §

På begäran av Konkurrensverket får *Patent- och marknadsdomstolen* förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för förlängning av den frist inom vilken Konkurrensverket ska väcka talan mot en företagskoncentration. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen innebär att en begäran om förlängning av fristen inte längre ska göras till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen.

4 kap. 15 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Paragrafen anger inom vilken tid första instans ska meddela dom i ett mål om förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringen i *första stycket* innebär att paragrafen inte längre anger vid vilken domstol en talan om förbud eller åläggande ska väckas. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

4 kap. 16 §

Om *Patent- och marknadsdomstolens* dom överklagas, ska *Patent- och marknadsöverdomstolen* avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för *Patent- och marknadsöverdomstolens* prövning.

Paragrafen anger inom vilken tid andra instans ska meddela dom i ett mål om förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen utan Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen som är behöriga domstolar i mål om förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration.

4 kap. 21 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omprövning av ett förbud eller åläggande med anledning av en företagskoncentration. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändringen i *andra stycket* innebär att paragrafen inte längre anger vid vilken domstol en talan om omprövning ska väckas. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

5 kap. 3 §

Patent- och marknadsdomstolen får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om det har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. företaget inte rättar sig efter ett åläggande enligt 1 § första stycket 1 eller det annars finns risk för att bevis undanhålls eller förvanskas, och
3. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd för Konkurrensverket att genomföra en platsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att en ansökan om tillstånd för en platsundersökning inte längre ska göras till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen.

5 kap. 11 §

Åtgärder enligt 1 eller 6 § första stycket får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och
2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

Domstolen ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handlingar som inte får ingå i Konkurrensverkets undersökningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att frågan om en handling ska undantas från Konkurrensverkets undersökning inte längre ska prövas av Stockholms tingsrätt utan av Patent- och marknadsdomstolen.

I *tredje stycket* ersätts hänvisningen till tingsrätten med en hänvisning till domstolen som en anpassning till den nya prövningsordningen.

5 kap. 18 §

Frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 prövas av *Patent- och marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket.

Om beslut om förhandsgodkännande meddelats enligt första stycket, gäller bestämmelserna i 17 § om handräckning.

Paragrafen reglerar domstolsprövningen av frågor om förhandsgodkännande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att frågor om förhandsgodkännande inte längre ska prövas av Stockholms tingsrätt utan av Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

5 kap. 20 §

Efter *en* begäran av en myndighet i en stat med vilken Sverige har ingått en överenskommelse om rättslig hjälp i konkurrensärenden får *Patent- och marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

1. det som föreskrivs i 5 § 1–3 är uppfyllt, och

2. det förfarande som utreds är av ett slag som vid tillämpningen av denna lag eller Europeiska unionens konkurrensregler skulle ha innefattat en överträdelse av förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om något av dessa regelverk hade tillämpats på förfarandet.

I fall som avses i första stycket gäller bestämmelserna i 6–13 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd för Konkurrensverket att bistå annan stat med genomförande av en platsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att frågan om tillstånd för Konkurrensverket enligt paragrafen inte längre ska prövas av Stockholms tingsrätt utan av Patent- och marknadsdomstolen.

6 kap. 2 §

En talan om att döma ut vite som *har* förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket. I fråga om vite som *har förelagts* på talan av ett företag får talan om att döma ut vitet föras även av det företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talerätt i mål om utdömning av vite. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen, som enligt hittills gällande lydelse även innehåller en bestämmelse om behörig domstol, ändras så att den endast reglerar frågan om talerätt. Att Patent- och marknadsdomstolen är behörig framgår av 8 kap. 1 §.

Andra stycket som anger att Stockholms tingsrätt alltid är behörig att pröva en talan om utdömning av vite tas bort, eftersom Patent- och marknadsdomstolen är ensam behörig att pröva en sådan talan.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

7 kap. 1 §

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen*:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

Paragrafen anger vilka av Konkurrensverkets beslut som får överklagas till domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *första stycket* innebär att Konkurrensverkets beslut inte längre ska överklagas till Marknadsdomstolen utan till Patent- och marknadsdomstolen.

7 kap. 2 §

Beslut av *Patent- och marknadsdomstolen* i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av interimistiska beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för konkurrensrättsliga mål, se 8 kap. 1 §.

Bestämmelserna i de hittills gällande första och andra styckena om överklagande av Stockholms tingsrätts domar och beslut till Marknadsdomstolen tas bort. Hur Patent- och marknadsdomstolens beslut får överklagas framgår i stället av 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Behörig domstol

8 kap. 1 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. skadestånd enligt 3 kap. 25 §

5. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket,

6. företagskoncentration enligt 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§, och

7. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

En talan enligt första stycket 4 får även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen, som får nytt innehåll, innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

I första stycket finns en uppräknning av de olika slags mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet. Uppräknningen är uttömmande. Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar de mål som enligt hittills gällande ordning har handlagts av Stockholms tingsrätt respektive Marknadsdomstolen som första instans. Patent- och marknadsdomstolen är således rätt domstol i mål om åläggande eller konkurrensskadeavgift med anledning av överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning (se punkterna 1–3). Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar även mål om förbud eller omprövning av förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (se punkterna 5 och 6). Patent- och marknadsdomstolen är vidare behörig när det gäller mål om förbud eller åläggande mot en företagskoncentration och om omprövning av ett sådant förbud eller åläggande (se punkten 7). Även mål om skadestånd (se punkten 4) och mål om utdömande av vite (se punkten 9) omfattas av domstolens behörighet. Sedan tidigare gäller att om målet rör frågan om ett avtals eller avtalsvillkors ogiltighet på konkurrensrättslig grund tillämpas allmänna forumregler. Detta gäller även fortsättningsvis. Behörigheten är med undantag för de mål som anges i punkten 4 exklusiv, se andra stycket.

Enligt *andra stycket* får en talan om skadestånd även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt rättegångsbalkens forumregler. Genom att tingsrätt alltjämt är behörig att pröva en talan om skadestånd enligt 3 kap. 25 § är det även fortsättningsvis möjligt att föra en sådan talan i form av en grupptalan (jfr 2 § lagen [2002:599] om grupprättegång).

Det hittills gällande *första stycket*, som innehåller en övergripande bestämmelse om tillämplig processlag, tas bort. Grundläggande bestämmelser om tillämplig processlag i konkurrensrättsliga mål finns i stället i 3 kap. 1 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Även det hittills gällande *andra stycket* om ärendelagens tillämpning tas bort. Att ärendelagen är tillämplig när Konkurrensverkets beslut överklagas till Patent- och marknadsdomstolen framgår i stället av 3 kap. 2 § första stycket lagen om patent- och marknadsdomstolar. Att ärendelagen är tillämplig vid handläggningen av ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen framgår av 2 §.

8 kap. 2 §

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

- 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ samt 32 § andra stycket,

- 3 kap. 21 § och 4 kap. 17 §, även om någon talan inte väckts, och

- 4 kap. 13 och 20 §§ samt 21 § andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillämplig processlag. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

I *första stycket* räknas de måltyper upp som ska handläggas enligt rättegångsbalkens bestämmelser om indispositiva tvistemål. Av 3 kap. 1 § lagen om patent- och marknadsdomstolar följer att mål om skadestånd enligt 3 kap. 25 § handläggs enligt rättegångsbalkens bestämmelser om dispositiva tvistemål liksom att mål om utdömande av vite handläggs enligt bestämmelserna i rättegångsbalken om brottmål (jfr för vitesmålen del hittillsvarande 8 kap. 4 §).

Andra stycket, som är nytt, innehåller en bestämmelse om att ärendelagen ska tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

8 kap. 3 §

I mål om undanröjande av godkänt avgiftsföreläggande enligt 3 kap. 19 § tillämpas följande bestämmelser.

Vid handläggningen i *Patent- och marknadsdomstolen* tillämpas 52 kap. 2, 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken. Bestämmelserna som avser hovrätt gäller då i stället för *Patent- och marknadsdomstolen*.

I fråga om överklagande av *Patent- och marknadsdomstolens* beslut med anledning av klagan på avgiftsföreläggande gäller 49 och 52 kap. rättegångsbalken. Det som där sägs om hovrätten gäller i stället *Patent- och marknadsöverdomstolen*.

Domstolen får besluta att ett avgiftsföreläggande tills vidare inte får verkställas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet vid en talan om undanröjande av ett godkänt avgiftsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringarna i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen utan Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen som är behöriga domstolar för mål om undanröjande av ett godkänt avgiftsföreläggande, se 1 § och 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16.39 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter

15 §

Ett åläggande att lämna föreskriven information får meddelas

1. ett lufttrafikföretag som inte lämnar information enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 261/2004,

2. ett lufttrafikföretag, en researrangör eller en biljettförsäljare som inte lämnar information till passagerare enligt artikel 11 i förordning (EG) nr 2111/2005, och

3. ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som inte lämnar information enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 1107/2006.

En talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen*. En sådan talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,

2. en näringsidkare som har ingått ett avtal som rör transport med lufttrafikföretaget, dess agent, researrangören eller biljettförsäljaren, och

3. en sammanslutning av konsumenter eller näringsidkare.

I ett sådant mål gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som är tillämpliga i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åläggande för bl.a. lufttrafikföretag att lämna föreskriven information. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en talan om åläggande inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16 §

Ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som vägrar personer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet transport i strid med artiklarna 3 och 4 i förordningen (EG) nr 1107/2006 får åläggas att vid vite erbjuda transporterna i fråga.

En talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åläggande för bl.a. lufttrafikföretag att erbjuda transporter för personer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en talan om åläggande inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.40 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden

4 §

Ett åläggande enligt 1 § får förenas med vite. Detta gäller dock inte om åläggandet riktar sig mot någon i dennes egenskap av upphandlande myndighet enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, upphandlande enhet enligt lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller upphandlande myndighet eller enhet enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

En talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket vid *Patent- och marknadsdomstolen*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en talan om utdömande av vite inte längre ska väckas vid tingsrätt utan vid Patent- och marknadsdomstolen. Hittillsvarande *andra stycket* *andra meningen*, som anger att Stockholms tingsrätt alltid är behörig att pröva en talan om utdömande av vite tas bort, eftersom Patent- och marknadsdomstolen är ensam behörig att pröva en sådan talan.

5 §

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 1 § får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen*. I fråga om rättegångskostnader tillämpas 31 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i paragrafen innebär att Konkurrensverkets beslut inte längre överklagas till Marknadsdomstolen utan till Patent- och marknadsdomstolen. Vidare tas bestämmelsen om tillämplig processlag bort. Att ärendelagen är tillämplig framgår av 3 kap. 2 § första stycket lagen om patent- och marknadsdomstolar.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

16.41 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare

1 §

Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,
2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,
3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,
4. tekniska råd,
5. *patentråd*,
6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,
7. *ordförande i Försvarsunderrättelsesdomstolen*.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde genom en uppräkningslista av de olika slag av ordinarie domare som finns. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I punkt 5, som får ett nytt innehåll, återfinns de tekniskt kunniga domarna i patent- och marknadsdomstolarna; patentråden. De hittills gällande punkterna 5 och 7, som räknar upp de ordinarie domarna i Marknadsdomstolen respektive Patentbesvärsträtten, tas bort. I övrigt ändras paragrafen endast redaktionellt.

16.42 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)

Överlämnande till *domstol*

3 kap. 13 §

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan helt eller delvis, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet eller, om bestridandet avser endast en del av yrkandet, ärendet i den bestridda delen ska överlämnas till *domstol*.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de

bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Om sökanden *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *domstolen*. Om sökanden inte *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet skrivas av i den del det är bestritt.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 16 j § FL, se författningskommentaren till den paragrafen. Vilken domstol som är behörig framgår av 10 kap. 6 §.

3 kap. 14 §

En underrättelse om att innehavaren har bestritt ansökan enligt 13 § första stycket ska innehålla en upplysning om

1. att sökanden kan begära överlämnande till *domstol*,
2. inom vilken tid en sådan begäran ska ges in,
3. vad en sådan begäran ska innehålla, och
4. vad som i övrigt anges i 13 §.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 16 k § FL, se författningskommentaren till den paragrafen.

3 kap. 16 §

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 15 § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från dagen för beslutet.

Om innehavaren *har* ansökt om återvinning i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *domstolen*. I annat fall ska verket avvisa ansökan.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 16 m § FL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 6 §.

Den fortsatta handläggningen i *domstolen*

3 kap. 19 §

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till Patent- och registreringsverket. De handlingar som sökanden gett in ska anses som stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *domstolen* beslutar om målets handläggning.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 16 p § FL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 6 §.

3 kap. 21 §

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen* ska kändanden betala föreskriven tilläggsavgift. I ett sådant fall ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla tilläggsavgiften.

Om ett mål där Patent- och registreringsverket har beslutat om hävning avvisas av *domstolen* på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska *domstolen* samtidigt undanröja Patent- och registreringsverkets beslut.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 16 r § FL, se författningskommentaren till den paragrafen.

8 kap. 3 §

På yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1 kap. 6–8 §§, eller av den som på grund av licens har rätt att utnyttja ett varukännetecken, får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till varumärkesintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att varumärkesintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller *något* annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen.

9 kap. 3 §

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 6 §.

9 kap. 6 §

Innan ett beslut om *intrångsundersökning* meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då *en* rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under *en* rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 10 kap. 6 §.

10 kap. 6 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag och i mål som avses i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen och mål enligt EG-förordningen om gemenskapsvarumärken. Domstolens behörighet är exklusiv när det gäller vissa mål om gemenskapsvarumärken. Detsamma gäller för övriga mål och ärenden enligt lagen med undantag för arbetstvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om domstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol bl.a. när det gäller mål om hävning av varumärkesregistrering. Detta gäller oavsett om förfarandet inletts direkt i domstol eller om förfarandet inletts som ett ärende om administrativ hävning vid Patent- och registreringsverket och sedan överlämnats till domstolen (se 3 kap. 5 §). Även brottmål och tvistemål om varumärkesintrång (se bl.a. 8 kap. 1, 3 och 4 §§) liksom mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning (se 9 kap. 1 och 5 §§) omfattas av domstolens behörighet. Patent- och marknadsdomstolen är också behörig att pröva överklagande av Patent- och registreringsverkets slutliga beslut och beslut i ärenden om administrativ hävning (se 10 och 11 §§). För mål om bättre rätt till ett varumärke (se bl.a. 2 kap. 21 §) gäller dock allmänna forumregler.

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Bestämmelsen motsvarar i sak hittills

gällande 9 kap. 3 § första stycket andra meningen och 6 § första stycket andra meningen.

10 kap. 10 §

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket enligt denna lag får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från dagen för beslutet.

Ett slutligt beslut i ett ärende om registrering av ett varumärke får överklagas endast av sökanden. Detsamma gäller för ett slutligt beslut i ett ärende om att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige.

Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot en registrering får överklagas endast av innehavaren av varumärket och av invändaren. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige får överklagas endast av innehavaren av den internationella varumärkesregistreringen och av invändaren.

Denna paragraf gäller inte beslut i ärenden om administrativ hävning av en registrering.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens slutliga beslut i ärenden om såväl nationell som internationell varumärkesregistrering. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 6 och 9.4.1.

Ändringen i första *stycket* innebär att Patent- och registreringsverkets beslut inte längre ska överklagas till Patentbesvärsrätten utan till Patent- och marknadsdomstolen.

Ändringarna i *tredje stycket* innebär att möjligheten för domstolen att pröva en talan trots att invändaren har återkallat sin talan tas bort.

Att Patent- och marknadsdomstolens beslut får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen regleras i lagen om patent- och marknadsdomstolar, se 1 kap. 3 § den lagen. Hittillsvarande fjärde stycket om överklagande upphävs.

10 kap. 11 §

Ett beslut enligt 3 kap. 15 § om administrativ hävning av en registrering av ett varumärke får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut *om överlämnande* till *domstol* eller *avskrivning* enligt 3 kap. 13 § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

Paragrafen reglerar vilka beslut i ett ärende om administrativ hävning av registrering som får överklagas och hur överklagande ska gå till. Övervägandena framgår av 5.3.2 och 6.

Ändringen i paragrafen är en anpassning till att det inte längre är tingsrätt utan Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för frågor rörande administrativ hävning, se även 6 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

16.43 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837)

57 e §

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i första stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 53 e § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §. Paragrafen har ännu inte trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

59 b §

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om en rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång.

Paragrafen ändras på motsvarande sätt som 56 b § URL, se författningskommentaren till den paragrafen. Bestämmelser om behörig domstol finns i 65 §. Paragrafen har ännu inte trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

65 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om inte något annat följer av 65 a §. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol. Paragrafen har ännu inte trätt i kraft, utan träder i kraft den dag som regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.

Ändringen i paragrafens första stycke innebär att Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att som första domstol handlägga samtliga mål och ärenden enligt lagen, om inte något annat följer av 65 a §. Av 65 a § framgår att svensk domsrätt saknas om den enhetliga

patendomstolen är ensam behörig enligt avtalet om en enhetlig patentdomstol.

Såvitt avser tvistemål och ärenden är det grunden för talan eller ansökan som är styrande för bedömningen av om Patent- och marknadsdomstolen är behörig eller inte. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen ska målet eller ärendet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. När det gäller brottmål är det i stället den brottsliga gärningen som avgör om domstolen är behörig. Patent- och marknadsdomstolen ska självant pröva frågan om ett mål eller ärende omfattas av domstolens behörighet.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar bl.a. de mål som enligt hittills gällande ordning omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Patent- och marknadsdomstolen är således rätt domstol i mål som gäller patents ogiltighet eller överföring av patent (se 52 och 53 §§), meddelande av tvångslicens och fastställande av nya villkor för eller upphävande av en sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket. Patent- och marknadsdomstolen är också rätt domstol i mål som gäller patentintrång (se bl.a. 57, 57 b och 58 §§), fastställande enligt 63 § och bestämmande av ersättning enligt 78 §. Även mål och ärenden som rör informationsföreläggande eller intrångsundersökning omfattas av domstolens behörighet (se 57 c och 59 a §§). Av andra meningens framgår att Patent- och marknadsdomstolens behörighet också omfattar mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning. Med detta avses endast tvister under ansökningsstadiet och inte tvister om rätten till ett redan meddelat patent. Om ett patent har meddelats någon som vid tiden för beslutet inte var berättigad till patentet kan talan om ogiltigförklaring eller överföring av patent föras vid Patent- och marknadsdomstolen med stöd av 52 § respektive 53 §. Om tvisten gäller bättre rätt till ett redan meddelat patent på grund av en omständighet som har inträffat efter att patentet meddelats gäller däremot, liksom enligt hittillsvarande ordning, allmänna forumregler. Detsamma gäller för tvister som rör licensavtal.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet omfattar även vissa mål som enligt hittills gällande ordning inte omfattats av Stockholms tingsrätts exklusiva behörighet. Det gäller bl.a. mål om försummelse att lämna uppgifter som avses i 56 §.

I *andra stycket*, som är nytt, anges, i enlighet med vad som gäller enligt övriga immaterialrättsliga lagar, att domstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal.

16.44 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud

17 §

Ett yrkande om näringsförbud enligt 7 § får framställas av Konkurrensverket.

Yrkandet får framställas i ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579). Om inte *något* annat följer av denna lag, ska bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas. Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Om Konkurrensverket inte för talan om konkurrensskadeavgift, får verket i stället framställa ett yrkande om näringsförbud genom ansökan *till Patent- och marknadsdomstolen*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörighet att ansöka om näringsförbud i vissa fall och om behörig domstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5 och 6.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att en ansökan om näringsförbud inte längre ska göras till Stockholms tingsrätt utan till Patent- och marknadsdomstolen. Den hittillsvarande bestämmelsen om överklagande tas bort. Bestämmelser om överklagande av Patent- och marknadsdomstolens avgöranden finns i stället i 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

18 §

Om inte *något* annat föreskrivs i denna lag, ska ett sådant ärende om näringsförbud som avses i 16 § och 17 § tredje stycket handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Tingsrätten *eller Patent- och marknadsdomstolen* ska hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövt.

Vid sammanträdet ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Ärendet ska avgöras i samma sammansättning. I fall som avses i 17 § tredje stycket ska *Patent- och marknadsdomstolen* vara sammansatt på det sätt som anges i 4 kap. 8 § lagen (2016:000) om patent- och marknadsdomstolar.

Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Utöver vad som följer av lagen om domstolsärenden får rätten besluta om nytt vitesföreläggande eller hämtning till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag, om den som ansökan riktas mot trots föreläggande om personlig inställelse inte inställer sig till sammanträdet eller inställer sig genom ombud.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av ärenden om näringsförbud, sammanträde och rättens sammansättning.

Ändringarna i *andra och tredje styckena* är en anpassning till att det är Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för ansökningar om näringsförbud enligt 17 § tredje stycket.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

31 §

I ärenden om upphävande av näringsförbud tillämpas 16 § första och andra styckena, 17 § tredje stycket och 18 § tredje och fjärde styckena om ansökan om förbud.

Ett ärende om upphävande av näringsförbud ska tas upp av den *domstol* som tidigare har handlagt målet eller ärendet om näringsförbud. Rör ärendet inte upphävande av ett förbud enligt 7 §, får det även tas upp av rätten i den ort där sökanden har sin hemvist, om rätten med hänsyn till utredningen, kostnaderna och andra omständigheter finner det lämpligt.

I ärendet är den myndighet som har yrkat näringsförbud eller myndigheten i den ort där sökanden har sin hemvist motpart till sökanden.

Ett ärende om upphävande av förbud får avgöras utan sammanträde, om saken ändå kan utredas tillfredsställande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av ärenden om upphävande av näringsförbud.

Ändringen i *andra stycket* är en anpassning till att det är Patent- och marknadsdomstolen som är behörig domstol för ansökningar om näringsförbud enligt 17 § tredje stycket.

16.45 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar

5 §

Andra skyldigheter än att lämna information föreskrivs för järnvägsföretag, biljettutfärdare, stationsförvaltare, researrangörer, transportörer, resebyråer och terminaloperatörer i

1. artiklarna 9.1–9.4, 18.3–18.5, 19, 22.1, 23, 24, 27 och 28 i tågpassagerarförordningen,

2. artiklarna 4, 7–8.4, 9.1, 10–13.2, 15.4 och 24 i fartygspassagerarförordningen, och

3. artiklarna 4, 8, 9, 10.1, 10.3, 10.4, 11.1, 13–15, 17.3, 26 och 27 i busspassagerarförordningen.

Den som inte fullgör en sådan skyldighet får åläggas att göra det. Åläggandet får förenas med vite. En talan om ett sådant åläggande väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

I ett tillsynsärende om en skyldighet som avses i första stycket tillämpas 42–45 §§ marknadsföringslagen (2008:486) och det som i övrigt gäller enligt den lagen vid tillämpning av de bestämmelserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att lämna information i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4 och 6.

Ändringen i *andra stycket* innebär att en talan om åläggande inte längre ska väckas vid Marknadsdomstolen utan vid Patent- och marknadsdomstolen.

Sammanfattning av departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2)

Bilaga 1

Immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga frågor är av stor betydelse för bl.a. en effektiv konkurrens och ett starkt konsumentskydd. Det är viktigt att domstolsprövningen på dessa rättsområden lever upp till högt ställda krav på kvalitet och effektivitet och att det finns en god och enhetlig prejudikatbildning.

De aktuella målen och ärendena tillhör de mest komplicerade och omfattande som handläggs i domstol. De rättsliga och principiella sambanden mellan dem är tydliga samtidigt som domstolsprövningen är utspridd på flera olika domstolar. Den splittrade prövningen och det låga målantalet försämrar möjligheten att handlägga målen och ärendena effektivt och med hög kvalitet.

I promemorian bedöms att en enhetlig och koncentrerad domstolsprövning på de aktuella rättsområdena är nödvändig. Det föreslås att domstolsprövningen sker samlat i en särskild domstol i första instans (Patent- och marknadsdomstolen) och en särskild domstol i andra instans (Patent- och marknadsöverdomstolen). Stockholms tingsrätt ska vara Patent- och marknadsdomstol och Svea hovrätt ska vara Patent- och marknadsöverdomstol. Högsta domstolen ska som sista instans ha ansvar för prejudikatbildningen. Som en konsekvens av förslaget ska Patentbesvärshöjningen och Marknadsdomstolen upphöra.

I promemorian föreslås vidare en ny lag om patent- och marknadsdomstolar bl.a. med regler om tillämplig processlag, domstolarnas sammansättning och förfarandet.

Den nya domstolsordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2015.

Lagförslag i departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2)

1.1 Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

2 § Patent- och marknadsdomstol är Stockholms tingsrätt.
Patent- och marknadsöverdomstol är Svea hovrätt.

3 § Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut får överklagas till Högsta domstolen om inte annat är föreskrivet.

4 § Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877), samt

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1986:436) om näringsförbud, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser, lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter och lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden.

5 § Patent- och marknadsöverdomstolen prövar ansökningar om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid avseende dom eller beslut av Patent- och marknadsdomstolen eller avseende avgörande av förvaltningsmyndighet, om avgörandet skulle ha överklagats till Patent- och marknadsdomstolen. Vid handläggningen tillämpas rättegångsbalken om ansökan avser en dom och annars lagen (1996:242) om domstolsärenden.

6 § För frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman.

Konsumentombudsmannen utses av regeringen för viss tid och ska vara jurist.

2 kap. Ledamöter

1 § I Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och patentråd.

I domstolarna dömer också tekniska och ekonomiska experter samt nämndemän.

Bilaga 2

Patentråd och tekniska experter benämns i denna lag tekniska ledamöter.

Rättens ordförande ska alltid vara en lagfaren domare.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser vilka av de lagfarna domarna i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

3 § I lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patentråd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarie för patentråd samt förordnar tekniska och ekonomiska experter i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen.

Tekniska och ekonomiska experter förordnas för viss tid. Om det medan en teknisk eller ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses gälla i det pågående målet eller ärendet.

Tekniska och ekonomiska experter ska vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

4 § En teknisk ledamot ska ha teknisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

En ekonomisk expert ska ha ekonomisk eller annan relevant utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som handläggs i patent- och marknadsdomstolarna.

5 § En nämndeman i Patent- och marknadsdomstolen ska vara nämndeman i Stockholms tingsrätt.

En nämndeman i Patent- och marknadsöverdomstolen ska vara nämndeman i Svea hovrätt.

3 kap. Förfarandet

Handläggning av mål

1 § Vid handläggning av mål tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål eller brottmål, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Handläggning av ärenden

2 § Vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat föreskrivs i denna eller annan lag.

Att lagen om domstolsärenden i vissa fall är tillämplig även vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom ansökan är särskilt reglerat.

3 § Ett beslut av Patent- och marknadsöverdomstolen i ett ärende som har överklagats till Patent- och marknadsdomstolen får inte överklagas. Patent- och marknadsöverdomstolen får dock tillåta att ett beslut överklagas till Högsta domstolen om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Handläggning av mål om utdömande av vite

4 § Mål om utdömande av vite ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Förening av mål och ärende

5 § Även i andra fall än som regleras i rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna lag med den begränsning som framgår

Bilaga 2

av andra stycket handläggas gemensamt i en rättegång, om domstolen med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner det lämpligt. Mål och ärende som har förenats kan åter särskiljas, om det finns skäl för det.

Mål eller ärende där det finns behov av teknisk sakkunskap får inte handläggas i samma rättegång som mål eller ärende där det finns behov av ekonomisk sakkunskap.

Omröstning

6 § Om både lagfarna ledamöter och tekniska ledamöter eller ekonomiska experter ingår i rätten, ska vid omröstning först de lagfarna ledamöterna säga sin mening och därefter de tekniska ledamöterna eller ekonomiska experterna.

Preklusion

7 § Bestämmelserna i 42 kap. 15 och 15 a §§ samt 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken ska tillämpas även i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten och i ärenden.

Förhör med part under sanningsförsäkran

8 § I ett ärende får det hållas förhör med en part under sanningsförsäkran enligt 37 kap. rättegångsbalken.

4 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen

Mål

1 § Vid huvudförhandling i ett mål som anges i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två tekniska ledamöter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en.

Detsamma gäller i fråga om antalet tekniska ledamöter. Om det inte finns behov av teknisk sakkunskap får rätten bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som anges i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena och 1 kap. 3 d § rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

2 § I ett mål som anges i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en teknisk ledamot. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 1 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

3 § Vid huvudförhandling i ett mål som anges i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om antalet ekonomiska experter. Om det inte finns behov av ekonomisk sakkunskap får rätten bestå av tre lagfarna domare.

I de fall som anges i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena och 1 kap. 3 d § rättegångsbalken ska rätten bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

4 § I mål som anges i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en ekonomisk expert. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet, får dock rätten ha den sammansättning som anges i 1 § första stycket vid avgörande av ett mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången.

Ärenden

5 § Vid avgörande i sak av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av två ledamöter, av vilka en ska vara teknisk ledamot. Om det inte finns behov av teknisk sakkunskap får rätten bestå av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får rätten bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare.

6 § Vid avgörande i sak av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av två ledamöter, av vilka en ska vara ekonomisk expert. Om det inte finns behov av ekonomisk sakkunskap får rätten bestå av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får rätten bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

7 § Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare bestämmer rättens ordförande med beaktande av vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå i rätten.

Förhinder för ledamot

8 § Om Patent- och marknadsdomstolen i ett mål eller ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

5 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen

Mål

1 § Vid prövning i sak av ett mål som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fem ledamöter, av vilka tre ska vara lagfarna domare och två tekniska ledamöter eller ekonomiska experter, om teknisk ledamot eller ekonomisk expert deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Om det finns skäl för det får antalet lagfarna domare utökas med en. Detsamma gäller i fråga om antalet tekniska ledamöter eller ekonomiska experter.

Patent- och marknadsöverdomstolen är domför utan tekniska ledamöter eller ekonomiska experter om medverkan av sådana ledamöter inte behövs.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd får en teknisk ledamot eller ekonomisk expert ingå i rätten i stället för en av flera lagfarna domare.

Ärenden

2 § Vid avgörande i sak av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen består av tre ledamöter ska dock Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter.

Om teknisk ledamot eller ekonomisk expert deltagit i rätten i Patent- och marknadsdomstolen ska teknisk ledamot eller ekonomisk expert ingå i Patent- och marknadsöverdomstolen, om det inte är obehövligt. Minst två ledamöter ska vara lagfarna domare.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd får en teknisk ledamot eller ekonomisk expert ingå i rätten i stället för en av flera lagfarna domare.

Särskilda rättsmedel

3 § Vid Patent- och marknadsdomstolens prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid avseende ett mål eller ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 får en teknisk ledamot ingå i rätten i stället för en lagfaren ledamot.

Vid Patent- och marknadsdomstolens prövning av en ansökan om resning, klagan över domvilla eller återställande av försutten tid avseende ett mål eller ärende som anges i 1 kap. 4 § 3 får en ekonomisk expert ingå i rätten i stället för en lagfaren ledamot.

Teknisk eller ekonomisk sakkunskap

4 § Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare bestämmer rättens ordförande med beaktande av vilken sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet eller ärendet vilka tekniska ledamöter eller ekonomiska experter som ska ingå i rätten.

Förhinder för ledamot

5 § Om Patent- och marknadsöverdomstolen i ett mål eller ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I mål om tillämpningen av denna lag är *Stockholms tingsrätt* behörig domstol. Vid prövningen av sådant mål skall tingsrätten och, om talan fullföljs, hovrätten ha den sammansättning som anges i 66 och 67 §§ patentlagen (1967:837).

9 §¹

I mål om tillämpningen av denna lag är *Patent- och marknadsdomstolen* rätt domstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt där handläggningen pågår vid ikraftträdandet, ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

¹ Senaste lydelse 1992:125.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 53 b, 53 e, 56 b och 58 §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

53 b¹ §

På yrkande av upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare eller av den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 § att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får

¹ Senaste lydelse 2009:109.

domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

53 e §²

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget eller överträdelsen pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än

² Senaste lydelse 2009:109.

inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.*

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. *Ett* beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

56 b §³

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

³ Senaste lydelse 2009:109.

58 §⁴

Rätt domstol i mål om ljudradio- eller televisionsut-
sändning i strid mot denna lag
är Stockholms tingsrätt. Det-
samma gäller i mål om
ersättning som avses i 17 och
18 §§, 26 a § första stycket eller
47 § och i mål i vilket
motsvarande ersättning begärs
på grund av en hänvisning i 45,
46, 48, 49 eller 49 a § samt i
mål om ersättning för
utnyttjande med stöd av 42 e §
eller ersättning för en sådan
vidaresändning som avses i
42 f §.

Patent- och marknadsdom-
stolen är rätt domstol i mål
enligt denna lag. Detsamma
gäller i ärenden om infor-
mationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller inträngsundersökning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

⁴ Senaste lydelse 2013:691.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Vad som i denna lag sägs om böter ska gälla även utdömda viten, som

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

<p>2. i Sverige har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket, <i>Stockholms tingsrätt</i> i mål enligt <i>marknadsföringslagen (2008:486)</i> eller <i>Marknadsdomstolen,</i></p>	<p>2. i Sverige har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket eller <i>domstol i mål eller ärende enligt 1 kap. 4 § 3–5 lagen (2014:000) om patent- och marknadsdomstolar,</i> och</p>
---	---

3. i Finland har dömts ut av Marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av Högsta domstolen.

Vad som sägs i första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2008:489.

Bilaga 2

2. Äldre bestämmelser gäller i fråga om verkställighet av vite som enligt 4 § första stycket 2 förelagts av Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen.

1.5 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967:837)¹
dels att 27, 67–69 och 75 §§ ska upphöra att gälla,
dels 26, 36, 57 b, 57 e, 59 b och 65–66 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent *får överklagas av sökanden, om det har gått honom eller henne emot. Ett* slutligt beslut enligt 8 b § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren, *om det har gått den som vill klaga emot. Om invändaren återkallar sin talan, får denna ändå prövas om det finns särskilda skäl.*

26 §²

Ett slutligt beslut av patentmyndigheten om en ansökan om patent *och* ett slutligt beslut enligt 8 b § tredje stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

Senaste lydelse av

27 § 2010:1395

67 § 2005:692

68 § 2013:84

69 § 1977:730

75 § 2010:1395.

² Senaste lydelse 2007:516.

Ett beslut, genom vilket en begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 19 § andra stycket har avslagits eller ett yrkande om överföring enligt 18 § har bifallits, får överklagas av sökanden. Ett beslut, genom vilket ett yrkande om överföring enligt 18 § har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Ett beslut, genom vilket ett yrkande om förordnande enligt 22 § femte stycket har avslagits, får överklagas av den som har framställt yrkandet.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt 42, 72 eller 73 § finns i 75 §.

36 §³

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patent-samarbete, *skall* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *skall* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning

Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökningen har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patent-samarbete, *ska* patentmyndigheten pröva om bedömningen var riktig. Om patentmyndigheten finner att bedömningen var riktig, *ska* den del av ansökningen som inte har varit föremål för sådan granskning

³ Senaste lydelse 1993:1406.

eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om inte sökanden betalar föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det myndigheten sände en underrättelse till honom om sitt ställningstagande. Om patentmyndigheten finner att bedömningen inte var riktig, *skall* myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Ett beslut enligt första stycket, genom vilket patentmyndigheten har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, får överklagas av sökanden. *Vad som sägs i 27 § första och andra styckena skall tillämpas.*

Om rätten finner patentmyndighetens beslut riktigt, räknas fristen för att betala sådan avgift som avses i första stycket andra meningen från det att patentmyndigheten sände en underrättelse till sökanden om rättens lagakraftvunna beslut.

57 b §⁴

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan

⁴ Senaste lydelse 2009:111.

befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.*

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

57 e §⁵

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av domstol som avses i 65 §.

⁵ Senaste lydelse 2009:111.

Om *yrkandet* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om *yrkandet* om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.*

Om *ett yrkande* om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om *yrkandet* om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

59 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av

⁶ Senaste lydelse 2009:111.

domstol som avses i 65 §.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

65 §⁷

<i>Stockholms tingsrätt är rätt domstol i mål som gäller</i>	<i>Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag och lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. Detsamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.</i>
<i>1. bättre rätt till patentsökt uppfinning,</i>	
<i>2. patents ogiltighet eller överföring av patent,</i>	
<i>3. meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,</i>	
<i>4. patentintrång,</i>	
<i>5. fastställelse enligt 63 § eller</i>	
<i>6. bestämmande av ersättning enligt 78 §.</i>	

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga

⁷ Senaste lydelse 1978:149.

om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

66 §⁸

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. I sådana fall får inte fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot sitta i rätten. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

Slutliga beslut av patentmyndigheten samt beslut enligt 26 § andra och tredje stycket, 36 §, 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket tillämpas på handling som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver vad som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i

⁸ Senaste lydelse 1986:233.

ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Överklagande till Högsta domstolen av Patent- och marknadsdomstolens avgörande får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. För mål som avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller för mål i Högsta förvaltningsdomstolen.
 3. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

1.6 Förslag till lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen och som har inletts genom ett överklagande av dom eller beslut av Stockholms tingsrätt ska lämnas över till Patent- och marknadsöverdomstolen. Övriga mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i Marknadsdomstolen ska lämnas över till Patent- och marknadsdomstolen.

3. Äldre bestämmelser gäller i fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av domar och beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

1.7 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs i fråga om mönsterskyddslagen (1970:485)¹

dels att 47 och 52 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 21, 22, 31, 31 b, 35 b, 35 e, 37 b och 43 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §²

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Återkallar invändaren sin talan, får den ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller yrkande om

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende angående ansökan om registrering av mönster får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren.

Ett beslut, genom vilket en begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller ett yrkande om

¹ Senaste lydelse av

47 § 2010:1397

52 § 2004:1154.

² Senaste lydelse 2002:570.

överföring enligt 17 § bifallits, får *talán* föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får *föra talán mot beslut varigenom yrkandet avslagits*.

överföring enligt 17 § bifallits, får *överklagas* av sökanden. Den som framställt ett yrkande om överföring får *överklaga ett beslut genom vilket yrkandet avslagits*.

22 §³

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *patentbesvärsrätten* inom två månader från *beslutets dag*.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från *dagen för beslutet*.

31 §⁴

Allmän domstol ska på talán därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis,

Domstolen ska på yrkande häva en registrering av ett mönster helt eller delvis, om

³ Senaste lydelse 2010:1397.

⁴ Senaste lydelse 2012:447.

om hinder mot mönsterrätt har hinder mot mönsterrätt har har förelegat enligt 1-4 a §§ förelegat enligt 1-4 a §§ och och hindret fortfarande består hindret fortfarande består eller om registrering har skett i om registrering har skett i strid i strid med 13 § andra stycket. med 13 § andra stycket.

En registrering får hävas delvis endast om mönsterhavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen endast varit berättigad till viss andel i mönsterrätten.

När domen *vunnit laga kraft* ska den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret. När domen *har* vunnit laga kraft ska den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

31 b §⁵

Allmän domstol kan förklara en mönsterrätt ogiltig även efter det att den har upphört eller uppgivits. *En mönsterrätt får förklaras* ogiltig *av domstol* även efter det att den har upphört eller uppgivits.

I fråga om sådan talan *skall* bestämmelserna i 31 a § tillämpas. I fråga om sådan talan *ska* bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

35 b §⁶

På yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till mönsterintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan

⁵ Senaste lydelse 2002:570.

⁶ Senaste lydelse 2009:112.

befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverka till det, förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.* *En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.*

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För *prövning av frågan* får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

⁷ Senaste lydelse 2009:112.

vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om föreläggandet.

37 b §⁸

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

⁸ Senaste lydelse 2009:112.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

43 §⁹

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om ogiltigförklaring av en mönsterrätt enligt 31 b §, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag och i mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning. Dessamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

⁹ Senaste lydelse 2002:570.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. För mål som avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
 3. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971:1078)¹ om försvarsuppfinningar

dels att 20 § ska upphöra att gälla,

dels att 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 24 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Meddelas förordnande att uppfinning *skall* hållas hemlig, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom förordnandet.

Meddelas förordnande att uppfinning *ska* hållas hemlig, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom förordnandet.

Meddelas förordnande enligt 13 §, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den rätt till uppfinningen som förordnandet avser och för den ytterligare skada som förordnandet medför.

Talan om ersättning enligt denna paragraf väckes vid Stockholms tingsrätt. I mål om sådan ersättning gäller i fråga om tingsrättens och hovrättens sammansättning 66 och 67 §§ patentlagen (1967:837).

¹ Senaste lydelse av 20 § 1980:211.

24 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden där handläggning pågår i tingsrätt eller hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

1.9 Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)

Härigenom föreskrivs i fråga om firmalagen (1974:156)¹
dels att 16 q och 29 §§ ska upphöra att gälla,
dels att 15, 16 j, 16 m, 16 p, 18 d, 20 b, 24 och 28 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

På yrkande av den som har lidit firmaintrång får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrånget att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

¹ Senaste lydelse av
16 q § 2010:1889
29 § 2010:1889.
² Senaste lydelse 2010:1889.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. *Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.*

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

16 j §³

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan, ska registreringsmyndigheten underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet ska överlämnas till tingsrätt.

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan, ska registreringsmyndigheten underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet ska överlämnas till domstol.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Har sökanden begärt överlämnande i rätt tid, ska regist-

Om sökanden har begärt överlämnande i rätt tid, ska

³ Senaste lydelse 2010:1889.

reringsmyndigheten överlämna registreringsmyndigheten ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. Har sökanden inte begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet avskrivas.

16 m §⁴

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 16 l § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från dagen för beslutet.

Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. I annat fall ska registreringsmyndigheten avvisa ansökan.

Om innehavaren *har* ansökt om återvinning i rätt tid, ska registreringsmyndigheten överlämna ärendet till *domstolen*. I annat fall ska registreringsmyndigheten avvisa ansökan.

16 p §⁵

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till registreringsmyndigheten. De handlingar som sökanden gett in ska anses som stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *rätten* beslutar om målets handläggning.

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till registreringsmyndigheten. De handlingar som sökanden *har* gett in ska anses som *en* stämningsansökan. Stämning ska anses utfärdad när *domstolen* beslutar om målets handläggning.

⁴ Senaste lydelse 2010:1889.

⁵ Senaste lydelse 2010:1889.

18 d §⁶

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

⁶ Senaste lydelse 2009:113.

Bilaga 2

får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

En talan om utdömande av vite föras av den som har ansökt om föreläggandet.

20 b §⁷

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

⁷ Senaste lydelse 2009:113.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

24 §⁸

Om det inte finns någon Patent- och marknadsdomstol som enligt rättegångsbalken är behörig att ta upp ett mål om hävning av registreringen av en firma, om firmaintrång eller om fastställelse, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag. Detsamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

28 §⁹

Ett beslut enligt 16 l § om administrativ hävning av en registrering av en firma får inte

Ett beslut enligt 16 l § om administrativ hävning av en registrering av en firma får inte

⁸ Senaste lydelse 2010:1889.

⁹ Senaste lydelse 2010:1889.

Bilaga 2

överklagas. Detsamma gäller ett beslut genom vilket ett ärende har överlämnats till tingsrätt eller avskrivits enligt 16 j § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till tingsrätt inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

överklagas. Detsamma gäller ett beslut om överlämning till domstol eller avskrivning enligt 16 j § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

1.10 Förslag till lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. Mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten och som rör överklagande av beslut av Patent- och registreringsverket enligt namnlagen (1982:670) och lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ska överlämnas till allmän förvaltningsdomstol.
 3. Övriga mål som vid ikraftträdandet handläggs i Patentbesvärsrätten ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen.

1.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Säkerhet behöver inte ställas i

1 mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,

2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt

– jordabalken,

– 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,

– lagen (1933:269) om ägofred,

– lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.,

– fastighetsbildningslagen (1970:988),

– rennäringslagen (1971:437),

– väglagen (1971:948),

– lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,

– lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning,

– expropriationslagen (1972:719),

– lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,

– ledningsrättslagen (1973:1144),

– anläggningslagen (1973:1149),

¹ Senaste lydelse 2013:550.

- lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
 - bostadsförvaltningslagen (1977:792),
 - lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
 - jordförvärvslagen (1979:230),
 - skogsvårdslagen (1979:429),
 - lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
 - lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
 - kulturmiljölagen (1988:950),
 - minerallagen (1991:45),
 - bostadsrättslagen (1991:614),
 - lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
 - ellagen (1997:857),
 - lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
 - naturgaslagen (2005:403), och
 - plan- och bygglagen (2010:900),
3. växelmål och checkmål,
4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och
5. mål vid förvaltningsdomstol eller marknadsdomstol.
- len.*

Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom genstämning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.12 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs i fråga om namnlagen (1982:670)¹
dels att 43 § ska upphöra att gälla,
dels att 42 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

Ett slutligt beslut av *patent- och registreringsverket* får överklagas av sökanden, *om beslutet har gått emot honom eller henne*. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen. *Återkallar denne sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.*

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *patentbesvärsrätten* genom *besvär*.

Ett slutligt beslut av *Patent- och registreringsverket* får överklagas av sökanden. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen.

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vid tidpunkten för beslutet var folkbokförd.*

Om det inte finns någon domstol som är behörig enligt andra stycket, överklagas Patent- och registreringsverkets

¹ Senaste lydelse av 43 § 2010:1459.

*beslut till Förvaltningsrätten i
Stockholm.*

*Prövningstillstånd krävs vid
överklagande till kammarrätten.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

dels att 1 och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 3 a, 3 b och 5 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Om ett villkor, som en näringsidkare ställer upp när han ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare är att anse som oskäligt mot denne, *kan Marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant förbud *kan* också riktas mot någon som är anställd hos näringsidkaren eller mot någon annan som handlar på *dennes* vägnar.

Första stycket gäller även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare enligt vilket

Om ett villkor, som en näringsidkare ställer upp när han *eller hon* ingår eller avser att ingå avtal med en annan näringsidkare är att anse som oskäligt mot denne, *får Patent- och marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant förbud *får* också riktas mot någon som är anställd hos näringsidkaren eller mot någon annan som handlar på *hans eller hennes* vägnar.

Första stycket gäller även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare enligt vilket *han*

¹ Senaste lydelse 2002:354.

denne skall tillhandahålla varor eller tjänster mot betalning. eller hon ska tillhandahålla varor eller tjänster mot betalning.

3 a §

Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen får domstol efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl som den grundas på. Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

3 b §

En part eller en sammanslutning som medverkar enligt 3 a § får föreläggas vid vite att tillhandahålla domstolen en handling, ett varuprov eller liknande som kan ha betydelse i målet. Detta innebär dock inte någon skyldighet att röja

företagshemligheter av teknisk natur.

5 §²

Förbud *skall* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Talan om utdömande av vite förs *vid allmän domstol* av den som ansökt om förbudet.

Förbud *ska* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Talan om utdömande av vite förs *i Patent- och marknadsdomstolen* av den som ansökt om förbudet.

5 a §

Delgivning av domar och beslut som innefattar vitesföreläggande enligt denna lag får inte ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932), om det inte med beaktande av vad som har förekommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

² Senaste lydelse 1985:220.

1.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att 8 c, 8 d och 17 §§ i lagen (1986:436) om näringsförbud ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 c §¹

I fall som avses i 8 a § görs ansökan hos tingsrätten i den ort där näringsidkaren har sitt hemvist. Om näringsidkaren inte har hemvist i Sverige, tas ärendet upp av Stockholms tingsrätt.

Om ärendet gäller näringsförbud med stöd av 2 §, är även den tingsrätt som handlägger eller har handlagt konkursen behörig att pröva ärendet.

I fall som avses i 8 b § andra stycket görs ansökan hos Stockholms tingsrätt. Ett beslut av tingsrätten överklagas i sådant fall hos Marknadsdomstolen.

I fall som avses i 8 b § andra stycket görs ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

8 d §²

I ärenden som gäller näringsförbud ska tingsrätten hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövligt.

Om sammanträde hålls ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän.

I ärenden som gäller näringsförbud ska tingsrätten eller Patent- och marknadsdomstolen hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövligt.

Om ett sammanträde hålls ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre

¹ Senaste lydelse 2008:592.

² Senaste lydelse 2008:592.

Ärendet ska avgöras av samma nämndemän. Ärendet ska avgöras av samma domare. *I fall som avses i 8 b § andra stycket ska tingsrätten vara sammansatt på det sätt som anges i 8 kap. 10 § första stycket konkurrenslagen (2008:579).* *4 kap. 3 § lagen (2014:000) om patent- och marknadsdomstolar finns bestämmelser om Patent- och marknadsdomstolens sammansättning.*

Vid omröstning gäller reglerna i 29 kap. rättegångsbalken.

Utöver vad som följer av lagen (1996:242) om domstolsärenden får rätten förelägga nytt vite eller förordna om hämtning till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag, om den som ansökan riktas mot trots föreläggande om personlig inställelse inte inställer sig till sammanträdet eller inställer sig genom ombud.

17 §³

Ett lagakraftvunnet beslut om näringsförbud får upphävas på ansökan av den som förbudet avser, om det senare kommer fram att han eller hon inte hade grovt åsidosatt sina åligganden i näringsverksamhet.

För ärenden om upphävande av förbud gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 8 a §, 8 c § tredje stycket samt 8 d § andra och tredje styckena. Ett sådant ärende tas upp av den *tingsrätt* som tidigare handlagt målet eller ärendet om näringsförbud. Rör ärendet inte upphävande av ett förbud som meddelats med stöd av 2 a §, får det tas upp även av rätten i den ort där sökanden har sitt hemvist, om

För ärenden om upphävande av förbud gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 8 a §, 8 c § tredje stycket samt 8 d § andra och tredje styckena. Ett sådant ärende tas upp av den *domstol* som tidigare handlagt målet eller ärendet om näringsförbud. *Om* ärendet inte rör upphävande av ett förbud som meddelats med stöd av 2 a §, får det tas upp även av rätten i den ort där sökanden har sitt hemvist, om

³ Senaste lydelse 2009:592.

rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt. I ärendet är den myndighet som yrkat näringsförbud eller myndigheten i den ort där sökanden har sitt hemvist motpart till sökanden.

rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt. I ärendet är den myndighet som yrkat näringsförbud eller myndigheten i den ort där sökanden har sitt hemvist motpart till sökanden.

Ett ärende om upphävande av förbud får göras utan sammanträde, om saken ändå kan utredas tillfredsställande.

Rättens beslut om att upphäva ett näringsförbud ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Ärenden enligt 8 c § tredje stycket där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt respektive Marknadsdomstolen vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

1.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §²

Slutliga beslut av Patent- och registreringsverket i ärenden om utgivningsbevis får överklagas hos patentbesvär-rätten inom två månader från dagen för beslutet.

*Patentbesvär*s rättens slutliga beslut får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammar-rättens beslut. Patentbesvär-s rättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning Högsta

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket i ett ärende om utgivningsbevis får överklagas till allmän förvalt-ningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Lagen omtryckt 2002:911.

² Senaste lydelse 2010:1404.

*förvaltningsdomstolen och om
de grunder på vilka sådant
tillstånd meddelas.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

dels att 9 b, 9 e och 12 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 14 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 b §¹

På yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget

¹ Senaste lydelse 2009:114.

av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt ifråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

9 e §²

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informa-

Om ett yrkande om infor-

² Senaste lydelse 2009:114.

tionsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

mationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggandet riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite föras av den som har ansökt om föreläggandet.

12 b §³

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör

³ Senaste lydelse 2009:114.

intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

14 a §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag. Detsamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas ifråga om ett

yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

1.17 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

dels att 3, 4, 7, 8 c och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 a–4 c och 9 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Är ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter oskäligt mot konsumenten, får *Marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Ett förbud *kan* meddelas även anställda hos näringsidkaren och andra som handlar på *dennes* vägnar.

En sammanslutning av näringsidkare som använder eller rekommenderar användning av ett oskäligt avtalsvillkor får förbjudas att i framtiden använda eller rekommendera villkoret.

Ett förbud *skall* förenas med vite, om inte detta av

3 §

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, får *Patent- och marknadsdomstolen* förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Ett förbud *får* meddelas även anställda hos näringsidkaren och andra som handlar på *hans eller hennes* vägnar.

Ett förbud *ska* förenas med vite, om inte detta av särskilda

särskilda skäl är obehövligt skäl är obehövligt.

4 §
En fråga om förbud tas upp av Marknadsdomstolen efter ansökan av Konsumentombudsmannen. Beslutar Konsumentombudsmannen för ett visst fall att inte göra någon ansökan, får ansökan göras av en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

En ansökan om förbud får göras av Konsumentombudsmannen. Om Konsumentombudsmannen för ett visst fall beslutar att inte göra någon ansökan, får ansökan göras av en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

4 a §
Om en sammanslutning av näringsidkare gör sannolikt att utgången i målet kan ha betydande intresse för medlemmarna i sammanslutningen får domstol efter ansökan av sammanslutningen tillåta att den, vid sidan av en enskild part, medverkar i förfarandet och i samband med det åberopar bevisning.

En ansökan om medverkan ska vara skriftlig och innehålla de skäl som den grundas på.

Parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ansökan. Ansökan får inte bifallas om parten på den sidan som ansökan om medverkan avser motsätter sig detta.

4 b §

Konsumentombudsmannen ska kallas till förhandling i mål enligt denna lag även om han eller hon inte är sökande.

4 c §

En part eller en sammanslutning som medverkar enligt 4 a § får föreläggas vid vite att tillhandahålla domstolen en handling, ett varuprov eller liknande som kan ha betydelse för målet. Detta innebär dock inte någon skyldighet att röja företagshemligheter av teknisk natur.

7 §

En fråga om förbud får i fall som inte är av större vikt prövas av Konsumentombudsmannen genom att den som antas ha använt ett oskäligt avtalsvillkor föreläggs förbud till godkännande omedelbart eller inom viss tid (förbuds föreläggande).

Har ett förbuds föreläggande godkänts, gäller det som förbud av Marknadsdomstolen. Godkännande efter den i föreläggandet angivna tiden gäller dock inte.

Om ett förbuds föreläggande har godkänts, gäller det som ett förbud av domstol. Ett godkännande efter den i föreläggandet angivna tiden gäller dock inte.

Närmare bestämmelser om förbuds föreläggande meddelas av regeringen.

8 c §¹

Konsumentombudsmannens beslut enligt 8 § och 8 a § samt om vitesföreläggande *efter sådan uppmaning* överklagas till *Stockholms tingsrätt*.

Tingsrättens beslut *överklagas hos Marknadsdomstolen*.

Konsumentombudsmannens beslut enligt 8 och 8 a §§ samt om vitesföreläggande *enligt 8 b § får* överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen*.

9 §

Talan om utdömande av vite förs *vid allmän domstol* av Konsumentombudsmannen. *I fråga om vite som Marknadsdomstolen har förelagt* på talan av någon annan får talan om utdömande föras av *denne*.

En talan om utdömande av vite förs i Patent- och marknadsdomstolen av Konsumentombudsmannen. Om vite har *förelagts* på talan av någon annan, får talan om utdömande *av vitet* föras av *honom eller henne*.

9 a §

Delgivning av domar och beslut som innefattar vitesföreläggande enligt denna lag får inte ske enligt 34–37 §§ delgivningslagen (2010:1932), om det inte med beaktande av vad som har förekommit i det enskilda delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2007:2.

1.18 Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)

Härigenom föreskrivs att 16 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När rättshjälp har beviljats, betalar staten kostnaderna för bevisning vid allmän domstol, Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen. Om inte annat följer av lag eller föreskrifter som lämnats med stöd av denna lag lämnas ersättning för bevisning med skäligt belopp.

16 §

När rättshjälp har beviljats, betalar staten kostnaderna för bevisning vid allmän domstol och Arbetsdomstolen. Om inte annat följer av lag eller föreskrifter som lämnats med stöd av denna lag lämnas ersättning för bevisning med skäligt belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.19 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

Härigenom föreskrivs i fråga om växtförädlarrättslagen (1997:306)¹

dels att 10 kap. 4 och 5 och 6 §§ ska upphöra gälla,

dels att 9 kap. 2, 5, 5 c och 7 b §§ samt 10 kap. 3, 5 och 6 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §²

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får *allmän domstol* vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i växtförädlarrätten att fortsätta med det.

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får *domstolen* vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i växtförädlarrätten att fortsätta med det.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

5 §

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. *I samband med en sådan talan får talan föras*

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

¹ Senaste lydelse av

10 kap. 4 § 1997:306.

10 kap. 5 § 1997:306.

² Senaste lydelse 2009:115.

om nytt vitesförbud.

5 c §³

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av en domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångs-

³ Senaste lydelse 2009:115.

Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

7 b §⁴

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om rättegång inte är inledd, ska yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha

⁴ Senaste lydelse 2009:115.

fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

10 kap.

3 §

Om det enligt rättegångsbalken inte finns någon behörig domstol för en talan om bättre rätt till en växtsort, om hävning av registreringen av en växtsort, om överföring av sådan registrering, om tvångslicens eller om fastställelse enligt 1 §, skall talan väckas vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag. Detsamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas ifråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

5 §⁵

Statens jordbruksverks slutliga beslut får överklagas av den som beslutet angår, *om det har gått honom eller henne emot.*

Ett beslut genom vilket ansökan om registrering bifalls får dock överklagas endast av den som i behörig ordning har framställt en invändning mot ansökan. *Återkallar invändaren sitt överklagande, får detta ändå prövas, om det finns särskilda skäl.*

Ett beslut genom vilket ett yrkande om överföring enligt 5 kap. 8 § har bifallits får överklagas av sökanden. Den som har framställt yrkande om överföring får överklaga ett beslut genom vilket yrkandet avslagits.

6 §⁶

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från *beslutets dag*.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från *dagen för beslutet*.

⁵ Senaste lydelse 2005:1216.

⁶ Senaste lydelse 2010:1405.

*om överklagande av kammar-
rättens beslut. Patentbesvär-
rättens beslut ska innehålla
uppgift om att det krävs särskilt
tillstånd för prövning i Högsta
förvaltningsdomstolen och om
de grunder på vilka ett sådant
tillstånd meddelas.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. För mål som avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
 3. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

1.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan ska väckas vid
1. *Marknadsdomstolen* i fråga om förbud och ålägganden som avses i marknadsföringslagen (2008:486) och i fråga om förbud enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,

2. Förvaltningsrätten i Stockholm i fråga om sådan särskild avgift som avses i radio- och tv-lagen (2010:696),

3. *tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken eller Stockholms tingsrätt i fråga om utdömande av vite.*

Föreslagen lydelse

5 §¹

Talan ska väckas vid
1. *Patent- och marknadsdomstolen* i fråga om förbud och ålägganden som avses i marknadsföringslagen (2008:486), i fråga om förbud enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden *samt i fråga om utdömande av vite, och*

2. Förvaltningsrätten i Stockholm i fråga om sådan särskild avgift som avses i radio- och tv-lagen (2010:696).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:726.

1.21 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § och 10 kap. 12 § i försäkringsavtalslagen (2005:104) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

Talan om åläggande enligt 2 § väcks vid *Marknadsdomstolen*.

En talan om åläggande enligt 2 § väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen*.

En sådan talan får väckas

1. i fråga om information som avses i 2 kap. 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 2 kap. 4–7 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 2 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

10 kap.

12 §²

Talan om åläggande enligt 11 § väcks vid *Marknadsdomstolen*.

En talan om åläggande enligt 11 § väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen*.

En sådan talan får väckas

¹ Senaste lydelse 2008:509.

² Senaste lydelse 2008:509.

Bilaga 2

1. i fråga om information som avses i 2 §, av näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och

2. i fråga om information som avses i 4-8 §§, av den näringsidkare som har ingått avtal om försäkring med försäkringsbolaget.

Talan får också väckas av en sammanslutning av näringsidkare.

I mål om åläggande enligt 11 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.22 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

Härigenom föreskrivs att 15 och 16 §§ lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. Talan om utdömmande av vite som har förelagts med stöd av denna lag förs vid tingsrätt av Konkurrensverket. *Stockholms tingsrätt* är alltid behörig att pröva en sådan talan.

Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. *En* talan om utdömmande av vite som har förelagts med stöd av denna lag väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

16 §

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas *hos Marknadsdomstolen*. Vid *handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden*. I fråga om rättegångskostnader *skall dock gälla vad som föreskrivs i 31 kap. rättegångsbalken*.

Ett beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*. I fråga om rättegångskostnader i ett sådant ärende *ska 31 kap. rättegångsbalken tillämpas*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.23 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationskyldighet

Härigenom föreskrivs att 5 och 6 §§ lagen (2006:484) om franchisetagarens informationskyldighet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Talan om åläggande enligt 4 § väcks vid *Marknadsdomstolen*.

En talan om åläggande enligt 4 § väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen*.

En sådan talan får väckas av

1. en franchisetagare i ett sådant avtal som avses i 4 §,
2. en sammanslutning av näringsidkare, eller
3. en annan sammanslutning som har ett befogat intresse av att företräda näringsidkare.

Den som har talerätt enligt andra stycket har rätt att delta i rättegången som intervenient enligt 14 kap. rättegångsbalken.

I mål om åläggande enligt 4 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som reglerar förfarandet och fördelning av rättegångskostnader i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen. Bestämmelserna i 28, 42–46 och 61 §§ om Konsumentombudsmannen ska dock inte tillämpas.

6 §

Ett åläggande enligt 4 § *skall* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Ett åläggande enligt 4 § *ska* förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Talan om utdömande av vite väcks vid *den tingsrätt som*

En talan om utdömande av vite väcks vid *Patent- och*

¹ Senaste lydelse 2008:511.

*är behörig enligt 10 kap. marknadsdomstolen.
rättegångsbalken. En sådan
talan får alltid väckas vid
Stockholms tingsrätt.*

Talan får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.24 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs i fråga om marknadsföringslagen (2008:486)¹

dels att 50, 54–58, 60 och 62 §§ samt rubriken närmast före 59 § ska upphöra att gälla, och

dels att 36, 47–49, 51, 52 59, 61 och 66 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 §

För att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift får rätten besluta om kvarstad. *I sådant fall gäller föreskrifterna i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran.*

För att säkerställa ett anspråk på marknadsstörningsavgift får rätten besluta om kvarstad.

47 §

Talan om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § väcks vid *Marknadsdomstolen*. *Om samma kärande, eller annan kärande i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om marknadsstörningsavgift enligt 29 § eller skadestånd enligt 37 § med anledning av marknadsföringen, ska dock en*

¹ Senaste lydelse av 58 § 2013:122.

talans om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt.

Talan om förbud eller åläggande får väckas av

En talan om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, eller
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Ett interimistiskt beslut enligt 27 § meddelas av den domstol där en rättegång enligt första stycket pågår.

48 §

Talan om marknadsstörrningsavgift enligt 29 § väcks vid Stockholms tingsrätt av Konsumentombudsmannen.

En talan om marknadsstörrningsavgift enligt 29 § väcks av Konsumentombudsmannen.

Om Konsumentombudsmannen i ett visst fall beslutar att inte föra talan om marknadsstörrningsavgift, får en enskild näringsidkare som berörs av marknadsföringen eller en sammanslutning av näringsidkare väcka en sådan talan.

Beslut om kvarstad enligt 36 § meddelas av den domstol där en rättegång om marknadsstörrningsavgift pågår. Om talan ännu inte har väckts gäller i fråga om behörig domstol vad som föreskrivs i första stycket.

49 §

Talan om utdömande av vite som har förelagts med stöd av denna lag väcks vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap.

rättegångsbalken. En sådan talan får alltid väckas vid Stockholms tingsrätt.

Talan får väckas av den som begärt vitesföreläggandet och av Konsumentombudsmannen.

En talan om utdömande av vite får väckas av den som begärt vitesföreläggandet och av Konsumentombudsmannen.

51 §

Konsumentombudsmannens beslut enligt 42–44 §§ samt om vitesföreläggande efter en sådan uppmaning överklagas hos Stockholms tingsrätt.

Konsumentombudsmannens beslut enligt 42–44 §§ samt om vitesföreläggande efter en sådan uppmaning överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Detsamma gäller beslut om ersättning enligt 46 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av nämnda paragraf.

52 §

Tingsrätts domar och beslut och beslut i mål och ärenden enligt denna lag överklagas hos Marknadsdomstolen. Domar och beslut i mål om utdömande av vite som har förelagts med stöd av denna lag överklagas dock hos hovrätt enligt vad som föreskrivs i lagen (1985:206) om viten.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 27 § och 40 § första stycket får överklagas särskilt. Besluten ska vid handläggningen i Marknadsdomstolen anses röra åtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken.

En talan enligt denna lag väcks vid Patent- och marknadsdomstolen. Patent- och marknadsdomstolen är också rätt domstol om en ansökan om kvarstad enligt 36 § görs innan talan om marknadsstörmingsavgift har väckts.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 27 § och 40 § första stycket får överklagas särskilt. Besluten ska vid handläggningen i Patent- och marknadsöverdomstolen anses röra åtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken.

59 §

Om inte annat följer av denna lag ska föreskrifterna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas på mål om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § och mål om marknadsstörningsavgift enligt 29 §.

Föreskrifterna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas på mål om förbud eller åläggande enligt 23, 24 eller 25 § och mål om marknadsstörningsavgift enligt 29 §.

I mål om skadestånd enligt 37 § gäller vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken är tillåten.

I ärenden som avses i 51 § gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om något annat inte följer av denna lag.

61 §

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen ska rätten underrätta ombudsmannen om rättegången.

När ett mål om marknadsstörningsavgift eller skadestånd väcks ska tingsrätten underrätta Marknadsdomstolen om rättegången.

66 §

Regeringen kan med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

Regeringen får med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

I fråga om en vara som är försedd med en oriktig eller vilseledande ursprungsbeteckning, genom vilken varan direkt eller in-

direkt anges vara frambragd eller tillverkad i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten, får åtgärd enligt 39 § beslutas även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock inte om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar till att märka ut varans art eller om den åtföljs av en uppgift som tydligt anger att varan inte har frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

Talan om åtgärd enligt 39 § andra stycket väcks *vid Stockholms tingsrätt* av Konsumentombudsmannen eller, om denne har beslutat att inte väcka talan, av någon som driver rörelse med varor av samma slag som den vara talan avser. *En talan om en åtgärd enligt 39 § andra stycket väcks av Konsumentombudsmannen eller, om denne har beslutat att inte väcka talan, av någon som driver rörelse med varor av samma slag som den vara talan avser.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

2. Mål och ärenden där handläggning pågår i tingsrätt eller hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

1.25 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579) dels att 3 kap. 26 §, 8 kap. 4–11 §§ samt rubrikerna närmast före 8 kap. 6 och 8 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 2, 3, 5, 15, 19, 21 och 32 §§, 4 kap. 13–16 och 21 §§, 5 kap. 3, 11, 18 och 20 §§, 6 kap. 2 §, 7 kap. 1 och 2 §§ samt 8 kap. 1–3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt 1 §, får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelsen. En sådan talerätt gäller dock inte i de fall verket har tillämpat artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt 1 § får ett företag som berörs av överträdelsen väcka talan om ett sådant åläggande. En sådan talerätt gäller dock inte i de fall verket har tillämpat artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

3 §

Om det finns särskilda skäl, får ett åläggande enligt 1 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Marknadsdomstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Om det finns särskilda skäl, får ett åläggande enligt 1 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Rätten* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

5 §¹

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (konkurrensskadeavgift), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 EUF-fördraget.

Konkurrensverket får väcka talan om att ett företag ska betala en särskild avgift (konkurrensskadeavgift), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 EUF-fördraget.

Avgiften tillfaller staten.

Innan Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift mot ett företag, ska företaget ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

15 §²

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket samt för *Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen*.

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket samt för *domstol*.

¹ Senaste lydelse 2010:642.

² Senaste lydelse 2010:642.

19 §

Ett avgiftsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas under de förutsättningar som anges i 59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken. Vad som där sägs om strafföreläggande och den misstänkte gäller *därvid* i stället avgiftsföreläggande respektive företag.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen *hos Stockholms tingsrätt* inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett avgiftsföreläggande är Konkurrensverket motpart.

Har ett avgiftsföreläggande undanröjts, får företaget därefter inte åläggas en skyldighet att betala en högre konkurrensskadeavgift för samma överträdelse.

Ett avgiftsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas under de förutsättningar som anges i 59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken. Vad som där sägs om strafföreläggande och den misstänkte gäller *då* i stället avgiftsföreläggande respektive företag.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen *till Patent- och marknadsdomstolen* inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett avgiftsföreläggande är Konkurrensverket motpart.

Om ett avgiftsföreläggande *har* undanröjts, får företaget därefter inte åläggas en skyldighet att betala en högre konkurrensskadeavgift för samma överträdelse.

21 §

För att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift får rätten besluta om kvarstad. *Därvid gäller föreskrifterna i 15 kap. rättegångsbalken om kvarstad för fordran. Om talan om konkurrensskadeavgift ännu inte har väckts, ska en ansökan om*

För att säkerställa ett anspråk på konkurrensskadeavgift får rätten besluta om kvarstad.

*kvarstad dock prövas av
Stockholms tingsrätt.*

32 §³

Frågor om förbud enligt 27 § eller omprövning enligt 31 § andra stycket prövas av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket. Talan om omprövning av ett meddelat förbud får också väckas av den som förbudet riktar sig mot.

Konkurrensverket får väcka talan om förbud enligt 27 § eller omprövning enligt 31 § andra stycket. En talan om omprövning av ett meddelat förbud får också väckas av den som förbudet riktar sig mot.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte väcka en talan om förbud enligt 27 §, får talan väckas av ett företag som berörs av förfarandet eller av verksamheten.

4 kap.

13 §

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan vid Stockholms tingsrätt om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

Har Konkurrensverket beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets

³ Senaste lydelse 2009:1280.

beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnas av part eller annan medverkande i koncentrationen.

beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnas av part eller annan medverkande i koncentrationen.

14 §

På begäran av Konkurrensverket får *Stockholms tingsrätt* förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

På begäran av Konkurrensverket får *Patent- och marknadsdomstolen* förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

15 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts vid *Stockholms tingsrätt*.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

16 §

Om *Stockholms tingsrätts* dom överklagas, ska *Marknadsdomstolen* avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för *Marknadsdomstolens* prövning.

Om *Patent- och marknadsdomstolens* dom överklagas, ska *Patent- och marknadsöverdomstolen* avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för *Patent- och marknadsöverdomstolens* prövning.

21 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Talan om omprövning ska väckas *vid Stockholms tingsrätt* av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

5 kap.

3 §⁴

Stockholms tingsrätt får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får göra en undersökning hos ett företag för att utreda om det har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om

Patent- och marknadsdomstolen får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får göra en undersökning hos ett företag för att utreda om det har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om

⁴ Senaste lydelse 2010:642.

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. företaget inte rättar sig efter ett åläggande enligt 1 § första stycket 1 eller det annars finns risk för att bevis undanhålls eller förvanskas, och
3. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

11 §

Åtgärder enligt 1 eller 6 § får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till *Stockholms tingsrätt* av Konkurrensverket.

Tingsrätten ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till *Patent- och marknadsdomstolen* av Konkurrensverket.

Domstolen ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

18 §

Frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 prövas av *Stockholms*

Ett ärende om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 prövas av *Patent- och*

tingsrätt på ansökan av *marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket.

Om beslut om förhandsgodkännande meddelats enligt första stycket, gäller bestämmelserna i 17 § om handräckning.

20 §⁵

Efter begäran av en myndighet i en stat med vilken Sverige har ingått en överenskommelse om rättslig hjälp i konkurrensärenden får *Stockholms tingsrätt* på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

Efter begäran av en myndighet i en stat med vilken Sverige har ingått en överenskommelse om rättslig hjälp i konkurrensärenden får *Patent- och marknadsdomstolen* på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

1. det som föreskrivs i 5 § 1–3 är uppfyllt, och

2. det förfarande som utreds är av ett slag som vid tillämpningen av denna lag eller Europeiska unionens konkurrensregler skulle ha innefattat en överträdelse av förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, om något av dessa regelverk hade tillämpats på förfarandet.

I fall som avses i första stycket gäller bestämmelserna i 6–13 §§.

⁵ Senaste lydelse 2010:642.

6 kap.**2 §**

Talan om att döma ut vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket *vid tingsrätt*. I fråga om vite som *Marknadsdomstolen* har förelagt på talan av ett företag får talan om att döma ut vitet föras även av det företaget.

Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en talan enligt första stycket.

En talan om att döma ut vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket. I fråga om vite som har förelagts på talan av ett företag får talan om att döma ut vitet föras även av det företaget.

7 kap.**1 §**

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos *Marknadsdomstolen*:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) 1/2003.

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen*:

2 §⁶

Domar och beslut hos Stockholms tingsrätt i mål och ärenden enligt denna lag överklagas hos Marknadsdomstolen. För domar och beslut i mål om skadestånd gäller detta dock endast när ett sådant mål handlagts gemensamt med ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 8 kap. 7 §.

Första stycket gäller inte i mål där talan förs om att döma ut vite enligt 6 kap. 2 §.

Beslut av tingsrätten i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

Beslut av Patent- och marknadsdomstolen i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

8 kap.

1 §

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas i domstol de bestämmelser som anges i 2–4 §§.

En talan enligt denna lag väcks vid Patent- och marknadsdomstolen. Patent- och marknadsdomstolen är också rätt domstol om en ansökan om kvarstad enligt 3 kap. 21 § görs innan talan om konkurrensskadeavgift har väckts.

I andra fall än de som avses i första stycket tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

⁶ Senaste lydelse 2009:1280.

2 §⁷

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

- 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ samt 32 § andra stycket,
- 3 kap. 21 § och 4 kap. 17 §, även om någon talan inte väckts, och
- 4 kap. 13 och 20 §§ samt 21 § andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

3 §

I mål om undanröjande av godkänt avgiftsföreläggande enligt 3 kap. 19 § tillämpas följande bestämmelser.

Vid handläggningen i *Stockholms tingsrätt* tillämpas 52 kap. 2, 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken. Bestämmelserna som avser hovrätt gäller därvid i stället för *tingsrätten*.

I fråga om överklagande av *tingsrättens* beslut med anledning av klagan på avgiftsföreläggande gäller 49 och 52 kap. rättegångsbalken. Det som där sägs om hovrätten gäller i stället *Marknadsdomstolen*.

Vid handläggningen i *Patent- och marknadsdomstolen* tillämpas 52 kap. 2, 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken. Bestämmelserna som avser hovrätt gäller därvid i stället för *den domstolen*.

I fråga om överklagande av *Patent- och marknadsdomstolens* beslut med anledning av klagan på avgiftsföreläggande gäller 49 och 52 kap. rättegångsbalken. Det som där sägs om hovrätten gäller i stället *Patent- och marknadsöverdomstolen*.

⁷ Senaste lydelse 2009:1280.

Bilaga 2

Tingsrätten och *Marknadsdomstolen* får besluta att ett avgiftsföreläggande tills vidare inte får verkställas. *Rätten* får besluta att ett avgiftsföreläggande tills vidare inte får verkställas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. Mål och ärenden där handläggning pågår i tingsrätt eller hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen.

1.26 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter

Härigenom föreskrivs att 15 och 16 §§ lagen (2010:510) om lufttransporter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Ett åläggande att lämna föreskriven information får meddelas

1. ett lufttrafikföretag som inte lämnar information enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 261/2004,
2. ett lufttrafikföretag, en researrangör eller en biljettförsäljare som inte lämnar information till passagerare enligt artikel 11 i förordning (EG) nr 2111/2005, och
3. ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som inte lämnar information enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 1107/2006.

Talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Marknadsdomstolen.* *En* talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent-och marknadsdomstolen.*

En sådan talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som har ingått ett avtal som rör transport med lufttrafikföretaget, dess agent, researrangören eller biljettförsäljaren, och
3. en sammanslutning av konsumenter eller näringsidkare.

I ett sådant mål gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (2008:486) som är tillämpliga i mål om åläggande att lämna information enligt 24 § den lagen.

16 §

Ett lufttrafikföretag, dess agent eller en researrangör som vägrar personer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet transport i strid med artiklarna 3 och 4 i förordningen (EG) nr 1107/2006 får åläggas att vid vite erbjuda transporterna i fråga.

Talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen. *En* talan om åläggande enligt första stycket väcks vid *Patent- och marknadsdomstolen* av Konsumentombudsmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.27 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §⁶⁵

Ett åläggande enligt 1 § får förenas med vite. Detta gäller dock inte om åläggandet riktar sig mot någon i dennes egenskap av upphandlande myndighet enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, upphandlande enhet enligt lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller upphandlande myndighet eller enhet enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket vid tingsrätt. *Stockholms tingsrätt* är alltid behörig att pröva en sådan talan.

Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs av Konkurrensverket vid *Patent- och marknadsdomstolen*.

5 §

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 1 § får överklagas *hos Marknadsdomstolen*. Vid handläggningen i *Marknadsdomstolen* tillämpas lagen (1996:242) om domstols-

Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 1 § får överklagas *till Patent- och marknadsdomstolen*. I fråga om rättegångskostnader tillämpas 31 kap. rättegångsbalken.

⁶⁵ Senaste lydelse 2012:475.

Bilaga 2

ärenden. I fråga om rättegångskostnader tillämpas *dock* 31 kap. rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

1.28 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:1390) om utnämning av domare att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,

2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,

3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,

4. tekniska råd,

5. ordförande i Marknads- 5. patentråd,
domstolen,

6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,

7. patenträttsråd tillika ordförande, patenträttsråd tillika avdelningsordförande, patenträttsråd tillika vice ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsrätten,

8. ordförande i Försvarsunderrättelsesdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:1887.

1.29 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (2010:1877)

dels att 3 kap. 20 § och 10 kap. 12 § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 13, 16 och 19 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 3 och 6 §§, 10 kap. 6, 10 och 11 §§ samt rubrikerna närmast före 3 kap. 13 och 19 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Överlämnande till tingsrätt

Överlämnande till domstol

13 §

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan helt eller delvis, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet eller, om bestridandet endast avser en del av yrkandet, ärendet i den bestridda delen ska överlämnas till tingsrätt.

Om innehavaren i rätt tid bestrider ansökan helt eller delvis, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om detta. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande, kan han eller hon begära att ärendet eller, om bestridandet endast avser en del av yrkandet, ärendet i den bestridda delen ska överlämnas till domstol.

En begäran om överlämnande ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från den dag då underrättelsen om bestridandet sändes till sökanden. I sin begäran ska sökanden ange de omständigheter och de bevis som åberopas, samt ange vad som ska styrkas med varje bevis. Sökanden ska samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som åberopas.

Har sökanden begärt överlämnande i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna utvisar är behörig*. *Har* sökanden inte begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet avskrivas i den del det är bestritt.

Om sökanden *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *domstolen*. *Om* sökanden inte *har* begärt överlämnande i rätt tid, ska ärendet avskrivas i den del det är bestritt.

16 §

Innehavaren av en registrering som hävts enligt 15 § får ansöka om återvinning. En sådan ansökan ska ha kommit in till Patent- och registreringsverket inom en månad från dagen för beslutet.

Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig*. I annat fall ska verket avvisa ansökan.

Om innehavaren *har* ansökt om återvinning i rätt tid, ska Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till *domstolen*. I annat fall ska verket avvisa ansökan.

Den fortsatta handläggningen vid tingsrätten

Den fortsatta handläggningen vid domstol

19 §

Om ett ärende har överlämnats till *en tingsrätt*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till Patent- och registreringsverket. De handlingar som sökanden gett in ska anses

Om ett ärende har överlämnats till *domstolen*, ska talan anses väckt när ansökan om administrativ hävning kom in till Patent- och registreringsverket. De handlingar som sökanden gett in ska anses

som stämningensansökan. Stämning ska anses utfärdad när rätten beslutar om målets handläggning.	som stämningensansökan. Stämning ska anses utfärdad när domstolen beslutar om målets handläggning.
---	--

8 kap.

3 §

På yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1 kap. 6–8 §§, eller av den som på grund av licens har rätt att utnyttja ett varukännetecken, får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till varumärkesintrång att fortsätta med det.

Om käranden visar sannolika skäl för att varumärkesintrång, eller medverkan till intrång, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, eller medverkan till det, förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs ska domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande ska bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt	<i>En</i> talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt
---	---

om förbudet. *Talan ska om förbudet. handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.*

9 kap.
3 §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegången om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 10 kap. 6 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol, ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *andra* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. *För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken.* Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet. *Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationföreläggande.*

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i *första* stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet.

6 §

Ett beslut om intrågsundersökning får meddelas av den domstol där rättegången om intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 10 kap. 6 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som föreskrivs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols

behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol, ska dock inte tillämpas.

Innan ett beslut om undersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

Innan ett beslut om intrångsundersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

10 kap.

6 §

Om det inte finns någon domstol som enligt rättegångsbalken är behörig att ta upp ett mål om hävning av registrering av ett varumärke, om varumärkesintrång eller om fastställelse, väcks talan vid Stockholms tingsrätt.

Talan som avses i 5 § och i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken väcks vid Stockholms tingsrätt.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag och i mål som avses i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken. Detsamma gäller i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska

inte tillämpas ifråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

10 §

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket enligt denna lag får överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från dagen för beslutet.

Ett slutligt beslut i ett ärende om registrering av ett varumärke får överklagas endast av sökanden. Detsamma gäller för ett slutligt beslut i ett ärende om att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige.

Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot en registrering får överklagas endast av innehavaren av varumärket och av invändaren. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige får överklagas endast av innehavaren av den internationella varumärkesregistreringen och av invändaren. *Återkallar en invändare sin talan, får denna ändå prövas, om det finns särskilda skäl. Talan får dock inte prövas om det till grund för den endast har åberopats hinder som avses i 2 kap. 8-10 §§.*

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten får överklagas till *Patent- och marknadsdomstolen* inom två månader från dagen för beslutet.

Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot en registrering får överklagas endast av innehavaren av varumärket och av invändaren. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot att en internationell varumärkesregistrering ska gälla i Sverige får överklagas endast av innehavaren av den internationella varumärkesregistreringen och av invändaren.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Vid ett överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen tillämpas 35-37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Denna paragraf gäller inte beslut i ärenden om administrativ hävning av en registrering.

11 §

Ett beslut enligt 3 kap. 15 § om administrativ hävning av en registrering av ett varumärke får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut genom vilket ett ärende har överlämnats till tingsrätt eller avskrivits enligt 3 kap. 13 § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till tingsrätt inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

Ett beslut enligt 3 kap. 15 § om administrativ hävning av en registrering av ett varumärke får inte överklagas. Detsamma gäller ett beslut om överlämnande till domstol eller avskrivning enligt 3 kap. 13 § tredje stycket. Andra beslut i ärenden om administrativ hävning får överklagas till domstol inom tre veckor från dagen för beslutet. Beslut under handläggningen av ett sådant ärende får inte överklagas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
2. För mål som avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
3. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

Efter remiss har yttranden över promemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2) inkommit från Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Nacka tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Härnösand, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Skatteverket, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Statens jordbruksverk, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Patentbesvärslagen, Bolagsverket, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Arbetsdomstolen, Regelrådet, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Småföretagarnas Riksförbund, Tjänstemännens Centralorganisation, JUSEK, Sveriges domareförbund, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Svenska Föreningen för Immaterialrätt, Svenska Patentombudsforeningen, Rättighetsalliansen och KLYS.

Yttranden har även inkommit från Försvarets materielverk, Sveriges Ingenjörer, Sveriges Patentbyråers Förening, Svenska Industrins IP-förening, FICPI, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska Journalistförbundet, Trä- och Möbelföretagen, Läkemedelsindustriföreningen och Bildleverantörernas förening.

Sveriges Akademikers Centralorganisation och Landsorganisationen i Sverige har avstått från att yttra sig.

Svensk Handel har inte hörts av.

Sammanfattning av promemorian Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden

I promemorian görs vissa kompletterande överväganden till de förslag som lämnas i departementspromemorian Patent- och marknadsdomstol (Ds 2014:2). I promemorian föreslås en utökad behörighet för Patent- och marknadsdomstolen. För det första ska även ärenden om firma-registrering samt i vissa fall mål om företagshemligheter handläggas i patent- och marknadsdomstolarna. För det andra ska det vara möjligt för patent- och marknadsdomstolarna att handlägga även mål som har samband med de mål som omfattas av domstolarnas exklusiva behörighet. Vidare föreslås ändrade regler i fråga om prejudikatbildningen. Patent- och marknadsöverdomstolens avgöranden i tvistemål och ärenden ska inte få överklagas till Högsta domstolen. Fullföljdsförbudet ska dock i flertalet fall vara kombinerat med möjlighet för Patent- och marknadsöverdomstolen att tillåta att ett avgörande överklagas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet eller ärendet prövas av Högsta domstolen (s.k. ventil). Promemorian innehåller även förslag om rättens sammansättning i patenträttsliga, växtförädlarrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga ärenden. Slutligen föreslås vissa processuella särregler för handläggningen av framför allt patentärenden.

Lagförslag i promemorian Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden

1 Förslag till lag om patent- och marknadsdomstolar

Härigenom föreskrivs följande¹

1 kap. Inledande bestämmelser

3 § Patent- och marknadsdomstolens domar och beslut får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i brottmål får överklagas till Högsta domstolen om inte annat är föreskrivet.

Patent- och marknadsöverdomstolens domar och beslut i tvistemål och ärenden får inte överklagas. Patent- och marknadsöverdomstolen får dock, utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § konkurrenslagen (2008:579), tillåta att ett avgörande överklagas till Högsta domstolen om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

4 §² Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877),

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1986:436) om näringsförbud, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen

¹ Lagförslagen ska läsas tillsammans med lagförslagen i departementspromemorian. Endast de paragrafer som föreslås få en ändrad lydelse i förhållande till vad som föreslås i departementspromemorian redovisas här. Vissa nya paragrafer har samma nummer som paragrafer i departementspromemorian. I vissa fall handlar det om en ny lydelse av en i departementspromemorian föreslagen paragraf. I andra fall handlar det om en ny paragraf som tar en i departementspromemorian föreslagen paragrafs plats. I det fortsatta beredningsarbetet kommer det att tas ett helhetsgrepp om numreringen av paragraferna.

² Paragrafen överensstämmer med vad som föreslås i departementspromemorian med undantag för punkten 4 som är ny.

(2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser, lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden och lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar, samt

4. lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

5 § I samband med ett tvistemål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet enligt 4 § 1–3 får domstolen pröva även ett annat tvistemål, om

1. käranden väcker talan mot samma eller olika svarande och käromålen stödjer sig på väsentligen samma grund, och

2. talan väcks samtidigt eller innan det att tiden för yttrande enligt 42 kap. 15 § rättegångsbalken har gått ut eller före den tidpunkt som har angetts i ett sådant meddelande som avses i 42 kap. 15 a § rättegångsbalken.

6 § I samband med ett tvistemål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet enligt 4 § 1–3 får domstolen pröva även en talan som svaranden väcker mot käranden angående samma sak eller en sak som har gemenskap med denna eller rörande fordran som kan gå i avräkning mot kärandens, om talan väcks

1. innan det att tiden för yttrande enligt 42 kap. 15 § rättegångsbalken har gått ut,

2. före den tidpunkt som angetts i ett sådant meddelande som avses i 42 kap. 15 a § rättegångsbalken, eller

3. innan huvudförhandling har påbörjats eller huvudkäromålet på annat sätt har företagits till avgörande.

7 § Bestämmelserna i 19 kap. 3–12 §§ rättegångsbalken ska gälla även i förhållande till Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen, varvid Patent- och marknadsdomstolen ska jämföras med sådan allmän domstol som avses i 19 kap. 9 § första stycket första meningen rättegångsbalken. Vid åtal för brott enligt de lagar som avses i 4 § 1 ska dock inte 19 kap. 3, 6 och 7 §§ rättegångsbalken tillämpas.

3 kap. Förfarandet

3 § I ärenden om invändning mot registrering enligt patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), växtförädlarrättslagen (1997:306) och varumärkeslagen (2010:1877) ska vardera parten svara för sina rättegångskostnader om det inte finns särskilda skäl.

6 § Ett tvistemål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet enligt 1 kap. 4 § och ett tvistemål som avses i 5 eller 6 §§ i samma kapitel ska handläggas gemensamt i en rättegång.

Omröstning

7 § Om både lagfarna ledamöter och tekniska ledamöter eller ekonomiska experter ingår i rätten, ska vid omröstning först de lagfarna ledamöterna säga sin mening och därefter de tekniska ledamöterna eller ekonomiska experterna. Om målet eller ärendet har beretts av en viss ledamot säger dock han eller hon sin mening först.

4 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsdomstolen

Ärenden

5 § Vid avgörande i sak av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av teknisk sakkunskap, en eller två ska vara tekniska ledamöter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara tekniska ledamöter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället för vad som sägs i första stycket bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en teknisk ledamot.

6 § Vid avgörande i sak av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av tre ledamöter, av vilka minst en ska vara lagfaren domare och, om det finns behov av ekonomisk sakkunskap, en eller två ska vara ekonomiska experter. Om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till ärendet får rätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ekonomiska experter.

Om det är tillräckligt med hänsyn till ärendet, får Patent- och marknadsdomstolen i stället för vad som anges i första stycket bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

Vid annan handläggning av ett ärende som avses i första stycket ska Patent- och marknadsdomstolen bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

7 § I fråga om beredningsåtgärder i sådana ärenden som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken.

5 kap. Sammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen

Ärenden

2 § Vid avgörande av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och

marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet tekniska ledamöter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet tekniska ledamöter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av tekniska ledamöter, trots att sådan ledamot har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för vad som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

3 § Vid åtgärder som avser beredningen av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 1 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i ett sådant ärende ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En teknisk ledamot får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

4 § Vid avgörande av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 3 ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av fyra ledamöter. Om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av fyra ledamöter ska Patent- och marknadsöverdomstolen i stället bestå av fem ledamöter. Antalet ekonomiska experter som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara detsamma som antalet ekonomiska experter som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande. Antalet lagfarna domare som deltar i Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska vara fler än antalet lagfarna domare som har deltagit i Patent- och marknadsdomstolens avgörande.

Om det i Patent- och marknadsöverdomstolen inte finns behov av medverkan av ekonomiska experter, trots att sådan ledamot har deltagit i Patent- och marknadsdomstolen, ska rätten i stället för vad som anges i första stycket bestå av tre lagfarna domare. Detsamma gäller om Patent- och marknadsdomstolen har bestått av en lagfaren domare.

5 § Vid åtgärder som avser beredningen av ett ärende som anges i 1 kap. 4 § 3 och vid behandling av frågor om prövningstillstånd i ett sådant ärende ska Patent- och marknadsöverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. En ekonomisk expert får ingå i rätten i stället för en lagfaren domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Vid beslut om avskrivning av ett ärende som avses i första stycket efter återkallelse och vid undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens avgörande sedan ansökan återkallats får rätten bestå av en lagfaren domare.

6 § I fråga om beredningsåtgärder i sådana ärenden som anges i 1 kap. 4 § 1 och 3 tillämpas 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

2 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Häri genom föreskrivs att 65 och 66 §§ patentlagen (1967:837) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

65 §¹

Stockholms tingsrätt är rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till patentsökt uppfinning,

2. patents ogiltighet eller överföring av patent,

3. meddelande av tvångs-licens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,

4. patentintrång,

5. fastställelse enligt 63 § eller

6. bestämmande av ersättning enligt 78 §.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag och lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning och i ärenden om informationsföreläggande.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

66 §²

I mål som anges i 65 § är Slutliga beslut av tingsrätten domför med fyra patentmyndigheten samt beslut ledamöter, av vilka två skall vara enligt 26 § andra och tredje lagfarna och två tekniskt styckena, 36, 42, 72 eller 73 § får sakkunniga. Fler än tre lagfarna överklagas till Patent- och och tre tekniskt sakkunniga marknadsdomstolen inom två

¹ Senaste lydelse 1978:149. Anmärkning 1: Paragrafen har ändrats genom SFS 2014:434 som dock inte har trätt i kraft. Därför redovisas nu gällande lydelse här. Anmärkning 2: Ändringarna i första stycket första meningen och andra meningen andra ledet samt andra stycket motsvarar vad som föreslås i departementspromemorian.

² Senaste lydelse 1986:233. Anmärkning: Ändringarna i första–tredje stycket motsvarar vad som föreslås i departementspromemorian.

ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. I sådana fall får inte fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot sitta i rätten. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

månader från dagen för beslutet. Bestämmelserna i 22 § femte stycket tillämpas på handling som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver vad som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är tillgänglig för var och en enligt 22 §.

Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.
 2. För mål som avgjorts av Patentbesvärsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller mål i Högsta förvaltningsdomstolen.
 3. Mål och ärenden där handläggning pågår i Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt vid ikraftträdandet ska överlämnas till Patent- och marknadsdomstolen respektive Patent- och marknadsöverdomstolen. För övriga mål och ärenden som handläggs i allmän domstol vid ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 67 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 §¹

Lantmäterimyndighetens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I fråga om beslut, där ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats enligt denna lag, gäller att beslutet får överklagas inom två månader från den dag då beslutet meddelades.

Lantmäterimyndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut av den statliga lantmäterimyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett beslut som gäller avskrivning av en ansökan eller anmälan om registrering eller vägrad registrering får överklagas inom två månader från dagen för beslutet.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 1998:379.

4 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Härigenom föreskrivs att 21 § handelsregisterlagen (1974:157) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

21 §¹¹⁰
 Registreringsmyndighetens beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a eller 17 §.

Föreslagen lydelse

21 §¹¹⁰
 Registreringsmyndighetens beslut att skriva av en ansökan eller anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a eller 17 §. Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹¹⁰ Senaste lydelse 2008:92.

5 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Häriigenom föreskrivs att 11 kap. 6 § sparbankslagen (1987:619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §¹

Ett beslut av registreringsmyndigheten *som innebär* att en anmälan *avskrivits* eller en registrering *har vägrats* enligt 3 § andra stycket får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 §.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan *om registrering* eller att *vägra* registrering enligt 3 § andra stycket får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2004:304.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Häri genom föreskrivs att 15 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

6 §¹

En myndighets beslut i tillståndsärenden enligt 10 kap. 6 § femte stycket får överklagas till regeringen.

Ett beslut av Bolagsverket som innebär att anmälan har skrivits av eller registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet. Detsamma gäller ett beslut av Bolagsverket som avses i 4 a §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 2, 6, 9 eller 17 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 19 § eller 16 kap. 2 § samt beslut i ett tillståndsärende enligt 6 kap. 3, 4 eller 11 §, 8 kap. 3–5 §§ eller 12 kap. 11 § eller beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 12 kap. 36 §.

Ett beslut av Bolagsverket att skriva av en anmälan om registrering eller att vägra registrering enligt 4 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av Bolagsverket som avses i 4 a §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 2, 6, 9 eller 17 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 19 § eller 16 kap. 2 § samt beslut i ett tillståndsärende enligt 6 kap. 3, 4 eller 11 §, 8 kap. 3–5 §§ eller 12 kap. 11 § eller beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 12 kap. 36 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Skatteverkets beslut enligt 12 kap. 13 § om hinder mot verkställande av fusionsplan får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:541.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter ska införas en ny paragraf, 15 §, av följande lydelse.

15 §

Patent- och marknadsdomstolen är behörig att pröva en talan om skadestånd, vitesförbud eller en åtgärd som avses i 14 §, om talan väcks samtidigt med en talan som omfattas av domstolens behörighet enligt 1 kap. 4 § 1–3 lagen (0000:000) om patent- och marknadsdomstolar och det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter.

Första stycket gäller inte tvister som ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

27 §¹

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *En förvaltningsmyndighets beslut att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:722.

9 Förslag till ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 13 § stiftelselagen (1994:1220) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

13 §¹

Registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag och beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län enligt 12 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen.

Om registreringsmyndighetens beslut överklagas skall registreringsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av registreringsmyndigheten, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

Vad som sägs i första och andra styckena om registreringsmyndigheten och dess beslut gäller länsstyrelsen i Stockholms län och dess beslut när det är fråga om beslut enligt 12 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 1995:1360.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Registreringsmyndighetens beslut att *avskriva* en anmälan eller att vägra registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller beslut enligt 13 § tredje stycket och 15 §.

Registreringsmyndighetens beslut att *skriva av* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut enligt 13 § tredje stycket och 15 §. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 6 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

6 §¹

Ett beslut av registreringsmyndigheten *som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats* enligt 3 § andra stycket får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett *sådant* beslut av registreringsmyndigheten *som avses i* 10 kap. 5 § tredje stycket.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att *skriva av* en anmälan *om registrering* eller att vägra registrering enligt 3 § andra stycket får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut av registreringsmyndigheten *enligt* 10 kap. 5 § tredje stycket. *Ett beslut av registreringsmyndigheten att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2004:318.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:575) om europabolag
dels att 32 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 33 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

Bolagsverkets beslut att *avskryva* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol *inom två månader från dagen för beslutet*. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 11 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 6 eller 15 § samt verkets beslut enligt 28 eller 31 §. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Finansinspektionens beslut enligt 9 b § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 11 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 29 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 29 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då bolaget fick del av beslutet. Ett beslut enligt 29 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Bolagsverkets beslut att *skryva* en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 11 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 6 eller 15 § samt verkets beslut enligt 28 eller 31 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.*

Finansinspektionens beslut enligt 9 b § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 11 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Senaste lydelse 2013:734.

Vid överklagande enligt tredje stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

33 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 29 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 29 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då bolaget fick del av beslutet. Ett beslut enligt 29 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

13 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 31 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

2 §¹

Följande beslut av Bolagsverket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut i ärenden enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 9 a, 25, 26 eller 27 § eller 10 kap. 22 §,

2. beslut i tillståndsärenden enligt 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket, 9 kap. 15 §, 20 kap. 23 §, 23 kap. 20 eller 33 § eller 24 kap. 22 §,

3. beslut enligt 23 kap. 27 eller 35 § eller 24 kap. 29 § att förklara att frågan om fusion eller delning har fallit,

4. beslut att vägra utfärda ett intyg enligt 23 kap. 46 §,

5. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,

5. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering *i annat fall än som anges i andra stycket,*

6. beslut att avregistrera företrädare enligt 27 kap. 6 §,

7. beslut i ärenden enligt 28 kap. 5 § andra stycket,

8. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 30 kap. 3 §.

Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma enligt 27 kap. 2 § överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

Ett överklagande ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:539.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:595) om europakooperativ

dels att 40 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 41 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §¹¹⁸

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 36 eller 39 §. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Bolagsverkets beslut att skriva av en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra att utfärda ett intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 36 eller 39 §. *Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av en firma överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från beslutet.*

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹¹⁸ Senaste lydelse 2013:733.

dagen för beslutet.

Vid överklagande enligt tredje stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

41 §

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas till allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Patent- och marknadsdomstol – kompletterande överväganden inkommit från Riksdagens ombudsmän, Högsta domstolen, Svea hovrätt, Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Nacka tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Härnösand, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Försvarets materielverk, Skatteverket, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Lantmäteriet, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Patentbesvärsrätten, Bolagsverket, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Arbetsdomstolen, Regelrådet, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Småföretagarnas Riksförbund, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, JUSEK, Unionen, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Läkemedelsindustriföreningen, Svenska Föreningen för Immaterialrätt, Svenska Patentombudsföreningen, Sveriges Ingenjörer, Sveriges Patentbyråers Förening, Svenska Industrins IP-förening, FICPI och Bildleverantörernas förening.

Landsorganisationen i Sverige har avstått från att yttra sig.

Svensk Handel, Sveriges domareförbund, Rättighetsalliansen, KLYS, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska journalistförbundet, Trä- och Möbelföretagen, Svenska Utsädesföretagens Förening, Lantmännen och Sparbankernas Riksförbund har inte hörts av.